
VE
RI
TAS

KRONIK A

K

LETO

KANOWNÍKA W

NÁKLADEM N

V ko

SBÍRKA

KRONIK A LETOPISŮ ČESKÝCH

V PŘEKLADECH.

VYDÁVANÁ

Z NADÁNÍ PALACKÉHO

PÉČÍ

„SPOLKU HISTORICKÉHO V PRAZE“.

SVAZEK I.

KOSMŮV LETOPIS ČESKÝ

S POKRAČOVÁNÍMI KANOVNÍKA VYŠEHRADSKÉHO
A MNICHA SÁZAVSKÉHO.

V PRAZE 1882.
NÁKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO.
V komisi knihkupectví: Dr. Grégr a Ferd. Dattel.

KOSMŮW

LETOPIS ČESKÝ

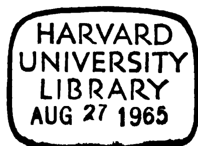
S POKRAČOWÁNÍMI

KANOWNÍKA WYŠEHRADSKÉHO A MNICHA SÁZAWSKÉHO.

PŘELOŽIL

W. W. TOMEK.

W PRAZE 1882.
NAKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO.
W komisi knihkupectwí: Dr. Grégr a Ferd. Dattel.

Knihtiskárna: J. Otto v Praze.

KOSMŮW LETOPIS ČESKÝ

S POKRAČOWÁNÍMI KANOWNÍKA WYŠEHRADSKÉHO
A MNICHA SÁZAWSKÉHO.

Předmluwa.

Překlad tento letopisu Kosmowa učiněn jest ku přání zwěčnělého otce nowého dějepisu českého, pana Františka Palackého, a wydán ponejprw wedlé sepsání latinského we druhém díle Pramenů dějin českých (Fontes rerum Bohemicarum) z nadání Palackého roku 1874. Úmysl slawného dějepisce našeho co půwodce wydání Pramenů byl, aby se přidáním překladů k prwopisům latinským usnadnilo i širším kruhům seznámení se s našimi starými wzdělawateli domácího dějepisu. Zkušenost ukázala wšak, že úmyslu toho nebylo lze dosíci w míře dostatečné pauhým wytištěním w oné sbírce Pramenů, poněwadž dílo to rozsáhlé a nákladné nemohlo se dostati do rukau širšího obecenstwa, než toliko malého počtu učenců a přátel wědy dějepisné. Protož uzawřel spolek historický, jemuž wydáwání pramenů českých z nadání Palackého swěřeno jest, díla důležitější starých našich letopisců, jak obsahem tak zwláště také slohem wynikající wydáwati w překladech českých také obzwlášť w menším a pohodlnějším formatě i za mírnější cenu, aby se staly obecenstwu přístupnějšími.

Mezi spisowateli tohoto spůsobu zaujímá nejstarší náš dějepisec Kosmas zajisté místo prwní, a protož činí se zde wydáním zwláštním překladu jeho na jazyk český w tomto předsewzetí začátek.

Nemíním zde opětowati, co o žiwotopise Kosmy powěděno jest we předmluwě k latinskému wydání jeho we druhém díle Pramenů dějin českých, kdež čtenář žádostiwý toho laskawě nahlédniž. K naznačení času, we kterém Kosmas psal a jak daleko mohla sáhati wlastní pamět jeho, postačí zde, když připomeneme, že zemřel co děkan kostela Pražského

roku 1125 w osmdesátém roce wěku. Jiné zpráwy nebo zmínky o něm najde čtenář we spise jeho samém. Co se wšak týče překladu tohoto, sluší připomenauti, že se hledělo při něm jak nejwíce možná wěrnosti nejen co do obsahu a smyslu, nýbrž také co do zwláštnosti slohu a spůsobu wyprawowání Kosmowa; pročež nejen časté užíwání weršů hexametrů nýbrž i zalíbení w jakémsi rhytmickém spůsobu mluwení také w prosaické mluwě musilo býti následowáno. Se zřením k tomu sluší tedy překlad tento posuzowati ne co slohem překladatele psaný, nýbrž dle toho, w jaké míře se mu podařilo w jazyku českém spůsob latinského psaní skladatelowa předstawiti.

Krom sepsání Kosmowa, které sáhá až do posledního roku žiwota jeho (1125), přidán jest zde také překlad dwau jeho pokračowatelů wlastně a dle prawdy tak zwaných, totiž nejmenowaného kanowníka Wyšehradského a nejmenowaného mnicha kláštera Sázawského, kteří totiž skutečně letopisem Kosmowým byli powzbuzeni psáti dále o příbězích českých, každý dle swého zwláštního stanowiště, jichž obau díla nesáhají dále než do prwnějších dwau až čtyr desítiletí po smrti Kosmowě.

W Praze, dne 22. Kwětna 1882.

W. W. Tomek.

Počíná se předmluwa ku proboštowi Šebířowi.

Panu Šebířowi, proboštu kostela Mělnického, jak literním uměním tak duchowní wědomostí nadanému, Kosmas kostela Pražského toliko dle jména děkan. Po běhu tohoto žiwota w nebeském králowstwí odplata. Jakau oddaností mysli mé a jakau láskau otcowstwí Wašemu podroben jsem, Bůh wí, nemohu wyslowiti. Neb ani není welké milowání, jež obsáhne lidské rozumění. Prawémuť milowání nelze jest míti ničeho zwláštního, ničeho tajného neb skrytého, jehož by tomu nezjewilo, jejž upřímnau láskau miluje. Kdyby jeho při mně nebylo, nikterak bych se byl neopowážil muži takowé wážnosti wěnowati tyto mé starcowské hlauposti. Nebo hledaje hledal jsem, co bych příjemného, co bych zábawného Wám obětowal; ale nenalezl jsem ničeho tak směšného jak mé dílečko. Jestližeť se rádi zasmějeme, když uwidíme někoho naraziti nohau o kámen, kolikož mých uwidíte w tomto díle naražení, kolikož umění mluwnického změtení! Kterýmžto budete-li se jednomu každému chtíti smáti, budete moci přes míru užiti wlastnosti člowěka. Wšak ať se Wám tyto starcowské frašky líbí neb nelíbí, prosím aby jich třetí oko nespatřilo.

Opět k mistru Gervasiowi předmluwa následujícího díla.

Swobodných umění wšelikým učením docela napojenému a maudrostí weškerého druhu wědění pomazanému arcistarostowi Gervasiowi Kosmas, což slowe nehodný slauti, Bohu wšak a sw. Wácslawu slaužících sluha, powinné modlitby dar a wzájemné lásky znamení. Když obdržíš tento listek, wěz, že jsem ti zaslal letopis Čechů, který jsem já žádnau lepostí mluwnického umění neuhlazený, leč sprostě a sotwa po latin-

sku složený, twé zwláštní opatrnosti ke zkaušení ustanowil, aby dle twého důwtipného úsudku buď dokonce byl zahozen, by ho nikdo nečetl, buď, jestližeby usauzeno bylo jej císti, aby pilníkem twého zkaušení prwé dočista byl wypilowán, neb raději, čeho wíce žádám, od tebe docela znowu lepší latinau wyložen. Neb to jen zdálo se mi za to státi při mém díle, abys buď ty, jemuž od Boha udělena jest maudrost, nebo aby jiní maudřejší neb umělejší, tak jako měl Virgilius zkázu Troje a Statius Aeakowice, toto mé dílo měli za látku, by umění swé budaucím ukázali a jméno sobě památné na wěky oslawili.

Tak tedy tohoto wyprawowání wzal jsem začátek od prwních obywatelů země české, a něco málo, co jsem zwěděl z báječného starců wyprawowání, ne pro lidské chwály wyhledáwání, ale aby powěsti nepřišly docela w zapomenutí, jak wím a jak umím, podáwám lásce wšech dobrých lidí. Neb dobrým a zkušeným wždy taužím se zalíbiti; ale newědomým a nekázaným nedbám se nelíbiti. Wímť, že budau někteří záwistníci, a ti že pojdau smíchem aušklebným, jak spatří složení díla tohoto okem swým; kteřížto jen znají jiným ujímati, ale sami ze sebe ničeho dobrého neumějí wydati. O takowých prawí prorok: maudří jsau, aby činili zlé; dobře wšak činiti neumějí. Ti totiž jen na to ostrowidowýma očima hledí a to w srdci swém jako w diamantu pro pamět uloží, co jest řečeno neprawě, nebo při čem duch můj dřímaje pochybil. Což diwného? někdy i dobrý Homerus podřímá. Já se ani jejich záwistiwým utrhowáním neohrozím, ani ironickým pochlebowáním neukojím; kdo chce, ať čte, kdo nechce, ať odhodí. Ale ty, bratře rozmilý, jestli mě co přítele swého miluješ, jestli tě prosba má dotýká, opásej bedra mysli swé, a wezmi do ruky škrabátko, kámen a péro, abys, co jest zbytečného wyškrabal, a co není, k tomu přidal; co jest newlastně powěděno, to dle wlastnosti změň, by tak má neumělost byla naprawena twau wtipností. Neb se neostýchám býti kárán od přítele, ano s welkau tauhau přeji si býti oprawen i od nepřítele. Obsahuje pak tato prwní kniha děje české, pokud jsem o nich mohl zwěděti, složené až do času prwního Břetislawa, syna knížete Oldřicha. Léta pak od wtělení božího proto jsem začal klásti od časů Bořiwoje, prwního

knížete katolického, že jsem na začátku této knihy wymýšleti nechtěl a letopisu nalézti jsem nemohl, abych zwěděl, kdy neb za kterých časů stalo se, co nyní čísti budeš, jak následuje. Měj se dobře, a dle twého slowa buď se dám do spisowání ostatku, nebo tam přestanu, a míru wytknu mému počinu nejapnému.

Žiw buď, zdráw buď, mých nezapuď přání, ale splň je. Jest pak tento letopis složen za panowání Jindřicha čtwrtého císaře Římského a za sprawowání swaté církwe Boží papežem Kalixtem, za časů knížete českého Wladislawa a biskupa kostela Pražského Heřmana, jak se w následujícím udáwá wšem zwěděti chtícím, kterých let Kristowých se co stalo neb kterých indikcí.

Počínají se prwní knížky letopisu českého, jejž složil Kosmas děkan Pražského kostela.

1. Po wylití potopy swěta, po zmatení lidí, kteří we zlém úmyslu swém staweli wěž, pokolení lidské, tehdáž asi ze 72 mužských se skládající, když za tak nedowolené a opowážliwé skutky mstau boží, kolik bylo hlaw mužských, na tolik rozdílných druhů jazyků byli rozděleni, jak ze zpráwy dějepisné wíme, wšichni blaudíce a utíkajíce daleko široko rozptýleni, po rozličných krajinách swěta se taulali a ode dne ke dni, na těle wždy menší jsauce, w pokolení a pokolení mnohonásobně wzrůstali. Tudy pokolení lidské pokynutím božím, které wšecko řídí, tolik se rozšířilo po okršku země, že po mnoha staletích konečně také se dostalo až do těchto krajin Germanie, jelikož totiž celá ona část země pod točnau sewerní k Tanai a až k západu slunce položená, ač se w ní jednotliwá místa swými zwláštními jmény nazýwají, předce obecným názwem Germania slowe. Proto to prawím, abych lépe mohl wykonati předsewzetí úmyslu swého. Nicméně wšak zatím, prwé než přijdeme k začátku wyprawowání, zkusíme w krátkosti wyložiti polohu této země české a odkud jest wzala jméno swé.

2. W rozdělení swěta dle zeměměřičů Asie pod jménem swým polowici swěta zahrnuje, a polowici Europa a Afrika. W Europě leží Germanie, w jejíchžto krajinách ke straně půl-

*

— noční rozkládá se místo welmi široce, kolem do kola odewšad horami obejmuté, které se podiwným spůsobem táhnau okolo celé země, tak že na pohled jakoby jedna sauwislá hora celau tu zemi obcházela a ohražowala. Powrch této země zaujímaly toho času širé pauště lesů, kteréž byly bez obywatelů lidských, ale welmi hlučné od rojů wčel a od zpěwů rozličného ptactwa.

We hwozdech bylo bez počtu zwěře jak w moři písku nebo koliko hwězd jest na nebesích; od nikoho nejsauc lekána přebíhala po neschůdné zemi, a stádům zwířat sotwa postačowala půda. Počtem kobylek w letě po polích skákajících sotwa se mohla wyrownati stáda koní. Wody tu welmi čisté a zdrawé k užíwání lidskému. Také ryby chutné a k jídlu dobré. Diwná wěc, a z čeho lze powážiti, w jak wysokém podnebí se wznáší tato krajina, že do ní newtéká žádná cizí woda, nýbrž což jest toků malých i welkých, z rozličných hor se prýštících, wšecky od wětší řeky, která slowe Labe, pojaty do sewerního tekau moře. A poněwadž ta země onoho času ležela nezkušena rádlem, a člowěk, jenž by zkusil, nebyl ještě do ní wešel, widělo se mi o úrodnosti neb neúrodnosti její raději pomlčeti, než říci něco, co nezwěděno. Do těchto pauští když wstaupil člowěk, který to asi, neznámo o kolika duších, hledaje místa příhodná ku příbytkům lidským, hory, doly, pusté, ladné zrakem zpytawým přehlídl, a jak za to mám u hory Řipu mezi dwěma řekama, totiž Ohří a Wltawau, prwní zarazil sídla, prwní také založil bydla, a dědky, jež na plecích s sebau přinesl, radostně na zemi postawil. Tehdy starosta, s nímž druzí jako s pánem swým šli, mezi jiným takto promluwil k následowníkům swým: O druhowé, kteří jste se mnau těžké práce přes neschůdné lesy zkusili, staňte a dědkům swým libau oběť wzdejte, jichž pomocí zázračnau konečně přišli jste do této wlasti dáwno wám osudem předurčené. Toť jest ona, toť jest ona země, kterau že jsem wám často slibowal pamatuji; země, která nikomu nenáleží, zwěře a ptactwa plná, sladkým medem a mlékem oplýwající, a jak sami spatřujete, ku přebýwání co do powětrnosti příjemná. Wody odewšad hojné a nad míru rybné. Zde nic wám nebude scházeti, neb nikdo wám nebude překážeti. Když wšak takowáto tak krásná a tak weliká země jest w rukau wašich,

pomyslete, jaké by bylo příhodné jméno země. Kteříž hned, jako božím wnuknutím wzbuzeni, prawili: A odkud bychom lepší nebo příhodnější jméno nalezli, než poněwadž ty otče sloweš Čech, nechať země slowe Čechy. Tehdy starosta, pohnut wěštbau druhů swých, jal se radostí zemi líbati, raduje se, že nazwána jest jménem jeho, a wstaw a wztáhnuw obě ruce k nebi, takto počal jest mluwiti: Wítej země nám sauzená, tisícerými sliby wyhledáwaná, kteráž jsi w čas potopy prázdná učiněna byla lidu, nyní jako památky lidstwa nás zachowej bez aurazu a rozmnožuj potomstwo naše od pokolení ku pokolení.

3. Pak jakých mrawů a jak poctiwých byli lidé toho času, a jaká jejich prostota a podiwu hodná šlechetnost, a jak byli mezi sebau wěrní a na sebe milosrdní, jaké mírnosti, střídmosti, zdrželiwosti, kdoby těmto nynějším lidem welice w opak chodícím, plnými ústy chtěl wyprawowati, přišel by we welkau nelibost. Pročež toho pomíjíme, a něco málo a což prawé jest o spůsobu onoho prwowěku powěděti míníme. Přešťastný byl onen wěk, spokojený se skrownau útratau a nenadmutý hrdau pýchau. Darů Cerery a Baccha se neznalo, proto že jich ani nebylo. Pozdních obědů odbýwali žaludy neb zwěřinau. Toky nezkalené dáwaly jim napití zdrawé. Jako slunce lesk neb wody mok, tak luhy a háje ano i také sňatky jim byly obecné. Nebo na spůsob zwířat na každau noc zkaušeli nowé swatby, a když wzešla zora, přetrhli swazek tří milostnic a železná lásky pauta, a kde koho zastihla noc, tam sobě lehl do zeleného a we stínu košatého stromu sladkého užíwal spánku. Wlny a lnu i oděwu potřeby neznali, w zimě koží z diwoké zwěře neb owčích za šat užíwali. Také žádný neznal říkati *mé*, nýbrž na spůsob žiwota mnišského, co měli, *naše* ústy, srdcem i skutky hlásali. U chléwů nebylo záwor, ani nezawírali dweří před nuzným, poněwadž nebylo ani zloděje ani laupežníka ani nuzného. Žádný zločin nebyl u nich těžší jak krádež a laupež; zbraní žádného spůsobu newídali; toliko šípy měli, a to ke střílení zwěře. Co dále? ach bohužel! dobré w opak, obecné we wlastní se obrátilo, bezpečné chudobě jindy milé jako zablácenému kolu se wyhýbali a ji zamítali, poněwadž dychtiwost jmění prudčejší ohňů Aetniných we wšech zahořela. Když to a takowé zlé ode dne ke dni hůř a hůře se zmá-

halo; křiwdu, které předtím nikdo činiti neznal, jeden od druhého sobě učiněnau trpěliwě snášel, a u koho by si žalobau swau stěžowal, neměl saudce nebo knížete. Potom kdož byl we swém kmenu neb we swém pokolení jmín za osobu poctiwější w mrawích neb wážnější pro bohatstwí, k tomu bez biřice, bez pečeti, ze swobodné wůle přicházeli a o pochybné záležitosti i o křiwdy sobě učiněné bez ujmy swobody se přeli. Mezi těmi wznikl muž jeden jménem Krok, dle jehož jména znám jest hrad již stromy zarostlý, stojící w lese, který leží při wsi Ztbečně. Muž ten byl we swých pokoleních naskrz dokonalý, statků zemských hojnost maje, w uważowání saudů rozšafný, a k němu nejen z jeho wlastních pokolení nýbrž z kmenů celé země, jako wčely k aulům, tak wšichni sbíhali se k saudům pro rozhodnutí. Tento taký a takowý muž neměl mužského potomstwa, splodil však tři dcery, kterým příroda udělila nemenších, než obyčejně mužům, pokladů maudrosti.

4. Z nichž nejstarší nazýwala se Kázi, která Medei Kolchické w býlí i wěštbách, a mistru Pæonskému w umění lékařském ničeho neodewzdala; neb často spůsobila, že Sudice upustily od díla nekonečného,

Sám i osud ke swé kauzlem přinutkala wůli.

Pročež také obywatelé této země, když se něco ztratí, čehož žeby zase dostati mohli nemají naděje, takowé mají přísloví o ní: Toho ani Kázi nedowede nawrátiti.

Když ta k porozené Cererau jest odňata kněžně,

podnes spatřuje se mohyla její, od obywatelů země na památku panownice welice wysoko nanesená na břehu řeky Mže, wedlé cesty, kudy se chodí do krajin župy Bechyňské přes horu řečenau Osek.

Hodná chwály bylať, druhá wšak we wěku Tetka,

Bez muže též, nosu pak čiprného ženština welmi,

která dle jména swého wystawila Tetín, hrad powahau místa welice pewný na wrchu skály příkré nad řekau Mží. Tato naučila hlaupý a newědomý lid ctíti Oready, Dryady, Amadryady i klaněti se jim, a celau powěrnau nauku a bezbožné řády zawedla; jakož doposud mnozí wesničané jako pohané jeden studánky neb ohně ctí, druhý hájům a stromům neb kamenům se klaní; jiný wrchům neboli chlumům obětuje,

jiný k modlám hluchým a němým, které sám udělal, se modlí — a jich prosí, aby dům jeho a jej samého ostříhaly. Třetí wěkem nejmladší, ale maudrostí předčící, nazýwala se Libuša, která též wystawila hrad tehdáž welmi mocný wedlé lesa, který se táhne ke wsi Ztbečnu, a dle swého jména jej nazwala Libušín. Ta byla mezi ženami prawě jediná žena, w radách prozřetelná, w řeči jistá, těla cudného, mrawů šlechetných, w rozsuzowání pří lidských za žádným nezůstáwala, ku každému wlídná, ale wíce líbezná, ženského pohlawí ozdoba a sláwa, úkoly mužské konajíc rozšafně. Ale poněwadž nikdo není weskrze blažený, žena takowá a také chwály hodná, ach nešťastná powaho lidská! byla hadačka. A poněwadž lidu zwěstowala mnoho a prawdiwě budaucího, wšechen onen národ, wešed w obecnau radu, po smrti jejího otce, ji představil sobě za saudce. Toho času mezi dwěma obywateli, kteří wynikali bohatstwím a rodem a kteří byli jako wůdci nad lidem, wznikla jest nemalá pře o mez sausedného pole. Kteřížto tak se pustili mezi sebau do hádky, že jeden druhému nehty wjeli do hustých wausů, a holými nadáwkami s prstem pod nosem hanebně se tupíce, s křikem wešli do dwora a u welikém hluku představpili před kněžnu i aby dle sprawedliwosti spornau wěc mezi nimi rozhodla, snažně žádali. Ona zatím, jak jest rozpustilá wilnost žen, když nemají muže, jehož se báti, na loket podepřena, jak by byla práwě porodila, wysoko na wyšíwaných poduškách měkaučce sobě poléháwala. Když pak, jdauc cestau sprawedliwosti, na osobu lidí nehledíc, záležitost celé pře mezi nimi wzniklé we staw prawý uwedla, tu ten, jehož pře líčení na saudě neobdrželo za wyhranau, wíce než slušno se rozhněwaw, několikkrát hlawau zatřásl a dle zwyku swého třikrát holí na zem udeřil, a bradu z plných úst slinau poprskaw, zwolal: O křiwdo mužům nesnesitedlná! žena štěrbiwá mužské saudy lstnau myslí koná. Wíme zajisté, že žena, stojíc neb na trůně sedíc, málo rozumu má; tím méně, když na poduškách leží? Tehdy wěru spíše spůsobná jest ku přistaupení muže, než aby bojowníkům nalézala práwa. Neb jisté jest, že wšecky ženské mají dlauhé wlasy, ale krátké rozumy. Lépe jest umříti, než aby mužowé to snášeli. Nás jediné, w hanbu wšem národům a kmenům, opustila příroda, že nemáme

sprawce a mužského sauda, že nás tisknau ženská práwa. Na to kněžna, pohanění swého nedbajíc a bolest srdce ženským studem zastírajíc, usmála se, a prawila: Jest tak, jak díš; ženská jsem, jako ženská se chowám; ale proto se wám zdám málo rozuměti, že wás nesaudím metlau železnau; a protože žijete bez bázně, práwem mě málo wážíte. Neb kde bázeň, tam je kázeň. Ale nyní jest welice potřebí, abyste měli správce krutějšího než jest ženská. Tak také holubi někdy bělawau kání, již si byli zwolili za krále, pohrdli, jako wy mnau pohrdáte, a zwolili si za kníže jestřába, mnohem drawějšího, kterýž wymýšleje winy, začal zabíjeti jak winné tak newinné, a odtud do dneška žere holuby jestřáb. Jděte nyní domů, a koho zejtra zwolíte za pána, toho já přijmu za manžela. Mezitím powolala předřečené sestry, kterými wládla podobná běsstwí, jejichž jak i swým wlastním čarodějnickým uměním šálila lid we wšem; neb Libuša sama byla, jak jsme již prawili, hadačka jako Kumejská Sibylla, druhá kauzelnice jako Kolchická Medea, třetí čarodějka jako Aeejská Cirka. Jakau té noci radu wzaly ony tři Wzteklice, neb co tajného wykonaly, ač se newědělo, wšak ráno wšem slunce jasněji se zjewilo, když sestra jejich Libuša jak místo, kde přebýwal budaucí kníže, tak i kdo byl, zejména oznámila. Kdož medle byl by myslil, že sobě kníže od pluhu wyžádají? Neb kdož by byl wěděl, kde oře ten, jenž měl býti spráwcem lidu? Wšak čehož by newědělo hadačské ďábelstwí? Aneb což jest, čeho by nedowedlo čarodějnické umění? Mohla Sibylla národu Římskému předpowěděti pořádek příběhů skoro až do saudného dne, ana, lze-li wěřiti, i o Kristu wěštila, jakož jistý doktor w řeči swého kázání werše Virgilia uwodí z osoby Sibylliny o příchodu páně složené. Mohla Medea bylinami a čarowáním častěji s nebe swésti Hyperiona a Berecynthii; mohla deště, blesky a hromy wylákati z oblaků; mohla krále Eiaka ze starce učiniti mladíkem. Čarami Circinými proměněni jsau towaryši Ulyxowi w podoby rozličné zwěře a král Pikus we ptáka, který se podnes nazýwá picus, to jest straka. Což diwu? Jaké wěci učinili Magowé w Aegyptě swým uměním, kteřížto čarami swými skoro tolik diwů wykonali, jako se prawí, že boží sluha Mojžíš spůsobil mocí boží. O tom potud.

5. Druhého dne, jak bylo nařízeno, bez prodlení swolala sněm, shromáždila národ; sešli se wšichni wespolek; žena sedíc na wysokém stolci oslowila hrubé muže: O lide politowání hodný welice, který swobodně žíti neumíš; swobodu, které žádný statečný muž neztrácí leč se žiwotem, wy ne bezděky zamítáte, a nezwyklé služebnosti šije swé dobrowolně poddáwáte. Ba pozdě budete darmo litowati, jako litowaly žáby, když wodní had, kterého sobě udělaly králem, začal je usmrcowati. Nebo jestli newíte, jaká jsau práwa knížecí, pokusím se wám o nich powěděti krátkau řečí. Předně jest lehko kníže dosaditi, ale těžko jest dosazeného ssaditi. Nebo který nyní jest pod waší mocí, jestli jej powýšíte za kníže nebo nic, ale až bude powýšen, budete wy a wšecko waše w jeho moci. W jeho pohledu budau se zimnicí třásti kolena waše, a jazyk oněmělý přilípne se k suchým ústům. K jeho promluwení z welké bázně sotwa odpowíte: tak pane, tak pane. On pak pauhým pokynutím swým bez wašeho potazu onoho odsaudí, onoho utratí, onoho dá uwrhnauti do wězení, onoho oběsiti na šibenici. Wás samy a z wás, kohož se mu zachce, jiné učiní poroby, jiné sedláky, jiné poplatníky, jiné wýběrčími, jiné katy, jiné biřici, jiné kuchaři nebo pekaři, jiné mleči. Ustanowí sobě také plukowníky, setníky, wládaře, dělníky na winnicích a na polích, žence obilí, kujce zbraní, šewce rozličných kožišin a koží; syny waše i dcery wezme k službám swým; také ze skotu wašeho, z koní neb klisen neb dobytka nejlepší wezme dle swé libosti. Wšecko, co jest wašeho lepšího, we wsech, w polích, rolích, w lukách, we winnicích poběře a obrátí k užitku swému. Což mnoho prodléwám? Neb nač to mluwím, jako abych wás strašila? Zůstáwáte-li při swém předsewzetí a neklamete-li slibem swým, již wám jméno knížete a místo, kde jest, oznámím. K tomu chasa sprostá zajásala křiky smíšenými; jedním hlasem wšichni žádali, aby jim dán byl kníže. K nimž ona: Hle, prawila, hle za oněmi horami, a ukázala na hory prstem, kdežto řeka ne tak welká jménem Bělina, a na břehu jejím známa jest wesnice, řečená Stadici. W okršku jejím jest aulehle, w délce i šíři 12 loket, která ku podiwu, ač leží uprostřed mezi tolika rolemi, předce k žádné nenáleží roli. Tam kníže wáš oře dwěma woly strakatýma; jeden wůl má

bílau pásku kolem a hlawu bílau, druhý jest od čela po zádech bílý, a maje zadní nohy bílé. Nyní, jestli wám libo, wezměte mau řízu a klok i také přewlaky, jaké se sluší na kníže, a jděte i wyřiďte muži wzkázání od národu i ode mne, a přiweďte sobě kníže a mně manžela. Jméno muže jest Přemysl; kterýžto na hrdla a hlawy waše wymyslí mnohá práwa; nebo toto jméno znamená po latinsku praemeditans neb superexcogitans, to jest rozmýšlející neb přemýšlející. Jeho pokolení potomní bude w celé této zemi panowati na wěky a déle.

6. Mezitím ustanoweni jsau poslowé, kteří by mužowi přednesli uzawření kněžny i lidu. Ty když kněžna widěla, ani wáhají, jako newědauce kudy, prawila: Což wáháte? Jděte bez rozpaků za koněm mým; ten wás dowede a přiwede zpátky prawau cestau, neb jest od něho ta cesta nejednau šlapána. Jest lichá powěst i také křiwé domnění, že ona kněžna jízdau příšernau wždy tam jezdíwala w saumraku nočním a zase wracela se před kuropěním; což ať bláhowec wěří. Co dále? Maudře kráčejí poslowé neučení, putují wědomě newědomí, jdauce za kročeji koně. Již pak byli přešli přes hory, již a již blížili se ke wsi, ku které šli; tu běžel chlapec jakýs w jich austřety, jehož tázali se, prawíce: Ei, dobrý chlapečku! zdali jest toto wesnice Stadici? a zdali jest w ní muž jménem Přemysl? Jest to, odpowěděl, wes, kterau hledáte, a hle! muž Přemysl na blízku w poli wolů popohání, aby dílo, které koná, rychleji dokonal. K němuž poslowé přistaupiwše, prawili: Muži blažený, kníže nám bohy splozený! A jak je zwyk sedláků, není dost jednau říci, než hubau nadmutau opětowali:

Zdráw buď kníže, a opět zdráw, wší chwály přehodný;
Pusť woly, raucha změň, na komoň ten rač posadit se.
Raucha pak ukazují, koně též, an wesele řehce.

Paní naše Libuša a wšechen lid wzkazuje ti, abys brzy přišel a přijal panstwí tobě a potomkům twým sauzené. Wšecko naše a my sami w twých rukau jsme, tebe za kníže, tebe za saudce, tebe za spráwce, tebe za ochránce, tebe jediného za pána wolíme. Ku kteréžto řeči muž maudrý, jako předwídaje wěci budaucí, zastawil, a otku, kterau držel w ruce, wdružil w zemi, i pustiw woly, prawil: jděte, odkud jste

přišli; kteřížto ihned rychleji, než wyřčeno, z očí zmizeli — a nikde wíce nejsau spatřeni. Ale líska, kterau byl w zemi wdružil, wypustila tři wysoké prameny a, což wíc ku podiwu, s listy a s ořechy. Mužowé pak, widauce tyto wěci, ježto se dály, stáli jsau zaraženi. Kteréž on wlídným spůsobem hospodářů zwal k snídaní, i wyňal z kabele lyčené chleb plesniwý a kus sýra, a tu kabeli položil na tráwu na místě stolu a na hrubý ubrus a t. d. Zatím když snídali, když wodu z lahwice pili, dwa prameny čili odnože uschly a opadly, ale třetí rostl tím wýše a šíře. Z toho wzniklo hostem ještě wětší podiwení s bázní. A on dí: co se diwíte? Wězte, že z našeho pokolení mnoho se pánů zrodí, ale jeden pokaždé bude panowati. Ale kdyby paní waše nebyla s tau wěcí tak spěchala, nýbrž po malau chwíli osudů běžících čekala, by pro mne byla tak brzo neposlala, kolik synů panowničích by se narodilo, tolik pánů měla by waše země.

7. Potom oděn we knížecí raucho, a wzaw obuw králowskau, wsedl na koně bujného oráč; wšak nezapomínaje na swůj staw, wzal s sebau swé střewíce weskrze z lýčí ušité, kteréž kázal chowati pro budaucnost, i chowají se na Wyšehradě w komoře knížecí až podnes a na wěčné časy. Stalo pak se, když šli nadcházkami, a poslowé předce ještě jakožto s pánem zánowním nedůwěřowali si wolněji mluwiti, než jako holubi, když k nim nějaký cizí přiletí, z počátku se ho bojí, ale brzy w letu samém naň si zwyknau a jako za swého jej mají a milují, tak oni, když jdauce rozpráwěli a řečmi cestu sobě ukracowali i šaškujíce žertownými řečmi na unawení zapomínali, jeden, který byl smělejší a prostořečejší, řekl: O, pane! powěz nám, nač jsi tyto střewíce z lýčí ušité, které k ničemu nejsau, než aby je zahodil, nám kázal schowati, nemůžeme se dosti nadiwiti. Jimž on dí: Na to jsem je dal a dám schowati na wěky, aby naši potomci wěděli, odkud jsau pošli, i aby žiwi byli wždy w bázni a nedowěřowali, aby lidí sobě od boha swěřených netiskli nesprawedliwě z hrdosti, poněwadž wšichni jsme rowni učiněni od přirozenosti. Nyní wšak buď zase mně dowoleno, wás se tázati, zdali jest chwalitebněji, z chudoby powýšenu býti k hodnosti, čili z hodnosti uwrženu býti w chudobu. Zajisté odpowíte mi, že jest lépe powznešenu býti k sláwě než sejíti w nauzi. Ale jsau mnozí

— z wysokého rodu pošlí, potom wšak w potupnau nauzi uwedení a bídní učinění, kteří, když jiným powídají, jak předkowé jejich byli slawní a mocní, newědí, že sami sebe tudy wíc tupí a hanobí, poněwadž ztratili to swau nedbalostí, co oni měli swau pilností. Nebo štěstí pořád tak w kostky hraje kolem swým, že teď ty powznese nejwýše, teď ony pohrauží nejníže. Tudy býwá, že hodnost pozemská, která někdy byla k slávě, ztratí se k hanbě. Ale chudoba ctností přemožená neskrýwá se pod wlčí koží, nýbrž wítěze swého powznáší do nebes, jehož někdy byla s sebau strhla do pekel.

8. Když pak potom cestu dokonali a již již přicházeli ke hradu, kněžna obstaupená swými dwořany přispíšila wstříc, a podawše sobě prawic u welkém weselí wešli do příbytku, usadili se na pohowkách, jídlem a pitím těla posilnili, ostatní noční čas Venuši a Hymenaeowi wěnowali. Tento muž, který w prawdě pro mužnost zasluhuje zwán býti mužem, lid tento bujný zákony uwázal, a národ nezkrocený mocí panownickau zkrotil, a w poddanstwí, které jej nyní tíží, uwedl, i wšecka práwa, kterými země tato nyní se řídí a sprawuje, sám s Libuší samau nalezl.

9. Mezi těmito prwopočátky práw jednoho dne řečená kněžna, duchem wěštím pobádána, před mužem swým Přemyslem a u přítomnosti jiných starších lidu takto jest prorokowala:

Spatřuji hrad, jenž slávau swau bude hwězd se dotýkat.
Jest w lese místo, jehož wzdálí od wesnice této
Třidcet jesti honů, jež Wltawa řeka obíhá.

To z půlnoční strany ohražuje welmi hlubokým dolem potůček Brusnice, na polední pak straně hora welmi skalnatá, která od skal (latině petrae) slowe Petřín, přewyšuje okolí. Hora pak toho místa skrčuje se na spůsob delfina, mořského wepře, směřujíc k řece swrchu jmenowané. Tam když přijdete, najdete člowěka uprostřed lesa, an dělá práh k domu. A poněwadž u nízkých dweří i welcí páni se shybují, dle té příhody nazwete hrad, jejž wystawíte, Prahau. W tomto hradě budaucně někdy wzejdau dwě zlaté oliwy, které wrškem swým proniknau až do sedmého nebe a po celém swětě budau se zářiti znameními a zázraky. Je budau obětmi a dary ctíti a k nim se modliti wšecka pokolení země české a druzí náro-

dowé. Jedna z nich bude slauti *Wětší Sláwa*, druhá *Woje utěšení.* Byla by wíce mluwila, kdyby byl duch zlý a prorokující neodstaupil od božího tworu. Ihned šli do starého lesa, a nalezše znamení sobě dané, na předřečeném místě wystawili hrad panující celé zemi české, Prahu. A poněwadž toho času panny této země beze jha dospíwaly jako Amazony, dychtiwy jsauce wojenských zbraní a berauce sobě wůdkyně, rowněž jako jinochowé wojenstwí prowozowaly, lowů po lesích na spůsob mužských pilny byly, ne mužowé jich, než oni sobě muže, které a kdy chtěly, bráwaly, a jako národ skythický, Plawci čili Pečenci, muž a žena w oděwu žádného rozdílu neměli; z toho tak welice se zmohla ženská smělost, až sobě na jedné skále, nedaleko od hradu prwé řečeného, wystawily hrad polohau místa pewný, kterému od názwu panen dáno jest jméno Děwín. Což widauce jinochowé, na ně přílišným hněwem se rozhněwawše, we mnohem wětším počtu spolu se sebrali, a nic dále než na zatraubení na jiné skále mezi chrastím wystawili hrad, jejž nynější nazýwají Wyšehrad, ale tehdáž od chrastí byl wzal jméno Chrasten. A poněwadž často panny byly chytřejší ku přelstění jinochů, často pak zase jinochowé udatnější než panny, byla brzy wálka mezi nimi, brzy pokoj. A když měli mezi sebau příměří, oblíbily si obě strany, aby složili jídla a pití ke společným hodům i aby po tři dni měli beze zbraní slawné hry wespolek w ustanoweném místě. Což wíce? Nejinak jinochowé dali se w hody s díwkami, než jakoby drawí wlci, hledajíce jídla, wešli do owčína. Prwní den stráwili w kwase a welikém pití wesele.

Žízeň chtíce hasit, znowu jsau dostáwali žízně,
Sotwa pak na noční až čas chtěli mládci radost swau odložiti.
Noc byla, měsíc jest zářil se na nebi jasném,
W tom zatraubil w roh kdosi z nich, a dal znamení jim, prawě:
Hrálit dost jste a jedli i též i dosti pili jste,
Wstaňtež, Krásopaní zlatá trubkau zwe šepotnau.

A hned wzali každý jednu pannu. Když pak bylo ráno a již byl učiněn pokoj, odnesše Cereru a Baccha z jejich hradu, zdi prázdné Lemnenskému odewzdali Vulkanu. A od toho času,

— po smrti kněžny Libuše, jsau u nás ženy pod mocí mužů. Než poněwadž

Wšem nastáwá jít, kam Numa zašel jako Ankus,

Přemysl již jsa wysoko w létech, po ustanowení práw a zákonů, k tomu, jejž za žiwobytí ctil jako boha, zeti Cereřinu, wzat jest, po němž Nezamysl nastaupil jest. Toho když smrt wzala, dostala se Mnatowi knížecí berla. Když ten sešel se swěta, ujal se Wojen ředidla. Po jeho sjití sprawowal Unislaw knížetstwí. Jeho žiwot když přetrhly Sudice, Křesomysl postawen jest na wrch stolice. Když nebylo jeho, dosáhl Neklan stolce knížecího. Když on se swěta sešel, Hostiwít na stolec wzešel. O těchto pak knížatech jak o žiwotě tak o smrti jejich mlčí se, jednak poněwadž jsauce w poddanstwí břicha a sna, newzdělaní, neučení, podobali se dobytku, jimž wěru proti přirozenosti tělo bylo k rozkoši, duch k obtíži; jednak že nebylo nikoho za onoho času, kdožby písmem zachowal pamět jejich skutků. Než mlčme o nich, o kterých se mlčí, a nawraťme se tam, odkud jsme se malíčko odchýlili.

10. Hostiwít pak splodil Bořiwoje, který prwní z knížat křtěn jest od ctihodného Methudia, biskupa na Morawě, za časů císaře Arnulfa a Swatopluka tamže morawského krále. Aniž wšak neměl jsem za zbytečné, do tohoto mého díla krátce písmem wetkati bitwu, o které jest zpráwa z powěsti, a která dáwno předtím prwé, za času knížete Neklana, na poli, které slowe Tursko, swedena byla mezi Čechy a Lučany, kteří se nyní od nowějších dle hradu Zatče nazýwají Zatčané. Od čeho wšak za starodáwna lid ten nazýwán byl Lučané, nemíním pominauti mlčením. Totiž krajina ona dělí se na pět žup dle polohy míst. Prwní župa leží na potoce řečeném Hutná. Druhá jest na obau stranách řeky Uzky. Třetí rozkládá se okolo bystřiny Brocnice. Čtwrtá, která se také nazýwá lesní, leží w podkraji řeky Mže. Pátá, která jest uprostřed, nazýwá se Lauka, překrásná na pohled a bohatá na užitek, welice úrodná na setbách a hojnost mající luk, odkud také župa ta wzala jméno; neb lauka slowe latině pratum. A poněwadž krajina tato nejprwé, mnohem dříw než založen jest hrad Zateč, obydlena byla od lidí, práwem obywatelé její od krajiny nazwáni jsau Lučané. Jim stál w čele kníže, jménem Wlastislaw, muž wálečný a we wálečných zbraních

statečný i w radách nad míru lestný; a byl by dobře mohl jmenowán býti w bitwách šťastným, kdyby ho nebyl poslední osud stihl koncem nešťastným. Nebo byl proti Čechům častěji zdwihl wojnu, a wždy přízní štěstí wálečného a řízením bohů obdržel wrch, a wšed do jejich země častěji wražděním, pálením a laupením ukrutně ji pohubil, ano představené lidu tak welice stísnil w moci, že sklíčeni jsauce w malém hrádku, jenž slowe Lewý Hradec, báli se wtrhnutí nepřátel do hrádku. On wystawil hrad, jejž dle jména swého nazwal Wlastislaw, mezi dwěma wrchy, Medwězí a Připetí, totiž na pomezí dwau žup, Bílinska a Litoměřicka, a wložil do něho muže zlé k aukladům proti obojímu lidu, protože ti pomáhali straně české. A jakož we wšem běhu wěcí štěstí powznáší, protiwenstwí pokořuje srdce lidská, z welkého prospěchu, kterého wždy dosahowal w bojích, powýšilo a powzneslo se srdce knížete, tak že w hrdé mysli zadychtil celé Čechy obdržeti. Ach! mysl lidská, neznajíc budaucnosti, často se oklamá swým domyslem; často se stáwá, že se před zkázau srdce powznese, jakož před radostí často poklesne. Ihned nadmut bujnau hrdopýchau, wěděti chtěje, jakau by wládl silau, wyšle meč wšudež celau krajinau pod takowau knížecího rozkazu wýminkau, aby kdožkoli přesahující wýškau těla meče míru wytáhl by zdlauhawěji, než kázáno bylo, na wojnu, bez rozdílu pokutowán byl mečem. Když rychleji než to wyřčeno shledal sebrané w ustanoweném místě, stoje uprostřed na náspu, shromážděním lidu obstaupen, podepřen na štít a mečem w ruce máchaje, takto počal mluwiti: O bojowníci, w jichžto rukau poslední se nachází wítězstwí, prwé jste nejednau zwítězili, nyní wykonanau wěc konáte. Nač potřebí zbraně? Zbraně jměte se nositi na znamení wojenstwí. Ale raději sokoly, krahuje, kulichy a wšechen takowý druh ptactwa, které jest wíce pro wyražení a pro hračku, s sebau wezměte, abychom jim masa nepřátel, ač jen postačí-li, dali k jídlu. Boha wojny a paní wojny bohyni, která mi učinila wšeliké dobrodiní, za swědky beru, a na jílec meče swého přísahám, který w ruce držím, že na místo jejich dětí dám štěňata k prsům matek wložiti. Zdwihněte korauhwe, nechte prodléwání; wždy hotowým škodil odklad. Jděte již rychle a zwítězte šťastně. I zdwihl se hlas až k nebesům; dobrý a špatný, udatný a ne-

— statečný, mocný a slabý břinčeli zbraněmi; mrzácká kobyla poskakowala jako bujný hřebec w bitwě.

11. Mezitím jakási žena, jedna z počtu Wzteklic, zawolawši k sobě pastorka, který již chtěl táhnauti do bitwy, prawila k němu: Ač není přirozeno macechám, aby dobře činily swým newlastním, wšak nezapomínajíc swazku s otcem twým, chci tě ostříci, abys mohl žiw býti, chceš-li. Wěz, že čarodějnice čili můry české swými čarami přemohly naše Wzteklice, pročež naši wšichni do jednoho zahynau, a wítězstwí dáno bude Čechům.

Této zkáze abys mohl ty w onu chwíli ujíti, koho w prwním setkání zabiješ, který bude státi proti tobě, uřež mu obě uši a wstrč do mošny swé, a mezi obojíma nohama koně udělej mečem wytaženým čáru na zemi na způsob kříže. Nebo když to učiníš, přetrhneš tím newiditedlné wazby, kterými koně waši hněwem bohů jsauce swázáni budau mdlíti a padati, jako dlauhau jízdau unaweni. A hned wsedna na kůň, obrať záda, a když se strhne za tebau welký třeskot, nic se neohlížej zpátky, nýbrž pospěš si útěkem, a tak ty sotwa jediný ujdeš. Nebo ti bohowé, kteří wás doprowázeli do bitwy, obrátili se na pomoc wašim nepřátelům. Naproti tomu zatím když Čechowé k odporu postačiti nemohli, když totiž nepřátelé již tolikkrát nad nimi zwítězili, jediná spása byla přemoženým žádné nedoufati spásy. Ale jako wždy lidé newěřící a tudy k zlému wíce náchylní, když je opauštějí síly a dobré wlastnosti, hned k horší stránce neprawosti se obracují; nejinak lid ten marnému modlářstwí oddaný, wíce klamům wěřící, zaufajíce již nad silami a zbraněmi wojenskými, obrátili se k jisté hadačce, a tázali se jí i žádali, aby powěděla, coby bylo činiti w takowém nebezpečném stawu wěcí, nebo jaký konec bude míti nastáwající bitwa. Ona, jakž byla plna ducha wěštího, nezdržela jich dlauho obojetnými okolky. Chcete-li, dí, dosáhnauti sláwy wítězstwí, musíte napřed rozkazy bohů wykonati. Tedy obětujte bohům swým osla, aby se wám dostala jejich ostraha. Tuto oběť učiniti káže nejwyšší Jupiter ano i Mars a sestra jeho Bellona i Cereřin zeť. Wyhledán tedy ubohý oslíček a zabit, i jak kázáno bylo, rozsekán na tisíc tisíců kausků a ode wšeho wojska rychleji než řečeno sněden. Když takto jídlem posíleni byli oslím —

zázraku wěc podobná — spatřil jsi tlupy weselé a umříti hotowé muže jako lesní wepře; a jako po wlhkém mraku býwá slunce jasnější a oku lahodnější, tak po welké malátnosti wojsko to bylo čilejší a k boji smělejší.

12. Mezitím kníže jejich Neklan bojácnější než zajíc a na útěku rychlejší než panther nastáwající bitwy se strachowal, a čině se nemocným, w řečeném hradě se schowáwal. Co měly činiti audy bez těla? nebo bojowníci w bitwě bez wůdce? Byl toho času jeden muž, krásau těla wýtečný, dle wěku i dle jména Tyr (junák); a byl po knížeti druhý w mocnosti; který, byť tisíc naň dotíralo w boji, žádného neznal se báti, žádnému ustaupiti. Toho kníže podtají k sobě powolal, a kázal mu, aby jeho odění wzal na se, i s wědomím jen několika služebníků nařídil mu, aby wsedl na knížecího koně a na jeho místě aby šel před bojowníky do bitwy, která nebyla daleko od hradu, než jako na dwa hony wzdálí. Přišli na pole od obau wojsk umluwené; ale Čechowé dříwe opanowali wršek uprostřed pole stojící, s něhož by widěli nepřátely ani přicházejí, a ten, kterého měli za kníže, Tyr, aby stoje na powýšeném místě, mluwiti mohl k bojowníkům. Kdyby lze bylo wůdci, prawil, slowy dodati statečnosti wojínům, wšelijakými bych wás pozdržel řečmi širokými. Ale poněwadž stojí nepřítel před očima a málo zbýwá času k napomínání, buď mi wolno třeba jen málo slowy wás powzbuditi. Wšechněch jest w bitwě stejná k boji oddanost, ale nestejná zwítězení možnost. Oni pro sláwu několika bojují, my potýkáme se pro wlast a pro swobodu lidu i swau i pro poslední spásu. Oni, aby pobrali cizí statek, my abychom obránili drahé dítky a milé manželky. Seberte síly a zmužte se. Nebo bohy swé, kteří dotud byli wámi uraženi, smířili jste obětmi, kterými chtěli býti smířeni. Tedy strašliwosti jejich nestrachujte se, protože ti, jimž překáží strach w bitwě, tápají w nejwětším nebezpečenstwí; smělost pak zdí jest, smělým i bohowé sami pomáhají. Wěřte mi, za oním ležením položena jest waše spása a sláwa. Ale ukážete-li nepříteli záda, smrti předce neujdete. Wšak byť smrti! ale hůře než smrt díti se bude; oni manželky waše před wašima očima zprzní, a w klíně jejich dítky mečem zabijí a ku kojení jim štěňata dají; poněwadž přemoženým jediná je ctnost, wítězům ničeho neode-

— příti. Mezitím kníže lucký, srdce ukrutného, w čele lidu hrdého, kterým i podnes od zlého ducha wštípeno jest pychati, přicházeje s druhé strany, když widěl, že nepřátelé neustupují z místa, kázal swým chwílku postáti; w tom, jako by želel osudu nepřátel, takowými slowy pobádal myslí swého lidu: O bídné duše lidí bázliwých; darmo chytají se kopců, kterým se nedostáwá sil a wálečného umění; neprospěje kopec, když srdnatost mdlá jest. Widíte, že w rowném poli nesmějí se wám postawiti, ba nemýlím-li se, již se mají k útěku. Wy wšak, prwé než utekau, obořte se na ně úprkem náhlým a učiňte spůsobem zwyklým, aby pod nohami wašimi zdrceni byli jako sláma ničemná. Šetřte, abyste krwí zbabělců neposkwrnili mohutných kopí, ale raději wypusťte ptactwo, které s sebau nesete, abyste těmi sokoly postrašili bojácné šiky jako holuby. Což když se stalo, byla takowá haušť rozličných ptáků, že křídly jejich zatmíwalo se nebe jako mrakem dešťowým nebo za černé bauřky. Když to spatřil neohrožený Tyr, přetrhnuw řeč začatau, prawil ke swým: Stane-li se snad, že padnu w bitwě, pohřběte mě w tomto pahrbku, a udělejte mi hrob na wěky slawný neb památný; pročež podnes nazýwá se žarowištěm udatného bojowníka Tyra. A hned wyskočiw, jako weliký balwan skály, který bleskem uražen, s wrchu wysoké hory padá po příkře a strhuje wšecky překážky, tak nejináč wtrhnul rek udatný Tyr do nejhustších klínů nepřátel. A jakoby někdo w zahradě slabé makowice podsekáwal železem, tak sekal mečem hlawy nepřátel, kteří se mu bránili, až pln šípů, jako ježek uprostřed seče padl na welikau hromadu zabitých. Neznámo jest, kdo od koho a jakau ranau jedenkaždý padl, jen tolik wíme zajisté, že Čechowé dobyli wítězstwí a Lučtí wšichni byli zabiti až do jednoho, totiž mimo toho, kterého prwé wystřáhla macecha, když šel do bitwy. A ten když wykonal, co mu byla kázala macecha, zachrániw se přerychlým útěkem, a když rozčilen přišel domů, hle oplakáwala se manželka jeho co zemřelá. Kterauž když muž její spatřil, jak odkryl její oblíčej (wěc na pohled smyšlená), widíno, že mrtwola měla w ženském prse ránu a uši usečeny. Tu muž, wzpomněw si, co se bylo stalo w bitwě, wytáhl uši z mošny se zakrwácenými náušnicemi, a poznal, že ona byla w podobě onoho, kterého byl co protiwníka zabil w boji.

13. Poté Čechowé, wšedše do oné země a hubíce ji, kdež nikdo neodporowal, hrady rozbořili, wesnice spálili, mnoho kořistí wzali. Mezitím našli syna knížecího skrytého u jedné stařičké ženy. Kteréhožto když spatřil kníže, ač jsa pohan, předce jako dobrý katolík, hnut jsa milosrdenstwím k němu, nad mladým wěkem a podobau jeho se slitowal, a wystawiw nowý hrad w poloze na rowině, jménem Drahauš, nad břehem řeky Ohře wedlé wsi Postoloprt, kdež se nyní spatřuje klášter panny Marie, odewzdal hrad i pachole wychowateli, kterému ho prwé otec jeho byl poručil, jménem Durynkowi, kterýž byl ze Srb rodem, nešlechetností nad lidským způsobem, muž horší než nejhorší a každé drawé zwěře ukrutnější. Což owšem stalo se dle rady wšech županů, aby lid, který se rozprchnul, k synu panskému, totiž ku knížeti swému, jako wčely k swé matce se shromáždil; též kdyby se někdy chtěli dáti w odpor, aby w místě rowném lehčeji mohli býti dobyti, jakož i žeby se s člowěkem cizím tak hned nespikl lid domácí. Po takowém zařízení nawrátili se k domowu s welkau radostí, a wítězné orly donesli zpět na jich stanowiště.

Zatím onen Srbín nešlechetný, horší než newěřící, spáchal zločin ukrutný. Neb jednoho dne oznámili rybáři nemalé sebrání ryb we wodě tiché pod nowým ledem. Bylť led průhledný, jehož posud ani powětrnost nezkazila ani prach nepošpinil. Tu ten druhý Jidáš, Durynk, shledáwaje whodnau chwíli k wywedení zlosti swé, kterau dáwno byl zlau myslí, zlým duchem počal na bezžiwotí pána swého, prawil ku pacholeti: jděme chytat ryby, chtěje jej úkladně zabíti. Když tam přišli, prawil: O panáčku můj, podíwej se, hle jak plawau ryby pod wodau, wíc jich než tisíc. On pak, jakož pachole, po pacholetsku skloniw kolena, když se díwal na ryby pod ledem bezpečný, dostal sekerau do autlého krku, a jehož nepřítel ušetřil, toho wlastní wychowatel zawraždil. Wšichni odběhli od takowého diwadla. Onen pak horší než otcewrah, čeho nemohl jedním udeřením sekery, dokonal nožem, uříznuw hlawu swému panáčku jako prasátku. Kteraužto schowaw pod klokem, jako ku poctiwosti pánu swému, zaobalil do čistého kmentu, aby ji donesl ku knížeti, který mu jej byl poručil, nešťastník ke swé škodě. Nese bez prodlení smutné nadělení, doufaje za skutek takowý nesmírné dostati odměny; i našel

*

— kníže w Pražském paláci, an sedí w raddě se wšemi župany; a maje za nejlepší před očima wšechněch weřejně oznámiti swůj skutek, wstaupil a pozdrawil kníže, zase pak pozdrawen byw stál a čekal. A když mu bylo dáno powolení, aby mluwil, řekl: Hle já, já sám jediný dowedl jsem toho sekerau, abyste wšichni bezpečně spali na obě uši pojednau. Neb často skrz jedinau a nejmenší jiskřičku, které hlídač domu nepozorně zanechá w drobném popelíčku, býwají ohňowé welicí, a nejen dům, nýbrž i sami páni domu powalí a upálí se. Tuto jsem já jiskřičku předešel, a předwídaje, že by wám někdy uškodila, uhasil, a wás i waše potomky, jako božským zjewením napomenut, od nastáwající zkázy zachránil. Wy pak, kteří jste hlawami země, nalezte jméno skutku tomuto. Je-li to zásluha, učiňte, aby wšichni wěděli, jak mnoho jsem zaslaužil; pakli řeknete, že jest to zločin, jste mi ještě wíce powinni za to, že sami nepášete zločinu. Čili jste proto měli dítěte šetřiti, že otec jeho chtěl waše děti zabíti a štěňata přiložiti, aby ssáli waše manželky? Zajisté nejsau sladká wzteklá masa, ani není sladká břečka wlčí. Hle mstitel krwe otcowy, který by wám někdy byl škodil, leží poražen bez waší krwe. Ano jděte raději, přijměte panstwí čím spěšněji, které beze strachu držeti budete nawždy šťastněji. A hned ukázal hlawu autličkau na talíři, na které ještě nic od žiwého člowěka nebylo sešlo, než toliko že byla řeči zbawena.

Zhrozil se kníže, srdce županů se chwěla, howor pomatený wzezwučel. Tehdy kníže odwrátil hlawu od daru ohawného, a otewřel ústa ku promluwení slowa takowého: Skliď s očí našich twé dary nešlechetníče; neprawosti twé sáhají přes míru a přes odpuštění, a nenalézají hodné pomsty. K tomu zločinu nelze wymysliti slušného nálezu ani dostatečného trestu. Což myslíš, žebych byl učiniti nemohl, cos ty učinil, kdybych byl chtěl? Mně pak bylo dowoleno zabíti nepřítele, ale ne tobě pána. Hřích, kterýms ty hřešil, jest wětší, než možná nazwati hříchem. Zajisté kdo by tě usmrtil nebo k usmrcení odsaudil, upadl by nejen we hřích, ale we dwojí hřích, protože by nesl i hřích, žes ty byl usmrcen, i hřích, žes ty usmrtil pána, za obojí ten hřích hřích ztrojnásobněný. A wšak, jestližes ty za tento zločin tak ukrutný očekáwal od nás nějaké odměny, wěz, že se tobě za welký dar tolik uděluje, abys

ze tří smrtí jednu sobě zwolil, kterau budeš chtíti. Buď abys — po hlawě skočil s wysoké skály, buď se oběsil swýma rukama na kterémkoli stromě, buď nešlechetný žiwot ukončil wlastním mečem swým. K tomu on, wzdychnuw sobě, prawil: Auwech, jak jest člowěku mrzuto, když se mu stane proti nadání. A hned odešel, a oběsil se prowazem na jedné wysoké olši. Odtud ta olše, pokud nebyla poražena, neb stála wedlé cesty, nazýwána jest olše Durynkowa. A poněwadž tyto wěci, jak se powídá, zběhly jsau se za starých časů, jsau-li prawdiwé čili neprawdiwé, zanecháwám při saudu čtenáře. Nyní se k wylíčení toho pamětihodného, co prawá hodnowěrných zpráwa připomíná, péro naše jakkoli tupé, wšak zbožné, brausí.

14. Léta od narození páně osmistého dewadesátého čtwrtého křtěn jest Bořiwoj, prwní kníže we swaté wíře katolický. Téhož léta Swatopluk král morawský, jak se wůbec prawí, uprostřed wojska swého zmizel jest a nikdež wíce newidín. Ale w prawdě tehdy spamatowaw se sám nad sebau, když uznal, že jest proti pánu swému, císaři a kmotru Arnulfowi nesprawedliwě a jako nepamětliw dobrodiní zbraně zdwihl — kterýž jemu byl nejen Čechy, nýbrž i jiné krajiny odtud až k řece Odře a odtamtud do Uher až k řece Hronu podrobil — hnut lítostí, w temnostech půlnočních, aniž ho kdo pozorowal, wsedl na koně, a prošed ležením swým, odjel na jedno místo, ležící na stráni hory Soboru, kdež předtím tři paustewníci we welkém a lidem nepřístupném lese podporau a pomocí jeho byli wystawili kostel. Tam když přišel, we skrytém místě w témž lese zabil koně swého, a meč swůj w zemi zahrabal, a když za swítání ranního přišel ku paustewníkům a oni newěděli, kdoby byl, jest oholen a oblečen w raucho paustewničí, i pokud žiw byl, zůstal nepoznán ode wšech; teprw když již poznal, že jest mu umříti, sám se mnichům, kdo by byl, oznámil, a hned umřel jest. Jehož králowstwí za krátký čas, ale méně šťastně, drželi jeho synowé, ježto je s část Uhři rozptýlili, s část Rakušané, s část Poláci až do základů nepřátelsky pohubili.

15. Bořiwoj pak splodil dwa syny, Spytihněwa a Wratislawa, s onau, která byla dcera Slawiborowa, župana ze hrádku Pšowa, jménem Ludmila. Když on cestau wšeho smrtelného

— blaženě sešel, nastaupil w panstwí otcowské Spytihněw, a po jeho smrti obdržel knížetstwí Wratislaw, jenž pojal manželku jménem Drahomiř, z twrdého lidu lutického, kteráž i sama byla k wíře twrdší než skála, z krajiny řečené Stodor. Ta porodila dwa syny, Wácslawa bohu a lidem milého, a Boleslawa bratrowraždau ohawného. Kterak wšak milostí boží wždy předcházející a wšudež sprowázející kníže Bořiwoj došel swátosti křtu, aneb jakým spůsobem skrz jeho nástupce w krajinách těchto den ode dne se rozmáhalo swaté náboženstwí wíry katolické, nebo který kníže wěřící jaké a kolik kostelů jest wystawil ke chwále boží, mínil jsem raději pominauti, nežli nechuť čtaucím spůsobiti, protože jsem četl sepsání jiných o tom, něco w privilegii kostela morawského, něco w epilogu též země i země české, něco w žiwotě a umučení přeswatého našeho dědice a mučenníka Wácslawa. Neb i jídla se zprotiwují, která se častěji jídají. Stalo se pak to, což jsem swrchu podotkl, mezi těmito léty, které jsem doleji položil; neb jsem wěděti nemohl, kterého roku se co stalo nebo kterého času.

16. Léta od narození páně 895.
Léta od narození páně 896.
Léta od narození páně 897.
Léta od narození páně 898.
Léta od narození páně 899.
Léta od narození páně 900.
Léta od narození páně 901.
Léta od narození páně 902.
Léta od narození páně 903.
Léta od narození páně 904.
Léta od narození páně 905.
Léta od narození páně 906.
Léta od narození páně 907.
Léta od narození páně 908.
Léta od narození páně 909.
Léta od narození páně 910.
Léta od narození páně 911.
Léta od narození páně 912.
Léta od narození páně 913.
Léta od narození páně 914.
Léta od narození páně 915.

Léta od narození páně 916. —
Léta od narození páně 917.
Léta od narození páně 918.
Léta od narození páně 919.
Léta od narození páně 920.
Léta od narození páně 921.
Léta od narození páně 922.
Léta od narození páně 923.
Léta od narození páně 924.
Léta od narození páně 925.
Léta od narození páně 926.
Léta od narození páně 927.
Léta od narození páně 928.

17. Léta od narození páně dewítistého dwadcatého dewá- 935
tého, osm a dwadcátého dne měsíce Září, swatý Wácslaw, kníže české, lstí bratrskau we hradě Boleslawi umučen, wšel blaženě do wěčného dwora nebeského. Neb kterak Boleslaw, nehodný slauti bratrem muže swatého, lstiwě pozwal jest bratra swého k hodům, kterého w prawdě zamýšlel zawražditi, aby obdržel panstwí w zemi, nebo kterak před lidmi, ale ne před bohem, ukrýwal bratrowraždy winu, jest tuším dostatečně powěděno w oslawě umučení téhož muže swatého. Po jehož šťastném žiwota skončení, druhý Kain, Boleslaw, obdržel knížetstwí, ach zle wyžádané. Za těch pak hodů, jak prwé řečeno, bratrowraždau zohawených narozeno jest dítě wýtečné z manželky knížete Boleslawa wýborné, kterému od příhody té dáno jest jméno Strachkwas, kteréžto jméno znamená: strašliwé hody. Nebo které mohau strašliwější býti hody, jak při kterých spáchá se skutek bratrowraždy. Tedy kníže Boleslaw, swědom zločinu spáchaného, boje se trestů pekelných, přemýšleje wždy w duchu čilém, kterým a jakým spůsobem mohl by boha pro ten zločin smířiti, učinil slib hospodinu, prawě: Jestliže tento syn můj zůstane žiw, z celého srdce swého bohu jej zaslibuji, aby byl duchowním a slaužil Kristu po wšecky dni žiwota swého za můj hřích a za lid země této.

18. Potom rodič, slibu swého nezapomenuw, když bylo pachole již k učení a rodičům swým welké potěšení, nemoha otec snésti, aby se učil před jeho očima, poslal jej do Řezna, a odewzdal pod řeholní péči opatu swatého Emmerama mučen-

— níka. Tam jest zákonům církewním a řeholním naučen, tam w raucho mnišské oblečen, tam až do mužské síly odchowán. O dalším běhu jeho žiwota bude dále dostatečně powěděno. O skutcích pak knížete Boleslawa nemohl jsem zwěděti ničeho jiného wyprawowání hodného, než jedno, co wám oznámiti pokládám za prospěšné. Nebo sluha boží Wácslaw zůstawil kostel we hlawním sídle w Praze ke cti swatého Wíta mučenníka wystawený, ale, poněwadž jej smrt předešla, nezaswěcený. Ten aby zaswětiti ráčil biskup, jenž tehdáž představen byl kostelu Řezenskému, jménem Michal, kníže Boleslaw prosebně, wyprawiw posly s welkými dary a wětším slibowáním a přislibowáním, aby žádost jeho splnil, sotwa obdržel. K čemuž zajisté biskup sotwa by byl swolil, leč že pro pamět duše a pro spasení Wácslawa, přítele swého již zabitého, uzawřel tak učiniti, protože muž boží Wácslaw, pokud tělesně žil, s welkau náklonností byl jej ctil, jakožto duchowního otce a biskupa dobrotiwého. Nebo i biskup Michal podobně jeho sobě wywolil za syna nejmilejšího, tu jeho často nawodě k bázni a k lásce boží, tu jemu často posílaje dárků swých, kterých toho času nejwíce potřebowal nowý chrám Kristůw. Hned jak dosáhl kníže přání swého, lid wšechen a welmoži i duchowní běželi wstříc biskupu přicházejícímu s pobožností, a s welkau poctiwostí a radostí přijali jej we přístřeší hlawního sídla Prahy. Což dále? Dne 22 Září wyswětiw kostel sw. Wíta mučenníka, biskup wesele se wrátil do swého domowa.

930 19. Léta od narození páně dewítistého třidcátého Otto syn císaře Jindřicha pojal za manželku Edgidu dceru krále anglického.

931 Léta od narození páně dewítistého třidcátého prwního císař Jindřich krále Bodrců a krále danského učinil křesťany.

939 Léta od narození páně dewítistého třidcátého druhého, čtwrtého dne měsíce Březua, přeneseno jest tělo swatého Wácslawa mučenníka z Boleslawě hradu na hrad Pražský ze zawilosti bratra nenáwistiwého. Nebo bratr jeho Boleslaw, ode dne ke dni hůř a hůř čině, nejsa nikterak hnut lítostí nad zločinem swým, nemohl toho snésti w hrdé mysli, že pro zásluhy swého mučenníka Wácslawa bůh zjewowal nesčíslné zázraky nad rakwí jeho; pročež nařídil podtají služebníkům sobě wěrným, by jej přenesli do Prahy a w noci w ko-

stele sw. Wíta pohřbili, aby tudy, když by bůh jaké diwy — ukázal swatým swým k oslawě, nebylo přičteno zásluhám jeho bratra, než swatého Wíta mučenníka. O jiných jeho zlých skutcích neměl jsem za hodné wyprawowati, aniž jsem wěděl s jistotau. Jeden wšak jeho skutek dosti smělý a pamětihodný, který před časem wykonal za swého mládí, předce žádostiw jsem Lásce Waší wyprawowati. Bylť tento kníže Boleslaw, smí-li se nazýwati knížetem, jenž byl bezbožník a násilník, krutější Herodesa, strašliwější Nerona, přewyšuje Decia hrůzau neprawostí, Diokletiana ukrutností, odkudž získal sobě příjmí, že nazýwán jest Boleslawem Ukrutným. Neb tak byl přísný, že nic neřídil s předložením, nic dle rozumu, než wšecko činil dle wůle swé a dle mysli dojmu. Tudy stalo se, že w mysli swé uzawřel, aby sobě hrad dílem Římským wystawěl. A hned přednější z lidu swolal do jednoho a do posledního, i dowed jich k místu wedlé řeky Labe, a ukázaw místo, projewil jim tajemstwí srdce swého. Zde, prawil, chci a poraučím, abyste mi wystawili zeď hradskau dílem Římským welmi wysokau do kola kolem. K tomu oni prawili: My, kteří jsme ústa lidu a wedeme w hodnostech wládu, my odpowídáme ti, že ani neumíme ani nechceme učiniti, co nařizuješ; neb také otcowé naši nic takowého prwé nedělali. Hle před očima twýma stojíme, a raději pod meč twůj než pod nesnesitedlné jho otroctwí šíje naše skláníme. Čiň co chceš; neb neuposlechneme, co rozkazuješ. Tu se kníže rozlítil w diwokém hněwu, a wyskočiw postawil se na spukřelém kmenu, který tam náhodau ležel we blátě, a wytasiw meč prawil: O! leniwci a leniwých otců synowé! Nejste-li polomužowé nebo špatnější než slupka hruščí, skutky slowa dokažte, a zdali jest lehčeji meči nežli jhu otroctwí šíje poddati, zkuste. Byla wěc hodná podíwání a pro drzost opowážliwého knížete ku podiwu. Nebo kdyby měl tisíc prawic na jednom těle ozbrojených, netřáslo by se tolik takowé množstwí lidí. Kteréžto když kníže widěl, že byli bledší než zimostráz, popadnuw jednoho, který byl prwní mezi staršími, za pačesy, seknuw, jak nejsilněji mohl, uťal mu hlawu jako slabé makowici, a řka: tak chci, tak učiním, buď místo rozumu wůle. Druzí, když to widěli, pozdě litujíce, padli ku kolenaum knížete, prosíce se slzami za odpuštění. Již, pra-

— wili. promiň kníže naše winy. Již we wšem uposlechneme twých rozkazů. Již dobrowolně učiníme, cokoli budeš chtíti; nerač proti nám déle zůřiti. A hned dle wůle knížete wystawili hrad se zdí tlustau a wysokau dílem Římským, jak se spatřuje podnes, který dle jména zakladatele nazwán jest Boleslaw.

933 20. Léta od narození páně 933 Uhři, zlaupiwše wýchodní Franky a Šwabsko i Francauzsko, přes Italii se nawrátili.

934 Léta od narození páně 934 král Jindřich pobil Uhry s welkau porážkau, a mnoho jich zajal.

935 Léta od narození páně 935 král Jindřich poražen jest mrtwicí.

936 Léta od narození páně 936 zemřel král Jindřich, po němž nastaupil syn jeho Otto císař.

937 Léta od narození páně 937 zemřel Arnulf, wéwoda baworský.

938 Léta od narození páně 938 Uhři opět od Sasů zhubeni jsau welkým pobitím, a synowé wéwody Arnulfa wzbauřili jsau se proti králi Ottowi.

939 Léta od narození páně 939 král Ludwík pojal za manželku Gerpirku wdowu Gisalbertowu.

940 Léta od narození páně 940 uděleno jest Jindřichowi bratru králowu wéwodstwí lothrynské, a téhož léta jest z něho wypuzen.

941 Léta od narození páně 941 spikl se Jindřich bratr králůw s některými Sasy proti králi, ale nemohl jest nic uškoditi.

942 Léta od narození páně 942 hwězda podobná ku kometě po 14 nocí widína jest, a welké mření howad následowalo.

943 Léta od narození páně 943 zemřel wéwoda Otto, po němž Konrad syn Wernherůw následowal u wéwodstwí.

944 Léta od narození páně 944 Uhři pobiti jsau od Korutanů s welkau porážkau.

945 Léta od narození páně 945 zemřel Pertold wéwoda baworský, po němž nastaupil Jindřich bratr králůw.

946 Léta od narození páně 946 král Ludwík od swých wypuzen jest z králowstwí.

947 Léta od narození páně 947 paní Edgida králowna zemřela.

948 Léta od narození páně 948 držána jest synoda w Inglenheimě od biskupů w počtu čtyryatřidceti.

949 Léta od narození páně 949 Ludolfowi synu králowu narozena jest dcera Machtilda.

Léta od narození páně 950 kníže český Boleslaw protiwil se králi; proti němuž král s welikau mocí wytáhl a docela jej podmanil pod swé panstwí. 950

Léta od narození páně 951 král Otto táhl jest do Italie. 951

Léta od narození páně 952. 952

Léta od narození páně 953. 953

Léta od narození páně 954. 954

Léta od narození páně 955. 955

Léta od narození páně 956. 956

Léta od narození páně 957. 957

Léta od narození páně 958. 958

Léta od narození páně 959. 959

Léta od narození páně 960. 960

Léta od narození páně 961. 961

Léta od narození páně 962. 962

Léta od narození páně 963. 963

Léta od narození páně 964. 964

Léta od narození páně 965. 965

Léta od narození páně 966. 966

21. Léta od narození páně 967 patnáctého dne měsíce 967
Července kníže, jemuž bylo příjmí ukrutný Boleslaw, knížetstwí swého, bratrskau krwí zle nabytého, spolu se životem pozbyl. Po němž nastaupil w panstwí syn jeho téhož jména, otci welmi nepodobný dobrými mrawy a duchowním obcowáním. O diwné milosti boží! O jak nepochopitedlné jsau jeho saudy! Hle! hrozen z ostružiny, růže z trní, fík z bodláčí zrodí se ušlechtilý; to wěz z bratrowraha wzejde Kristůw sluha, z wlka beránek, z násilníka mírný, z bezbožného Boleslawa pobožný splodí se kníže Boleslaw druhý, za žádným druhý w šlechetnosti. Aniž jeho hanobí zlého otce totéž nazwání, w němž hořela prawá láska Kristowa a čisté milowání; než jako mnozí obdrží jména swatých a předc nedosahují swatosti, protože ani swatost ani ni šlechetnost nepoznáwá se na člowěku dle nazwání, nýbrž obojí dle zaslaužení.

22. Byl pak tento panowník, Boleslaw druhý, muž nejkřesťanštější, we wíře katolický, otec sirotků, ochránce wdow, kwílících těšitel, duchowních a pautníků dobrotiwý přijimatel, kostelů božích obzwláštní zakladatel. Nebo jak čteme w priwilegii kostela sw. Jiří, dwadcet kostelů křesťanskému nábo-

ženstwí co wěřící wyzdwihl, a wšemi požitky, které náležejí ku potřebám kostelním, dostatečně je zwelebil. Jeho byla wlastní sestra jménem Mlada, panna bohu zaslíbená, we swatých písmích wzdělaná, křesťanskému náboženstwí oddaná, pokorau nadaná, w rozprawě líbezná, chudým a sirotkům přízniwkyně štědrá a wší počestností mrawů ozdobená. Kterážto když za příčinau pobožnosti přišla do Říma, přívětiwě od apoštolského jest přijata; kdež některý čas pobywši, mnišským prawidlům dostatečně se wyučila, a naposledy papež pán s radau swých kardinálů, ano chtěje dobrotiwau úchwalau přispěti nowému kostelu, poswětil ji za abatyši, změněným jménem Marii, daw jí swatého Benedikta řeholi a opatskau berli. Potom nowá abatyše, majíc nowý a swatý řád mnišský přinésti do země české, wzawši propuštění a požehnání apoštolské, jela do sladké wlasti s komonstwem swým welice potěšeným. Přijeli jsau ku králowskému hradu ku Praze, a kníže Boleslaw dlauho čekanau poctiwě uwítal sestru milenau, a wzawše se za ruce wešli do příbytku králowského, kdež posadiwše se spolu, když se dlauho obapolně wzájemnými řečmi bawili, když mnoho, co widěla w Římě nebo slyšela powědění a podiwení hodného, bratru swému wyprawowala, mimo to odewzdala jest mu list od apoštolského k němu psaný, jehož forma takowá byla:

Jan, sluhů božích sluha, Boleslawowi učnu wíry katolické apoštolské požehnání. Sprawedliwé jest, dobrotiwě sluch nakloňowati k žádostem sprawedliwým; nebo Bůh jest sprawedliwost, a kdož milují boha, budau ospraweldněni, a wšecko těm, kteří milují sprawedlnost boží, spolupůsobí k dobrému. Dcera naše, se wztahem twá, jménem Mlada, jinak také Maria, mezi jinými, jichž odepříti nelze, žádostmi prosbu srdci našemu libau od tebe přednesla, aby se swolením naším we twém panstwí ke cti a sláwě církwe boží smělo zřízeno býti biskupstwí. Což my zajisté s myslí weselau slyšíce, bohu jsme díky wzdali, jenž církew swau powždy a wšude šíří a zwelebuje we wšech národech. Pročež z apoštolské mocnosti a swatého Petra knížete apoštolů moci, jehož ač nehodní, předce jsme náměstci, swolujeme a schwalujeme i ustanowujeme, aby při kostele swatého Wíta a Wácslawa bylo sídlo biskupské, při kostele pak sw. Jiří mučenníka aby pod pra-

widlem swatého Benedikta a pod poslušenstwím dcery naší, — abatyše Marie, zřízen byl sbor swatých panen. Wšak ale ne dle řádu neb sekty lidu bulharského neb ruského aneb jazyka slowanského, nýbrž spíše zachowáwaje řády a nařízení apoštolské, wywol k tomu účelu jednoho z lepších duchowních se schwálením celé církwe hlawně w latinském písmě wzdělaného, který by dowedl rádlem slowa aulehel srdce pohanů probrati a pšenici dobrých skutků zasíti a snopy aurody wíry waší Kristu odwésti. Zdráw buď.

A hned, jak bylo nařízeno, dle usnešení knížete i abatyše kostel sw. Wíta určen jest pro budaucího biskupa, kostel pak sw. mučenníka Jiřího na ten čas dán abatyši, sestře knížete, Marii.

23. Byl pak ze Sas jistý muž diwné wýmluwnosti a literní učenosti, jménem Dětmar, kněz dle powýšení, mnich dle přiznání, předtím někdy za příčinau modlitby přišel do Prahy; který když přišel knížeti Boleslawowi druhému we známost, za krátký čas obdržel welkau u něho milost i přátelstwí A poněwadž dokonale uměl řeč slowanskau, kníže jeho po swých poslích powolal, duchowenstwo, welmože zemské a lid swolal, a prosbami i přímluwami swými spůsobil, aby jej sobě wšichni obecným přiswědčením za biskupa zwolili. Potomního pak dne, jak se knížeti líbilo, přízniwým přízwukem ode wšech zwolen jest Dětmar za biskupa, a k císaři nejkřesťanštějšímu Ottowi, synu Jindřicha císaře, od knížete a ode wšeho duchowenstwa i lidu s tímto poslán jest listem:

O nejslawnější císaři a křesťanského náboženstwí największí ctiteli! uslyš milostiw naše a wšeho žákowstwa i lidu prosby, a tohoto muže we wšem chwalitebného, jménem Dětmara, jehož sobě za pastýře wolíme, aby z Wašeho nejswětějšího schwálení a rozkazu za biskupa wyswěcen byl, snažně žádáme.

Tehdy císař, jakž byl zákona božího milowník, dle rady wéwod a knížat, ale zwláště biskupů, maje péči o spasení a nowotnost lidu křesťanského, kázal arcibiskupowi Mohučskému, který tehdáž představen byl dworu, aby jej poswětil za biskupa. Tehdy biskup owěnčen čepicí, nowý do nowé radostně se wrátil celých Čech osady, a když přijel do mateřského sídla do Prahy, wedlé oltáře sw. Wíta jest ode wšech nastolen, ano žákowstwo prozpěwowalo: Tě boha chwálíme,

— kníže pak a welmoži hlaholili: Kriste Keynado, Kyrie eleison, a swatí wšichni pomáhejte nám, Kyrie eleison; sprostější pak a newědomí wolali: Krleš; a tak dle swého zwyku celý onen den strávili u weselí.

968 Léta od narození páně 968 zemřel jest Wok župan.

24. Potom biskup Dětmar swětil kostely, od wěřících we mnohých místech ke chwále boží wystawené, a křtě lid pohanský přemnohý, činil jej wěrným Kristu, a po nemnohých
982 dnech, totiž léta od narození páně 969 druhého dne měsíce Ledna, wybawen z paut tělesných hřiwnu sobě od Krista swěřenau odwedl zestonásobenau.

25. Mezitím nawrátiw se z tábora filosofie, kdež byl slaužil deset let neb wíce, přiwez s sebau nemalé knih množstwí, byl tu rek statečný, jménem Wojtěch, dle swěcení teprw podjahní, kterýž jako autlý beránek mezi owčičkami truchlícími pro smrt pastýře swého pilně konal služby pohřební, trwaje w modlitbách denních i také nočních, duši otce obecného almužnami poraučel bohu štědrými a modlitbami swatými. Kteréhož kníže Boleslaw a jeho welmožowé widauce w tak dobrém skutku zbožného, a doufajíce, že napotom bude tím zbožnějším, milostí ducha swatého nadšeni, popadli jinocha bránícího se welmi, a přiwedše jej do shromáždění prawili: Chtěj, nechtěj, naším biskupem budeš, a byť nerád Pražským biskupem jmenowán budeš. Twá urozenost, twoji mrawowé a skutkowé nejlépe se srownáwají s důstojenstwím kněžstwí.

Tys nám od hlawy wršku znám až do paty nejníž.

Ty znáš dobře otwírati nám cestu, kterau se jde do wlasti nebeské. Rozkazů twých jest nám potřebí, abychom mohli i abychom chtěli poslauchati. Tebe wšecko žákowstwo za hodného, tebe wšechen lid wywoláwá k biskupstwí za schopného. Stalo jest pak se toto zwolení nedaleko od hradu Prahy na Lewém Hradci na hrádku 19. dne měsíce Unora w témž roce, we kterém zemřel biskup Dětmar.

983 26. Toho času wraceje se z wálky saracenské přijel do města Verony přejasný císař Otto Druhý, pokoje milowník, sprawedliwosti ctitel, nejslawnějšího otce swého Otty Prwního slawnější, jenž byl we wšech bitwách wítěz nejwítěznější. K němu jel slowanský průwod z Čech se zwoleným biskupem, nesa od knížete wzkázání a ode wšeho žákowstwa i lidu žádání,

aby rozkazem císařským stwrdil společné jejich zwolení. Tedy nejjasnější císař, swoliw ke slušné jejich žádosti, dne 3. Čerwna dal jemu prsten a berlu pastýřskau, a jehož byl suffraganem, Villigisus arcibiskup Mohučský, který tam práwě byl přítomen, z rozkazu císařowa jej poswětil za biskupa, jménem Adalberta. Nebo předtím byl jej arcibiskup kostela Magdeburského Adalbert, kdež jej biřmowal křížmem, nazwal tímto swým jménem. Byw pak poswěcen 29. dne měsíce Čerwna, jel se swými průwodčími do milé wlasti; a když přišel ke hradu Praze, bosýma nohama a s pokorným srdcem, při radostném pění žákowstwa i lidu wsedl na stolici biskupskau. Dle rady tohoto tak přeslawného pastýře Wojtěcha a na přímluwu swrchuřečené a milowané sestry swé abatyše Marie kníže Boleslaw wšecko, což biskup Pražský podnes má a drží k swému biskupstwí, neb což abatyše wyžádala požitků dáti a obrátiti k swému opatstwí, s ochotnau oběma udělil láskau, a stwrdil zákonů církewních mocí swatau.

27. Léta od narození páně 970. 970

Léta od narození páně 971. 971

Léta od narození páně 972 swatý Oldřich sešel se swěta. 972

Léta od narození páně 973. 973

Léta od narození páně 974. 974

Léta od narození páně 975. 975

Léta od narození páně 976. 976

Léta od narození páně 977 zemřela Daubrawka, která, 977
poněwadž byla welmi nešlechetná, již co žena wysokého wěku, ježto byla zasnaubena s knížetem polským, sňala záwoj s hlawy swé a wstawila si wěnec panenský; což bylo welké bláznowstwí ženy.

Léta od narození páně 978. 978

Léta od narození páně 979. 979

Léta od narození páně 980. 980

Léta od narození páně 981 zemřel jest Slawník, otec swa- 981
tého Wojtěcha; o jehož mrawích a žiwotu, ač mnoho wyniká paměti hodného, wšak z toho jen málo abychom powěděli, wyprawowání swé přetrhujeme. Bylť jest muž ke wšem twáře weselé, w radách mysli jasné, w rozprawách přelíbezný, bohatý na statky jak swětské tak duchowní. W domě jeho stkwěla se poctiwost a upřímná láska, saudů sprawedliwost a welmožů

mnohost. We skutcích jeho byla známost zákonů, chudých podporowání, smutných těšení, pautníků přijímání, wdow a sirotků hájení. Tohoto tak znamenitého wojwody sídlem byla Libice, ležící w místě, kdež říčka Cidlina ztrácí jméno swé, wpadajíc do řeky swobodnější wody Labe. Měl pak tyto meze swého panstwí: K západní straně proti Čechám potůček Žiřinu a hrad, který leží na hoře Oseku wedlé řeky Mže. Podobně ku polední straně proti Rakausům tyto měl hrady pomezní: Chýnow, Daudleby, Netolice až k rozhraní lesa. Rowněž k wýchodu slunce proti králowstwí morawskému hrad pod lesem ležící, jménem Litomyšl až ku potůčku Switawě, který jest na rozhraní lesa. Rowněž k půlnoční straně proti Polsku hrádek Kladsko, ležící wedlé řeky řečené Nisa. Tento wojwoda Slawník, pokud žiw byl, šťastně žiw byl.

982 28. Léta od narození páně 982.

983 Léta od narození páně 983.

984 Léta od narození páně 984 zemřel jest w Římě císař Otto druhý. Tomuto císaři byl Wojtěch biskup Pražský tak důwěrný a milý we službách, že o hodu božím welkonočním, který slawil w Cáchách w paláci u přítomnosti wšechněch biskupů, takowau jej poctil služby wznešeností, aby mu korunu wstawil a welkau mši slaužil, což příslušelo toliko arcibiskupu učiniti. Po hodu pak, když wzal již odpuštění od císaře, aby se wrátil do wlasti, zawolal jej císař w saukromí, a učiniw zpowěd ze hříchů swých, poručil se dobrotiwému wzpomínání jeho w modlitbách. Přitom dal jemu raucha, w nichž by mši slaužil o welkonocích, totiž albu, dalmatiku, kasuli, kápi a ručník, aby je měl na jeho památku. Kterážto se podnes chowají w kostele Pražském a nazýwají se raucha sw. Wojtěcha.

985 Léta od narození páně 985.

986 Léta od narození páně 986.

987 Léta od narození páně 987 zemřela jest Střezislawa, swatého Wojtěcha ctihodná matka a žena bohu milá, takowého a tak swatého plodu matkau slauti a býti hodná.

988 Léta od narození páně 988.

989 Léta od narození páně 989.

990 Léta od narození páně 990 swatý Wojtěch w Římě u sw. Alexia, když opat newěděl, kdo by byl, učiněn jest mnichem.

991 Léta od narození páně 991.

Léta od narození páně 992. 992
Léta od narození páně 993. 993
Léta od narození páně 994. 994
29. Také nechci přeskočiti, co od jiných widím býti pominuto. Nebo biskup Wojtěch, když widěl, že stádo jemu swěřené pořád přicházelo ke zkáze a nemohl jeho obrátiti ku prawé dráze, obáwaje se, aby i sám nezahynul s lidem hynaucím, nesměl déle s nimi zůstáwati, aniž nemínil wíce darmo s kázáním práci sobě dáwati. Ale když již a již chtěl se dáti na cestu do Říma, náhodau nahodilo se, že téhož času Strachkwas, o němž jsme wýše podotkli, s powolením opata swého přišel z Řezna, aby po mnohých létech nawštíwil wlast drahau a příbuzné i bratra swého, kníže české. S nímž muž boží, biskup Wojtěch, wyžádal sobě saukromí, a měl s ním rozprawu, mnoho naříkaje na newěru a neprawost lidu, na sňatky hříšné a na nedowolená rozwádění nestálého manželstwí, na neposlušnost a nedbalost duchowních, na zpupnost a nesnesitedlnau moc županů. Naposledy wšechno mínění srdce swého jemu zjewil, žeby chtěl do Říma k apoštolskému pro radu jíti a k národu odpadlickému nikdy se newrátiti. Mezi tím a k tomu to doložil: A dobře jest, dí, že ty znám jsi co bratr knížete a pocházíš z pánů této země. Tebe lid raději chce, abys panowal, a tebe raději chce poslauchati než mne. Ty budeš moci s radau a pomocí bratra swého pyšné potlačiti, nedbalé kárati, neposlušné trestati, newěřícím domlauwati. Twá důstojnost a wědomost, swatost twého stawu dobře se hodí na duchowní správu. Což aby se stalo, já tobě s wůlí boží a mocí mau propůjčuji, i aby smělo býti, bys za mého žiwota byl biskupem, u apoštolského wšemi prosbami se wynasnažím. I wložil mu berlu biskupskau, kterau práwě držel w ruce, do klína. On wšak ji, jako zuřiwý, na zem odhodil, a tato slowa k tomu dodal: Nechci, abych měl jakau hodnost na swětě; důstojenstwím se wyhýbám, nádherau swětskau pohrdám; pokládám se za nehodna biskupské wýsosti, a nestačím unésti takého břemene pastýřské starosti. Mnich jsem, mrtew jsem, abych mrtwé pochowáwal s to nejsem. K tomu biskup odpowěděl: Wěz, bratře, wěz, čeho nyní nečiníš po dobrém, wšak potom učiníš, ale s welikau škodau swau. Poté biskup, jak si byl umínil, dal se na cestu do

995 Říma, a lid rozkazů swých neposlušný opustil. A poněwadž té chwíle kníže nebyl w moci swé, než županů, župané obrátiwše se w nenáwist proti bohu, zlých otců nejhorší synowé, welmi zlý a nešlechetný skutek jsau wykonali. Nebo za jistého dne swátečního pokradí wtrhli do hradu Libice, we kterém bratří swatého Wojtěcha a bojowníci hradští wšichni jako newinné owečky stáli při slawné mši swaté, swátek slawíce. Ti pak, jako wlci ukrutní, zlezše zdi hradské, muže i ženy do jednoho zbili, sťawše čtyři bratry swatého Wojtěcha se wším potomstwem před samým oltářem, hrad wypálili, ulice krwí zkropili, a naložiwše si krwawé kořisti a ukrutnau laupež, wesele nawrátili se k swým domowům. Zabito pak jest na hradě Libici pět bratří swatého Wojtěcha léta od narození páně 995, kterých jména jsau tato: Soběbor, Spytimír, Pobraslaw, Pořej, Čáslaw.

30. Když se toto tak zběhlo, kníže Boleslaw, wzaw radu s duchowními, žádal arcibiskupa Mohučského takowými slowy: Buď k nám pastýře našeho Wojtěcha powolej zpět, čehož si wíce přejeme, buď nám jiného na jeho místě poswěť, čehož nerádi žádáme. Neboť owčince Kristowy posud w národě tomto wíry zánowní, nebude-li při nich bedliwé stráže pastýřowy, stanau se wlkům krwolačným práwě tučnými krměmi. Tehdy metropolita Mohučský, pečliw jsa, aby národ nedáwno Kristu získaný nezahynul upadna do starých bezbožných řádů, wyprawil posly, a wolal k apoštolskému, aby buď owdowělé církwi Pražské manžela nawrátil, buď jiného na jeho místo zříditi dowolil. A poněwadž služebník boží Wojtěch, z rozkazu apoštolského oswobozen od hlídání stáda páně, w klášteře sw. Alexia se starostami nebes obcowal w libém dwoře zemského ráje,

Pán jej rowně papež jak opat též jeho pobožný
Smutného slowy přátelstwí jsau těšili takto:

O synu nejsladší a bratře nejmilejší! pro lásku k Bohu tě prosíme a pro milowání bližního na tobě žádáme, abys se do osady swé blahosklonně nawrátil a w řízení oweček swých ochotně znowu se uwázal. Uposlechnau-li tě, bohu díky; pakli neuposlechnau, odejdi od odcházejících od tebe, abys nezahynul se zahynaucími, a mějž powolení kázati mezi národy cizími. Tímto biskup welice obweselen wyřčením, že mu byl

dáno powolení k cizích národů učení, ne bez welkého zarmau- 995
cení sladké s bratřími opustil obcowání. A s mužem na nejwýš rozšafným, biskupem, jehož jméno bylo Notharius, došed k arcibiskupu we dwoře we městě Mohučském, žádal jeho, aby po jeho wyslaných mohl zwěděti, zdali by jej stádo jeho chtělo zase přijmauti. To když se stalo, co jemu lid jeho odpowěděl, neb pro kterau příčinu jeho přijmauti nechtěl, neb ku kterým národům odtud šel, též w jaké po wšecky časy swého biskupstwí skrownosti bydlil, jakau mrawů poctiwostí se stkwěl, bude moci zwěděti, kdož přečte sobě jeho žiwot čili umučení.

Neb mi se již řečené nezdá tu powídati opět.

Tehdy Strachkwas, bratr knížete, o němž jsme wýše wzpomněli, když widěl, že byl biskup od lidu swého zawržen jaksi dle řádu a sprawedlnosti, w naduté pýše zahořel po biskupstwí. A poněwadž snadno jest chtícího nutiti, ihned toho newědu a utrhače lid nezdárný pozdwihl na biskupskau stolici. Neb tak Bůh často swau prozřetelností dopauští se zmoci zlých lidí moci, jak při této wolbě nepořádné obdržely wrch šprýmy zetě Cereřina. Neboť byl jest tento Strachkwas w šatstwu úprawný, w mysli nadutý, we skutcích nezřízený, očí těkawých, řečí marných, we mrawích pokrytec a celého bludu otec i we wšech zlých skutcích nešlechetníků arcistarosta.

Wíce se říci stydím o Strachkwasu biskupu lichém. Postačí málo za mnoho. Přišli k arcipředstawenému stolice Mohučské; a když tu wšecko bylo wykonáno, co mělo wykonáno býti, w pořádku, jak jest obyčej, po zkaušce biskupské, když kůr zpíwal litanii a arcibiskup infulowaný poklekl na kobercích před oltářem, a za ním mezi dwěma podbiskupími, jenž měl swěcen býti, Strachkwas, když uprostřed padl na zem, o! hrozná příhodo, uchwácen jest ukrutným ďábelstwím; a co mu někdy služebník boží předpowěděl saukromí, stalo se jest zjewně před žákowstwem a před lidmi přede wšemi. Potud o tom podotknauti buď dosti.

31. Léta od narození páně 996, když byl slawný Kristůw 996
korauhewník, biskup Wojtěch, sítěmi wíry ulowil Uherska i také Polska, naposledy když we Prusích rozséwal slowo boží, skončil jest tento zdejší žiwot šťastně pro Krista umu-

996 čením dne 23. Dubna w den páteční. Toho roku byla jest welikánoc dne 25. Dubna.

997 Léta od narození páně 997 často řečený kníže Boleslaw, když widěl, an kostel Pražský zbawen byl swého pastýře, wyprawil jest posly swé k císaři, třetímu Otowi, žádaje, aby kostelu českému dal ženicha zásluhami hodného, aby stádo Kristowo nedáwno získané newrátilo se ku předešlým řádům lichým a ke skutkům neprawým. Neboť oznamowal, že nebylo té chwíle w celých Čechách duchowního biskupstwí hodného. Hned císař, rozmnožitel říše, Otto, jak jest byl we wěcech božských i lidských welice opatrný, swoliw k žádosti jich, počal jak nejpilněji přemýšleti, kterého by ze swých nejschopnějšího k tomu tak těžkému powolání wyprawil duchowního. Práwě byl u dworu králowského kaplan jménem Tehdak, dobrými skutky i mrawy ozdobený, we swobodných uměních obzwláště wzdělaný, rodem ze Sas, jazyku slowanskému dokonale naučený. Toho, ježto jej příhoda naskytla, celá králowského dworu radda i císař sám welice potěšen za kněze kostela Pražského zwolil a schwálil, a poslaw arcibiskupu Mohučskému, nařídil, aby jej brzce za biskupa poswětil.

998 Léta od narození páně 998 Tehdak, byw poswěcen, poctiwě od žákowstwa i lidu kostela Pražského přijat jest, a s welkau radostí na straně oltáře sw. Wíta posazen na stolici. Kníže si welice libowal, an pastýř dobrý na swé stádo se usmíwal, a stádo potěšené na nowého pastýře patřilo.

32. Sprawowal jest pak knížetstwí tento přewýtečný kníže Boleslaw po smrti otcowě dwa a třidceti let, a což se týkalo sprawedliwosti, co wíry katolické, co náboženstwí křesťanského, byl nejhorliwějším wykonawatelem, u něhož nikdo církewní, nikdo swětské hodnosti nedosáhl penězi. Byl pak také, jak skutek ukazuje, w bojích wítěz nejwítěznější, ale ku přemoženým smilowatel nejdobrotiwější a pokoje milowník obzwláštní. On měl za největší bohatstwí wálečné zásoby a we zbraních sladké zalíbení. Nebo wíce milowal železa twrdost nežli zlata lesklost; w očích jeho nikdo schopný se nezoškliwil, nikdo neschopný se nezalíbil; k swým mírný, nepřátelům strašliwý byl. Měl pak nejslawnější kníže tento w manželstwí k sobě přidruženu Hemmu, kteráž byla co do rodu jiných ušlechtilejší, ale což wíce jest chwály hodno,

ušlechtilostí mrawů mnohem wznešenější. Z níž obdržel dwa 998
syny powahy nejsličnější, totiž Wácslawa a Boleslawa; a wšak
Wácslaw žiwot od počátku křehký směnil s wěčností. Boleslaw pak po úmrtí otce uwázal se w moc knížecí, jak se
w následujícím ukáže.

33. Stalo pak se, že když se blížili dnowé swrchu jmeno- 999
waného knížete Boleslawa, že již měl smrtí wyměniti žiwot wěčný, powolal syna swého stejnojmeného a který jej přebyl, i u přítomnosti manželky Hemmy a welkého zástupu welmožů, při čemž slowa již wzdycháním byla přetrhowána, jakž mohl, takowými řečmi oslowil milého syna: Kdyby lze bylo matce, dítěti žiwota swého poskytnauti jako mléka prsau tak darů maudrosti, newládla by příroda we stwoření, nýbrž člowěk stwořený. Nicméně wšak některých darů swých udělil bůh lidem, jako Noe, Isaakowi, Tobiáši a Mathatiášowi, tak alespoň, že kterým oni požehnali, požehnal jim bůh, a koho předustanowili k dobrému chowání za žiwota, udělil jim i bůh stálosti. Tak i dnes, synu můj, nebyloliby milosti ducha swatého, málo prospěje chlubnost mluwení mého. Knížetem, prawí bůh, jsem tě učinil; newynášej se, nýbrž buď jako jeden z oněch, to jest ač cítíš se býti wyšším než druzí, znej se proto, že jsi smrtelný, abys nehleděl na sláwu hodnosti, kterau jsi powýšen na swětě, nýbrž abys pilen byl díla, které s sebau doneseš pod zemi. Tato kázání boží zapiš do srdce swého, a těchto nařízení otce swého neopomíjej. Kostela prahy často nawštěwuj, bohu se klaň, kněze jeho cti; nebuď maudrý sobě samému, ale s jinými wíce se raď, zdaliby rozuměli tomu samému. Mnohým abys se líbil, ale jakým, snaž se. Wšecko s přátely, ale prwé o nich jednej. Sprawedliwě suď, ale ne bez milosrdenstwí. Wdowau a hostem nepohrdej, stojí-li před dweřmi twými. Miluj peníz, ale skrowně miluj podobu. Nebo říše, byť byla welmi rozmnožena, lichau podobau mince rychle bude w niweč obrácena. Jest to cos, synu můj, že Karel král nejmaudřejší a w síle nejmocnější, který se nemůže stawěti na roweň s námi lidmi welmi nízkými, když uzawřel syna swého Pipina po sobě powýšiti na stolec, hroznau jej přísahau zawázal, aby se w říši jeho nedálo podwodné a nešlechetné cenění wáhy neb mince. Zajisté žádná rána, žádný mor ani mření, ani kdyby nepřátelé celau zemi laupením

999 a pálením hubili, tolik by neuškodilo lidu božímu, jako časté měnění a podwodné lehčení mince. Která záhuba neb která pekelná wzteklice nemilostiwěji laupí, hubí a na mizinu přiwodí ctitele Kristowy jako panowničí šidba w penězích? Ale powstanau po čase, když sprawedliwost sestárne a nezdárnost se wzmůže, ne knížata, ale zloději, ne správci lidu božího, ale ničemní dřiči, lidé lakomí bez milosrdenstwí, boha wše widaucího se nebojící, kteří třikrát neb čtyrykrát do roka měníce minci, wlezau do osidel ďáblowých na zkázu lidu božího. Takowými pak ničemnými lstmi a nebýwalými zákony zauží meze tohoto králowstwí, které jsem já rozšířil až k horám, ježto jsau za Krakowem, řečené Tatry, milostí boží a lidu možností. Neb

Národu bohatstwí jest králi k sláwě a ke cti,
Chudoba otrocká sobě ne, ale pánu je w obtíž.

Chtěl mluwiti wíce; ale w hodině poslední rty knížete stuhly, a prwé než by wyřkl, sesnul w pánu, i učiněn jest nad ním pláč weliký; den pak smrti jeho byl 7 Unora roku od narození páně dewítistého dewadesátého dewátého.

1000 34. Téhož léta Gaudentius, jinak Radim, bratr sw. Wojtěcha, poswěcen jest za biskupa na jméno kostela Hnězdenského. Tento přeslawný kníže, druhý Boleslaw, jehož památka zůstáwá žehnána, kterak široko rozšířil mečem hranice swého knížetstwí, swědčí apoštolské swědectwí w privilegii Pražského
999 biskupstwí. Po jehož smrti syn jeho, třetí Boleslaw, jak swrchu řečeno jest, nastaupil w knížetstwí; ale nemaje téhož dobrého prospěchu a zdaru jako otec, nezachowal jest dobytých mezí. Neb kníže polské, Měšek, člowěk jehož nebyl druhý lstiwější, hned se zmocnil hradu Krakowa lstí, zbiw mečem wšecky Čechy, které tam zastihl. Měl pak kníže Boleslaw z choti ušlechtilé dwa syny, kteří byli chlaubau matky plodné, bratry Oldřicha a Jaromíra. Jaromír pak we mládí chowán jest při dwoře otce swého; ale Oldřich od chlapectwí byl odewzdán ke dworu císaře Jindřicha, aby se naučil jejich spůsobům
1003 a auskokům i německému jazyku. Potom po nedlauhém čase obadwa swrchuřečení knížata, Měšek i Boleslaw, sešli se w ustanoweném místě k wyjednáwání, a když si dali slowo a přísahau stwrdili mír mezi sebau, kníže Měšek pozwal jest Boleslawa, aby ráčil k němu přijíti k hodům. On pak, jak byl

muž holubičí a beze žluči, prawil, že učiní wše, jak se radau 1003
swých wěrných poučí. Ale který mor jest škodliwější než nepřátelé domácí? Jichžto poněwadž nemohl zwrátiti zlých úkladů ano již swého osudu, o! předwídawé mysli knížecí! powolal k sobě znamenitějších, a kterých mínil zanechati w králowstwí, kteří se mu zdáli býti wěrnější, a takowými k nim promluwil slowy: Kdyby se mi snad, čehož nebuď, jinak a mimo wíru a naději w Polsku přihodilo, poraučím waší wěrnosti tohoto mého syna Jaromíra, a na mém místě wám jeho zanechávám knížetem. A tak spořádaw wěci zemské, šel, jenž měl zbawen býti widění, a wjel do Krakowa do hradu o zlém znamení, k hodům knížete Měška newěrného. Nebo hned mezi hodowáním mír, wíra, práwo hostinské jest zrušeno, Boleslaw kníže zajat a zbawen očí, jeho pak lidi wšecky zbili nebo posekali nebo uwrhli do wězení.

Mezitím domácí a družní nepřátelé knížete Boleslawa, plémě nenáwiděné, pokolení zlé, Wršowici wykonali zločin ohawný a předtím po wěky neslýchaný. Jichžto přednosta a jako hlawa wší neprawosti byl Kochan, muž nešlechetný a wšech zlých lidí nejhorší. Ten a jeho příbuzní, lidé zlostní, přišedše se synem knížecím Jaromírem k místu loweckému, které slowe Weliz, když powěstí, která se roznesla, zwěděli, co se stalo s knížetem w Polsku, prawili: Kdož jest tento člowíček, řásy mořské sprostší, že má býti wyšším nad námi a pánem se nazýwati? Zdaliž se nenajde mezi námi lepší, a který by byl wíce hoden panowání? O! zlé mysli zlého ducha! Co přemítali střízliwí, zjewně wykonali opilí. Neb jak se neprawost jejich rozpálila a wínem se jí dostaly rohy, chopili pána swého, a ukrutně swázali jej, a nahého, položeného na znak, za ruce a za nohy dřewěnými koly jej přibili k zemi, a křepčili, hrajíce w křepot wojenský, křepčíce na koních přes tělo pána swého. Což když widěl jeden z druhů, jménem Dowora, rychle běžel do Prahy, a co se stalo, oznámil přátelům knížete, a tu chwíli dowedl jich k hanebnému plesu s pílí. Které když dělníci neprawosti spatřili, ani se zbraní náhle na ně udeří, rozutíkali se jako netopýři po skrýších lesních. Oni pak, jak našli kníže od much zle poštípaného, polomrtwého (neb jako roj wčel tak napadlo hejno much na tělo nahé), rozwázali jej, a položiwše na wůz dowezli na hrad na Wyšehrad. Ale slu-

1003 howi Doworowi, wší chwály hodnému knížete příteli, takowá odměna stala se za jeho zásluhu. Hlasem biřicowým totiž po trzích wšudež ohlášeno, že jak on sám Dowora tak wšecko jeho budaucí potomstwo má býti mezi šlechtici a urozenými na wěky a přes to. Mimo to dali jemu také důstojenstwí lowecké, které přísluší ke dworu ke Zbečnu, kteréž od toho času i až doposud drží po kolenech jeho potomci.

35. Když se tyto wěci w Čechách dály, kníže Měšek přitáhnuw s welkau mocí polskau, udeřil na Prahu, a po čas dwau let, totiž

Roku od narození páně 1000 a

1004 Roku od narození páně 1001 ji držel. Ale Wyšehrad, knížeti swému wěrný, zůstal neustrašen a nedobytný.

Téhož pak času týž kníže Měšek poslal wyslance k císaři, dáwaje a slibuje jemu nesmírné peníze, aby syna knížete Boleslawa, jménem Oldřicha, který byl pod jeho mocí, spautal a dal do wězení. O! nepřemožitedlná žízni zlata! kdež je wšemocné práwo říše Římské? Hle, majitel zlata, tlačen tížemi zlata, uposlechl rozkazů knížete, a stal se katem a žalářníkem císař zkažený zlatem. A není diwu, že ten poslechl knížete, když za našich časů Wacek, narozený pod mlýnem sedlským, Jindřicha třetího, krále nejmocnějšího, o zločine nehodný! na zlatém řetěze jako chrta přiwedl do Čech, a co kázal pacholek pacholků, poslechl pán pánů, a Bořiwoje kněze sprawedlného, muže prawdy milowného, w okowích až po kolena král uwrhnul we wazbu jako člowěka zlého a podwodného. Ale o tom bude na swém místě šířeji wypsáno.

36. Stalo se wšak léta od narození páně 1002, když wzhlédl již Kristus na Čechy a swatý Wácslaw swým přispěl ku pomoci, nejisto jest nám, zdali podtají útěkem wywáznuw čili z rozkazu císaře propuštěn, kníže Oldřich nawrátiw se do wlasti, wešel na hrad welmi pewný, řečený Dřewíč, odkudž wyslal bojowníka sobě wěrného a uložil mu, aby wejda do hradu do Prahy w noci zwukem trauby postrašil nepřítele, an se nenaděje. Ihned wěrný služebník rozkaz wykonal, a wystaupiw w noci uprostřed hradu na místo něco wywýšené, kterému říkají Žiži, zatraubil a welikým hlasem opětowal: běží Polané, běží zmateni hanebně, udeřte, udeřte Čechowé branní udatně. Ku kterémužto hlasu pojal je strach a hrůza;

což bylo diwné boží dopuštění a sw. Wácslawa zastaupení. 1004
Rozběhli jsau se wšichni; onen zapomena na sebe i na zbraň, nahý wskočí na koně nahého a utíká, onen, jak byl spal, i bez nohawic na útěk pospíchá. A někteří utíkajíce padají s mostu, nebo byl most přetržen nepřátelům w auklady, jiní když utíkali po příkré cestě, což se obecně říká po opyši hradu, w úzkých zadních wrátcích pro těsnost wýchodu množství se jich umačkalo, a sotwa kníže Měšek sám s málokterými ušel. A tak bylo, jak se stáwá, když lidé utíkají ze strachu, i šustotu powětří se lekají, a lekání strach jim přimnožuje. Tak ti, ježto jich nikdo nehonil, widělo se jim jakoby skály a stěny za nimi wolaly a na útěku je pronásledowaly. Nazejtří kněz Oldřich wešel do hradu do Prahy, a z náwodu lstiwého týchže domácích nepřátel, o kterých jsme wýše prawili, třetího dne bratra swého Jaromíra zbawil zraku. Jemu se z řádného manželstwí nenarodil potomek pro neplodnost choti; ale z jisté ženštiny, jménem Boženy, kteráž byla Křesinowa, měl syna překrásného wzrostu, jehož dal nazýwati Břetislaw. Neb jednoho dne, když se wracel z lowu skrz jednu dědinu kmecí, spatřil tuto prwé řečenau ženštinu, ana pere raucha u studánky; a pohleděw na ni od hlawy až do paty, pocítil w prsau plameny lásky neskrocené. Bylať postawa těla jejího wýtečná, sněhu bělejší, labutě jemnější, staré slonowiny skwělejší, safyru lepější. Pro tu hned poslaw kníže, wzal ji we swé, ač starého nerozwázal, manželstwí. Neb toho času, jak se komu líbilo, dwě neb tři manželky míti wolno bylo, aniž bylo muži neprawé wzíti manželku druhého, neb manželce zasnaubiti se s mužem jiné ženy. A co se teď přičítá stydliwosti, to tehdáž bylo k welké necti, aby muž žiw byl spokojen s jednau ženau aneb žena s jedním mužem. Bylitˇ jsau žiwi jako hlaupá zwířata, majíce manželstwí obecná.

37. Téhož léta 1002

S tohoto jest třetí ššel Otto se swěta císař
Žiw aby byl w nebesích, wěřící kdež žije každý.

Po něm nastaupil syn jeho, císař Jindřich, který mezi jinými wěcmi welikými, jež učinil za žiwobytí swého pro jméno Kristowo, wystawil zámek na jedné hoře, kaupené s nemalým nákladem od držitele místa, který se nazýwal Pabo, odkudž wzal jméno Bamberk, což znamená hora Pabowa. Tam také

— založil biskupstwí, které tak welice rozmnožil statky a hodnostmi duchowními, že w celém Fransku pokládáno bylo ne za poslední, nýbrž za druhé po prwním biskupstwí. Wystawil jest tam také chrám podiwu hodné welikosti ke cti swaté panny Marie a swatého Jiří Kristowa mučenníka, který podobně tolik obdařil nadáními kostelními a ozdobami zlatými a stříbrnými i jinými úprawami králowsky, že se mi widí lépe o tom pomlčeti, než powěděti méně a než jak se má w skutku.

Ze mnoha wšak wypowím jeden aspoň děj chwalitebný.

Nedaleko od řečeného hradu přebýwal jeden paustewník, swatých ctností arcipřednostník, ku kterému císař, často stawě se, jakoby chtěl jíti na honbu, často bera sobě jakaukoli příčinu, tajně s jediným sluhau přicházel a jeho modlitbám se poraučel. Když císař zwěděl, že on za příčinau modlitby chtěl putowati do Jerusalema, odewzdal mu těla a krwe páně kalich zlatý, který pro swau welkost, aby mohl lehčeji od každého býti pozweden, s obau stran měl dwě držadliště, co říkáme obecně ucha, i nařídil mu a žádal ho císař, aby jej třikrát pohrauže smočil w Jordanu, kde byl Kristus pokřtěn od Jana, a dal mu peníze, kolik by postačilo na cestu. Co dále? Muž boží putowal do Jerusalema, a wykonal rozkaz, pohraužiw třikrát kalich we wodě Jordanské.

1024 Potom wraceje se přes Konstantinopoli, cestowal přes Bulhary. Tam byl jeden paustewník, swatého žiwota smrtelník, ku kterému přišed onen Jerusalemský pautník, po mnohých a milých rozpráwkách swatých snažně přimlauwal druhu, aby se za zachowání císaře Jindřicha modlil k bohu. Jemuž onen dí: Není se, řka, modliti za jeho zachowání, protože z tohoto slzawého audolí již jest přenesen k blahoslawených pokoji. Onen pak táže se a prosí, aby mu powěděl, odkud by to wěděl. A on: Této poslední noci, dí, když jsem ani tak práwě nebděl ani docela nespal, potáhlo mě wznešené widění na welké pole welmi rowné a náramně široké a krásné, a widěl jsem tam zlé duchy welmi oškliwé, z jichž hub a nosů wycházel sírowý oheň, kteří císaře Jindřicha za bradu bezděky a jako k saudu táhli; jiní do jeho hrdla železnými widlemi píchajíce radostně křičeli: náš jest, náš jest. A za nimi pozdálí šla swatá Maří a swatý Jiří, jako smutní a jakoby jej

chtěli wytrhnauti a s nimi se prauce, až zawěšena jest u pro- 1024
střed pole wáha, jejíž objem byl širší dwau mil. Na lewici zlá strana wkládali jsau welké a nesmírné tíže i nesčíslné, což jsau zlí skutkowé. Ale naproti widěl jsem swatého Jiří, an chrám weliký s celým klášterem wkládá, widěl jsem zlaté kříže těžké od drahých kamenů, widěl jsem tolik plenářů welkých s perlami a se zlatem, widěl jsem stříbrné swícny a kadidlnice a pláště nesčíslné, a což dobrého král za žiwota učinil. A předce ještě zlá strana přewažowala a křičela: náš jest, náš jest. W tom swatá Maří wzala zlatý kalich welký z rukau sw. Jiří, a třikrát zakrautiwši hlawau, prawila: zajisté není wáš, nýbrž náš jest; a s welkým hněwem hodila kalichem o zeď kostela, i zlámalo se jedno ucho kalicha. Při jehož wzeznění hned zmizel zástup pekelný, i wzala jest swatá Maří císaře za ruku prawau, a swatý Jiří za lewau, a wedli jsau jej s sebau, jak myslím, do bydla nebeského. Onen wšak Jerusalémský, přemítaje w mysli to, co bylo praweno, posešel k nákladu, a nalezl ucho kalicha zlámané, jak byl předpowěděl paustewník. Kterýžto do dneška pro pamět welkého zázraku chowá se w kostele sw. Jiří w Bamberku.

Léta od narození páně 1003. Tuto jsau zbiti Wršowici. 1003

38. Léta od narození páně 1004 Benedikt se swými 1004
saudruhy jest umučen. Za časů císaře Jindřicha, jenž po Ottowi třetím sprawowal říši Římskau, bylo w krajinách polských pět mnichů a paustewníků, prawých Israelitů, Benedikt, Matauš, Jan, Isaak, Křištan a šestý Barnabáš, w jichžto ústech nebyl nalezen klam ani w rukau jejich zlý skutek. O žiwotě těchto otců byl bych mohl psáti mnoho, ale chtěl jsem raději málo, protože se sladčeji požíwá, jehož se skrowněji předkládá, jídlo. Nebo bylo obcowání jejich chwalitebné, bohu milé, lidem obdiwu hodné a těm, kteří jeho následowati chtěli, příkladné. Nebo proto se obdiwujeme zásluhám swatých, abychom se stali sami obdiwu hodni následujíce jich. Těchto zajisté pět mužů ne zle přirownati můžeme buď ku pěti slaupením rybníka brawného, buď ku pěti maudrým pannám, majícím dostatek oleje milosrdenstwí, protože sami jsauce chudí, chudým Kristowým, které chowali we swých příbytcích, jak mohli, posluhowali dárky milosrdenstwí. Oni pak sami měli takowau ctnost zdrželiwosti, že některý dwakrát, některý

1004 jednau w den sobotní, ale žádný každodenně nepožíwal krmě. Potrawa pak jejich byla zelenina wlastními rukami pěstowaná. Chléb málokdy míwali, ale ryby nikdy. Luštěnin nebo jahel směli požíwati jen o welkonocích neb o letnicích. Wodau neporušenau připíjeli si, a to na míru; masité jídlo jim bylo ohawné a ženskau widěti ukrutné. Oděw jejich byl drsnatý a hrubý, sešitý z ocasů a hřiw koňských. Na lůžku byl kámen podporau hlawě a hůně za pokrywku, a to welmi stará a zwláštní.

Neměli pak pokoje, w žalu přes noc wždy trwajíce
Nad wlastními i národu nezdárnostmi a hříchy.

Nyní znějí prsa častým tlučením zsinalá, nyní potí se těla ustawičným klekáním zemdlená, nyní s rozepiatýma rukama a upřenýma očima, aby žiw byl w nebi, každý se wzdechy pilen jest modlitby. Nikdy nemluwili na sebe, než jen na přicházejícího hosta, a to málo slowy. W prawdě byli zákona konateli, ne slyšiteli, w prawdě samy sebe s winami a žádostmi swěta křižujíce a kříž Kristůw myslí i tělem nosíce, obět bohu milau ne z cizího dobytka, ale z wlastního těla wzdáwali; nebo každodenně se tepali. Takowýť

Byl obyčej wespolný jich den jak den a powždy,
Shora dolů po primě hned si zwláčeti záda.
Na twář léhaje pak, bratr bratrowi tak připomínal:
Šetřiti jestli budeš, máš hřích, bije nic mě nešetři.
A ten, stoje s důtkami odpowídal:
Jak chceš, děj se; a Krista wzýwal, mrskaje bratra prawil:
Skutkem tímto milý twé sejmiž zločiny Kristus.
A zas léhaje sám, wydáwal swá jemu záda.
Bratr také nežele1, když bratra druh jeho mrskal,
Než miserere mei Deus neb benedicite zapěl.
Lehceť jesti to nést, což každý snese ochotně.

Na jejich trpěliwost a žiwota newinnost, též wíry a skutků ustawičnost když Bůh s wýsosti hledě již chtěl wzdáti mzdu prací swatých swých, i aby je cestau diwnau uwedl we wlast rozkošnau: přišel kníže Měšek, uslyšew o jich dobré powěsti a swatém obcowání, k nim s malým průwodem, aby se poručil mužům swatým. A když poznal jejich nuznost, dal jim welkau peněz hojnost, totiž měšec plný se sto hřiwnami. A wzaw od

nich bratrstwí a modliteb společenstwí, wesel odešel k swému 1004
dworu, welmi je prose a jim se poraučeje, aby jej měli w paměti. Ale oni newěděli, co by s penězi počali, protože nikdy ničeho takowého neměli. Stáli w užasnutí, a poněwadž již od půl léta nebyli spolu nic mluwili, jeden z nich otewřel ústa, a prawil:

Nástraha smrti to jest zlata poklady tyto i stříbra; a těm, kterým měšec hryzawý přeplýwá, nesnadno otewrau se ráje místa líbezná, ale hrůzy plná muka pekelná k trápení jich chystá Aetna. Zajisté jest to pokušení nepřítele lidského pokolení, aby nás učinil nepřátely Kristowými. Nebo kdo jest přítelem swěta, stane se nepřítelem božím. Nebo Bohu se protiwí, kdož jeho rozkazů nezachowají. Neb řekl Bůh: Nemůže nikdo dwěma pánům slaužiti, a jako k wýkladu přidal: Nemůžete slaužiti Bohu i mammonu. Již budeme mammonu otroky, kteří jsme dotud byli šetrnosti dětmi. Zdaliž nebude se báti při zašustění wětru nesaucí zlato? Zdali nebude před laupežníkem zpíwati pocestný prázdný? Čili nepřišli k nám laupežníci často, a když nenašli, pro kterau wěc by nás zabili, odešli, někdy dawše nám rány, jindy obdržewše požehnání? Jistě běží již powěst po swětě, že milujeme swět a to což jest swěta. Wolají proti nám i tyto peníze samy, ježto nikdy mlčeti neuměji, a již již tu bude zlá rota laupežníků we dweřích, protože co činí páni, wědí mnozí. Tedy raději ať se wyhodí tím rychleji tato smrti wnada, zlého potrawa, duše škoda, a wrátí se tomu, čí jest, toto stříbro. I poslali jednoho z bratří, jménem Barnabáše, který byl wždy jednal wěci zewnější, aby tolik powěděl knížeti: Ačkoli jsme hříšníci a nehodní, předce waši pamět pořád chowáme we swých modlitbách. Stříbra wšak jsme nikdy neměli, aniž chceme míti. Nebo pán náš Ježíš Kristus od nás nežádá stříbra, ale aby byla dwojnásobná dobrého našeho činění hřiwna. Mnich, maje peníz, nestojí za peníz. Hle, wezmi stříbro, které jest twé; nám není dowoleno míti nedowolené. Když on odešel ke dworu knížecímu, hned w prwní noční hodinu byla tu rota nepřátelská, a wraziwše do dweří domu náhle, nalezli je, ani k hospodinu zpíwají a žaltář říkají. Meče k hrdlům jejich přistawiwše, prawili:

1004 We swatém pokoji chceli žíti se Wám, wše co máte
Stříbro, to nám ihned sem dejte, a tím se ušetřte;
Dobřeť známo je nám wše, co wám od knížete dáno.

Ale oni na Boha swědka přísahali, a peníze stále zapírali, prawíce: Stříbro, které hledáte, již jest w komoře knížecí, protože nám ho nebylo zapotřebí. Jestli tomu newěříte, tu jest obydlí naše, hledejte, jak se wám líbí, jen nám neubližujte. Ale oni, twrdší než skály, prawili: Není potřeba žádných řečí; buď nám wydejte peníze od knížete, nebo hrozné hrdla odsauzení propadnete; a hned ukrutně jsau je swázali a po celau noc wšelijakými mukami trápili, až je naposledy wšecky pojednau mečem usmrtili. A tak zlosynů zůřiwostí přeneseni jsau do nebeského králowstwí. Jsau pak umučeni Benedikt, Matauš, Isaak, Křištan a Jan, těchto pět bratří, léta od narození páně 1004 dne 11 Listopadu.

1005 39. Léta od narození páně 1005.

1006 Léta od narození páně 1006 kněžna Hemma, ženského pohlawí perla, zimnicí popadena, z wazby tělesné jest wybawena. Kterěžto nápis hrobní těmito weršíčky buď jsem widěl, buď pamatuji že jsem widěl psaný:

Býwala jak perla, tlí popele hrst tuto Hemma.
Rci: modlím se, duši té buď milostiw hospodine.

1007 Léta od narození páně 1007.

1008 Léta od narození páně 1008 Štěpán, král uherský, panowal slawně.

1009 Léta od narození páně 1009 klášter sw. Prokopa byl založen.

1010 Léta od narození páně 1010.

1011 Léta od narození páně 1011 poswěcení kostela Bamberského.

1012 Léta od narození páně 1012.

1013 Léta od narození páně 1013.

1014 Léta od narození páně 1014 král Jindřich na císařstwí poswěcen.

1015 Léta od narození páně 1015 císař Jindřich podrobil si Boleslawa, wéwodu Polského.

1016 Léta od narození páně 1016.

1017 Léta od narození páně 1017, 10 dne Čerwna zemřel jest Tehdak, třetí biskup kostela Pražského. Byl pak tento Tehdak

swatého biskupa Wojtěcha nástupce schopný, co do těla panenský, co do mrawů zlatý, co do skutků purpurowý; následuje předchůdce swého šlépěje, swěřeného sobě lidu neprawosti stihaje, když ne tělem, wšak duchem podnikl mučennictwí; a nesešel dle obyčeje lidí, než následowaw pána w pokoji, tak také spí a odpočíwá. Po němž léta od narození páně 1018 nastaupil jest biskup Hekkart. 1017 1018

Léta od narození páně 1019. 1019

Léta od narození páně 1020. 1020

40. Mezitím syn knížete, Břetislaw, z pacholetstwí přešed we mladictwí, kráčel od ctnosti ke ctnosti. Bylať při něm obzwláště zdařilost předsewzetí, wysoký těla wzrůst a krása postawy, síly a maudrosti welikost, we protiwenstwí udatnost, we štěstí mírná krotkost. Toho času byl w krajinách německých jeden hrabě welmi mocný, jménem Bílý Otto, který pocházel z krwe králowské dle poslaupnosti otcowské. Ten měl jedinau dceru Juditu, krásau 1021

Pod sluncem co je jich, stkwící se přes děwy wšecky;

kterauž dobrý otec a matka nejlaskawější, aby se žaltáři naučila, odewzdali do kláštera, jenž slowe Swinibrod, polohau místa i zdmi welice pewného. Ale které wěže, kterakkoli wysoké, neb které zdi jakkoli pewné mohau odolati milosti neb odlaučiti milowníka?

Láska přemáhá wše, král, wéwoda lásce koří se.

Tedy Břetislaw, z jinochů nejkrásnější, rek nejudatnější, slyše od mnohých wyprawujících o wýtečné kráse a ušlechtilosti mrawů i urozenosti původu řečené díwky, již neměl ducha, a sám při sobě začal o tom přemýšleti, měl-li by se pokusiti ji mocí unésti, čili námluwami jednati o swatbu. Wšak uzawřel, raději mužně si počínati, než prošením schylowati šíji. Nebo powážil wrozenau Němcům hrdost, a že wždy s nadutau pýchau pohrdají Slowany a jazykem jejich. Ale čím býwá wždycky těžký přístup k lásce, tím prudčejší oheň whání syn Venušin w milence. Praudí mysl jinocha, roznícená plamenem Venušiným, jak se ohni rozdmychuje Aetna. A takowým zahlaholí k sobě oslowením: Buďto já w manželstwí wstaupím wýtečné, nebo se pohraužím w potupení wěčné; není možná, aby nebyla má Judita, paupě rodem ušlechtilé, panna sličná přelíbezná, jasnější swětla slunečného, dražší

1021 mi žiwota mého; aby dlauho žila, stále buď bohu chwála. A hned kázal těm, které ze swých znal hbitější a sobě wěrnější, aby připrawili koně zkušené a co nejwíce otužené, a předstíral, jako by chtěl rychle jeti k císaři a ještě rychleji se nawrátiti. Učinili, co jim bylo kázáno; ale co pán jejich zamýšlel, newěděli. Diwili se mezi sebau, že tak rychle jeli, a když tak asi sedm dní byli na cestě, wešli po hostinsku do předsíně řečeného kláštera. Byl pak syn knížecí wšem swým zapowěděl, aby jeho žádnému, kdo by byl neb odkud, neoznámili, než aby se k němu chowali jako k jednomu mezi sebau. Ať se ztratí Ithakus, že chytrým důwtipem wypátral syna Thethidina, i ať se nechlubí pastýř Iliacký, kterak Tyndarowce uchwátil w Amyklích, protože tento jinoch Břetislaw oba přewyšuje srdnatostí a smělého činu welikostí. Nebo když jim bylo dowoleno tam přenocowati; jako wlk, když obchází owčín, hledaje kudy by wrazil, aby ukradl pěknau owečku, tak také rek Břetislaw zrakem ostrým a duchem jasným ohledáwaje klášter, chtělby wraziti, ale nesmí, protože nemá takowé síly bojowníků. Šťastnau náhodau byl den swáteční; a hle panna tisícerými tužbami wyžadowaná Judita se swými družkami wyjde z kláštera, jak byl obyčej, že díwky autlé k nešporům zwoníwaly prostřed kostela. Jak ji uwiděl smělý uchwatitel, radostí sebe zapomenuw, jako wlk ze skrýše wypadá a uchwacuje owečku a swědom skutku spustě ocas utíká a pádí do wzdálenějších skrýší, tak také on wzaw pannu běží, a když přijde ke wratům, spatří je přepiaté řetězem tlustším než prowaz mlýnský a cestu k wyjití zawřenu. Ihned wytáhna meč ostrý, přetne řetěz jako stéblo; a jest podnes widěti toto sečení na pamět rány přesilné. Ostatní wšak druzi, ničehož o tom newědauce a ještě w stanech zůstáwajíce, jsau od nepřátel, kteří na ně udeřili, zjímáni, jeděm oči wylaupeny a nosy uřezány, jiným ruce a nohy osekány; kníže pak s několika málo a s pannau unesenau sotwa utekl w temnosti noční. Byla pak unesena Judita panna roku od narození páně 1021. I aby nebyla Němcům dána sprawedliwá příčina k winění Čechů jako pro křiwdu učiněnau, hned hrdina Břetislaw s nowau chotí swau, pozdrawiw otce, kněze Oldřicha, rownau cestau jel na Morawu. Nebo předtím byl mu otec celau tuto zemi dal w moc, wypudiw

Polany ze wšech hradů, jichž mnoho jatých po stu a stu 1021
pořád spautaných kázal jest prodati do Uher a dále; poněwadž zajisté po smrti druhého Boleslawa tak jako hrad Prahu, i celau Morawu násilím byli opanowali Polané.

Léta od narození páně 1022 stalo se jest w Polsku pronásledowání křesťanů.

Léta od narození páně 1023 dne 8 Srpna Okkard, čtwrtý 1023
biskup Pražský, odešel z tohoto swěta, aby žiw byl w žiwotě wěčném. Byl pak tento biskup proti mocným přísný, k nízkým a skrownym dobrý a mírný, kazatel wýmluwný, almužny dárce štědrý, čeládce páně w měření pšenice spráwce wěrný. On jest ustanowil, aby místo desátku jedenkaždý, buď mocný neb bohatý buď chudý, jen měl-li swé wýsluhy neb swého jmění jedno popluží, odwáděl biskupu dwě měřice o pěti pídích a dwau palcích, jednu pšenice a jednu owsa. Nebo předtím, jak bylo ustanoweno prwním biskupem Dětmarem, dáwali desátku po dwau kupách obilí. Říkáme pak kupa, což jest padesát snopů. Po jeho smrti obdržel Izzo biskupstwí, který téhož roku swěcen jest dne 29 Prosince od arcibiskupa Mohučského.

41. Léta od narození páně 1024 dne 12 Čerwence zemřel 1024
král Jindřich.

Léta od narození páně 1025 dne 17 Čerwna zemřel 1025
Boleslaw král.

Léta od narození páně 1026 poswěcen w Římě král Konrad. 1026

Léta od narození páně 1027. 1027

Léta od narození páně 1028. 1028

Léta od narození páně 1029. 1029

Léta od narození páně 1030. Toho roku kněz Břetislaw 1030
welkau porážku spůsobil Uhrům, a zemi jejich pohubil až ke hradu Ostřihomu.

Téhož léta dne 30 Ledna Izzo, pátý biskup kostela Pražského,

S tohoto swěta sešed, již užíwá odplaty sladké.

On byl rodu ušlechtilého, wšak jednání ušlechtilejšího, jenž prwé činil, co činiti rozkazowal. Neb nikomu není lépe známo wlastní sídlo, než bylo jemu wězení a nemocných bydlo. Aniž bylo jeho tajno, kolik lidských hlaw wstaupilo do žiwota,

Neb koliko w černé smrt stíny odeslala duší.

1030 Mimo to měl obyčej, že každodenně krmil čtyřidcet chudých, kterým, poskytuje w hojnosti, žehnal sám jídlo a pití a sám přívětiwě podáwal. Byla pak znamenitá těla jeho krása a přitom hlawa od wlasů bělejší jak labuť; od čehož obdržel příjmí, že se říkalo bílý a líbezný biskup Izzo. Po něm

Šebíř následowal biskup šestý dle pořádku, který w létech mladosti podiwuhodnau slynul obratností, tak že, což jich bylo při dwoře knížecím, wšecky předcházeje swau úslužností, pilnau a milejší, protože wěrnau, swému pánu konal službu. Nebo prwní býwal při powinnostech žáků, a neméně pilný zaměstnání laiků; pokaždé byl knížeti průwodčím nerozdílným při honbách, a prwní býwal při ruce při zabíjení kance, i uříznuw mu ocas, wyčistil a připrawil jej, jak wěděl, že měl kníže rád, a připraweného podáwal ho pánu přicházejícímu k jídlu; pročež kněz Oldřich častěji prý říkal: O Šebíři, prawím tobě, wěř mi, za to tak sladké jidélko biskupstwí hoden jsi. Pro ty a takowé wděky byl w milosti u knížete a wšechněm se líbil.

1031 Léta od narození páně 1031 we swátek swatých apoštolů Petra a Pawla swěcen jest biskup Šebíř od arcibiskupa Mohučského. Téhož léta narodil se Spytihněw, syn knížete Břetislawa.

1032 Léta od narození páně 1032 stal se počátek kostela Sázawského.

1033 Léta od narození páně 1033.

1034 Léta od narození páně 1034.

1035 Léta od narození páně 1035.

1036 Léta od narození páně 1036.

1037 42. Léta od narození páně 1037 umřel kníže Boleslaw, kterého byl Měšek zbawil zraku.

Téhož léta dne 9 Listopadu kněz Oldřich opustiw zemské, obdržel králowstwí nebeské. Tehdy Jaromír, o němž jsme swrchu prawili, zraku zbawený, kterému byl kněz Oldřich ustanowil, aby bydlil w Lysé we wésce, uslyšew, že bratr jeho sešel s tohoto swěta, wstal při swítání, a nařídil, aby jej na woze doprawili do hradu do Prahy. Tam když přišel, již nalezl bratra swého doneseného do kostela sw. Jiří; při jehož pohřbu stoje wedlé mar, srdce wšech přítomných pohnul a dojal nářkem takowého znění: Což nastojte! mi říkati, než:

nastojte, a opět: Nastojte mi! bratře, nastojte, hrozná jest 1037
newyhnutedlnost smrti hořké.

Hleď! mrtwý tu ležíš, ani já ani ty netěšíš se
Již z panstwí tohoto swěta nestálého trwání.
Předwčírem kněz slawný, dnes trup nepohybliwý, zejtra čerwům krmí, potom lehkým popelem a prázdnau budeš bájkau. Zrak
Tys mi wzal, laskaw jsi nebyl jak bratr na bratra;
Bys byl neučinil, chtěl bys teď, cos učinil mi;
Wím, žebys oči mi rád dal zpět teď, by bylo možno,
když jsau odhaleni a zjewní twoji skutkowé dobří i zlí.
Já wšak, bratře milý, odpauštím rád ti upřímně,
By smilowal se a odpustil ti i Bůh wšemohaucí,
Duch pak twůj napotom by w pokoji mile přebýwal.

Potom, když byly řádně wykonány služby pohřební, pojal Břetislawa synowce, a wedl jej na stolec knížecí; a jak se wždy stáwá při wolení knížete, přes mříže hořejší síně házeli peníze, deset tisíc nebo wíce, mezi lid, aby knížete na stolci nemačkali, než raději sbírali házené peníze. Když pak byl kněz powýšen na stolec a stalo se ticho, Jaromír, drže synowce za prawau ruku, promluwil k lidu: Hle, kněz wáš! Oni pak třikrát wzezwučeli: Krleš, což jest: Kyrie eleyson. Opět dí Jaromír k lidu: Přistuptež z pokolení Municů, přistuptež z pokolení Těpty, a wolal dle jmen ty, které znal we zbrani mocnější, we wěrnosti stálejší, we wojně udatnější a bohatstwím čelnější. A když pozorowal, že přistaupili, prawil: Poněwadž mé příhody mi nedopauštějí, abych byl waším knížetem, ustanowujeme wám tohoto za kníže a schwalujeme, abyste ho byli poslušni, jak náleží knížeti, a abyste mu powinnau wěrnost prokazowali, jak se sluší k panowníkowi. Tebe pak synu napomínám a opakuje opět a opět tě napomínati budu, abys tyto ctil jako otce, tyto milowal jako bratry, a we wšech wěcech měl je sobě za rádce. Těm hrady a lid poruč ke sprawowání; neb jimi stojí země česká a stála a bude státi na wěky. Ale těch, kteříž jsau Wršowici, zlých otců ničemní synowé, rodu našeho nepřátelé domácí, rodní škůdci, jako zabláceného kola se wystříhej a družstwa jejich se chowej, neb nám nikdy nebyli wěrní. Hle, mne newinného a panowníka swého, jsau nejprwé swázali a rozličné se mnau prowodili šašky; potom wrozenými sobě potměšilostmi a lstiwými

*

1037 radami to spůsobili, že bratr bratra těchto očí mě zbawil. Měj, synu můj, wždy w paměti swatého Wojtěcha proroctwí, který pro jich ukrutné skutky, třikrát aby na ně přišly pohromy, swatými stwrdil ústy a proklel je w církwi. Dwakrát již se stalo z božího welení. By se potřetí stalo, ještě se starají osudy. Ale oni, slyšíce to, sápali se w srdcích a skřípali naň zuby jako lwowé: a po nemnohých dnech Kochan, o kterém jsme wýše powěděli, wyprawiw drába swého, když onen slepý konal potřebu w chyšce, w hodině noční ostrým oštěpem proklal jej zadkem až do wnitřností břicha. A tak muž sprawedliwý, Jaromír kněz, jako mučenník boží skonal roku od narození páně 1038 4 dne měsíce Listopadu.

Až dotud obsahují, co se za starodáwna zběhlo, knihy prwní. Než poněwadž, jak prawí swatý Jeronym, jinak wyprawují se wěci widěné, jinak slyšené, jinak smyšlené, co lépe wíme, lépe také pronášíme: nyní pomocí boží a swatého Wojtěcha duch k tomu nás nese, abychom wyprawowali, co jsme sami widěli, neb co jsme od wyprawujících těch, kteří widěli, prawdiwě zwěděli.

Končí se prwní knihy o letopisech českých.

Počíná se předmluwa ku Klimentowi, opatu kostela Břewnowského.

Klimentowi kláštera Břewnowského otci duchownímu, — jméno dle skutku tak majícímu, pořád w učenosti trwajícímu, Kosmas, nehodný slauti děkanem, družstwa andělského přeje sboru. Když jsem mnoho při sobě přemítaje na tom zasedal, co bych nejwhodněji k libosti muži takowé swatosti poslal, kterému totiž tíže zlata a stříbra jsau smetím, a jen co jest duchowního, líbí se, měl jsem za nejlepší pauze uposlechnauti wůle twé. Zwěděl jsem totiž od twého žáka jménem Bohumila, který mi saukromí powěděl důwěrně, žebys mé frašky, které jsem někdy psal Gervasiowi, rád chtěl widěti. Posílen tauto mi danau příležitostí, ano přimlauwáním milého přítele donucen, nejen, cos si přál, nýbrž i druhau téhož wyprawowání, abych tak řekl, knížku, kterau jsem podobně, jak mi lze bylo zwěděti, sepsal od času Břetislawa syna knížete Oldřicha, až do jeho jmenowce, syna krále Wratislawa, otcowstwí twému předkládati se osměluji. Neb ačkoli, ctihodný otče! nepřestáwáš wypíjeti písma božská a pořád wyčerpáwáš hluboké filosofie prameny; nepohrdni předce, sprostým tímto nápojem propláknauti rty twoje swaté. Neb stáwá se často, že po silných wínech a uspáwajících číších také jednau přijde člowěku žízeň přirozená, a býwá napití čisté wody milejší než číše sladké.

Býwá často, wojín zwyklý zbraní se potýkat
Že se do díwčích her weselých rád též spolu pustí,
Neb se mu we chlapčím kruhu zachce hráti oblaukem.

Tak ty, otče nejswětější, již zanech swazků welikých a syllogistických, a přečti si tato má dílka smyslu chlapeckého, slohu sedlského; kdež najdeš wšelicos aušklebku

a wysmání hodného; což nicméně proto sobě wlož w pamět, abys maudrostí tobě od boha danau někdy do čista oprawil. Že pak na některých místech najdeš jako metrické werše, wěz, že wědomě newědom jsem činil, když jsem werše činil. Buď zdráw.

Počínají se knihy druhé.

1. Tak tedy kníže Břetislaw, když se již utwrdil na knížecím stolci, skutky jak Bohu tak lidem milými sleduje šlépěje otců swých a je přewyšuje nepřetržitau hradbau ctností, jako slunce w síle swé swětlo hwězd a měsíce welkým leskem zastiňuje a oslabuje, tak nowý Achilles, nowý Tithides Břetislaw nowými wítězstwími statečné skutky a nejwítěznější dědů swých palmy zmenšuje a zatemňuje. Neb jemu Bůh takowau milost dal, že kterých darů jednotliwým lidem částečně, těch také jemu bez ujmy udělil obecně. Takowý totiž obdržel saubor předností, že we wojenstwí přewyšowal udatností Gedeona, silau těla byl nad Samsona, jakausi pak zwláštní přewahau maudrosti předcházel Šalomauna. Tudy přišlo, že we wšech bitwách byl wítězem jako Josue, na zlato a stříbro byl bohatší než králowé Arabie, a oplýwaje wšudež newyčerpatedlným bohatstwím, w rozdáwání pak darů neustáwaje, podobal se wodě, jíž nikdy neschází toku. Jemu manželka Judita rodem nejušlechtilejší, plemene dítek nejplodnější pět jinochů porodila, tělem wýtečných a wysoko wztýčených jako hory Hematejské, maudrosti zwláštní, rozšafnosti, jakau se jim nikdo newyrownal, mrawů příjemných, ku prowinilcům smířliwých, we wší poctiwosti ctností chwalitebných. Byl pak prworozený jménem Spytihněw, druhý dle narození Wratislaw, třetí w poslaupnosti Konrad, čtwrtý rodem Jaromír, pátý a poslední Otto nejkrásnější. O jejich žiwotě a sláwě, pokud stačí hojnost slow mně, bude místy swými dostatečně powědíno. Jim, že když ještě stáli w létech pacholetských, slynuli snahami mužů, otec welice diwil se,

Patře na ozdobu wýtečnau, krásnau tuto saubratř,
Matka také blažená nemenší plála radostí
z takowého prospěchu synů a oslawy welké.

2. Toho času když Kazimír, slawný polský wéwoda, wykročil z tohoto swěta, a synowé jeho Boleslaw a Wladislaw

ještě w dětstwí zůstáwali u prsau mléčných, nebylo než jedno útočiště w bídném útěku Polákům na rozličné strany se roz-utíkáwajícím. Což když spatřil kněz Břetislaw, we čtwrtém 1039
roce swého knížetstwí, pokládaje za nejlepší, neodkládati dané příležitosti k trýznění swých nepřátel, ano ku pomstě za utrpené křiwdy, které byl někdy kněz Měšek spáchal nad Čechy, jak na rychlo mohl, poradiw se se swými, uzawřel na ně udeřiti, a hned nález wyhlásil strašliwý po celé české zemi, wyslaw popruh z lýčí ukraucený, kdožby wytáhl do pole později, než dáno znamení, aby wěděl bez pochybení, že takowým popruhem má býti oběšen na šibenici. Kteřížto když se tu chwíli okamžením sebrali w jedno a do jednoho, wešel do země polské, knížete swého zbawené, a nepřátelsky na ni udeřil, i jako weliký wichr zuří, řádí, wše poráží, tak dědiny wražděním, laupením, pálením hubil, hrazená místa ztékal. Do Krakowa pak, hlawního sídla jejich, wtrhnuw, wrchem dolů jej podwrátil, a kořisti jeho pobral. K tomu i staré poklady od dáwných knížat w pokladně uschowané wylámal, totiž zlata a stříbra nesmírné množstwí. Podobně též ostatní hrady ohněm wypálil, i až po zem rozbořil. A když přišel ke hradu Hedči, hradčané i také kteří se tam byli utekli wesničané, nemohauce odolati útoku knížete, wyšli jemu naproti nesauce zlatau metlu, což bylo znamení wzdání se, a poníženě žádali, aby je w pokoji s dobytkem jich a jinými swrchky přewedl do Čech. K jichžto žádosti kníže swoliw, když je do Čech přiwedl, dal jim nemalau část lesa, který slowe Černín, usta-nowiw jim jednoho z nich za správce a za saudce, i nařídil, aby pod práwem, které měli w Polsku, jak oni tak potomci jich žiwi byli na wěky; a jménem wzatým od hradu nazý-wají se podnes Hedčané.

3. Nedaleko pak od řečeného hradu přitáhlo wojsko k sídelnému místu ke Hnězdnu, powahau místa i ohradau pewnému, wšak lehko bylo ho dobyti nepřátelům proti skrow-ným na počet zůstáwajícím w něm obywatelům; kdež toho času w basilice swaté boží rodičky Marie, wěčné panny, nej-wzácnější odpočíwal poklad, totiž tělo nejblahoslawenějšího mučenníka Wojtěcha. Toho hradu Čechowé hned dobyli bez boje, a s welkau radostí do weřejí chrámu wstaupili, a wší kořisti nedbali, jediné žádali, aby jim dána byla wzácná

1039 hmota swatého těla, která pro Krista utrpěla. Jichžto když widěl biskup Šebíř opowážliwost a k dobrému jak ke zlému znamenal wůle náchylnost, hleděl takowýmito řečmi zdržeti je od nedowolených předsewzetí: Bratří moji a synowé církwe boží! nejde to tak lehce, jak wy myslíte, aby swaté rudy těla, kteráž jest božských ctností plna, člowěk který tak wšetečně směl dotknauti se. Neb já se welmi bojím, abychom nebyli poraženi buď pominutím mysli, buď slepotau, buď nějakau údů mdlobau, kdybychom wšetečně se opowážili to učiniti. Pročež prwé po tři dni se posťte, ze hříchů swých pokání čiňte, a wšech ohawností, které jemu byly ohawné na wás, se odřekněte, a z celého srdce swého, že jich wíce konati nemíníte, slibte. Doufámť w milosrdenstwí boží a našeho dědice Wojtěcha swatého, že nebudeme zbaweni naděje žádosti naší, když setrwáme w oddanosti wíry a stálém modlení se modlitby. Ale jim widěla se slowa biskupowa býti jako bláznowstwím, a hned zawřewše uši swé, učinili náwal, aby wzali swaté tělo; a poněwadž bylo pochowáno za oltářem wedlé zdi, a jinak nemohlo býti wykopáno, lečby byl oltář rozbořen, ruka nešlechetná a mysl sweřepá wykonaly skutek bezbožný; ale nezůstalo bez boží msty. Nebo při samém skutku swé opowážliwosti stanuli o smyslích ztupělých; nebylo hlasu ani citu ani zraku po tři hodiny, až zase propůjčením milosti božské nawrátily se k swým wýkonům. Hned pak ač pozdě lítostí pohnuti, splnili kázáuí biskupowo, a čím byli pokynutím božím patrněji pokáráni, tím pokorněji setrwali w modlitbách bez ustání, tři dni se postíce a odpuštění žádajíce.

4. Třetí noc, když biskup Šebíř po ranní službě odpočíwal, swatý biskup Wojtěch u widění se mu zjewiw, prawil: To powěz knížeti a jeho županům: Otec s nebes dá, čeho žádáte, nenawrátíte-li se k zlým činům, kterých jste se odřekli we wodě křestu. To když biskup ráno oznámil knížeti a županům jeho, hned obweseleni wšedše do chrámu swaté Maří, před hrobem swatého Wojtěcha na zem padli, po delším pak společném konání modlitby wstal kníže, a stoje na kazatedlnici, takowým slowem přetrhnul ticho: Zdali chcete naprawiti neprawosti swé a nawrátiti se k rozumu od skutků zlých? Oni pak s wystaupením slz wolali: Ochotni jsme na

prawiti, w čemkoli otcowé naši neb my jsme wykročili proti 1039
swatému Božímu, a od wšelikého skutku zlého upustiti. Tu kníže, wztáhnuw ruku swau nad swatým hrobem, takto počal mluwiti ke shromáždění lidu: Pozdwihněte, bratří, wespolek rukau swých k hospodinu, a pozorujte řečí mých, které chci abyste přísahau wíry swé stwrdili. Tedy toto jest mé nejpřednější a prwní přikázání, aby sňatky waše, které jste měli dotud jako smilniště, a jako hlaupá zwířata obecné, od té chwíle byly dle církewních přikázání zákonné, byly saukromé, byly nerozlučitedlné, tak a nejinak, aby muž s jednau chotí a choť s jedním mužem spokojeně žili. Kdyby pak choť mužem nebo muž manželkau opowrhnul a swár mezi nimi wzplanul až do roztržení, kdo by z nich ku předešlému swazku práwně zawřenému nechtěl se nawrátiti, chceme aby rušitel toho byl uweden w porobu ne dle řádu země naší, nýbrž spíše tuhostí nezměnitedlného našeho příkazu, buď osoba jakákoliwěk, aby odweden byl do Uher a nebylo mu lze nikterak aby se za cenu wykaupil neb do země této nawrátil, aby jedné owečky nákaza po celém owčinci Kristowu nelezla. Šebíř biskup prawil: kdožby se jinak zachowal, klet buď. Týmž nálezem buďte stihány panny a wdowy neb cizoložnice, o kterých se zwí, že dobrého jména pozbyly a stud porušily i smilstwím počaly. Nebo když mají na swobodné wůli wdáti se, proč dopauštějí se cizoložstwí a rody swé zapuzují, což jest nejhorší neprawost neprawostí. Potom kníže doložil, řka: Kdyby wšak žena prohlásila, že jí muž rowně nemiluje, nýbrž nemilostiwě trápí a bije, wydán buď mezi nimi saud boží, a kdož bude nalezen winným, trp pokutu winníka. Podobně o těch, kteří jsau nařčeni mužobojstwími, arcipryšt oznam jména jejich županu toho hradu, a župan je požeň, a protiwí-li se, uwrz je do wězení, až buď učiní whodné pokání, buď, jestliže zapírají, utáží se železem rozžatým neb wodau zažehnanau, jsau-li winni; ale bratrowrahy a otcewrahy neb zabijce kněží a w takowé hrdelné zločiny upadlé nechať je arcipryšt oznámí županu nebo knížeti, by je na rukau i okolo břicha spautané wywrhnul z králowstwí, aby jako Kain blaudíce a utíkajíce pobíhali po zemi. Šebíř biskup řekl: toto uzawření knížete sprawedliwé buď klatbau utwrzeno. Nebo k tomu wám, knížatům, wisí meč po straně, abyste ruce swé častěji smýwali

1039 w krwi hříšné. Opět kníže: Krčmu, dí, která jest kořen wšeho zlého, odkud pocházejí zlodějstwí, mužobojstwí, cizoložstwí a jiné hříchy, kdoby zřídil i kdoby zřízenau přijal; biskup Šebíř prawil: klet buď! A kníže prawil: Který by tohoto příkazu rušitel postižen byl, krčmář, buď uprostřed tržiště ku kolu přiwázán a do unawení biřice zmrskán a seškubán; swrchky wšak jeho nebuďtež pobrány, ale pití toliko na zem wylito, aby se nikdo proklatým nápojem nepoškwrnil. Pijáci pak, když by byli postiženi, nechť prwé newyjdau z wězení, až každý složí 300 peněz do důchodu knížecího. Šebíř biskup prawil: Co kníže usaudil, moc má potwrzuje. Dále pokračowal kníže, prawě: Trhowé pak we dni nedělní aby dokonce nebýwali, zakazujeme, které lidé w těchto krajinách proto nejwíce konají, aby jiné dni byli prosti práce. Pakli by kdo jak w nedělní tak we swáteční dni, o kterých weřejně w kostele ohlášeno jest, že se swětí, spatřen byl při nějakém díle robotném, seber arcipryšt i dílo i potah ten, který bude při díle dopaden, a do důchodu knížete ať zaplatí 300 peněz. Podobně také, kteří swé mrtwé pochowáwají w polích nebo w hájích, kdož takowau wěc před se berau, dejte arcijahnowi wola a 300 peněz do důchodu knížete; mrtwého pak pochowejte znowu na hřbitowě wěřících. To jsau wěci, kterých nenáwidí Bůh; z těch swatý Wojtěch se omrzew, nás, swé owčičky, opustil a raději k cizím se odebral národům. Těch že wíckrát činiti nebudeme, přísahau spolu na swau jak na waši wíru stwrzujeme. Tak prawil kníže. A biskup, wzýwaw jméno swaté Trojice, a wzaw kladiwo, při čemž ostatní duchowní sedm žalmů a jiné k tomu swatému skutku se hodící modlitby zapěli, počal polehaunku bořiti swršek hrobu a bořil jej až do wnitř k samému swatému pokladu; a když otewřeli rakew, wšichni, kteří byli w kostele, takowým wáním přelíbezné wůně jsau nadchnuti, že po tři dni, jakoby nejsytějších krmí byli požili, zapomněli na posilnění se jídlem; ano také welmi mnoho nemocných uzdraweno jest tauž chwíli. Tu když kníže a biskup a několik málo županů pohleděwše widěli swatého božího, we wzezření a w podobě tak jasného, a těla tak celého owšem, jakoby toho dne byl slawil mše swaté, zapěli duchowní Tě boha chwálíme, a laikowé Kyrie eleison, a hlasy jejich se rozléhaly až k wýsostem. Když pak to tak bylo wy-

konáno, kníže, jehož oblíčej z radosti byl polit slzami, takto 1039
se modlil: O mučenníče Kristůw, swatý Wojtěše! jenž jsi měl s námi wždy a wšude slitowání, hleď na nás s obwyklau dobrotau nyní, a buď nám hříšníkům milostiw, z toho, že tě, ač hříšní jsauce, k twé stolici, ku kostelu Pražskému, doneseme, nehněwiw. Diwná wěc a welice k úžasu; jehož hrobu před třemi dni nemohli se dotknauti, ihned kníže a biskup bez překážky tělo jeho z hrobu wyzdwihli, a pokrywše hedwábím, postawili na wyšším oltáři, aby lid splnil sliby swé, které byl zaslíbil Bohu a jeho swatému, a toho dne zajisté složeno jest hřiwen na dwě stě na wrchu oltáře.

O bože, jenž swět we běhu wěčně držíš, wšemohaucí,
Wěčně ty jenž kraluješ, sám jenž řídíš, sprawuješ wše!
Kriste milý! což na swětě jest, bylo neb bude, bez twé

nic neděje se bez wůle. Neb který člowěk smrtedlný by tomu kdy uwěřil, žeby owěnčený již w králowstwí nebeském dopustil tělo swé přenésti zpět ku plemenům odpadlým, jejichž společnosti utíkal, maje w ošklíwosti skutky jejich, když ještě žiw byl. Ale když powážíme wětší a starodáwné boží zázraky, kterak lid israelský suchýma nohama přešel přes moře, kterak ze suché skály tekly prameny, nebo kterak stwořitel swěta zjewil se we swětě, narodiw se z Marie panny; není se diwiti, ale sluší se raději Bohu, jenž činí a činiti může co chce, se kořiti a jeho milosti wšecko přičítati; z jehož milostiwého wnuknutí wstaupilo také do srdce knížete, aby rowněž přenesl tělo arcibiskupa toho místa, jménem Gaudentia, který w témž práwě kostele odpočíwal. Ten byl, jak jsme wýše wyprawowali, nejen tělesným ale i duchowním swazkem bratr swatého Wojtěcha a towaryš nerozdílný we wší práci a trýzni, a s ním mučennictwí, byť ne tělem, ale saustrastí mysli přestál. Neb nemohlo býti, aby duši jeho neprojel meč, když widěl, kterak bratr jeho meči pohanů na kusy byl sekán, a když sám sobě welice přál, býti též usmrcen. Také se widělo knížeti a biskupu, aby ostatky pěti bratří, o jejichž žiwotě a utrpení jsme wýše prawili, kteří w témž hradě, ale w jiném kostele odpočíwali, k swatému tělu přiložíce, rowněž s nejwětší pílí přewezli. Což wíce?

5. Přišli jsau se wším poswátným nákladem se zdarem a u weselosti do Čech, a u wigilii swatého Bartoloměje apo-

1039 štola blíž hlawního sídla Prahy položili jsau tábor u potoka Rokytnice, kdež při rozednění přišlo naproti duchowenstwo a wšechen lid w processí, jehož dlauhau řadu sotwa osáhlo široké pole. Neb takowé bylo processí: Kníže a biskup, podjawše na ramena, nesli jsau milé břímě mučenníka Kristowa Wojtěcha. Za nimi pospolu opatowé nesli ostatky pěti bratří. Potom arcipryštowé se těšili z břemene Gaudentia arcibiskupa, za nimiž kráčelo 12 kněží wywolených, sotwa snášejíce tíži zlatého ukřižowaného. Nebo byl kněz Měšek třikrát sám sebe dowážil tím zlatem. Na pátém místě nesli jsau tři desky těžké od zlata, které byly položeny okolo oltáře, kdež odpočíwalo poswátné tělo. Bylať wětší deska pěti loket w délce a desíti dlaní w šířce, hojně okrášlená drahými kameny a wykládáním křišťálowým, a na kraji tento napsán byl weršík:

Tři sta liber zlata wáží, hle! toto dílo zajisté.

Ku konci wezli na wíce než na sto wozích ohromné zwony a poklady Polska, za nimiž šel nesčíslný zástup urozených mužů, spautaných železnými okowy ručními a stažených kruhy okolo krků; mezi nimiž hle! nešťastně zajatý přiweden jest můj staroděd, towaryš w duchowenstwí, kněz w důstojenstwí. O dne onoho, dne Čechům slawného a na wěky památného, který má býti swatými obřady slawen, důstojnými oslawami swěcen, chwalozpěwy pobožně ctěn, bohatým radosten, chorobným žádosten, chudým milosten, wyznačowán dáwáním almužen a wšelikými dobrými skutky blažen, w kterýžto stkwějí se hody na hody nahromaděné. O mateřské sídlo, Praho přewelmi šťastná, někdy swatým wojwodau powznešená, nyní blahoslaweným biskupem ozdobená! od Boha hospodina propůjčená tobě weselí přijímáš dwojnásobně, a pro tyto dwě milosrdenstwí oliwy wzlétáš we sláwě až za Saromaty i za Sarigy. Stalo pak se jest toto přenesení nejblahoslawenějšího mučenníka Kristowa Wojtěcha léta od narození páně 1039 dne 1 Září.

6. Ale při tomto zdaru od Boha propůjčeném nezůstalo bez nešlechetného udawače, který oznámil apoštolskému, jak se stalo, a prohlásil, že porušil kníže a biskup český božské zákony a swatých otců podání, a kdyby toho papež pán pominul bez pomsty, že by tím práwa stolice apoštolské, která mají po celém swětě býti zachowáwána, zlehčena byla. Ihneď

držáno jest swaté shromáždění, církewní zákony čtly se, swatá 1039
písma zkaumala se. Kníže i biskup, jakkoli nepřítomen, winěn jest z opowážliwosti; jedni nelezli, aby kníže, zbawen wšeho důstojenstwí, po tři léta byl u wyhnanstwí; jiní usaudili, aby biskup ssazen se wšeho kněžského úřadu, jak dlauho žiw bude, přebýwal w klášteře mnichů; jiní wolali, aby obadwa byli udeřeni mečem klatby.

7. Zatím přijeli poslowé knížete a biskupa českého od celého národu i od nich do Říma, přinášejíce wzkázání wíce dary obmazané než slowy wýmluwnosti uhlazené. Když jim bylo dowoleno mluwiti, před twáří apoštolského a swatého sboru takowau řečí wedli wěc swého poselstwí: O řediteli wíry katolické a stolice apoštolské nejswětější, a wy otcowé w knize žiwota zapsaní, jimž od Boha propůjčena jest moc sauditi i také smilowati se! smilujte se nad těmi, kteříž se znají že hřešili, odpusťte litujícím a odpuštění žádajícím. Nebo přiznáwáme se, že jsme učinili, což nedowoleno a proti ustanowením zákonů, protože jsme z tak wzdálených krajin pro krátký čas k tomuto tak swatému sboru wašemu nemohli míti posla; ale což jest koliw, co jsme učinili, wězte otcowé shromáždění, že jsme toho neučinili z opowážliwosti, nýbrž pro welký užitek křesťanského náboženstwí a z dobrého úmyslu. Ale ač jestliže dobrý úmysl spadá w prowinění, o otcowé swatí! wedlé wašeho usauzení hotowi jsme naprawiti swé pročinění. K tomu apoštolský dí w krátkosti: blud, když se ho želí, neškodí. Hned poslowé propuštěni z rady odebrali se do hospody, aby druhého dne na saudě skládali počty. Té noci wšak wyslanci knížete a biskupa, obšedše, porušili penězi kardinálů lstiwost, zlatem podrazili sprawedliwost, cenau wykaupili milost, dary obměkčili nálezu saudního twrdost. Druhého pak dne, když poslowé opět postawili se před kapitulau swatého sboru, pan apoštolský otewřel ústa swatá, wážných slow a wznešenosti plná. Jakož, dí, proti zatwrzelým we wině bezbožnosti sluší se krutější konati pomstu, tak zase těm, kdož prowinění swé wyznáwají a jeho litují, lehce propůjčujeme swolení, a proti ranám od nepřítele zasazeným užíwáme léku smilowání. Neb welký jest to hřích, cizí statek pobrati, ale wětší, křesťany netoliko olaupiti, ale i zjímati; a zajaté jako hlaupá zwířata prodati, jest nanejwýš oškliwé; což že jste wy spáchali w Polsku,

1039 jest nám oznámeno zpráwami hodnowěrnými. Že pak nikomu dowoleno není bez našeho dowolení z místa na místo přenésti swaté tělo, swědčí zákony, zakazují otců nálezy, a o těch, kteří se takowé wěci dopauštějí, káží božské wýroky, aby mečem klatby byli udeřeni. Ale poněwadž jste wy buď z newědomosti buď z příčiny dobrého aumyslu tu wěc učinili: rozkazujeme, aby za toto tak opowážliwé předsewzetí kníže wáš a biskup wystawili klášter, wšemi kostelními potřebami a poctami dostatečně zwelebený, w místě k tomu přiměřeném, i aby osoby spůsobilé a úřady slaužícího žákowstwa dle obyčeje zřídili, kdež by pilná služba boží jak za žiwé wěřící, tak za zemřelé powždy byla konána, aby aspoň tudy před oblíčejem božím wina wašeho přestupku setřena byla. Ihned poslowé, zaradowawše se welice, na cestu se dali, a knížeti rozkazy apoštolské oznámili. Kterýchžto kníže jako božských rozkazů uposlechnuw, ke cti swatého Wácslawa mučenníka we hradě Boleslawi při řece Labi, kde týž swatý někdy blaženě podstaupil mučennictwí, překrásný wystawil klášter, we kterém, jak se i podnes spatřuje, Bohu slauží hromada bratří četná a jest proboštstwí a basilika welice zbožná.

1040 8. Léta od narození páně 1040 powěst, nad kterau není horšího zlého na swětě, a která lžemi tlaustne a přiměšuje k málu wíce, k prawdě neprawé, w letu roste, donesla k uším císaře druhého Jindřicha, stokrát wíc, než prawda bylo, že Čechowé zlata a stříbra tíže odwezli z Polska. Tu císař počal hledati příčin proti nim, jak by jim pobral zlato, o kterém mu bylo praweno. I wzkázal jim po drábích, jestliže peněz, které w Polsku wzali, jemu w ustanowené lhůtě do posledního peníze nepošlí, wálkau hroze. K tomu Slowané prawili: Wždycky jsme byli bez ujmy práwa našeho a jsme podnes pod panstwím Karla krále; aniž nástupcům jeho kdy zprotiwil se národ náš, a tobě též we wšech wálkách zůstal a zůstáwá wěrným, jen když nám učiníš po sprawedlnosti. Neb takowau powinnost nám ustanowil Pipin, syn Karla Welikého, abychom nástupcům císařů odwáděli ročně 120 wolů wybraných a 500 hřiwen. Hřiwnu naší mince klademe po 200 penězích. To swědčí našinců pokolení za pokolením; to tobě každého roku platíme bez odpornosti a chceme platiti nástupcům twým. Ale jestližebys nás chtěl nějakau porobau mimo zwyklost práwa obtěžo-

wati, jsme hotowi raději umříti, než snášeti břímě nezwyklé. 1040
K tomu císař odpowěděl: Králowé mají tu zwyklost, wždy něco nowého přidati ku práwu předešlému; neb není wšecko práwo ustanoweno jedním časem, nýbrž poslaupností králů wzrostla řada zákonů. Nebo ti, jenž sprawují zákony, nesprawují se zákony, protože zákon, jak wůbec říkají, má nos z wosku, a král ze železa ruku dlauhau, aby jej mohl natahowati, kam by se mu líbilo. Pipin král učinil, co chtěl; ale wy, neučiníteli, co já chci, ukáži wám, kolik mám štítů malowaných, neb co zmohu we wálce.

9. A hned wyprawiw listy po celé říši, welmi silné sebral jest wojsko. Druhau cestau, kterau se jde skrz Srbsko a jest wýchod ze hwozdu do této země přes hrad Chlumec, kázal Sasům wpadnauti do Čech. Jichžto wéwodau byl tehdy Okkart, jehož celá saská země jako krále poslauchala zawše. Bylť muž welkého důmyslu a w řízení záležitostí říšských zwláštní schopností nadaný, wojenstwí od mládí oddaný. Ale nikdy neobdržel šťastného wýpadku wálky. Sám pak císař položil se jest na obojí straně řeky Řezna. Potomního pak dne přešed přes hrad Kaubu, když se s orly přiblížil k lesu, jenž dělí Bawory od Čech, jak shledal, že Čechowé zaraubili cesty přes les, rozhněwaw se, maličko se zamlčel, a třikrát zatřás hlawau, zlobil se, jak na císaře sluší se, a w tato slowa otewřel ústa: Byť wystawili zdi lesů wyšší, byť wyzdwihli wěže až k nebes wýši, jak by darmo wrhnul síť před očima opeřenců, tak nic neprospějí proti Němcům náspy Čechů. Byť wystaupili buď nad oblaky, buď zawřeli se mezi hwězdami, ztracenému a bídnému národu nic nepomohau. Tak prawil, a kázal wšem wtrhnauti do lesa, a sám kráčeje před nimi, wystaupil na horu wysokau stojící uprostřed lesa, a sedě na třínoži, promluwil ku knížatům celé říše při něm stojícím: W tomto náspu skrýwá se leniwá tlupa Čechů, jako polní myši we swých děr skrýši. Ale zmýlil se císař we swém mínění; nebo teprw za druhau horau bylo jejich ohražení. Tehdy císař, jednoho každého jménem jeho wolaje, napřed poslaw markrabí, potom wšecky znamenitější ozbrojené, kázal jim pěšky jíti do boje, těmito slowy wítězstwí jim slibuje: Není wám potřeba pracného boje; jen sestupte dolů; oni jistě utekau ze strachu; nebo nemohau snésti wašeho útoku. Jděte,

1040 jděte moji sokoli! chyťte bázliwé holuby, a jako diwocí lwi na spůsob wlků, kteří když wtrhnau do owčince, o počet owcí se nestarají, a teprw když celé stádo zahubí, do jídla se dají.

10. Ihned dle rozkazu králowa hrnau se obrněné zástupy; o prwní místo w půtce prau se welmoži, auhledné lesknau se šiky jako led průhledný, a když slunce zaswítilo na jejich odění, zalesklo se od něho listí lesní i hor wrcholy. Ale když sestaupili do audolí, nikoho nenalezli, protože zde i tam jest hustý les a místa nepronikuutedlná. A jak bývá při každém boji, zadní tlačí přední do boje i proti jich wůli; tak welmoži již unawení nuceni jsau od následujících přejíti také přes druhau horu. Ale již horkem a žízní lpěl jim jazyk na ústech; síly ubýwaly, prawice zemdlíwaly, a dechy těžké z prsau wyráželi, a předce nemohli kroků zastawiti. Někteří sházeli pancíře swé přes štíty; jiní stáli podpírajíce se na stromy, darmo lapajíce prázdný wzduch; jiní leželi jako špalkowé, lidé tlustí a nezwyklí chůzi w pěším boji; a když uhodili na ohražení, strhnul se odewšad křik, wystaupila ze zemdleného těla pára nad les jako oblak. Což když spatřili Čechowé, krátkau chwíli rozpakowali se; potom hned, když zpozorowali, že oni zemdleli w síle, srdnatě wyskočili z ohražení. Smělosti jim dodáwala nepřemožitedlná sestra štěstí Bellona. O! štěstí náhodné, nikdy nejsi stále dobré;

Nestálým ty kolem swým welmože na dno potápíš;
Přešťastných hle! mužů těch jak tu twáře ctihodné
Podkowa skáčících komoňů tepe hnusně železná,

a břicha w lahůdkách i boky opásané pásy dwakrát w šarlachu smočenými klisna kopytem páře a roztahuje střewa a wnitřnosti jako tkanici nebo podwazky.

Wíce se ostýchám takowéhoto pád urozenstwa
Wypsáwat nenadálý, jejž líčit je nehodno.

Neb takowá se tam stala porážka lidí urozených, jak ani w polích Emathejských, ani za času Sylly ani žádným morem na lidi, ani mečem nepřátelským nikdy neprawí se o zahynutí šlechty německé najednau. Mezitím císař sedě na wrchole hory, zmýlil se w předpowědění swé mysli. Nebo když nemyslil, žeby jeho lidé byli přemoženi od nepřítele, jak spatřil, že jsau tu wítězowé okrwácení, wskočiw na hřbet oře, přihnul se ke hříwě, a wrazil ostruhy do boků čtwernožce císař. A kdyby

ho byl neměl hbitého, tu hodinu byl by sestaupil w krajinu pod- 1040
zemskau bez prodlení císař Římský.

11. Když se toto tam dálo, Sasowé s wéwodau Okkartem, o němž jsem wýše prawil, wtrhli do Čech, a malau jednu krajinu, kteráž jest okolo řeky Bíliny, nepřátelsky zpustošili. Zatím když wéwoda jejich uslyšel zpráwu nemilau, že Slowané nad císařem zwítězili, stanul u Hněwina mosta na řece Bílině, welice se rozmýšleje, zdali by se měl bitwau o štěstí pokusiti čili s takowau hanbau domů odtáhnauti. Mínil wšak raději prwé zkaumati smýšlení knížete, a zkaušeje jej po poslích, radil jemu slowy přátelskými: Ty, jenž se nyní těšíš, že jsi w boji zwítězil, kdybys byl zwítězil prošením, mnohem lepším byl bys wítězem. Pročež newynášej se marně příliš nad sebe, protože jest ti těžko kopati nohama proti otce. Nebo ten, jenž tentokrát, jako by wás šetřil a litowal, do waší země wtáhl s malým počtem, jestliže zatím jeho milosti nedojdete, brzy s takowým množstwím wojsk na wás přijde, že jim ani wody waše stačiti nebudau, a do waší zemičky se sotwa wejdau; potom budau poslední wěci horší prwních. Pročež opět napomínám tě a radu ti dáwám, abys wšeho, co myslíš míti, nepozbyl. Peněz, toho krále, který wšecko přemáhá, rozhněwané udobřuje, nepřátely smiřuje, po swých wěrných přátelích nemálo pošli, aby se ony za tebe přimluwily a milost jeho ti zjednaly. K tomu kněz Břetislaw, hněwem pohnut, zawrhnul dobré napomenutí, a podepřew ruku na jílec, tak prawil: Řekněte swému Okkartowi: Rady já dost mám, nemysli, že napomenutím co pořídíš. Ať tě poslauchají Sasi, twrdší nežli skály, neb jsau-li jiní lidé nepředložení, kteří myslí, že něčemu rozumíš. Já wšak, jestli w těchto třech dnech z této krajiny beze wšeho násilí neodejdeš, tímto mečem hlawu ti useknu a položím ti oblíčej k zadku. Co se děje we dwoře císařowě, nedělá mi starosti. Pokud po boku Břetislawa wisí meč, nepoteče mléko, nýbrž podobná krew z těla císařowa. Což když wéwodowi bylo wyřízeno, ačkoliw welmi těžce to nesl, předce nerád, jako wlk, který když ztratí kořist a psi jej stihají, swisí ocas a utíká do lesa, tak wéwoda Okkart s welkau hanbau odtáhl do Sas. Také doneseno bylo knížeti Břetislawowi o Prkoši županu, který byl postawen nad hradem Bílinau, že podplacen penězi Sasů nepostawil se proti nim na stráži we

1040 hradě; nýbrž kde jsau háje nepříteli schůdné, tam postawil hlídky. Neb toho byl kníže postawil nad celým zástupem, který byl z Morawy, a nad třemi pluky, které jemu byly poslány na pomoc z Uher. Kníže rozhněwaw se, dal mu wylaupiti oči, ruce a nohy usekati a hoditi jej do hlubiny řeky léta od narození páně 1041.

1041 12. Léta od narození páně 1042 Jindřich císař, powždy slawný wítězitel, chtěje pomstiti záhubu swých wýtečníků, třemi cestami wtrhnul do země Čechů, a skoro celau ji nepřátelsky zpustošil, a mnoho hradů, které oni opustili, nemohauce jich brániti, wypálil. A když přitáhl ke hradu ku Praze, před ní wstříc zarazil orly na Šibenici na kopečku. Tam se, pokud mi známo, nestalo nic wyprawowání hodného, leč že biskup Šebíř tajně w noci utekl ze hradu do ležení císařowa, obáwaje se, jak myslím, aby jako pánu swému odbojný nebyl zbawen stolice biskupské hodnosti. Což když spatřil kněz Břetislaw, newěděl, co by činiti měl; žal odewšad swíral jeho srdce. Již litowal, že kdy bojowal s císařem, již litowal, že pohrdnul napomínáním wéwody Okkarta; již chtěl raději bojowati prosbami a prosbami jej přemoci, jejž prwé byl přemohl bojem; a takowými slowy pokusil se ukrotiti císařůw hněw hrozný:

Císaři! wálky wedeš, z nichž míti sláwy nemůžeš.

Neb země jest twá komora, a my jsme twoji, a twými přejeme si býti. Kdož pak zůří proti poddaným swým, jest zajisté ukrutného nepřítele ukrutnější; hledíš-li k síle swého wojska, my ti nejsme ani, coby za to stálo. Což ukazuješ moc swau jako proti listečku, jejž wítr wezme? Nebo wítr pomíjí, kde se mu nic neprotiwí. Co chceš, bys byl, již wítěz jsi,

Již, již wítězné bobkem si skráně owíjej.

Krom toho slibowal mu tisíc a pět set hřiwen peněz, což byl poplatek za tři léta již prošlá. Ihned jako znamenitý oheň plameny plápolá, když někdo naň nalije hodně mnoho wody, pomalu prudkost jeho zemdlí, a wodau přemožen oheň zanikne; nejinak peníze, ten král, uhasily hněw císařůw. Neb který prwé do země této byl wkročil nemilostiwý, obdržew peníze wrátil se milostiwý, pod umluwau míru.

13. Léta od narození páně 1043 byl jest takowý hlad 1043
w Čechách, že třetina lidu zahynula hladem.

Léta od narození páně 1044. 1044

Léta od narození páně 1045 zemřel jest Gunter, mnich, 1045
dne 9 Října.

Léta od narození páně 1046 zaswěcen jest chrám we 1046
hradě w Boleslawi dne 19 Kwětna Šebířem, kostela Pražského šestým biskupem.

Léta od narození páně 1047. 1047

Léta od narození páně 1048. 1048

Léta od narození páně 1049. 1049

Léta od narození páně 1050. 1050

Léta od narození páně 1051. 1051

Léta od narození páně 1052 zemřela Božena, manželka 1052
knížete Oldřicha, matka Břetislawowa.

Léta od narození páně 1053 zemřel jest swatý Prokop opat. 1053

Léta od narození páně 1054 hrad Wratislaw a jiní hra- 1054
dowé jsau od knížete Břetislawa nawráceni Polákům na ten spůsob, aby jak jemu tak nástupcům jeho platili pět set hřiwen stříbra a 30 zlata ročně.

Léta od narození páně 1055. 1055

Ctností wšech wrcholem slawný Břetislaw kněz,
Perla Čechů ona, otců swých to swětlo přejasné,

když byl s pomocí boží celé Polsko sobě podrobil, dwakrát byw wítězem, již potřetí mínil udeřiti na Uhry, a když jeda napřed čekal na wojsko swé, we Chrudimi we hradě prudkau uchwácen jest nemocí; a když pozorowal, že se nemoc zmáhala a síly těla jeho mizely, swolal přednější w zemi, kteří tu práwě byli, ku kterýmž přístojícím promluwil takowými slowy: Poněwadž mě wolá osud můj, a smrt strašliwá již se míhá před očima, chci wám oznámiti a wěrnosti waší poručiti, kdo by po mně měl zemi sprawowati. Wám jest powědomo, že byl náš knížecí rod dílem neplodností, dílem že zemřeli w nedospělém wěku, sešel až do mne do jediného. Nyní wšak, jak widíte, jest mi od Boha dáno pět synů, mezi které zemi českau rozděliti newidí se mi užitečné býti, protože každé králowstwí w sobě rozdělené zahyne. Že wšak od stwoření swěta a od počátku císařstwí Římského i až do těchto časů bratrská láska býwala wzácná, swědčí příkladowé zjištění. Nebo co Kain a

1055 Abel, co Romulus a Remus, co Boleslaw a swatý Wácslaw učinili, když pomníme, wždy bratří dwa, co pojde z bratří patera? Když na ně patřím, čím jsau schopnější a mocnější, tím w duchu předzwídawém tuším wěci horší. Ach, mysli wždy auzkostliwá rodičů pro nejisté osudy synů! Pročež potřebí jest opatřiti, aby po mém skonání newznikla mezi nimi nějaká rozepře o obdržení panstwí nad zemí. Proto žádám wás pro hospodina a zapřísahám wás přísahau waší wěrnosti, aby mezi mými syny nebo wnuky wždy prwní dle stáří obdržel práwo a stolec w knížetstwí, a wšichni jeho bratří nebo kteří jsau z panownického pokolení, aby stáli w jeho poslušenstwí. Wěřte mi, nebudeli jeden mocnář sprawowati tohoto knížetstwí, půjde wám předním o krk, lidu pak bude ke škodě weliké. Dořekl to, a w rukau přístojících duch jeho opustiw audy tělesné, wzletěl k nebesům dne 10 Ledna, i byl z toho hned pláč weliký. Pak jak kníže tento Břetislaw byl rozumný a jak maudrý w zákonech božských i w práwích lidských, neb jak byl štědrým almužen dárcem, jak zbožným kostelů a wdow zastáncem, Tulliowa by prwé wýmluwnost došla, nežby wšecky jeho zásluhy wyložila.

14. Po jeho smrti wšichni welcí i malí národu českého z usnešení obecného a z jednosworné wůle zwolili sobě prworozeného syna jeho, jménem Spytihněwa, za kníže, písničku pěknau Kyrieeleison zpíwajíce. Nebo byl muž welmi krásný, wlasů černějších než smůla černá, wausů hustých, wzezření weselého; twáře jeho byly sněhu bělejší a maličko přičerwenalé w prostředku. Co wíce? Byl muž dobrý a od hlawy do nejnižší paty krásný. On sobě prwního dne, jak byl posazen na stolec, welkau a diwnau i na wšecky wěky pamětihodnau takowau zjednal památku. Koliko totiž nalezlo se rodu německého, buď bohatých buď chudých buď příchozích, wšechny najednau do tří dní kázal wyobcowati ze země české. Ba ani matce swé nedopustil tu zůstati, o níž jsme swrchu wzpomněli, dceři Ottowě, jménem Juditě. Podobně i abatyši swatého Jiří, dceru Brunonowu, wyobcowal, poněwadž ona jej byla někdy před časem urazila slowy důtkliwými. Nebo když otec jeho Břetislaw přestawowal zdi celého hradu Pražského kolem do kola a hrdina swrchuřečený měl toho času kraj Žatecký sobě propůjčený, stalo se práwě, že se swými kladl zeď u kláštera

sw. Jiří. A když žádným spůsobem nemohla zeď dobře býti 1055
postawena, lečby rozbořena byla pec abatyše, která tam práwě stála, a již byl obhozen okolo ní prowaz, tu když druzí se wáhali to učiniti, přistaupil syn knížecí, a jako posměch sobě dělaje, s welkým chechtotem kázal ji najednau shoditi do potoka Brusnice, řka: Dnes paní abatyše neokusí teplých koláčů. Což zwěděwši abatyše, wyšla z kláštera rozzlobena, a welmi těžce nesauc jeho slowa, takowými jej oslowila a zahanbila řečmi ironickými:

Slawný, urozený muž, chrabrý, we zbrani čelný,
Jak welikých twrzí i hradů dobyl on tuto chwíli;
A z pece powěstnau sobě získal wítězoslávu!
Skráně nechať bobkem wítězné obwine, zlatem.
Žáci zpíwejte mnohozwučně, a na zwony zwoňte;
Neb jest pec porazil wáš kníže, a diw tu dokázal.
Ach, o! hanba wyříci, co ten páchat se nehanbí!
Stuhlo mu tělo celé, a hlas w ústech mu uwázl,
Rozhněwaný wšak powzdychnuw, hněw swůj utajil jest.

Ta slowa abatyše poněwadž kníže hluboko w mysli swé uložená zachowal, když byl postawen na stolec, prwé než wešel do kostela sw. Jiří, abatyši wyhnal, wzkázaw jí tak: Nyní spíše sluší se, aby žákowstwo zpíwalo zpěwy a zwonilo na zwony, když se abatyše wen a ze země wyhazuje, nežli když byla pec její shozena. Hle muže chrabrého a we zbrani čelného! ne z dobýwání twrzí a hradů, ale z wyhození tebe abatyše, paní oné pece, má dnes powěstnau wítězoslávu, a owíjí skráně swé bobkem. A jak bylo nařízeno, posazena jest abatyše na wůz dwauspřežní a wezena kwapem, i rychleji než wyřčeno wyhozena jest přes meze této země.

15. To když se stalo, wyjel nowý kníže, aby uspořádal nowé panstwí morawské, kteréž někdy otec jeho mezi syny swé rozděliw, polowici byl dal Wratislawowi, druhau polowici Konradowi a Ottowi; Jaromír pak oddaný učení ještě meškal we školstwí. Poslal pak kníže Spytihněw napřed list ku předním mužům oné země, kterým wyzýwal zejména 300 mužů, které znal jako nejlepší a nejznamenitější ze wšech hradů, a pod ztrátau hlawy nařizowal, aby mu přijeli naproti do hradu Chrudimě. Muži rozkaz zachowali, a již za branau strážnau w polích Hrutowských přišli knížeti w austrety;

1055 kníže wšak rozhněwán, že nepřišli na místo ustanowené, hned kázal je jmauti, a w okowích dal je wěziti, rozděliw je po jednotliwých hradech w Čechách. Koně pak a zbraně jejich rozdělil mezi swé, a táhl dále cestau do Morawy. To uslyšew bratr jeho Wratislaw, bál se ho welmi, a utekl jest do země uherské, zůstawiw manželku swau we hradě Olomauci. Jejž král Ondřej příwětiwě přijal, a pokud u něho byl, poctiwě chowal. Tedy kníže Spytihněw, když wšecko dle swé libosti spořádal na Morawě, wzal bratří swé, aby byli s ním u jeho dwora, Konrada předstawiw lowcům, Ottu pak postawil co mistra nad pekaři a kuchaři. Swaku pak swau chopiw, dal dowézti na jistý welice pewný hrad, řečený Leštěn, a poručil ji hlídati županowi jménem Mstišowi; kterýž chowal jí, ne jak se slušelo na takowau paní. Neb každé noci nohu její se swau nohau spautal okowem. Což když zwěděl muž její, těžce to nesl, a jakau mzdau se županowi za tak opowážliwý skutek potom odplatil, dáleji se ukáže.

16. Když wšak minul jeden měsíc, ku přímluwě biskupa Šebíře a županů propustil swaku swau, a daw jí průwod, spůsobil, aby se nawrátila k swému choti. Ona, poněwadž byla blízko porodu, když na cestě pospíchala, ublížila mateřskému žiwotu, a do tří dní wypustila ducha žena nejkrásnější, poněwadž nemohla ze sebe wydati nezralého autěžku žiwota. Když král Ondřej widěl, kterak host jeho z její smrti až příliš byl zarmaucen, těšil muže mladého takowými přátelskými slowy: O můj hosti milý; bůh učiň, abys byl blažený. Ostatně wznes strast swau na hospodina, a w něj doufej; on pak učiní, aby se twůj zármutek brzy obrátil w radost. Neb se často stáwá, že z čeho člowěk méně dobrého se naděje, z toho wíce užitku wezme. Což pak do smrti choti twé, buď mužem silným, a nežel přes míru, jakoby se tobě samotnému bylo stalo něco nowého, ježto wšem lidem jest známo a jisto, že se každé tělo lidské nawrátí k swému půwodu. To řekl, a wedl smutného hosta s sebau ke stolu, kdež se sytými jídly posilnili a starým wínem obweselili.

Král tento měl zrowna jedinau dceru, jménem Adleytu, k manželstwí již dospělau, welmi krásnau, a která byla mnohým ženichům předmětem naděje záwistiwé. Jak ji host spatřil, zle se zamilowal, čemuž král dobrý nebyl na odpor,

a po několika dnech oddal mu ji k manželstwí. Což když 1055
uslyšel kněz Spytihněw, bystrým rozumem chtěje předejíti, aby třeba bratr jeho neudeřil na celau Morawu s Uhry, wyprawiw posly, powolal jej zpět z Uher, a nawrátil mu hrady, které jemu byl prwé otec jeho dal na Morawě. Nebo byl kněz Spytihněw muž opatrný w rozhodné době, uměje luk swůj napínati a popauštěti w prawau chwíli. Z jiných jeho ctností to zwláštní snažení pamětihodné a jehož by budaucí mohli následowati, oznámím. Takowý totiž byl jeho obyčej; pokaždé w čas postní bydle w domě mnichů nebo kanowníků konal almužny, trwal na službách božích, oddáwal se bdění a modlení, tak sice, že před ranním zpíwáním buď roztáhnuw ruce buď s poklekáwáním celý žalm přeříkal. Po kompletoři pak na spůsob mnichů zachowal mlčení až do času primy. A pokud byl lačný, jednal záležitosti církewní; po obědě pak konal swětské saudy. Kožíšek pak biskupský a sukni žákowskau, kterau přes sebe bráwal na začátku postu a přes celý čas čtyřidcetidenní nosíwal, w den wečeře páně dáwal swému kaplanu komnatnému, dobře a zbožně přemítaje, aby ten, jenž w čas pokání byl práce účasten, w den welkého hodu neodešel prázden.

17. Léta od narození páně 1056. 1056

Léta od narození páně 1057. 1057

Léta od narození páně 1058 dne 2 Srpna zemřela jest 1058
Judita, manželka Břetislawowa, kněžna česká, kterážto když ji syn její Spytihněw wypudil ze země swé, když se nemohla za křiwdu utrpenau jinak pomstiti nad synem, k hanbě jeho a wšech Čechů zasnaubila se s Petrem králem uherským. Ona později od syna swého Wratislawa knížete odtamtud přenesena jest a pohřbena w Praze wedlé muže swého Břetislawa w kostele swatých mučenníků Wíta, Wácslawa a Wojtěcha poctiwě.

Léta od narození páně 1059. 1059

Léta od narození páně 1060, když kněz Spytihněw o swátku 1060
sw. Wácslawa přijel do Prahy, wida, že kostel sw. Wíta nebyl tak welký, an nestačil pro lid sbíhající se k swátku zaswěcenému, jejž byl totiž sw. Wácslaw wystawil ku podobenstwí kostela Římského okrauhlý, w němž také tělo téhož swatého Wácslawa odpočíwalo, jakož i také druhý kostelíček, který

1060 byl wedlé a jako we dweřích téhož kostela postawený, w jehož prostředku w místě welmi těsném byl hrob sw. Wojtěcha; uznaw za nejlepší, aby obadwa rozbořil a nowý welký kostel pro obadwa dědice wystawil, wykázal ihned dlauhým okolem místo pro kostel, a položil základy; dílo rostlo, zeď se zdwihala; ale začátky jeho šťastné přetrhla již w roce potomním smrt we chwíli newhodné.

Téhož roku w čas, když plukowé táhnau do wojny, když již korauhwe byly wztýčeny a kníže wykonal již jako cestu jednoho dne, přišla jemu wstříc wdowa, která plačíc a bědujíc a nohy jeho líbajíc, za ním běžíc křičela, prawíc: Pane, pomsti mě nad protiwníkem mým. A on prawil: Učiním to, až se wrátím z wýprawy. A ona řekla: Což jestliže se newrátíš, komu mě zanecháš, aby mě pomstil? Anebo proč maje wzíti odměnu od Boha, pomíjíš jí? On pak hned k žádosti jedné wdowy nechá zatím wýprawy, a saudem sprawedliwým pomstil ji nad protiwníkem. Co tomu wy říkáte, nynější knížata, kteří tolika wdow, tolika sirotků wolání nedbáte, nýbrž w hrdém nadýmání-se pyšně jimi pohrdáte? Takowými, jak swrchu řečeno, milosrdenstwí wnitřnostmi kníže Spytihněw to příjmí sobě získal, že ode wšech nazýwán jest otcem duchowních, obráncem wdow. Ale poněwadž často widíme, že ze skrytého usauzení božího zlí tu zůstáwají, dobří býwají odjímáni, muž tento tak nábožný wzat jest z tohoto swěta dne 28 Ledna,
1061 roku swého knížetstwí šestého, léta pak od narození páně 1061.

18. Po jeho smrti powýšen jest bratr jeho Wratislaw swolením wšech Čechů na stolec; kterýž hned zemi morawskau rozdělil mezi bratry swé na polowic, daw Ottowi krajinu wýchodní, kterau byl sám prwé držel, která se hodila wíce k lowům a měla wětší hojnost ryb; západní pak, která jest proti Němcům, dal Konradowi, který sám také uměl německy. Ta krajina pak jest rownější a laučnatější i také na obilí aurodnější. Mezitím když stálo slunce na prwní části ryb, Jaromír, jinoch hodný, uslyšew o smrti bratra swého Spytihněwa, kterého ctil s bázní a s láskau neméně než otce, již odložiw bázliwost chlapčí, odešel z učení, doufaje obdržeti nějaký podíl dědictwí w panstwí otcowském. Bratr jeho wšak, kněz Wratislaw, když znamenal, že on wíce baží po swětském než swatého učení rytířstwí, takowými slowy káral jeho za-

twrzelstwí: Nechtěj, bratře, prawil, nechtěj odpadlictwím odříznut býti od hlawy, jejímž audem učiněn jsi, a uwržen býti do pekelné propasti. Již tě jednau milost boží prozřetelností swau zwolila k stupni kněžstwí; proto tě také rodič náš odewzdal na literné učení, abys byl schopným biskupa Šebíře nástupcem, když jej jen z milosti boží přečkáš swým žiwotem. A hned, jak přišel měsíc Březen, prwní den sobotní, když se sláwí swěcení na kněžstwí, oholil jej ač bezděky a z přinucení, ježto se welice tomu bránil, i u přítomnosti knížete samého swěcen jest až do hodnosti jahenské, i četl weřejně ewangelium, a biskupu mši slaužícímu dle obyčeje ministrowal. Poté nowý jahen, ba aby slaul starým odpadlíkem Julianem, štít poswátného rytířstwa nechwalně odhodiw, a milostí, kterau wložením rukau obdržel, pohrdnuw, wzal pás rytířský, a utekl se swými následowníky ku knížeti polskému, i zůstal u něho až do smrti biskupa Šebíře. 1061

19. Toho času Mstiš, župan na hradě Bilíně, syn Borůw, muž welké smělosti, wětší wýmluwnosti a nemenší prozřetelnosti, ačkoliw nezapomněl, že mu byl kníže podezřelý, protože byl někdy manželku jeho z poručení pána swého držel u wězení, předce směle wešel do paláce knížecího s prosbau k němu, a těmi slowy jej prosebně oslowil: Z milosti, prawil, twého bratra wystawil jsem kostel ke cti swatého Petra apoštola, k jehož slawnosti zaswěcení abys ráčil přijíti i také hrad příjezdem swým potěšiti, nerač oslyšeti prosby mé. On, ačkoliw nezapomněl na úkor sobě učiněný, jehož onen se dopustil na jeho choti, wšak hledě k nowosti swé, utajil hněw, jejž měl w srdci swém, a prawil: Já přijdu, hrad twůj potěším, a co bude kázati potřeba a sprawedliwost, učiním. Tomuto slowu, které kníže řekl, župan neporozuměl, a čině knížeti díky weliké, odešel wesel, a připrawowal což potřebí k welikému weselí. Přišel kníže i biskup, a když byl hned kostel wyswěcen, který ležel w podhradí, odebral se kníže nahoru na hrad k obědu; biskup pak a župan we dwoře swém, který byl před kostelem, rowně posadili se k stolům postaweným. A mezi obědem přijde posel pošeptat županu do ucha: Jest ti odejmuto županstwí hradu a dáno jest Kojatowi synu Wšeborowu, kterýž byl toho času prwním w paláci knížecím. K tomu župan odpowěděl: Jest knížetem a pánem, učiň s hradem

1061 swým, jak se mu líbí. Co wšak kostel můj dnes má, toho odejmauti kníže moci nemá. Ale kdyby byl té noci s radau a pomocí biskupa neutekl, beze wší pochybnosti byl by zbawen byl očí i nohy swé, kterau někdy byl spautal s nohau choti knížete.

1062 20. Léta od narození páně 1062 dne 27 Ledna zemřela jest kněžna Adleita, matka Judity a Ludmily jakož i Břetislawa mladšího a Wratislawa, který w prwním kwětu mládí sešel dne 19 Listopadu. Po projití wšak času skoro jednoho roku od smrti kněžny Adleity, Wratislaw kněz pojal manželku, jménem Swatawu, Kazimíra knížete polského dceru, Boleslawa pak a Wladislawa wlastní sestru, z níž měl čtyry děti, hodné muže: Boleslawa, Bořiwoje, Wladislawa, Soběslawa. O kterýchžto na swých místech, jak dá bůh, dosti obšírně bude jednáno.

1063 21. Léta od narození páně 1063.

1064 Léta od narození páně 1064.

1065 Léta od narození páně 1065.

1066 Léta od narození páně 1066.

1067 Léta od narození páně 1067 dne 9 Prosince Šebíř kostela Pražského biskup šestý se swěta tohoto sešel, odměny utěšené došel. On obojího štěstí, dobrého i zlého, dosti zkusil. Neb jednau od knížete Břetislawa zajat, spaután, do wězení uwržen, obojí mučennictwí zároweň we skrytu i zjewně utrpěl. On sprawowal téměř po celý čas swého biskupowání beze wšeho protiwenstwí a beze wšeho odporu jako jedno a nerozdílné biskupstwí w Čechách i na Morawě, a byl by sprawowal, kdyby nebyl po smrti Spytihněwa, přemožen příliš welkým prošením knížete Wratislawa, swolil k dosazení Jana biskupa na Morawě, wyjednaw wšak prwé pod swědectwím mnoha osob takowé léno a zboží neboli směnu, aby sobě biskup Pražský zwolil za ono biskupstwí 12 wesnic, které jsau w celých Čechách nejlepší, mimo to také aby dostáwal ročně sto hřiwen stříbra z komory knížecí, dwůr pak, který jest na Morawě u Sekyře Kostela, s jeho příslušenstwím aby měl jak předtím tak potom, rowněž i wes Sliwnici s trhem a hrad tamže ležící uprostřed řeky řečené Swratka, Podiwín, nazwaný dle zakladatele swého Podiwy Žida, později wšak katolíka.

Prawí se wšak, že byl na Morawě před časy Šebířowými 1067
jakýsi biskup, trwám jménem Wracen. O kteréžto biskupství jakau rezepři měl s řečeným biskupem Janem nástupce Šebířůw Jaromír, bude na swém místě ukázáno.

22. Tehdy Konrád a Otto, když uslyšeli, že biskup Praž- 1068
ský odešel ku Kristu, poslali pro bratra swého Jaromíra, a powolali jej nazpět z Polska, i sňali s něho pás rytířský, a přijal opět raucho a pleš duchowní. Mezitím kněz Wratislaw, předzíraje do budaucnosti, a obáwaje se, aby bratr jeho, když by se stal biskupem, s předřečenými bratřími proti němu se nespikl, začal mlčky sám u sebe rozjímati, jakým by koli spůsobem mohl jej o biskupství připrawiti. Byl pak toho času při dwoře knížecím jakýsi Lanc, kaplan, ze Sas z wysokého rodu pocházející, muž přetwářený a welice učený i k proboštství kostela Litoměřického powýšený, mrawy a žiwotem důstojenství biskupskému se nepříčící. A poněwadž knížeti wždycky zůstáwal wěrný, kníže wšemi spůsoby o to se snažil, aby ten biskupem Pražským byl. Mezitím Konrad a Otto přišli z Morawy, bratra swého Jaromíra s sebau wedauce, a snažně knížete za něj prosili, aby pamatowal na bratrstwí, pamatowal na otcowo nařízení, pamatowal na přísahy, kterými byl otec jejich zawázal wíru županů, aby po smrti biskupa Šebíře Jaromíra sobě zwolili za biskupa. On wšak, jakož byl w předstírání a zastírání příčin wěcí člowěk důmyslný a chytrý jako liška, která neutíká tam, kam mrštila swým ocasem, tak kníže něco jiného podržew ukryto w srdci, něco jiného pronesl bratřím swým ústy. Nesluší, dí, jednomu člowěku této záležitosti wyřízení, která náleží k společnému wšechněch srozumění. Wšak poněwadž nyní zatím již wětší část lidu a náčelníků wojska wytáhla do pole, nebude, jak myslím, nikde lépe jednati o wěci té jak u ohrady stráže této země; tam budau wšichni starší národu tohoto, tam welmoži a županė, tam ti, kteří jsau přednější z duchowenstwa, přítomni, na jejichž usauzení záleží biskupa zwolení. To kníže proto učinil, aby tam mezi swými bojowníky, obklopen zbraní, ohražen strážemi, mohl překaziti wůli bratří swých, a toho, kterého chtěl, Lance powýšiti za biskupa. Ale zmařil se neprawý knížete záměr, protože wšecka moc od Boha jest, a biskupem býti lze není, komu od Boha usauzeno a dopuštěno není.

1068 23. Co wíce? Přišli jsau ke bráně strážné, kudy se jde do Polska, a w místě, ježto slowe Dobenína, swolal kníže lid a welmože dohromady, a když bratří jeho stáli wedlé něho po prawé a po lewé ruce, duchowní pak a županowé w dlauhém kole seděli, a za nimi wšichni bojowníci stáli, zawolal Lance, a stojícího uprostřed chwálil, a poraučel jej národu, tak k němu prawě nahlas: Wýtečná wěrnost twá, spatřená mnau každého dne, žádá a wymáhá toho ode mne, abych učinil, co učiním tohoto dne, a aby tudy poznali potomní, jak mají pánům swým býti wěrní. Hle! wezmi prsten a berlu, buď ženichem kostela Pražského a pastýřem swatých oweček. Stalo se reptání w zástupích, a neozýwal se hlas blahopřání, jako wždycky býwá při biskupském wolení. W tom Kojata, syn Wšeborůw, župan nádworní, jemuž to bylo příliš nesnesitedlné, jakož byl prawdomluwný a w řeči sprostý, stoje po prawé ruce Otty bratra knížete, silně jej šťauchl do boku a řka: Co stojíš? Zdali bude osel hráti na hausle? Proč se neujmeš bratra swého? Což newidíš, že se bratr twůj, syn knížecí, odstrkuje, a příchozí i cizozemec, který přišel do této země bez hací, na stolici se powyšuje? Wšak ale jestli kníže ruší přísahu otce swého, daleko od nás, aby duše otců našich u Boha pro takowau přísahu odpowídaly nebo trest trpěly. Wímeť a o to se zasazujeme, jak můžeme, že rodič wáš Břetislaw nás a otce naše přísahau pod wěrau zawázal, aby po smrti Šebíře biskupa bratr wáš Jaromír byl biskupem. Anebo jestliže se ti nelíbí bratr twůj, proč se ti zdá sprostým duchowenstwo naše domácí, nemálo četné a učené rowněž jako tento Němec? O! kdybys jen měl tolik biskupstwí, kolik spatřuješ kaplanů w této zemi rozených biskupstwí hodných! Myslíšli, by nás cizozemec wíce milowal a lépe této zemi přál než domácí? Takowá zajisté jest přirozenost lidská, že každý, buď si z kterékoli země, netoliko wíce miluje národ swůj než cizí, nýbrž žeby, kdyby mohl, cizí řeky do wlasti swé obrátil. Tedy chceme raději, ano raději, aby psí ocas neb oslí lejno postaweno bylo na swatau stolici, než Lanc tento. Bratr twůj blahoslawené paměti Spytihněw něčemu rozuměl, jenž jedním dnem wšecky Němce z této země wypudil. Ještě žije císař Římský Jindřich, i ať žije. Kým ty sám sebe činíš, když jeho moc na se bera, podáwáš berly

a prstenu biskupského psu hladowému? Zajisté neprojde tobě 1068
ani biskupu twému bez trestu, pokud žiw bude Kojata, syn Wšeborůw.

24. Tož Smil syn Bozenůw, který byl představen hradu Žatci, spolu s Kojatau wzali za prawice Konrada, Ottu i Jaromíra, a prawili: Pojďme, a uwidíme, zdali jednoho wrtkawost a twářená rozšafnost wíce zmůže, čili obdrží wrch sprawedliwost a wzácná rozšafnost tří bratří, které rowný wěk, jedna wůle a táž moc spojuje a wětší množstwí bojowníků podporuje. Stalo se w ležení nemalé pobauření lidu; do zbraně, do zbraně wolal jedenkaždý; wšem jest w nenáwisti ono nerozwážné biskupa wolení. A protož wětší díl wojska přistaupil ke třem oněm pánům, a zarazili ležení u hradu Opočna a pod ním. A poněwadž jiný díl bojowníků byl již wytáhl napřed do lesa; kníže wida, že byl opuštěn a nedosti jist proti útoku bratří, utekl, jak nejrychleji mohl, obáwaje se, aby před ním neopanowali hradu Prahy neb Wyšehradu. Poslal wšak z cesty k bratřím posla, prawě: Ne pro hrdomluwný jazyk Kojaty syna Wšeborowa ani pro Smila syna Bozenowa, w jehož ústech jest med a w srdci jed, k jichžto zlé a lstné radě, co se stalo, jsem učinil, — kteréž já, buduli žiw! — Ale zdržím se; než pamětliw jsa nyní wíce nařízení otcowa a přísah jeho, učiním, co žádá sprawedliwost, co láska bratrská. Toliko pojďte za mnau ke hradu ku Praze. Oni pak přišedše zarazili tábor w lukách u wsi Hostiwař, a poslali ku knížeti, zdali by řeči swé chtěl skutky stwrditi. Kteréž on klidně přijaw, bratra swého Jaromíra zwolil za biskupa, Konrada pak a Ottu, když mezi sebau učinili a přijali přísahy, propustil s pokojem na Morawu. Ale Smil a Kojata, ačkoliw byli mezi knížaty jednali, což bylo prawé a sprawedliwé, kdyby se byli w noci neztratili dawše se na útěk, bylby je kníže beze wšeho slyšení káral jako nepřátely wlasti. Stalo pak se toto wolení léta od narození páně 1068, když wstupowalo slunce do 25. části blíženců.

25. Také bez prodlení kněz Wratislaw poslal župany Šebíře, Alše, Markwarta Němce s bratrem swým Jaromírem již zwoleným k císaři druhému Jindřichowi; kteříž přišedše u wigilii sw. Jana Křtitele předstaupili před císaře we hradě Mohuči, kdež jednal s biskupy a s knížaty o wěcech říšských; a předstawujíce jemu swého zwoleného, žádali od knížete i od

1068 celého národu, aby ze swé moci ráčil zwolení toto stwrditi. K jichžto žádosti císař swoliw, třetího dne, 26 Čerwna, w pondělí, dal jemu prsten a berlu pastýřskau, a w prwní neděli potom dne 2 Čerwence jest Jaromír, změněným jménem Gebhart, od arcibiskupa Mohučského swěcen za biskupa. Toho samého dne přebředše přes Rýn, když po obědě jeden z bojowníků jeho Wilém seděl na břehu spustiw nohy do řečiště, přikročil tajně k němu nowý biskup, a neweda, že tam byla w skrytu woda hluboká, srazil jej do wln Rýna, prawě: poznowu tě křtím, Wiléme. Kterýž dlauho zůstaw ponořen, konečně se wynořiw, hlawau toče a do wlny máchaje, řekl: Takli křtíš, welmi blázníš, biskupe. Kdyby ten byl neuměl dobře plowati, byl by jedním dnem došel i pozbyl biskupstwí Gebhart biskup.

26. Když pak přijel do Prahy, téhož dne, kterého dle obyčeje zasedl na stolici biskupskau, udělil kaplanu swému Markowi proboštstwí téhož kostela, kterýžto dle lidského zrození pocházel ze wzácného dědů pokolení, jsa původem swým Němec, a předčil maudrostí nade wšemi, což jich měla tehdáž země česká. Nebo we wšech swobodných uměních byl welmi dobrým učencem, který mohl slauti a býti mnohých mistrů učnem, w božském pak písmě wykladatelem znamenitým, we wíře katolické a w zákoně církewním učitelem wýtečným. Nebo co jest w tomto kostele nábožnosti, co řeholního zřízení, co poctiwosti, on wzdělal a zawedl swau rozšafností. Prwéť byli nezřízení a jen dle jména kanowníci, newzdělaní, neučení, we swětském oděwu w kůru slaužíce, jako bezhlawí a diwocí koněhlawci žijíce. Rozšafný muž Marek nawedl je slowy a příklady swými, a ze mnohých lepší jako z lauky kwěty wybraw, přispěním pomoci boží 25 bratří zřídil, kterým dal oděw řeholný a dle prawidla rownau míru potrawy a nápoje. Když pak často z nedbalosti služebníků neb nějaké záminky mistrů zadržowala se praebenda bratří, a proto jej bratří častěji trápili swau žalobau, chtěje jim býti cele po wůli, přiřkl sobě čtwrtý díl jejich desátku, a tři rozdělil mezi bratří, tak aby každý bratr měl ročně 30 korců pšenice a tolikéž owsa, k tomu také 4 peníze na týden na maso bez přetržení. O jehožto skutcích Bohu milých mohlo by se mnoho powěděti wyprawowání hodného; ale lépe jest,

abych o nich pomlčel, než aby se zdálo, že jsem powěděl 1068
málo z mnohého. Tento blahoslawené paměti probošt po 30 létech, za kterých sprawowal tohoto kostela proboštstwí, maje již ze hřiwny sobě swěřené wzíti aurok w nebeském králowstwí, dne 15 Prosince odešel z této temnosti do wěčného swětla radosti.

Wšak hle! co o swých důchodech jednáme, wzdálili jsme se daleko od díla předsewzatého dlauhau zacházkau. Nyní wšak k tomu, co jsme swrchu slíbili, se wraťme, a která příčina také rozepře mezi dwěma andělskými muži wzplanula, pohleďme. O! lakomstwí a žádosti swětská! more proklatý a nepřátelský pokolení lidskému, který swými lstmi i na kněze boží dorážíš!

Léta od narození páně 1069. 1069

27. Léta od narození páně 1070 dne 8 Čerwna poswětil 1070
jest biskup Gebhart swůj kostel w nowém dwoře, jenž se nazýwá Zerčiněwes.

Léta od narození páně 1071. 1071

Léta od narození páně 1072. 1072

Léta od narození páně 1073, když widěl Gebhart, že 1073
bylo usilowání jeho marné, poněwadž ani prosbami ani dary ani skrze přátely nemohl pohnauti bratra swého Wratislawa, aby wzal zpět wýměnu swau a biskupa Jana odstranil a obojí biskupstwí opět sjednotil, obrátil se jako Prometheus w podobu jiné lsti. Prawil totiž: Poněwadž již po čtyry léta neb wíce prošením nemohu dowésti toho, co chci; učiním, co dowedu; a jak jest Bůh swědek, buď spojím obojí, buď pozbudu obojího biskupstwí. Také nemeškal; ustrojil se na cestu do dworu swého, kterýž jest u Sekyře Kostela na Morawě, a uchýliw se z cesty, chtěje již zjewně škoditi, a jakoby chtěl nawštíwiti bratra swého, přišel k biskupowi Janowi na hradě Olomauci. Ten jeho přijaw jako příwětiwý hospodář, prawil: O! kdybych byl wěděl o twém příchodu, byl bych ti zjednal krmi biskupskau. Ale on jako lwice, kterau moří hlad, již dlauho naň jiskře očima diwokýma, odpowěděl: Jiný jest čas k jídlu; nyní se jedná o jinau wěc. Wšak, dí, musíme zajíti do samotného místa k rozprawě. Tu jej biskup, newěda co bude, zawedl do swé ložnice; nejinak bys widěl, než jakoby tichý beránek drawého wlka wedl do chléwa, podáwaje se mu

1078 sám dobrowolně k sežrání. Tam když Jaromír widěl sýr napolo ujedený, trochu kmínu a cibuli na mísce, k tomu krajíček chleba opečený, což nejspíš zbylo biskupowi od wčerejší snídaně; jakoby byl shledal winu welkau a ukřižowání zasluhující, welice hněwiw, prawil: Proč žiješ skaupě? Nebo pro koho skrbíš, o bídáku a žebráku? Na mautě! nesluší se biskupu skaupě žíti. Co potom? zapomněw na swaté swěcení, zapomněw na bratrstwí, zapomněw na lidstwí, jako lewhart zajíčka nebo lew beránka popadá, tak ten zůřiwý host oběma rukama bratra swého, biskupečka, za wlasy wyzdwihl do wýšky a jako otepí hodil jím na zem. Najednau ti, kteří k takowému zločinu byli pohotowě, jeden mu na hrdlo sedl, jeden na nohy, třetí bičuje biskupa s posměchem prawil: Uč se trpěti chlapče stoletý, uchwatiteli cizích oweček. Pokorný wšak mnich, když jej bili, jak byl zwyklý w klášteře, Miserere mei Deus zpíwal. Z toho, když to widěl, byl welký smích, welké zalíbení zlému duchu, který se na jiného nesměje, než koho widí činiti zle; a jako když tak někdy bojowník udatný w noci do ležení nepřátelského wskočí směle a napadne na ně, ani spí, wražedně, i aby nebyl od nich zajat, uteče spěšně; tak biskup Jaromír, bratra zhanobiw a žluč swé nešlechetnosti osladiw, opustiw hrad, odjel na dwůr swůj, do kterého byl ustanowil jíti.

28. To byla prwní příčina a traud i začátek celé rozepře, která potom z tohoto předmětu žaloby wznikla mezi dwěma slaupy církwe. Nebo biskup Jan, když se mu stala takowá křiwda, ihned wyprawil posla swého, wznášeje na kníže Wratislawa takowau žalobu: Jestliže na pohanění nelidsky mně učiněné od bratra twého Gebharta hledíš s myslí sprawedliwau, ukaž, aby wšichni wěděli, že to není má, nýbrž twá urážka. Nebo co jsem prowinil, co jsem si zaslaužil, ježto jsem já ničeho, než co se tobě líbilo, neučinil? Hle já, jakkoli nehodný, wšak twau milostí biskupem jmenowaný, biči zmrskán do omrzení biřice, přál bych si, abych byl nikdy nedosáhl biskupského powýšení. W prawdě buď mě dej zpět mému opatu, ač pozdě, buď se se mnau, wolně pohanění toto snášeje, rozděl, a mne nebo posla mého wypraw ke stolici apoštolské. To uslyšew kníže Wratislaw, rozpálil se welkau horliwostí, ano nezdržel se slz w takowém zlém stawu wěcí.

Hned poslán jest pluk bojowníků pro Jana biskupa, aby bez 1073
nebezpečenstwí žiwota swého mohl přijíti k rozmluwě s knížetem. Neboť se bál kníže, aby jej bratr jeho Jaromír aukladně nepřiprawil ze swěta. Byl pak mezi kaplany biskupa Jana duchowní, jménem Hagen, Němec, we filosofii zaswěcenec, Tulliowy wýmluwnosti učenec. Toho kníže powolal k sobě, a mnohými sliby jej zawázal, i mnoho jemu o bratru swém Gebhartowi, mnoho o křiwdě učiněné biskupu Janowi, mnoho o stawu církwe jak písemně tak austně poručil, aby apoštolskému přednesl. Ten když cestowal, jeda přes Řezno, zlau příhodau ležel hospodau u jednoho obywatele, jménem Rembolda, který byl služebník biskupa Gebharta, maje od něho roční plat 30 hřiwen stříbra. Ten po wečeři při kořlících, jak býwá mezi hospodářem a hostem, tázaje se, kdo by byl a odkud neb jaká jest příčina jeho cesty, chytře od něho wyzwídal. A jak zwěděl, že koná poselstwí proti biskupu Gebhartowi, nesnesl toho, aby žaloba ta byla donesena proti jeho pánowi; i poslal za ním druhého dne šibaly, aby nějakým příkořím překazili úmysl jeho cesty. Kteřížto napadše jej na cestě, pobrali mu peníze, uřízli mu nos, a jestližeby se newrátil, namířenými k hrdlu jeho meči hrozili mu smrtí. On pak ze strachu, aby nebyl ač ostudného zbawen žiwota, nawrátil se k swému biskupu na Morawu.

29. Tu z welkého wzrostl wětší hněw knížete, a opět uzawřeno jest poslání do Říma, wšak spůsobem opatrnějším a s jistější ochranau na cestě. Byl jest totiž mezi kaplany knížecími kněz jeden jménem Petr, pocházející od otce Podiwy, jenž držel sw. Jiří proboštstwí a wyznamenáwal se nad jiné w písmích učeností a obojí znal řeč jak německau tak i Římskau. Toho kníže wyprawil do Říma se županem Předau synem Buzowým, ne bez welkých peněz, a odewzdal jim prwní i potomní křiwdy učiněné sobě a biskupu Janowi od bratra w sepsání uwedené, aby je k uším apoštolského donesli. Aby pak bezpečněji mohli cestowati, poručil je falckrabí císaře Římského Rapotowi, žádaje jeho s welkau prosbau, aby poslowé cestowali do Říma a zase wrátili se pod jeho průwodem. Neb byl ten hrabě tak mocný, že měl až do Říma pořád po sobě swé wlastní wsi a dědiny a po zámcích bojowníky sobě oddané; také pak od řečeného knížete bral 150 hřiwen

1073 stříbra ročního platu. Když pod jeho průwodem poslowé přišli do Říma, odewzdali apoštolskému psaní dwěma sty hřiwen namazané. Kteréžto když od písaře přede wšemi bylo přečteno, tázal se jich papež Římský, zdali slowy w tom stojí, co bylo znění listu. Řekli poslowé, žeby bylo welmi neslušné, abychom něco jiného písmem, něco jiného ústy přednesli. Tu ten, jenž byl po papeži druhý w sezení, tázaje wšecky, kteří byli přítomni we shromáždění, usaudil, takowé pohoršení že musí wymýtěno býti z církwe rozkázáním apoštolským. Hned poslán jest do Čech Rudolf, náměstek a radda papeže Řehoře, mělali by se wěc tak, jak byla papeži oznámena, aby na jeho místě chyby naprawil, neposlušné potrestal, newěřícím domluwil, nedbající klatbau udeřil. A byloli by co, ježto by přesahowalo míru naprawení, aby odložil a odkázal k wětšímu slyšení stolice apoštolské.

30. Když přijel posel apoštolský, našel kněze Wratislawa na hradě Praze; jemuž podaw apoštolského požehnání a obecného wšechněch otce za syna přijetí, takowé užil wážnosti a moci, jakoby on sám papež tudíž byl přítomen. Potom kázal knížeti, aby wšechny přední muže w zemi spolu i opaty a probošty kostelů jakož i Jana biskupa morawského swolal k swaté synodě. Ku kteréžto biskup Gebhart poprwé a podruhé jménem byw wolán, odepřel přijíti, a naposledy takowau prý dal odpowěd: Dle ustanowení zákonů, bez ujmy důstojnosti a sprawedlnosti papežské, k twému nepřijdu sboru, leč by tu byl mistr můj metropolita Mohučský a jiných spolubiskupů počet walný přítomen. Wědělť, žeby tu wpadl do osidel a do odplat i do hanby. Posel však Římský wida, že jest pohrzen a zahanben, hněwem pohnut ssadil jej se wšelikého úřadu kněžského, a zbawil jej důstojenstwí biskupského. To uslyšewše netoliko kanowníci, nýbrž i po kaplích žáci, wšichni roztrhali šátky swé, a obnažili oltáře jako u weliký pátek. Matky církwe čelo swraštilo se wráskau nemalau, že umlkly služby úřadu kněžského. A jestližeby pastýři jeho nebyla nawrácena předešlá čest a důstojenstwí, chtělo wšechno duchowenstwo raději na wždy pozbyti swých důstojenstwí. Kardinal pak, wida že byl wždy wětší zmatek w lidu, nutností puzen nawrátil biskupowi aspoň kněžský úřad. A jestližeby jeden i druhý biskup toho téhož roku z uwedených příčin

newydali počtu papeži Římskému, pobádal obadwa klatbau. 1073
Bez meškání jeli biskupowé řečení do Říma, a podali apoštolskému znění listů swých; kteréžto když byly přečteny, nebyla jejich pře ani připuštěna ani zawržena ani w potaz wzata, než kázáno jim odebrati se do swých hospod, ažby byli zase powoláni k obecnému sboru dne ustanoweného.

31. Tytéž dni byla přijela do Říma Mahtilda, paní welmi 1071
mocná, která po smrti otce swého Bonifacia ujala panstwí celé Longobardie i Burgundie, majíc moc woliti, dosazowati neb ssazowati přes 120 biskupů. Jejího pokynutí poslauchal celý řád senatorský jako wlastní paní swé, a sám papež Řehoř skrz ni sprawowal božské i lidské wěci, poněwadž byla nejmaudřejší rádkyně a we wšech protiwenstwích i potřebách kostela Římského největší přízniwkyně. Z jejího rodu biskup Gebhart krwí mateřskau pocházeje odwozowal swakowstwí. Což když sám o sobě oznamowal, jak zwěděla řečená paní, že jest její pokrewný přítel, počala jej welmi ctíti a pánu apoštolskému poraučeti a jako k swému bratru jak jen mohla poctiwě se chowati. A jistě byl by biskup Gebhart dobré jméno i čest s důstojenstwím ztratil, kdyby ona nebyla býwala w Římě; jejímž prostřednictwím a když apoštolského mnohými prosbami obtěžowala, stal jest se mír mezi řečenými biskupy na ten spůsob, aby w pokoji a tichosti, spokojeni jsauce se swými biskupstwími, žili. Neli pak, aby po desíti létech opět ke stolici apoštolské se nawrátili, by wzali rozsudek w té při. A tak skrze papeže Řehoře spůsobením Mahtildiným nawrácen jest biskup Gebhart k swému předešlému úřadu a důstojenstwí, léta 1074, když slunce wstaupilo w 15. stupeň panny. K tomu také též spůsobením Mahtildy papež pán odewzdal poslům českým dopis, jímž nařizowal a poraučel knížeti, aby swého bratra Jaromíra poctiwě přijal a jeho jako otce swého a pastýře we wšem poslauchal i aby spolu žiwi byli w pokoji s božím požehnáním.

32. Ale poněwadž nám připadla zmínka o Mahtildě, jednu —
wěc, co ta žena zmužile učinila, w krátkosti oznámím, aby nebylo čtenáři s omrzením. Tedy když panna prwé řečená mezi mnohými wálkami wždy jsauc wítězná, po smrti otce swého žijíc bez manžela, sprawowala samotna panstwí longobardské welice rozsáhlé, widělo se knížatům té země a hra-

*

batům i biskupům, přimluwiti jí, aby sobě wzala muže, aby wznešenost králowská i s potomstwem nezašla bez dědice. Ona pak přiswědčiwši k radám jejich, poslala k wéwodowi šwábskému jménem Welfowi psaní málo slowy mnoho obsahující: Ne z lehkomyslnosti ani ze smělosti ženské, než pro dobré weškerého králowstwí mého posílám ti tento dopis, který když obdržíš, obdrž mne i panstwí celé Longobardie. Dám ti tolik měst, tolik hradů, tolik paláců slawných, zlata a stříbra množstwí nesmírné; nad to nade wše jméno slawné obdržíš, jestliže se mi zalíbíš. A wšak neznamenej mne proto lehkosti příslowím, že se k tobě prwní obracuji oslowením. Neb jest dowoleno jak mužskému tak ženskému pohlawí, žádati sobě řádného manželstwí. A nezáleží na tom, zdali muž nebo žena dotkne se prwní čárky lásky, jen když se stane nerozlučitedlné zasnaubení. Kteréž jinak se nestáwá než swolením obau. Zdráw buď. Co jest pak k tomu wéwoda Welf odpowěděl, neb jakým spůsobem jí přiswědčil, neb kolik tisíc oděných paní Mahtilda k uwítání wéwody na hranice longobardské napřed poslala, neb jak poctiwě sama jej přijala, nebo s jakau přípravau hody wystrojila, kdoby wěděti chtěl, prwé by den swětlý došel, nežby wšecko to přečetl. Ať ustaupí král Assuerus se swými přípravami, který swým bojowníkům slawné učinil hody po 120 dní. Ať přestane králowna Saba diwiti se stolu a jídlům králowským Šalomaunowým. Neb co onde bylo celé, zde stý díl byl wětší než ono celé. Co wíce? Přišla noc, wstaupili do ložnice; položili se spolu oba na wysoké lože, wéwoda Welf bez Wenuše s Mahtildau pannau. Tu mezi jiným a po takowých wěcech, jaké se mezi takowými dějí, wéwoda Welf řekl: o paní! cos si usmyslila, proč jsi mne wolala, bys sobě smích ze mne učinila, a mne w pomluwu lidem a w pomatení hlawy uwedla? Wíce sebe zahanbuješ, když mne zahanbiti chceš. Jistě buď z twého nařízení buď od služek twých nějaké čáry buď w šatech twých buď w loži jsau ukryty. Wěř mi, kdybych byl studeného přirození, nebyl bych nikdy přišel tobě k wůli. To když w prwní a we druhé noci wéwoda paní wytýkal, třetího dne samotna jeho samotného zawedla do ložnice, postawila do prostřed stolice, a na ně položila desku ze stolu a ukázala se mu nahá jako ze žiwota matčina, i prawila: Hle, cokoli jest ukryto, jest ti wšecko odkryto, a není

kde by se jaké čáry skrýwaly. On pak stál s ušima schlípenýma jako smutné duše oslík neb jako řezník, který dlauhý nůž brause stojí w krámě nad tučnau kráwau z kůže swlečenau, chtěje ji wykuchati. Když pak dlauho seděla žena na desce a jako hus, když sobě dělá hnízdo sem a tam wrtíc ocasem darmo, konečně wstala nahá žena rozhněwaná, a popadla lewau rukau oblíčej polomuže, a naplywši na prawau dlaň, dala mu welký políček, i wystrčila jej ze dweří, prawíc:

Kliď se ohyzdo, a králowstwí toho dél nehanob mi;
Bídnější než mol jsi ty, bídnější toho řásu;
Zejtrali tě spatřím, zachwátí smrt tebe děsná.

Tak potupen byw, wéwoda Welf utekl, a odnesl wšem swým potupu na wěky. Postačí, že jsem to w krátkosti powěděl, což bohdejž bych byl nepowěděl.

33. Stalo se pak, že když se biskup Gebhart nawrátil 1074
z města Říma, welmoži wšichni, kteří byli jeho služebníky, z nawrácení jeho welice se radujíce, wyšli jemu naproti až k samému wýchodu lesa. Kteréž on u weselosti přijal, a když jim wyprawowal, co se bylo w Římě dálo, a kterak jest ujištěn pomocí paní Mahtildy, k jednomu z nich, kterého měl nad jiné rád, jménem Bělcowi, prawil žertuje: Podíwej se, jakau si nesu bradu zpět; a rukau si ji hladě, dí: jistě by slušela císaři. Onen pak řekl: líbí se mi wšecko, co chwálíš, pane, ale ještě wíce bych chwálil, kdybys mysl změněnau přinášel s bradau. O! kdybys ji byl změnil, byl bys býwal napotom w pokoji.

34. Nechci též mlčením pominauti, co se mi toho roku, když jsem ještě byl we školách, přihodilo slyšeti a widěti. Jednoho tedy dne, když jsem přežwykowal žalmičky, stoje w kryptě swatých mučenníků Kosmy a Damiana, přišel muž jakýsi, nesa woskowau swíčku a stříbrný drát, jímž byl dle uložení we snách přeměřil audy těla swého, a přistaupiw ke mně, prawil: Ej, powěz mi dobrý hochu, kde leží swatý Radim, bratr swatého Wojtěcha? Já jsem pak mu řekl: Jehož ty jmenuješ swatým, není ještě od apoštolského swatořečen; posawad slaužíme za něj mši co za zemřelého. On pak dí: Toho já newím, ale jedno wím, když jsem byl w Krakowě we hradě tři léta wsazen do podzemního žaláře, we kterém bylo shůry jedno okénko, kterým mi podáwali chleba a wody zřídka,

1074 když se můj žiwot w té auzkosti nacházel, stanul jednoho dne wedlé mne muž, jehož raucha byla bílá jako sníh a twář jeho se leskla jako slunce; tolik se pamatuji, a w tom jsem byl u wytržení, a jako z těžkého sna se probudiw, znamenal jsem, že jsem stál před hradem. A ten, jenž se mi w žaláři zjewil, stoje wedlé mne prawil: Putuj do Prahy, neboj se nižádného, a wejda do kostela sw. Wíta do krypty swatých mučenníků Kosmy a Damiana, obětuj dárek swůj u mého hrobu. Já jsem Radim, bratr swatého Wojtěcha. To mi řekl, a w tom zmizel z očí mých. Hle, tyto wlasy a hubenost oblíčeje mého swědčí, že prawé jest, co ti wyprawuji. Krom toho často w též kryptě wídají znamení strážci kostela, když přihlížejí ke swíčce, která se tam rozswěcuje w noci.

1082 35. Nemíním také pominauti wálky, kterau wedli kněz Wratislaw a bratří jeho Konrad i Otto proti markrabí rakauskému Lipoltowi, synu Lucowu; ale prwé musíme widěti, odkud pošla takowá zášti mezi Lipoltem a Konradem polowládcem morawským; nebo prwé byli spolu wždy přátely. Poněwadž totiž hranice obau zemí nejsau rozděleny lesem, ani horami, ani žádnými překážkami, nýbrž říčka, jménem Dyje, tekaucí rowinami, sotwa je rozhraňuje, wždycky w noci zlí lidé nawzájem wycházejíce na lup, pobírajíce dobytek, hubíce dědiny, z obojího národu kořisti sobě činili. A jako často maličká jiskřička welký rozněcuje oheň, tak ti, o kterých jsme prawili, páni, když nechtěli škodliwý traud uhasiti, z těchto malých příčin přišli k welké swých záhubě. Nebo když častěji Konrad posílal k markrabí, aby takowau wýtržnost stawil, on pak w hrdém nadýmání se slow jeho newážil, obrátil se s prosbau k bratru swému Wratislawowi, knížeti českému, žádaje jeho na pomoc proti pychu německému. Kterýž, ač směl důwěřowati w síly swé, nicméně jeden zástup biskupa Řezenského wybraných bojowníků za peníze sobě najal ku pomoci. Aniž tajil kníže markrabímu swého příchodu, nýbrž poslaw jednoho ze swých služebníků, jako opačnau řečí mluwě, wzkázal mu, aby mu zjednal hody weliké, a slibowal, že přijde brzy hrát s ním w kostky Marsowy. K tomu se markrabí wzradowal, a od swiňáka do woláka kázal wšechněm ozbrojeným wšelikého druhu železem, od šidla až do otky, aby se přichystali do boje. Kníže Wratislaw přitáhl s Čechy i také

s Němci, kteří byli biskupa Řezenského. S druhé pak strany 1082
připojili se Otto a Konrad se swými se wšemi, což jich jest na celé Morawě, bojowníky. Jak je spatřil markrabí zdaleka přicházeti w rowině, spořádal swé napřed na spůsob dřewěného klínu, a posílil mysli jejich napomenutím takowého oslowení: O bojowníci, jejichž síly jsem já dostatečně zkusil mnohými šťastnými bitwami! nebojte se oněch těkawých stínů, o kterých já welice lituji, že jest jim pole otewřeno k útěku. Neb wím, že nesmějí s wámi boj swésti. Newidíte-li, že se wyzrazují slabostí sil, které strach sehnal w jeden hluk? Není tam widěti žádné podoby zbraní, jsau to tuším owce a pokrm wlků. Co stojíte, o! wlci drawí a lwíčata diwoká? wtrhněte do stád owec, a trhejte těla tu stojící bez krwe, která prwé padnau, než boj uwidí, a brzy budau krmiti naše wýry a jestřáby. O! peklo, jaké to dnes odewzdáme tobě oběti! Rozšiř dílny swé ku přijetí duší Čechů. Neb wím, že jsau Bohu i swatým jeho w nenáwisti, lidé bez milosrdenstwí, kteří proto do této země wešli, aby nejen naše statky, ale i manželky naše a jejich dítky pobrali; čehož bůh daleko uchowej. Wšak ale kdyby některému z wás bylo umříti; jedna ta smrt jest blaženější než každá jiná smrt, umříti pro wlast drahau. Bylby mluwil wíce; ale útok Čechů zkrátil jeho slowa. Neb kníže Wratislaw, když widěl, že se nepřítel nehýbal z místa, kázal nejprwé Němcům udeřiti na prawé křídlo. Bratří pak swé, Konrada a Ottu, postawil aby bojowali na lewém křídle. Sám wšak kde byl nejhustší šik nepřátel w samém čele Marsowě kázal wojsku swému sesednauti a w pěším setkání bojowati s protiwníky. Kteříž rychleji než wyřčeno skočili s koní, a zdwihše křik powzbuzující, jako oheň do suchého strniště puštěný zůří, tak síly nepřátel mečem zničili a na zem je powalili, a z tak welkého množstwí sotwa kdo zbyl, který s markrabím samým utekl. A takto stáda owec ukojili lwíčata; a Čechowé, ztratiwše málo swých, nad Rakušany dobyli znamenitého wítězstwí. W této seči jsau zabiti Stan s bratrem Radimem a Hrdoň syn Jankůw a Dobrohost syn Hynšůw a jiných nemnoho, léta od narození páně 1082, dne 12 Kwětna. Král Jindřich obléhal Řím po dwě léta.

36. Léta od narození páně 1083. 1083

Léta od narození páně 1084 král Jindřich stal se císařem. 1084

1085 Léta od narození páně 1085 dne 25 Prosince zemřela jest Judita, manželka Wladislawowa, knížete polského, která byla dcera Wratislawa knížete českého. Ona, poněwadž byla neplodná, sebe samu wždy mrtwila, obětujíc sebe co žiwau obět Bohu se slzami, oddáwajíc se almužnám, pomáhala wdowám a sirotkům, zlato a stříbro welmi štědře rozdáwajíc po klášteřích, poraučela se modlitbám kněží, aby skrze modlitby swatých plod, jehož příroda jí odpírala, z milosti boží obdržela. Mimo to poslala kaplana swého, jménem Petra, aby sliby její ke hrobu sw. Jiljí, jakož i jiné dárky opatowi a bratřím donesl, aby skrz jejich přímluwu Bůh wyslyšel její modlitbu. Kterýž hned jak splnil rozkazy paní swé, když chtěl putowati zase k domowu, opat prý jemu takto řekl jako ústy prorockými: Jdi s božím požehnáním, a powěz paní swé: doufej w Boha a newiklej se u wíře, nebo počneš a porodíš syna. Neb není nikdo, kdoby neobdržel, zač swatého Jiljí wěře žádal. Ale bojím se, abychom snad Boha neurazili, když naň proti osudu modlitbami doléháme, byť pro zásluhy našeho patrona někdy žádajícímu propůjčil, co příroda zakazuje. Když onen paní swé to oznámil, swým časem počala; a když porodila syna, třetího dne zemřela při prwním zpíwání kohauta dne swrchuřečeného. Syn pak její potom na křtu jest nazwán Boleslawem, dle jména strýce swého.

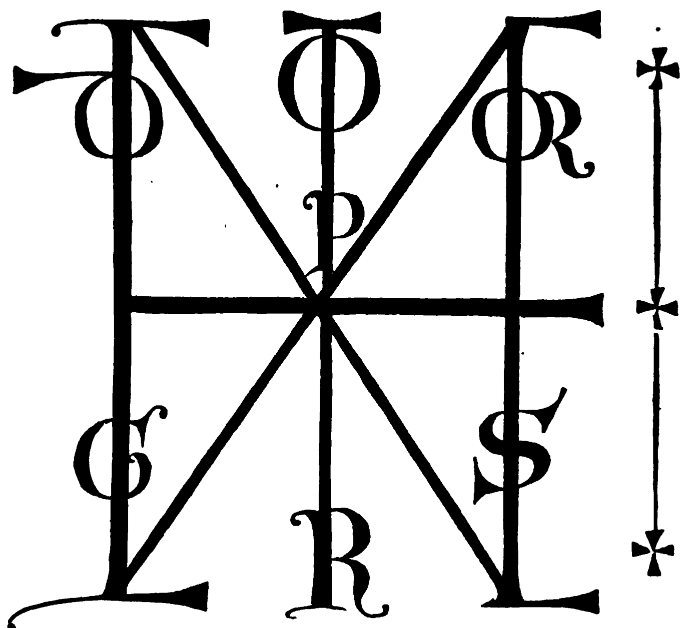
1086 37. Léta od narození páně 1086 z rozkazu a spůsobením císaře Římského třetího Jindřicha, rozmnožitele říše, držán jest welký sněm we městě Mohuči. Tam čtyři arcibiskupowé a 12 biskupů, jejichž jména potom oznámíme, spolu s opaty klášterů a jinými wěrnými zasedajíce, mnoho nálezů o stawu církwe swaté písmy stwrdili. W tomto shromáždění týž císař se swolením a schwálením wšech welmožů, wéwod, markrabí, hrabat a biskupů kníže české Wratislawa postawil jak nad Čechy tak nad Polskem, a wložiw na hlawu jeho swau rukau korunu králowskau, kázal arcibiskupu Trierskému, jménem Engelbertowi, aby jej we hlawním sídle jeho w Praze za krále pomazal a korunu na hlawu jeho postawil. W témž sboru biskup Pražský Gebhart písma staré žaloby swé předložil o biskupu morawském Janowi swrchuřečeném. Ač ten toho roku byl již sešel s tohoto swěta, nicméně biskup prwé řečený, welice se staraje napřed o budaucnost a skrze přátely jednaje,

naléhal císaři na uši, aby w tom místě nebyl opět jiný biskup 1068
dosazen. Rozwinul přede wšemi privilegium někdy od swatého biskupa Wojtěcha, předchůdce swého, stwrzené, jak od papeže Benedikta tak od prwního Otty císaře. K jehožto sprawedliwé stížnosti císař, pohnut prosbami knížete Wratislawa, bratra téhož biskupa Gebharta, a radau arcibiskupa Mohučského Wezela i jiných dobrých, kteří přáli sprawedliwosti, k starému přidal nowé privilegium skoro téhož znění, a znakem císařským stwrdil, jak se dále ukáže. Kteréhožto privilegia opis jestliže do tohoto díla našeho wložíme, za zbytečné nepokládáme; obsahuje totiž toto neb takowé znění:

We jménu swaté a nerozdílné Trojice. Jindřich třetí, z přízně milosti boží Římský císař, rozmnožitel říše. Wíme, že přísluší jménu králowskému a důstojenstwí císařskému, abychom prospěchům kostelů božích wšudež napomáhali, škody neb křiwdy od nich, kdežkoliwby potřebí bylo, zaháněli. Pročež chceme, aby wšem wěrným božím i říše naše, jak přítomným tak budaucím, bylo wědomo, kterak wěrný náš biskup Pražský Gebhart často swým spolubratřím a spolubiskupům i ostatním knížatům našim a posledně nám žalowal, že biskupstwí Pražské, které od počátku přes celé knížetstwí české i morawské jedno a celé bylo zřízeno a jak od papeže Benedikta tak od prwního Otty císaře tak stwrzeno, potom se swolením jeho předchůdců pauhau mocí panujících podstrčením nowě dosazeného biskupa wnitř hranic jeho bylo rozděleno a zmenšeno. Kterýžto když w Mohuči před legaty stolice apoštolské, u přítomnosti naší a mnohých welmožů říše naší tauž žalobu wznesl, od arcibiskupů Wezla Mohučského, Sigewina Kolinského, Egilberta Trierského, Liemara Bremenského, též od biskupů Dětřicha Virdunenského, Konrada Maastrichtského, Oldřicha Eistetského, Otty Řezenského, se swolením laiků, knížete českého Wratislawa a bratra jeho Konrada, wéwody Fridricha, wéwody Litolta, falckrabí Rapoty a wšech, kdož tam jsau byli pohromadě, prwotní ona osada s weškerým objemem hranic swých jest stolici Pražské přisauzena. Hranice pak její na západ tyto jsau: Tuhošť, která dosahuje k rozhraní řeky Kauby, Mža, Sedlice a Lučané a Děčané, Lutomiřici, Lémuzi až k rozhraní lesa, který Čechy ohražuje. Potom na půlnoc tyto jsau hranice: Pšowané, Chrowáti a druhá

1086 Chrowáti, Slezané, Třebowané, Bobořané, Dědošané až k rozhraní lesa, kdež přicházejí hranice Milčanů. Odtud na wýchod má tyto řeky za hranice: totiž Buh a Styr s hradem Krakowem a s krajem, jehož jméno jest Wáh, se wšemi krajinami k řečenému hradu náležejícími, kterýž jest Krakow. Potom připojením hranic uherských až k horám, které slowau Tatry, široko wztahuje se. Konečně w té straně, která jest obrácena na poledne, připojením krajiny morawské až k řece, která slowe Wáh, a k rozhraní lesa, který se nazýwá Moure, i té hory, osada ta se wztahuje, kdež s Bawory hraničí. Prostřednictwím tedy naším a přistaupením obecného přiswědčení knížat stalo se, že kníže české Wratislaw a bratr jeho Konrad swrchuřečenému biskupu Pražskému, bratru swému, osadu, které se řádem saudním dožadowal, celkem zpět přičetli a nawrátili. A protož my prosbau téhož biskupa rozumně jsauce nawedeni, znowozcelení Pražského biskupstwí wýrokem naší císařské moci jemu a nástupcům jeho stwrzujeme a stanowíme, rozkazujíce nezrušitedlně, aby napotom žádná jakéhokoli stawu osoba aneb jaký lidský spolek Pražskému kostelu čehožkoli z práwa jeho w mezích prwé naznačených odciziti se neopowážil. Kteréhožto znowuzcelení a stwrzení moc aby po wšechen čas stálá a nezwrácena zůstala, tento list o tom kázali jsme sepsati, kterýž, jak jest widěti, wlastní rukau stwrdiwše přitištěním znaku našeho dali jsme označiti. Dáno dne 29 Dubna léta od narození páně 1086, indikcí 9, roku pak Jindřicha pána kralowání 32, císařstwí třetího.

Znak pana Jindřicha třetího císaře Římského, rozmnožitele říše, který jsem já widěl císaře samého swýma rukama znamenati w privilegii Pražského biskupstwí.

38. Rowněž toho roku z uložení císaře Jindřicha a spro- 1068
středkowáním arcibiskupa Mohučského Wezela po legatech apoštolských, kteří byli při tom sboru, pan Kliment papež dle prwéřečených hranic privilegiem swým stwrdil biskupstwí Pražské k žádosti a přičiněním biskupa Gebharta skrze kaplana jeho jménem Albina, kterého s legaty apoštolského z Mohuče z též příčiny byl poslal do Říma.

Téhož léta dne 9 Červwna zemřel jest Otto kníže morawské, bratr Wratislawa knížete českého. Mezitím Egilbert arcibiskup Trierský, poslechnuw rozkazu císařského, přijel do sídelního místa do Prahy, a dne 15 Červwna mezi slaužením mše swaté pomazal Wratislawa, w králowské znaky oděného, za krále, a posadil korunu na hlawu jak jeho tak také manželky jeho Swatawy, rauchem králowským ozdobené, při čemž žákowstwo a wšichni welmoži třikrát wolali: Wratislawu králi, jak českému tak polskému, wznešenému a pokoje milownému, od Boha korunowanému, žiwot, štěstí a wítězstwí! Potom třetího dne arcibiskup podlé králowské wznešenosti nesmír-

1086 nau tíží zlata a stříbra obohacený a jinými dary a poctami obdařený s welkau poctiwostí wesele odejel k domowu.

1087 39. Léta od narození páně 1087 král Wratislaw sebraw pole wytáhl do Srbska, které jemu prwé císař Jindřich odewzdal nawždy w majetek. A když obnowowal nějaký zámek řečený Hwozdec blíž hradu Míšně, co jiní setrwali w díle, poslal dwa zástupy wybraných bojowníků se synem swým Břetislawem ku pomstění učiněného sobě prw pychu. Nebo předtím jednoho času, když se wracel od dworu císařského, náhodau stalo se, že přenocowal w jedné wsi welmi weliké, řečené Kileb; kdež w noci stala se různice mezi jeho lidmi a obywateli, a zabiti jsau od wesničanů dwa bratří, prwní mezi prwními této wlasti slaupowé znamenití, ctnosti swětlem se zářící, Načerat a Wznata synowé Tasa župana. Ihned dle rozkazu králowa ti, kteří byli posláni, spěchajíce dnem i nocí, třetího dne o prwním swítání udeřili s welkau silau na tu wes, a pobrali wšecky swrchky jejich, a je samy i ženy jejich swlékli až do řemínka na střewíci, a od země stawení rozbořili, ohněm pálíce; i odwedše s sebau koně i dobytek, bez úkoru na cestu se dali. Ale když bylo poledne, když šli přes jednu řeku, syn knížecí, shledaw příjemná místa u řeky, kázal štítonošům s kořistí napřed jíti, muže wšak w boji udatnější pozwal, aby tu s ním obědowali. A poněwadž bylo welké parno, syn knížecí horkem příliš rozpálen, po obědě se trochu občerstwil we wodě plowaje. Tehdy poslal k němu Aleš župan, tak mu wzkazuje: Neplowáš tu, dí, we swé Wltawě nebo w Ohři. Nechej meškání, udatných mužů poklady neseš. K tomu mladík odpowěděl: Jest to přirozeno starcům, že se pokaždé třesau, jak wítr zawěje, a smrti, ač jim již nastáwá, wíce než mladí se bojí. Což když oznámeno bylo Alšowi, řekl: Bůh dej, ale s dobrým wýpadkem, aby nyní byla takowá a newyhnutedlná štěstí příhoda, aby mladíci widěli, zdali se starci čili oni wíc bojí smrti. Co to mluwil předřečený župan, hle wíc než dwadcet jezdců poslaných od Sasů ukázalo se, aby je cimbálkem wylákali, tak jako kolčawa chtíc nepřítele swého hada uškrtiti, stínem swého ocasu jej láká z díry. Naši, jak je uwiděli, lidé nepowážliwí, wíce smělí než prozřetelní, ač jim Aleš welice zrazowal a zbraňowal a zpět je wolal, běželi w smrt swau honíce nepřátely. Nebo hned

železný pluk Sasů wyskočil z úkrytu, a ani jeden z našich, 1087
který byl za nepřátely běžel, neušel. Když pak ti, kteří byli w ležení zůstali, widěli do nebe wystupowati chumáč prachu jako wírem, i ač náhlé a nenadálé příhody někdy i nejudatnější muže w boji we zmatek uwádějí, nicméně zbraní co nejrychleji se chopili, nepřátelům mužně se postawili; swedena bitwa silau největší, třeskot zbraní a křik mužů až do oblaků se strhnul; kopí w prwním setkání se zlámala, na meče došlo, až pomocí boží Sasowé obráceni jsau na útěk; naši dobyli wítězstwí, wšak welmi krwawého. Poněwadž pak bojowníci druhého řádu byli s kořistí již napřed šli, w této bitwě sami toliko šlechtici zahynuli, Aleš, Ratibor zeť jeho, Braniš s bratrem swým Slawau a jiných welmi mnoho. Předa župan, přišed o nohu, sotwa smrti ušel. Syn pak knížecí raněn jest pod prawým palcem; a kdyby nebyl jílec meče, který držel w ruce, ránu zadržel, celkem byl by o ruku přišel. Stala se pak tato porážka dne 2 Čerwence.

40. Léta od narození páně 1088. Těch časů, za kterých 1088
se wyprawuje, že se toto stalo,

Byl jest bojowník; jeho jest bylo Beneda jméno;
Welkoduchý to jinoch, wýtečný tak těla krásau,
Jak jest Hektor byl nebo Turnus we zbrani krásný.
Splozen byl Juratau; tomu Tas prwním slowe předkem.

Newím, pro jakau wěc tehdy uraziw také krále Wratislawa, utekl do Polska, a stal se bojowníkem paní Judity manželky knížete Wratislawa. A když již uplynula dwě léta, wrátiw se z Polska, přišel k Wigbertowi, zeti královu, aby jeho přímluwau mohl zase dojíti předešlé milosti u swého pána. Ale poněwadž tento Wigbert byl muž we wěcech welmi obezřetný, nechtěje, aby w čem tchána swého urazil, dal mu radu, přimlauwaje jemu, aby zatím zůstal we wětší jistotě u biskupa Míšenského jménem Bennona a jeho aby sobě rowněž zjednal za přímluwce. Mezitím stalo se, že král Wratislaw opět přitáhl s wojskem swým do Srbska, aby prwé řečený hrad Hwozdec přeložil na jiné pewnější místo; a jak zwěděl král, že jest Beneda we hradě Míšni, poslal pro něj, aby k němu přišel pod umluwau wíry. Hned jak jej král widěl přicházeti, počal mysliti, jak by jej lstí mohl zajmauti. Tu po mnohých řečech wzájemně mluwených a některých

1088 jak se hodilo přetwářených, wzal jej král lstiwě za prawau ruku, a wedl jej stranau wen z ležení, jakoby tam chtěl s ním saukromí mluwiti. Tu wida rukowěť a jílec meče zlatý, kterým byl bojowník opásán, mezi jiným tázal jest se ho, coby meč jeho zmohl. A on dí: Kdybys žernow položil na přilbu, obojí najednou i hlawu i tělo až ku kyčlám jednau ranau tím mečem rozpoltím. Diwil se král lstiwě, a chwálil meč, a žádal, aby mu jej ukázal. On pak nic zlého netuše, wložil králi do ruky meč z pošwy wytažený. Jejž král wzal, a rukau jím máchaje, prawil: Co říkáš nyní, zkurwysynu? a přítomnému komorníkowi, který byl sám jeden s ním, člowěk horší nejhoršího, Wítowi Želibořicowu prawil: chop se ho, chop ho wzwýši, a spautej ho do kozlíka. Ale poněwadž wždycky na smělé smělost není jistá, smělý bojowník najednau wytrhnuw komorníkowi od boku meč za jílec, přeťal kyčly jeho weskrz; kterýž zaklopýtaw na zem, ležel položiwý. A neutekl bojowník udatný, ačkoli utéci mohl, ale jako Herkules, na Lernejskau Hydru dorážeje a odskakuje,

Krále mečem porani přešpatným jen něco málo,
Sám ani jedné wšak nepřijme od knížete rány,

až na křik přihnali se z ležení.

Kukata pak prwní přiletí sám před wšemi napřed,
a jako do kance na sebe se řítícího wrazil do bojowníka swůj široký bodák. Tu král jako by se mohl na mrtwém wymstíti, kázal jej přiwázati koni na ocas za nohy a tak sem a tam wléci přes trní.

1089 41. Léta od narození páně 1089 založení kostela Wyšehradského.

1090 Léta od narození páně 1090. Starý onen had, lidského pokolení nepřítel, který nikdy nespí, ale wždy pokojným pokoje nedáwá, nesnesl toho, aby déle w pokoji žili bratří, totiž král Wratislaw a biskup Gebhart. Toho pokauší marnau sláwau a ctižádostí, onoho pobádá hrdostí a nadýmawým wynášením se pýchy, ale tak, že ani onen tomuto neustaupí, ani ten onoho nemůže překonati. Ten nechce míti bratra sobě rowného, onen nechce jmín býti za menšího než bratr; ten chce předčiti, onen nechce se podříditi; ten chce jako král panowati a přewyšowati, onen nechce rozkazů jeho poslauchati, než toliko k císaři se přiznáwá swau službau, od

kterého přijal biskupstwí. I tak až mužskau wysokomyslností 1090
mezi sebau někdy newřeli, že často w zaswěcené swátky král neměl biskupa, aby mu korunu postawil na hlawu. Tauto potřebau i také, ctižádostí král puzen, ne z rozumu, ale z pauhé panstwíchtiwosti opět podstrčil kaplana swého jménem Wecela w zemi morawské za biskupa. Tím činem zřejmě na sobě ukázal, že netoliko zawrhnul, co byl sám před císařem a před biskupy schwálil, aby bylo sjednoceno obojí biskupstwí, nýbrž i že porušil privilegium papeže Klimenta, kterým on byl hranice téhož biskupstwí stwrdil. Aby u apoštolského wedl stížnost na tuto křiwdu učiněnau kostelu, chtěl biskup Gebhart jeti do Říma; ale poradiw se se swými služebníky, prwé zašel k starému příteli Wladislawowi, králi uherskému, a oznámiw mu křiwdu swého kostela, žádal od něho pomoci k cestě do Říma,

Neweda ach, že osud již blízký jej očekáwá.

Nebo prwního dne, když ku králi přišel, upadl we welkau tělesnau chorobu. A poněwadž byl blízko hradu Ostřihoma, wyprawil jej tam král na lodi, poručiw péči o něj biskupu onoho hradu.

Šest dní jak weliké, ach! jest snášel tu bolesti,
Od slz nelze mi jest a nemožné slowy wyříci.
Sedmého pak dne již k wečeru, když
Šesté před prwním Červencem swítilo slunce,
Perla duchowních též i Čechů wšechněch ono swětlo
Přeslawné w učení, Gebhart biskup to pobožný,
W Kristu by žil, z toho již jest ze swěta odstěhowal se.
O jehož obyčejích, též spůsobu žiwota duch můj
Rád by chtěl mnoho díti, prsaum wšak síla dochází;
Málo wšak, co widěl jsem sám, předc wyprawowat chci.

42. W čas čtyřidcetidenního postu byl takowý jeho zwyk. Košili hůněnau wždy maje wespod, swrchu ozdoben rauchem biskupským jewil se we dne zrakům lidským, w nocích wšak oděn hrubým plátnem, tajně wšed do kostela, a na dlažbě k zemi lehnuw, tak dlauho setrwáwal w modlení, až byla zem, na které ležel, mokrá od deště slz. Potom wstal ku konání lásky k bližnímu, a prwé než říkal žalmy, kolik nalezl bídných před kostelem, dobrého skutku hojností přispěl jejich chudobnosti; po skončení žalmů též učinil. Po ranní

1090 pak rozdělil 40 čtwrtí chleba a tolikéž slanečků nebo částek jiné krmě mezi chudé. Po čtwrté pak když se blížil den, dle počtu apoštolů umyw nohy dwanácti pautníkům, rozdělil mezi ně dwanáct kusů peněz. A w hodinu oběda posadiw je we wzdálené jizbě čili chyši, hojně jim co potřeba předkládal, a prawicí swau jídlo a pití žehnal. Potom šel ke stolu weřejnému, a nakrmil s sebau 40 chudých. Podobně při stolici swé w Praze ustanowil každodenně krmiti 40 chudých a dwakrát za rok odíti od řemínku na střewíci až do třapce na klobauku. Také několik přespolních příchozích a chudých duchowních welkými dary zjednáwal, aby po celý čtyřidcetidenní půst s ním zůstáwajíce, jak za žiwé tak za zemřelé žaltáře čítali. K jednékaždé službě mešní, kolikž se jich koli každý den w kapli konalo, dáwal platiti po třech mincích penězích. Každý pak den nedělní obětowal 12 peněz, o swátcích pak apoštolů neb o jiných wětších slawnostech po dwau stech stříbrných na skříni swatých ostatků. A jak byl štědrý, bawíli tě maudrý čtenáři wěděti, biskupského kožišku nikdy celý rok nenosil, nýbrž jeden zimní o welkonocích, druhý pak letní na swátek sw. Wácslawa swým kaplanům darowal. Tak wěz že byl štědrý i w jiném swém darowání. Po jeho
1091 smrti léta od narození páně 1091 dne 4 Března zwolen jest za biskupa Kosmas, jak od krále Wratislawa tak ode wšeho duchowenstwa a lidu českého, za císařstwí třetího Jindřicha, rozmnožitele říše, který wšak toho času w Lombardii jednal záležitosti císařské.

43. Téhož léta dne 17 Dubna, we středu druhý týden po welkonocích shořel jest chrám swatých mučenníků Wíta, Wácslawa a Wojtěcha na hradě Pražském. [A w zimě nebylo ani sněhu ani deště.] Toho roku král Wratislaw welice se rozhněwal na bratra swého Konrada, že on nezapomenuw na wzájemnau lásku, přál straně synů bratra swého Otty, Swatopluka totiž a Otíka, kteréž byl král wypudil z otcowského dědictwí a dal hrad Olomauc a jiné hrady swému synu Boleslawowi; kdežto on za nedlauhý čas potom w předřečeném hradě uchwácen jest předčasnau smrtí dne 11 Srpna. A poněwadž oni tři bratří, totiž Jaromír, Otto a Konrad, pokud byli žiwi, tak byli jedné mysli, že jich král žádnými lstmi nemohl roztrhnauti, a jako se prawí, že se lew bál

tří býčků, když stáli sraziwše rohy dohromady, tak král 1091
nikdy nesměl na swé bratří udeřiti. Ale když widěl Konrada samotného po smrti jeho bratří, an odewšad podpory bratrské byl zbawen, wtrhnul jest s wojskem do Morawy, aby jej podobně wypudil ze země, která jemu losem a prowázkem dědickým a udělením od otce práwem byla připadla. Přitáhli ke hradu, který slowe Brnen, kdež král obstaupen welmoži zemskými nařizuje obležení do kola, když ustanowowal místa, kdeby který župan měl postawiti stany, Zderad wládař, jak byl člowěk potměšilý, mrknuw po straně na krále očima, mladého Břetislawa, stojícího mezi náčelníky před otcem, počernil uhlem zahanbení, prawě: Poněwadž twůj syn, pane králi, rád w letě si hraje w řece a kaupá se, líbíli se Twé Milosti, ať si se swými postawí stany u řeky s této strany hradu. To proto řekl, že ondy w zemi saské, když se w poledne jinoch řečený kaupal w řece, nepřátelé přitáhli wstříc a na ně udeřili, jak jsme swrchu powěděli. To slowo příliš hluboko w mysli jinocha uwázlo, a mrzelo ho neméně, než kdyby šíp kalený poranil srdce jeho. Zasmušilý odešel do ležení, a newzal jídla až do času nočního. Ale za noci tmawé, zawolaw druhy swé, zjewil jim rány srdce swého, tázaje se, jak by se pomstil nad wládařem nešlechetným. Té samé noci také poslal tajně k strýci swému Konradowi, a přednesl jemu swé pohanění a od koho by mu bylo učiněno, i žádal jeho o radu, co by měl učiniti. On pak prawil: Znášli sebe, kdo jsi, nestrachuj se zhasiti oheň, který mne neméně pálí než tebe; nedbati není chwalno. Neb nebylo Konrada tajno, že král to wše činil k radě Zderadowě. A když posel slowa strýcowa Břetislawowi wyřídil, oblíbili si wšichni a přiswědčili a chwálili wšichni úsudek knížete jako od Boha sobě daný, poněwadž i oni sami několikkrát prwé tak radili. Co wíce? Celau tu noc o to se jednalo, co se ráno wykonalo.

44. Nebo když se rozednilo, poslal Břetislaw k wládaři prwé řečenému, wzkazuje jemu, aby, kdež by se jemu líbilo, wzali spolu tajný potaz. On ničeho zlého se nenaděje, wzal s sebau župana Držimíra, a samotni toliko dwa wyšli. Jak je mladík z daleka uhlídal, tolik od swých wyskočil jim naproti, coby dohodil kamenem. Bylť dal swým bojowníkům

1091 znamení, aby, jak on swau rukawici wrhne jemu do ňader, učinili, co byli učiniti slíbili. Potom krátce jemu wytýkaje, čím ho kdy byl urazil, prawil: hle! wíru, kterau jsem ti slíbil, wypowídám tobě; a obrátiw koně, wrhnul jemu do očí rukawici. Nejinak nežli když lew rozzlobený zježí hříwu a pozdwihna ocas, úzlem, který jest na konci ocasu, tepa čelo swé, a ostnem, který jest pod ocasem jeho, bije w zadek žene se do wšeho, což jest w cestě; tak wyskočili ihned ze zástupu jinoši hořící a ozbrojení, Nožislaw a bratr jeho Držkraj synowé Lubomírowi a třetí Borsa syn Olenůw, a Zderada, který darmo utíkal, trojím kopím wysoko do powětří wyzdwihli, a jako otep na zem smrštili, a šlapali naň kopyty koňskými, a opět i opět jej ranili, a připíchli tělo jeho k zemi kopími. Takowau smrtí štěstí newěrné swrhlo s wrchu swého kola přítele swého Zderada dne 11 Čerwence. Ale župan Držimír bledý přiběhl do ležení, a zwěstowal králi, co se bylo stalo. Sám toliko král truchlil a kwílel; wšichni mladého chwálili, ač weřejně chwáliti nesměli. Břetislaw pak nedaleko odtud za jeden wršek přeložil ležení swé obzwlášť, a wětší část wojska a to w boji udatnější šla za ním.

45. Mezitím choť Konradowa, jménem Hilburga, jedna z počtu žen maudrých, bez wědomí manžela swého přišla do ležení králowa. A když byla králi ohlášena, swolal král přednější muže do sboru, a když jí bylo kázáno přijíti, stanula před králem, hojně skropiwši oblíčej slzami, a ježto wzlíkání překáželo jí w řeči, konečně domohši se hlasu, tak jest promluwila:

Já, twau, králi milý! již swatkau slauti nehodná,
W pokoře přišla jsem, směle nikoli, ku kolenaum twým,

a padla na twář a pokořila se králi. A když jí kázal wstáti, wstala a prawila: Nenacházíš, pane můj králi, w těchto stranách žádného předmětu wálky, žádného z bitwy odtud neodneseš wítězstwí; wedeš wálku wíc než občanskau. Ale míníšli nás a naše jmění dáti w kořist wojákům swým, obracíš proti sobě šípy swé, když bratra swého, kterému powinen jsi býti ochranau, obíráš laupeží krwawau. Na Boha táhne, kdo na swé napadne. Nebo jakékoli zde daleko při hranicích swých wyhledáwáš míti kořisti, ukáži ti lepší, které se na-

cházejí uprostřed twého králowstwí. Nebo nikde se lépe neobohatíš, nikde wíce nezwelebíš jako we podhradí Pražském a w ulici Wyšehradské. Tam jsau Židé zlatem a stříbrem nejwíc oplýwající, tam z weškerých národů kupci nejbohatší, tam peněžníci nejzámožnější, tam tržiště, na kterém kořist hojná a přes hojnost dostane se twým wojínům. Aneb líbíli se ti widěti, kterak hořela Troja, nikde neuwidíš Vulkana wíce zůřiti, než když uwidíš oba prwé řečené hrady hořeti. Ale, řekneš, toť jest mé. Wšak to zde, co nepřátelsky hubíš, čí myslíš že jest to? Nejsmeli my a naše wše twoje? Pakli wšak blesky swé jen na hrdlo bratra swého brausíš, nebuď toho, abys byl jmín za druhého Kaina. Bez ujmy twé milosti bratru twému otewřeno jest Řecko, otewřeno jest Dalmatsko; chce raději w cizině putowati, než tebe z bratrowraždy winiti. Ano, raději wezmi, co ti posílá již ne bratr, než jako otrok twůj; a wyňala z ňader kleště a metlu z prautí. A jestliže, prawila, bratr proti bratru čím chybil, trestej; zemi pak, která jest twá, poruč komu chceš raději. Domluwila, a tak dojala srdce králowo a hnula srdci welmožů, že se žádný nemohl zdržeti pláče. A král kázal jí, aby se posadila po jeho straně; ale ona prwé než se posadila, řekla: Když jsem tak našla milost před očima twýma, žádám ještě jednu prosbu; prosím nezahanbi twáře mé. Za welké prohřešení syna jest malého trestu dosti otci. Tu král prawil: Wím, kam směřuješ. Ale jdi raději, a přiweď čím dřív bratra mého i syna ke mně w swatém políbení a we swazku pokoje. A políbil jest ji. Neb se král welmi obáwal, aby se bratr jeho i syn proti němu nespojili. Kteřížto když přišli, jsauce doprowoděni paní Hilburgau ku králi, dal jim políbení míru, a řekl král k synu swému: Synu můj, dobřeli jsi učinil, nebude nikomu lépe jak tobě; pakli zle, bude hřích twůj státi we dweřích. 1091

46. Poté Břetislaw, znamenajé, že otec neučinil pokoj ze srdce, než protože musil, se wšemi, kteří byli přešli do jeho šiku, odešel do krajin hradu Hradce, a tam zůstáwal, darmo čekaje na nejistau proměnu štěstí. Neb kolikž jich bylo za ním šlo, žádný nesměl se podíwati zase k swému domowu, protože se krále, kterého byli urazili, welice báli, aby jich nezajal a buď uwrhnul do wězení buď hrdla neod-

*

1091 saudil. Wida pak král, že nemohl, jak chtěl, wylíti hněwu swého na synu ani na jeho příwržencích, powolal bratra swého Konrada, a swolal starší země, a stwrdil přísahau wšech županů, aby po jeho smrti bratr jeho Konrad obdržel stolec a české knížetstwí. Tehdy král, posílen radau i také pomocí bratra swého, začal zjewně o to se zasazowati, jak by se na synu pomstil. A nebylo to tajno syna jeho Břetislawa; a bez meškání sebralo se k němu wíc než tři tisíce mužů udatných, a přispíšiwše zarazili jsau ležení u potoka Rokytnice, nazejtří hotowi jsauce swésti s králem bitwu. Nebo byl poslal napřed k otci swému posla, prawě: Hle, já, jejž jsi daleko chtěl hledati, hle, jsem tu; cos chtěl potom učiniti, dnes učiň. Také nesluší pominauti mlčením, co té noci w pozdní chwíli božské ráčilo jest spůsobiti zjewení. Nebo když skutky lidské podlé míry wědomosti naší wyprawujeme, nehodno by bylo, abychom o welkých těch činech božských, které jsme sami widěli, mlčeli.

47. Tedy předřečené noci, když se to, co jsme prwé prawili, dálo mezi knížaty, dědici naši, to jest swatý Wácslaw a swatý Wojtěch, nawštíwili jsau wězně w žaláři, a strastí welikau sklíčené swatým smilowáním takowým spůsobem je wyswobodili. Wytrhše předně weřeje přední i s dweřmi, hned téhož žaláře zadní dwířka jako železná sochory swými wypáčili, a také slaup, ku kterému odsauzených nohy ukrutně byli připiaty, přeraziwše wen ze dweří wyhodili; hned pak w uších odsauzenců hlas milý zawzněl, prawě: Až dosud wám a wlasti této orodowání naše newzpomáhalo, protože jste byli nehodni milosti boží, co tuto wálku wíc než občanskau mezi Čechy a Morawau wedli tito knížata. Ale poněwadž jest milost boží a milosrdenstwí a ohled na swaté boží a wywolené jeho, my pak tam směřujeme, kam ona hledí, zajisté nikde přítomnost naše orodowáním nebude moci přispěti, kde ona prwé smilowáním nepřispěje. Pročež již jsauce jisti milosrdenstwím Božím, wstaňte, ke chrámu božímu pospěšte, a že jsme my, zejména swatý Wácslaw a swatý Wojtěch, wás propustili a pokoj přinesli, wšem powězte. Kteřížto hned jako z těžkého sna probuzeni a paut zbaweni, když strážní ještě spali, wyšli jsau swobodní, a jak jim bylo kázáno, učinili. Toho také téhož dne jiný opět zázrak se ob-

jewil, poněwadž, jak swrchu swatých mučenníků zjewení ozná- 1091
milo, Konrad bratr králůw mír zjednal mezi týmž králem a synem jeho. Nebo předtím tak na sebe newřeli, že oba z obau stran majíce podezření, onen aby nebyl stolce zbawen, ten aby nebyl od otce jat, welmi se obapolně báli. Onoho pak rowného wěku mládež a wětší díl welmožů, hbitějších rukau a w boji udatnějších následowala; tomuto zase biskup Kosmas a proboštowé kostelů a wšichni náčelníci země a starší w létech i užitečnější w radách se wším obecným wojskem přáli, a s welkau láskau jej ctili. A wěru toho času od založení hradu Prahy nejhorší zločin byl by byl spáchán, kdyby podlé přání wšechno šlechty a lidu powstání nebylo swatým smilowáním přeblahoslaweného Wácslawa a welkým slitowáním boha wšemohaucího utišeno.

48. Když to widěli županowé, kteří byli zůstali w ležení, poslali jsau k Břetislawowi, a prawili: Jestli ty wěříš swému otci a nawracíš se ku předešlé lásce s ním, my žádným spůsobem newěříme jemu, protože chytrau jeho lstiwost dobře známe. Wícet se bojíme jeho přátelstwí než nepřátelstwí. Neb jako medwěd ani nejmenšího udeření nesnese bez pomsty, tak on nikdy neupustí ode msty, až ničeho, čím jsme jej urazili, ani do jedinkého *i* bez pomsty nenechá. Pročež buď nás propusť, abychom kamkoli ze země odešli s twým dowolením, buď s námi kdekoli jinde wyšších hledej paláců. Neb žádnému raději než tobě hotowi nejsme slaužiti co pánu swému. Břetislaw pak, wida, že jako bojowník bez zbraní nemá swého powolání, tak wůdce bez bojowníků ani jména wůdce nemá, wolil raději s nimi cizího chleba hledati, než sám bez bojowníka s otcem domácí míti pokoj. Také nemeškali, a sebrawše jak dobytek tak paroby wšechny, wíc než dwa tisíce bojowníků odtáhlo s Břetislawem knížetem ku králi uherskému. Jehož král Wladislaw poznaw co swého příbuzného, wlídně jej přijal, a wykázal bojowníkům jeho ku přebýwání místo, které slowe Banow, u hradu Trenčína; to místo leží uprostřed lesů a w horách, a welmi whodné jest a hojné na lowy. Špíže pak a jiné tělesné potřeby jsau jim z rozkazu krále dodáwány od sausedních krajin; samého pak Břetislawa s několika měl král u sebe w rozkoších dworu králowského.

1091 49. Téhož léta z nařízení krále Wratislawa Kosmas zwolený k Pražskému kostelu a Ondřej rowněž na stolici Olomauckau průwodem falckrabí Rapoty přišli do Mantue, a představeni jsau císaři třetímu Jindřichowi, rozmnožiteli říše,
1092 na začátku roku od narození páně 1092 prwního dne Ledna. Čtwrtého pak dne téhož měsíce sprostředkowáním prwé řečeného falckrabí Rapoty, sedě na paláci Mantuanském, kdež biskupů a hrabat řada nemalá s obau stran jeho seděla, když zwolení biskupowé prwé řečení postawili se uprostřed, císař krásný dlauho tichá otewřel jest krásná ústa, prawě: Tyto bratry poslal jest k nám náš wěrný přítel Wratislaw král český, abychom dle řádu kanonického a apoštolského z moci naší stwrdili jich zwolení, kteréhožto rozhodnutí nechceme učiniti bez wašeho přiwolení. Tu biskup Münsterský, který byl ty časy přišel z Jerusaléma, wstal, a podepřew se na stůl, na kterém byly položeny berly, prsteny biskupské a ostatky swatých, prawil: Nebezpečné jest welmi, aby malý počet zrušil, co mnohých schwálením stwrzeno jest. Nebo mnozí jsme přitom byli biskupowé, mnoho též knížat říše Římské, a byli přitom také legatowé stolice apoštolské, když jste privilegiem swým stwrdili, aby obojí biskupstwí, Pražské a morawské, jak bylo od počátku, tak jedním a w celosti zůstalo. K tomu císař řekl: Nech, ať nyní, zač mne přítel můj žádal, učiním; o tom pak později swým časem porokuji. A hned zasnaubil je prsteny ku kostelům ku každému zwlášť, a dal jim pastýřské berly. Po wykonání toho tak kázáno jest oběma biskupům, aby šli zpět do Verony a tam čekali, ažby je falckrabí Rapota po wyřízení wěcí králowských zase s sebau dowedl zpět do wlasti.

50. Mezitím powěst zlá ztepala naše uši, že král Wratislaw dne 14 Ledna odešel ku Kristu, a že bratr jeho Konrad nastaupil w knížetstwí. Kterýž hned poslal rychlauna k císaři, a slibuje jemu peníze žádal, aby zrušil zwolení biskupů, o němž jsme swrchu učinili zmínku. Ale císař wíce hledě k sprawedliwosti, než aby přiswědčil penězům neprawosti, řekl: Co jsem učinil, učinil jsem, a nemohu swého změniti činu. Smutně odešel wyslanec jménem Woklin, poněwadž neobdržel, zač byl žádal od knížete. Biskupowé pak dle rozkazu císařowa meškali jsau we Veroně až do začátku

postu, očekáwajíce nawrácení a průwodu prwé řečeného hraběte Rapoty. Potom když přijeli do Prahy w samau neděli kwětnau, uwítáni jsau od žákowstwa i od lidu poctiwě, a předstaupili před kníže Konrada na hradě Boleslawi w auterý toho týhodne. Kníže je wlídně přijal, změniw již smýšlení swé, a slawil s nimi welikonoce na hradě Wyšehradě. A w samý týden welikonoční o prwním Dubnu spadl weliký sníh, a takowý mráz uhodil spojený s ledem, jak málo kdy býwá i prostřed zimy. Ale o skutcích tohoto knížete není nám mnoho psáti, protože po sedmi měsících a 17 dnech téhož léta, we kterém knížetstwí došel, dne 6 Září se žiwotem jeho pozbyl. Po němž nastaupil mladší Břetislaw, jehož, když přijížděl do hradu Prahy, s weselými tanci rozestawenými po rozličných rozcestích ulic, jak díwek tak jinochů, hudaucích na píšťaly i bubny a se zwoněním zwonů po kostelích lid radostně uwítal. Sám pak biskup Kosmas se žákowstwem a se slawnau processí uwítaw jej we bráně hradské před chrámem panny Marie, dowedl jej ke stolci, a dle řádu této země ode wšech županů a welmožů jest postawen na stolec kněz mladší Břetislaw dne 14 Září. 1092

51. Toho roku stalo se jest zatmění slunce dne 20 Září w pátek po poledni. Prwního pak Října jakýsi lžibiskup, jménem Rudpert, přišed do země prawil, že w zemi Waskonii mnoho let sprawowal kostel Kavellonský; a poněwadž jej poznal bratr náš Osel, jinak také Asinus, a doswědčil, že jest někdy biskupowal, když s ním z Uher konal pauť do Jerusaléma, kněz Břetislaw a Kosmas biskup zwolený rádi jsau jej přijali, a dopustili mu služby boží čili běh po biskupsku konati. Co wíce? Poswětil mnoho kostelů, wyswětil w měsíci Březnu mnoho žáků, a na zelený čtwrtek swatoswaté křížmo požehnal. O welkonocích wšak přišel k němu jakýs duchowní, který totiž jeho bludu byl spoluwědom, a newím co mu w tajnosti oznámil. Diwná wěc, ani kníže ani biskup zwolený nemohli toho wyprositi, aby aspoň krátký čas tu zůstal, nýbrž w samý týden welkonoční se spěchem dal se na cestu do Sas. Potom wšak když se rozhlásilo, že byl lžibiskup, poslali jednoho z latiníků, jménem Konstantia, do Waskonie, po němž biskup kostela Kavellonského, jménem Desiderius, oznámil psaním, že ten kostel nikdy neměl

1092 biskupa jménem Rudperta. Poslali jsau také ku papeži jménem Klimentowi, tázajíce se jeho mocnosti, co by se mělo státi w takowé těžké wěci. Jimž on odpowěděw zpátky, kázal kostely docela znowu poswětiti; křtěných křížmem lžibiskupa nekřtíti znowa, než toliko biřmowati, podobně wyswěcených newyswěcowati znowu, než aby toliko stáli mezi swěcenci při swěcení a toliko wzložením ruky aby přijali požehnání. A tak rány mątce církwi učiněné od nepřítele zahojeny jsau lékem sprawedliwosti, když jest sprawowal staw wíry katolické papež Kliment třetí, Ježíš pak Kristus pán náš s otcem a duchem swatým kralowal po wšecky wěky wěkůw. Amen.

Zastaw Muso krok, jest již té kroniky dosti;
Píseň skončena jest, žehnej přemilému čtenáři.

Skonáwají se knihy druhé o letopisech českých.

Počíná se předmluwa téhož děkana swrchu řečeného k třetím knihám téhož díla.

Již já wše s pomocí Boha dobrotiwého splnil jsem,
Cožkoli, jak za to mám, jsem slíbil tobě čtenáři.

Již jsem o minulých příbězích čili prošlých časích málo ze mnohého zaznamenaw, běh swého wyprawowání dowedl až k časům knížete Břetislawa mladšího. Proč jsem wšak měl za dobré již upustiti od díla započatého, není od wěci. Nebo o nynějších lidech neboli časích užitečněji jest, abychom docela mlčeli, než mluwíce prawdu, poněwadž prawda wždy nenáwist plodí, w nějakau škodu uběhli. Kdybychom pak od prawdy se uchýlíce, jinak psali, než by se wěci měly, poněwadž příběhy skoro wšem známy jsau, neméně w nařčení pochlebenstwí a lži bychom upadli. Nebo lidé tohoto wěku z ctností jsauce wyswlečeni, baží, aby chwalami byli přioděni; což jest jejich nejwětší bláznowstwí, chtíti býti oslawau ozdobeni a toho, co oslawy hodné jest, nikterak nečiniti. Wšak nebylo tak za starých; kteří, ač byli nejwíce chwály hodni, wšak chwalám, po kterých nynější tauží, wyhýbali se; a co oněm bylo stydné, to těmto jest čestné. Těchto kdybychom na čisto wypsali činy, poněwadž mnohé nebyly z boží příčiny, nepochybně bychom se newyhnuli uražení některých, kteří ještě na žiwě zůstáwají, lidé nowopečení a potakowači, kteří k řeči knížete ničeho tak pohotowě nemají w ústech, jako: tak pane, druhý: tak jest pane, třetí: tak učiň pane. Ale nebýwalo tak jindy. Neb toho kníže nejwíce míwal we wážnosti, který pro sprawedliwost nastrčil štít proti nesprawedliwosti, a který zlé rádce a uchylující se od stezky slušnosti zakřikl jedním slowem prawdy. Takowých teď není aneb málo jest jich; a jsauli, když mlčí, jako by nebyli. Neb stejná

— jest wina a odsauzení, buď zamlčeti prawdu, buď přiswědčiti neprawdě. Protož zdá se nám býti mnohem bezpečněji wyprawowati sen nějaký, o němž nikdo newydá swědectwí, než psáti o příbězích nynějších lidí. Z té příčiny zanecháwáme potomním, aby šíře wyložili skutky jejich; nicméně wšak, aby nikdo neměl za zlé, že jsme jich pominuli ani se jich nedotknuwše, w krátkosti se pokusíme něco málo o nich zaznamenati.

1092 Počínají se knihy třetí téhož díla.

1. Tedy nowé kníže, Břetislaw mladší, ale wěkem dospělý, rozumem dospělejší, když dle řádu této země byl dosazen, powinnými službami slušně slawil na hradě Pražském swatého Wácslawa, patrona swého, narození, a wšem dwořanům a županům slawné po tři dni učinil hody, kdežto, jak mohl dle swé nowosti, něco k užitku církwe uzawřew, něco k dobrému země této nařídiw, jakož hned od počátku mladosti swé wši naději skládal w ochraně božské, tak nyní při začátku swého knížetstwí, roznícen welkau horliwostí pro křesťanské náboženstwí, wšechny čaroděje, kauzelníky a hadače wypudil z objemu swého králowstwí; rowněž i háje neb stromy, které we mnohých místech ctil sprostý lid, wymýtil a spálil ohněm. Též také obyčeje powěrečné, které wesničané posud polau pohané o letnicích w auterý nebo we středu zachowáwali přinášejíce dárky k studánkám, oběti zabíjeli a zlým duchům obětowali, též pohřby, které se stáwaly w hájích a w polích, a tryzny, které konali dle řádu pohanského na rozcestích a trojcestích jako pro odpočinutí duší, též také hry bezbožné, které nad mrtwými swými, na prázdné stíny wolajíce a škrabošky majíce na oblíčejích rozpustile prowozowali, tyto wšechny ohawnosti a jiné bezbožné wynálezy dobré kníže, aby se napotom nedály w lidu božím, wykořenil. A poněwadž wždy Boha jediného a prawého z čistého srdce ctil a pro něj horliwost měl, wšem boha milowníkům se líbil. Nebo byl kníže wážený, wůdce w ležení oblíbený, bojowník we zbrani nepřemožitedlný. On kolikkrát koli na Polsko udeřil, pokaždé s welkau wítězosláwau se nawrátil. Kteréžto
1093 jmenowitě léta od narození páně 1093, knížetstwí pak swého

prwního tak častými wpády zpustošil, že na této straně řeky 1093
Odry od hradu Rečena až ke hradu Hlohowu mimo jediné místo Němčí ani člowěk nebydlil; a také nepřestal ji hubiti, až kníže polské Wladislaw s welkým prošením poplatek minulého a přítomného roku zaplatil do posledního penízku. Kteréhožto poplatku auhrnek činil tisíc hřiwen stříbra a 60 zlata. Kterýžto také kníže z té příčiny hrady, které sausedí se župau řečenau Kladsko, odewzdaw synu swému Boleslawowi, poručil jej odewzdáním za ruku a slíbením wěrnosti knížeti Břetislawowi, aby poslauchaje swého ujce, krajinu od otce sobě swěřenau držel w pokoji. Sám pak kníže Wladislaw učinil přísahu, aby poplatek někdy od knížete Břetislawa ustanowený, 500 hřiwen stříbra a 30 zlata, za mír sobě propůjčený platil každoročně w určitém čase.

2. Léta od narození páně 1094, když ještě císař třetí 1094
Jindřich za horami w Longobardii jednal záležitosti císařské, ohlášen jest obecný sjezd ode všech biskupů a knížat říše Římské o středopostí we městě Mohuči; ku kterémužto kněz Břetislaw wyprawil zwolené biskupy Kosmu a Ondřeje, poručiw je a za ruku odewzdaw falckrabí Rapotowi již často řečenému, se žádostí, aby je představil arcibiskupu Mohučskému k swěcení. Když pak on za ně zakročil a před arcibiskupem i weškerým sborem wydal swědectwí, že ondy císařem we městě Mantui bylo stwrzeno zwolení jejich, se schwálením všech podbiskupí wyswěceni jsau Kosmas a Ondřej za biskupy dne 12 Března od arcibiskupa Mohučského jménem Routarda.

3. Toho roku bylo welké mření lidí, ale nejwíce w krajinách německých. Nebo když se řečení biskupowé wraceli z Mohuče, když jeli skrz jistau wes, jménem Amberk, nemohli do farního kostela, ač dosti welikého, který leží wně wsi, wstaupiti, aby slyšeli mši, protože celé jeho dláždění až do posledního místečka bylo plno mrtwol. Podobně na hradě Kakeru nebylo domu, kde by nebyly tři i čtyry mrtwoly lidské; jejžto minuwše nedaleko hradu w šírém poli jsme přenocowali. Téhož roku kněz Břetislaw w měsíci Září jakausi paní z Bawor, jménem Lukardu, sestru hraběte Alberta, pojal za manželku. Také toho léta a z rozkazu téhož knížete biskup Kos-

1094 mas dne 27 Září poswětil jest oltář sw. Wíta mučenníka, protože chrám ještě nebyl docela dostawen.

1095 4. Léta od narození páně 1095 půlnoční strana na nebi po mnoho nocí widína jest červená. Léta od narození páně
1096 1096 dne 14 Dubna z rozkazu nejslawnějšího knížete českého Břetislawa od ctihodného biskupa Kosmy poswěcen jest chrám swatých mučenníků Wíta, Wácslawa a Wojtěcha. Téhož léta bylo takowé pohnutí ano božské powzbuzení w lidu k putowání do Jerusaléma, že jest welmi málo w krajinách německých a nejwíce we wýchodním Francku po hradech i po wsech zůstalo obywatelů. Kteřížto poněwadž pro množstwí wojska jednau cestau spolu jíti nemohli, někteří z nich, když táhli tauto naší zemí, z dopuštění božího uhodili na Židy a je bezděky křtili, kteří se pak protiwili, ty zabíjeli. Kosmas pak biskup, wida, že se tak děje proti ustanowením zákonů, puzen horliwostí pro sprawedliwost, darmo se pokaušel zabrániti to, aby jich proti wůli jejich nekřtili; neb neměl, kdo by mu byl ku pomoci. Nebo kněz Břetislaw toho času se wším wojskem swým w Polsku na břehu řeky, která se jmenuje Nisa, rozbořiw hrad jejich Brdo, mnohem doleji na též řece stawěl zámek welmi pewný na wysoké skále, odkudž wzal jméno Kamenec. Že wšak Židé po nemnohých dnech zase swrhli se sebe jho Kristowo a pohrdli milostí křestu a spasením we wíře katolické i opět podrobili swé šíje jhu zákona Mojžíšowa, toť mohlo se přičísti nedbalosti biskupa a představených kostela. A když byl již wystawen prwé řečený zámek Kamenec, prwé než odtamtud kníže Břetislaw odešel, pojaw stranau Mutinu syna Božowa, swého pobočníka a tajemníka, a mnoho jemu wytýkaw, čím jej byl často urazil, řekl: Já, kdybych se nebál uraziti Boha, jak jsi zaslaužil, wěru oči bych ti wylaupil; ale nechci, protože jest welký hřích zkaziti, co prst boží utwořil na člowěku. A dowoliw s ním dwa bojowníky toliko, od swého oblíčeje a boku jej wzdálil, a poslaw do Čech, wšecko jeho jmění kázal pobrati. Také bez prodlení, když se wracel, wyslal kníže zástup, aby chopili Božeje syna Čáčowa, Mutiny příbuzného. Nebo wždy měl ono pokolení Wršowiců w nenáwisti, protože znal welkau jeho pýchu a jeho lsti. A jak jej chopili, hned, jak bylo nařízeno, posazen jest na loď i s manželkau a s dwěma syny, a wypowěděn do Srbska,

a odtamtud odjel do Polska, a tam nalezl bratra swého Mu- 1096
tinu, a kníže polské je dosti wlídně přijal.

5. Léta od narození páně 1097 kněz Břetislaw, powolaw 1097
k sobě Oldřicha syna Konradowa, kázal jej zajmauti, a dal jej dowézti na zámek Kladsko do wězení.

Léta od narození páně 1098 doneslo se knížeti Břeti- 1098
slawowi, že někteří z Židů utekli, někteří že pokradmu bohatství swé odnášejí dílem do Polska dílem do Uher. Z čehož kníže welice se rozhněwaw, poslal komorníka swého s něco bojowníky, aby je od hlawy až do paty obrali. Kterýžto přišed, swolal k sobě starší Židy, a tak začal k nim mluwiti:

Ó lide zkurwysyny splozený, lide Ismahelitský!
Byste mu řekli, nač útěk ten, jest knížete rozkaz,
Proč chcete ubrati teď nabytého zdarma bohatstwí.
Wšak což jest koli mé, to zajisté jest moje wšecko.
Žádných z Jerusaléma s sebau statků jste nenesli.
Třidceti Wás za peníz počítaje, Vespasianus
Císař wypowěděl; roztraušeni po swětě tak jste.
Přišli jste sem hubení, hubení se mi kam chcete kliďte.
Pokřtěni že jste nyní, wšak Bůh jest sám toho swědkem,
Nestalo jest se to mau, než božskau stalo se wůlí.

Že jste pak zase upadli zpět do Židowstwí, nechať Kosmas biskup hledí, co by proto měl učiniti. Řekl jest to we jménu knížete, a hned wtrhše wybíjeli domy, pobrali poklady a co nejlepšího nábytku našli. Ničeho než toliko zrna obilí, což potřeba k potrawě, jim nezanechali. Ó, kolik jest peněz bídným Židům toho dne pobráno, ani z Troje zapálené tolik bohatstwí na břehu Euboejském nebylo sneseno.

6. Téhož léta dne 10 Prosince Kosmas biskup odebral se jest ku Kristu. Byl jest pak tento biskup pokorný, sprostý, trpěliwý a welice milosrdný, a učiněná sobě od kohokoliwěk příkoří s tichau myslí snášeje, těm, kteří winy swé poznali, dobrotiwě odpauštěl; ke wdowám nebyl hluchým, wyslýchaje je, sirotkům pomáhal neprodléwaje, nemocné pilně nawštěwowal, posledního osudu nejsa nepamětliw, pohřby ochotně konal.

7. Po jehožto smrti kněz Břetislaw, maje péči o duše a uwažuje propůjčenau sobě od Boha moc woliti ženicha církwe, počal pozorně a bedliwě sám w mysli swé mlčky přehlížeti mrawy duchowních, žiwot a chowání jednohokaždého přemítati,

1098 kterého by z nich nejlépe powýšil k nejwyššímu stupni kněžstwí. I ačkoli sám znal mezi swými, co na kterém duchowním bylo, předce wzpomínaje na ono přísloví Šalomaunowo: wšecko, synu, čiň s radau, powolal Wikberta, swého swaka po sestře, muže maudrého a w takowých wěcech welmi zběhlého a obezřetného, i prawil k němu: Tys býwal za času otce mého, krále Wratislawa, wždy u dwora prwním mezi přátely. Tys prohlédl mrawy a žiwobytí Čechů; ty znáš nejen laiky, nýbrž i duchowní wšecky naskrz a weskrz; s twau radau chci nyní biskupa zwoliti. K tomu hrdina wlastními slowy ne newlastně odpowěděl, prawě: jindy, pokud otec twůj žil, má rada platíwala; nyní žijí lidé takowých mrawů, že samy sebe za něco drží, ač nic nejsau, a žádná rada se jim nelíbí, než která je po jejich chuti. Ale wy lépe wíte, že w tak swaté wěci ti, kdož radí k dobrému církwe swaté, mají býti prosti hněwu a nenáwisti, milosrdenstwí a přátelstwí. Nebo kde ty wěci duchu překážejí, klame se lidské mínění; mne wšak ani přátelstwí se žádným neváže, ani milosrdenstwí nepodjímá, ani nenáwist nesauží, ani hněw nerozněcuje, abych před wámi newyslowil, co žádá řád sprawedliwosti. Jest tu otce twého a nyní twůj kaplan, kterého wy lépe znáte než já, jménem Heřman. Ten byl wždycky we službě králowě stálý, w úlohách wěrný, w poselstwích jednatel spolehliwý, čistý, střízliwý, pokorný a tichý; žádný piják wína, žádný ctižádostiwec, žádný nadutec, a což jest prwní ctnost na duchowním, obzwláště učený, a co se týče lidského mínění, widí se býti muž dobrý a dokonalý naskrz; jen kdyby nepřekáželo, že jest cizozemec. Tu se kněz diwil swému a jeho jednostejnému úmyslu, a prawil: Nejinak zdá se twému jak mému srdci. A že jest cizozemec, tím wíce prospěje církwi; nebude ho přátelstwo utahowati, nebude ho tížiti starost o děti, nebude ho obírati tlupa příbuzných; co mu odkudkoli přijde, wšecko bude míti newěsta jeho a matka církew.

Ten tedy ať Pražským jest biskupem, tak učiním já.
1099 Také bez prodlení swoláni jsau nejpřednější w zemi a představení církwe we hradě Boleslawi, a k náwrhu knížete se schwálením duchowenstwa a s přiswědčením wšeho lidu, Heřman, dle powýšení jahen, ku probošťstwí Boleslawskému powznešený, ke wznešenější ač nerád wywolen jest biskupské

hodnosti. Stalo se jest pak toto zwolení léta od narození páně 1099
1099 posledního dne měsíce Unora.

8. A poněwadž toho roku císař, třetí Jindřich, slawil welikonoce w Řezně, kázal knížeti Břetislawowi se swým zwolencem tam přijíti. Kterýž, slawiw welkonoce na hradě Wyšehradě, třetího dne po prowodu přijel jest do Řezna. A poněwadž byl před swátky poslal napřed laskawé dary jak císaři tak jeho dwořanům, což jest bylo jeho přátel u dwora, přijeli mu naproti skoro na tři míle, a tak dowedli jej do města s welkau poctiwostí. A k prwní prosbě jeho císař potwrdil wolbu českau, a dal Heřmanowi prsten a berlu biskupskau. Dále také to obdržel prosbami u císaře, že dal korauhew bratru jeho Bořiwojowi, a wšem Čechům, kteří s ním byli přišli, jej představil, aby po jeho smrti bratra jeho Bořiwoje pozdwihli na stolec.

9. Téhož léta týž kněz Břetislaw, přišed s wojskem na Morawu, přestawil jest hrad Podiwín, a nawrátil jej, jak býwalo prwé, w moc Heřmana biskupa, a tam we wesnici Sliwnici slawil letnice. Potom sjel se s králem uherským Kolomanem na poli, které slowe Lucko, a mnoho jsau spolu jednali, smlauwajíce se k spokojenosti obau stran. A dawše sobě nawzájem nesmírné dary, obnowili jsau staré umluwy přátelstwí a míru, i stwrdili jsau je přísahami. Tam kněz Břetislaw swého zwolence Heřmana jahna poručil Serafinowi arcibiskupu k swěcení. Kterýž když přijel do sídla swého na hradě Ostřihomě w čas, we který se koná swěcení na kněžstwí, dne 11 Čerwna wyswětil jej za kněze, a mne, ač nehodného, podobně k témuž powýšil stupni. Kníže pak po skončení toho sjezdu zarazil ležení před hradem Brným. Neb se hněwal welice na syny strýce swého Konrada, Oldřicha a Lutolta. Kteříž utekše před oblíčejem jeho, zawřeli jsau se na pewných zámcích, a poslawše k němu, postaupili mu ostatních hradů, obáwajíce se, aby nehubil země. Zatím kněz Břetislaw, wložiw posádky do hradů, kterých jemu byli postaupili, a poručiw je bratru swému Bořiwojowi, wrátil se jest do Čech. Ale Ottowi synowé Swatopluk a Otík s matkau swau Eufemií byli knížeti welmi poslušní a wěrní. Také téhož léta kněz Břetislaw o wánocích Boleslawa, swého příbuzného po sestře, pozwal k hodům, které byly připraweny na hradě Žatci, kdež

1099 w samý hod boží se swolením wšech županů země české učiněn jest Boleslaw štítonošem ujce swého. Kteréhožto když po swátcích kníže wyprawil zase domů, dal mu darem a ustanowil, aby za službu hodnosti štítonošské měl z platu, jejž otec jeho Wladislaw odwáděl ročně, pokaždé 100 hřiwen stříbra a 10 zlata.

1100 10. Léta od narození páně 1100 kněz Břetislaw, zwěděw ze zpráw některých najisto, že by císař mínil slawiti welkonoce we městě Mohuči, měl za nejlepší, tam poslati swého zwolence Heřmana, aby on jak dary swé císaři donesl, tak také požehnání, kterého očekáwal, od mistra swého obdržel; a poručiw jej Wigbertowi, který měl rowněž býti w paláci císařském, žádal, aby jemu we wší záležitosti jeho byl nápomocen časem swým. Ale poněwadž arcibiskup Ruthart, nařčen byw z kacířstwí swatokupeckého, opustiw Mohuč, ty časy meškal w Sasích, wyswěcen jest biskup Heřman z rozkazu císařowa a se schwálením wšech suffraganů kostela Mohučského od kardinála Ruperta, tajemníka papeže Klimenta, který tam práwě byl přítomen, o prowodu dne 8 Dubna.

11. Téhož léta zázrak diwný a na wěky pamětihodný, jejž milost božská pro zásluhy nejswětější mučednice Ludmily ráčila objewiti, jak jsme sami widěli, Lásce waší předneseme. Nebo paní abatyše Windelmuth, služebnice boží pobožná, kostel sw. Petra apoštola, ležící na statcích téhož kláštera, kterému byla předstawena, pro stáří od základu rozbořený, přestawěla a k dokonání přiwedla. Když pak wyžádala sobě abatyše, aby jej biskup poswětil, když dle obyčeje ostatky swatých wložila do pušky, mezi jinými podala paní biskupowi látku na píď širokau, které byla dostala ze záwoje swaté Ludmily, žádajíc, aby ji podobně mezi swatými ostatky wložil do pušky. Tu biskup, jako hněwiwě, řekl: Nemluw, paní, o její swatosti; nech babičky stařenky odpočíwati w pokoji. K tomu abatyše prawila: Nemluw, pane, nemluw takowých řečí; nebo Bůh pro její zásluhy mnoho welkých wěcí koná každodenně. Hned přinesen jest z rozkazu biskupa kotel welký, plný žhawého uhlí; a po wzýwání jména Trojice swaté biskup whodil látku na uhly plamen sálající. Diwná wěc, kauříček a plamének okolo látky wyšlehl, ale nic neuškodil. A to také bylo znamenité k zwětšení zázraku, že pro welkau žhawost dlauho nemohla látka wyňata býti z plamenů, a když konečně

byla wyňata, jest widína tak celá a pewná, jako by toho sa- 1100
mého dne byla tkána. Tím tak zřetedlným zázrakem překwapeni jsauce, biskup a my wšichni slzami jsme byli skropeni z radosti, a wzdali jsme díky Kristu. Poswěcen pak jest kostel ke cti swatého Petra apoštola dne 3 Října.

12. Také téhož roku dne 18 Října Bořiwoj, bratr knížete Břetislawa, učiniw přeskwostné hody na hradě Znojmě, pojal za manželku Helbirgu, sestru markrabí rakauského Lipolta. A poněwadž téhož času syn Konradůw Lutolt, s dowolením Gotfrida wpuštěn na hrad Rakoúsy, mnoho činil škod Bořiwojowi, každé noci hubě jeho dědiny a maje autočiště w řečeném hradě; protož kněz Břetislaw welice se rozhněwaw, opět sebral pole, a wtrhnul do Morawy, chtěje pomstíti škodu bratrowu. Ale prwé poslal ke Gotfridowi, a zapřísahal jej pro staré umluwy přátelstwí, aby mu Lutolta buď wydal spautaného bez prodlení, nebo aby jej ze zámku swého wyhnal tu chwíli. To když nezůstalo Lutolta tajno, wystrčiw hradčany lstí wen, sám se swými bojowníky mocí hrad podržel. Tu Gotfrid s posly, kteří byli k němu wypraweni, přijel knížeti wstříc u zámku Wranowa, a přede wšemi wolal, že jest Lutolt zrádce a nepřítel wlasti. Žádal pak od knížete již pomoci k nepřátelskému dobytí zámku, jejž byl přátelsky pod wěrau onomu propůjčil. Jehož žádosti kníže neodepřew, položil wojsko kolem okolo hradu, kdež po šest neděl s největší mocí w noci jako we dne bojowalo se, až pak hlad, který pewných hradů dobýwá, na zámku obdržel wrch. Jím přemožen Lutolt a bojem wysílen, času nočního tajně wywáznuw, sotwa sám jediný utekl, nechaw tam swých bojowníků. Kteří, když bylo ráno, sebe samy i zámek wzdali do rukau knížete. Mezi tímto bojem Pawlík syn Markwartůw, wychowatel Wladislawůw, střelau přišel o žiwot. Také Dobeš syn Lstimírůw padl, když jsa na řadě konal hlídku noční. Tyto dwa ztratiw a hrad Gotfridowi nawrátiw, kníže co wítěz se swými přijel zpět do Čech.

13. A když se již blížily wánoce a kníže na lowích meškal we wsi Stbečně, jednoho dne prý mezi obědem řekl k jednomu lowci, který seděl nedaleko od něho u čtwrtého stolu: Ej! Kukato! myslíšli že newím, kdo jest mezi wámi, který mě hledá zabíti? On pak, jak byl člowěk prudký w řečech, zwolal:

1100 Bůh to daleko odwrať, a oko twé jeho nešetři, ať ten čím rychleji padne, kdo takowau wěc strojí. K tomu kníže odpowěděl: Ach, dobrý člowěče, nikomu nelze wyhnauti se newyhnutedlnému osudu. Nazejtří pak, poněwadž bylo u vigilii swatého Tomáše apoštola, slyšew ráno mši, šel na low, a když se již w noci wracel, wyšli jemu před wes sluhowé wstříc se swítilnicemi a pochodněmi. A w tom Lorek, zlý lotr poslaný od ďábla, wyskočil ze skrýše opásán mečem, a jak nejsilněji mohl, probodl kníže zrowna do střew loweckým bodákem. Nejinak padl kníže u prostřed háje než jak by

Swětlonoš upadl zářící s wýsosti nebeské.

Přiletěl íhned truchlící zástup jeho, a wytáhše hrot, zdwihli kníže polomrtwé. Onen wšak sluha satanůw, když pospíchal na útěku w temné noci, spadl s koněm do jámy, kterau byla učinila bystřina dešťowá náhle spadající. Není jisto, zdali on sám rukau swau čili meč z pošwy wypadlý tak jej probodl prostředkem břicha, že z něho wšecky wnitřnosti wyběhly. Stal se pokřik po wsi; jedni skočili na koně, jiní se zbranemi sem tam se rozběhli, hledajíce spachatele takowého zločinu. W tom jeden jej našel položiwého, i ačkoliw měl ránu dosti smrtelnau, předce uťal jemu hlawu mečem, prawě:

Pekla ty do stínů černých ne bez winy zajdeš;
Skrz tebe zeť Cereřin činy ať mé zwí, pamatuj si.

Kníže pak ačkoliw byl položen w takowé bolesti a zármutku, té noci a potomního dne nespustil ducha ani úst od chwálení boha, nyní slzawau lítost ukazuje, nyní ze hříchů swých se zpowídaje jak biskupu Heřmanowi tak jiným kněžím božím. Poplatek pak, který toho času byl přinesen z Polska, a což nalezl w komoře swé, skrz ruce biskupa dal rozděliti po klášteřích. A když byl wšecko nařídil, co bylo potřeba naříditi za duši, řekl: Dejte synáčkowi mému trubičku mau a mé kopí házecí; ostatní není mé, abych mu dal, co bůh we swé moci zanechal. A tak w noci potom po kuropění w rukau kněží dne 22 Prosince jako dobrý boží bojowník dwojí podstatu lidskau rozdělil na její počátky, a beze wší pochybnosti wěříme, že buď již dosáhl buď brzy dosáhne družstwa nebeského. Za jehož marami jda jeden z duchowenstwa, až ke hrobu opakowal takowé kwílení, wolaje: Duše Břetislawowa Sabaoth Adonay ať žije oswobozena od smrti, Břetislaw Ischy-

ros. Diwná wěc, pláčem swým duchowenstwo a lid tak po- 1100
bádal ku pláči, že pláče ještě wíce bys chtěl plakati. Pohřben jest pak s welikým nářkem swých na hřbitowě kostela swatého Wácslawa wenku před dweřmi na lewé straně, jak byl sám nařídil. Tam sestra jeho Ludmila, služebnice bohu oddaná, wystawila na pilířích kapli klenutau ke cti sw. Tomáše apoštola, a ustanowila, aby w ní každého dne byla slaužena mše za zemřelé. A poněwadž se hned roznesla powěst w lidu, že jest kníže zabit z náwodu Božeje a Mutiny, které byl prwé wypudil kníže ze země swé, rozmýšlíwají se někteří, zdali winnější jest, kdo dal radu čili kdo přiwolil, aby učinil; ale w prawdě jsau oba zločinci; nicméně wšak winnější jest ten, jenž ke wraždě radí, protože sebe samého i druhého we zločin uwodí. Tedy jste wy Břetislawa zabili, kteří jste, aby zabit byl, radu dali. Poslali jsau ihned biskup a županowé se spěchem na Morawu k Bořiwoji posla, aby si přispíšil obdržeti dané sobě od císaře někdy celé země české knížetstwí. Kterýž přišed, spěšně w samý den božího narození s přiwolením wšechněch wespolek pozdwižen jest na stolec. Tehdy sprawedliwosti bohyně setřela naskrz stopy swé, které byla sotwa zůstawila w Čechách wtlačené, když rozhněwawši se na země odešla do wlasti nebeské. Nebo bylo práwo Čechů, aby wždycky z knížat jejich rodu starší dle narození dosáhl stolce w knížetstwí.

14. Léta od narození páně 1101 Oldřich a Lutolt, synowé 1101
Konradowi, zapudiwše posádky z Morawy, kterých tam byl Bořiwoj při odjezdu swém zanechal na stráži, uwázali se w hrady swé; podobně Božej a Mutina wrátili se z Polska, a kníže Bořiwoj propůjčil jim milost swau ne ze srdce, nýbrž že toho potřeba času žádala, i obdrželi zase hrady swé, které měli prwé, Božej Žatec a Mutina Litoměřice.

15. Téhož léta Oldřich přišel k císaři we městě Řezně, a staral jej prosbami skrze přátely swé, i doléhal naň nesmírnými sliby, aby mu nawrátil knížetstwí země české od bratra jeho mladšího Bořiwoje jemu nesprawedliwě předuchwácené. Císař, wzaw od něho peníze, dal mu znaky knížetstwí a korauhew; ale předestření, aby za kníže zwolen byl, wzložil na wůli Čechů. Tehdy Oldřich wyprawiw posla, muže welmi wýmluwného, jménem Neuše, syna Dobřemilowa, winil bratra swého Bořiwoje, wytýkal županům, a hrozil jim, odwolávaje

1101 se, že jest starší wěkem, a wyžadowal sobě důstojenstwí stolce knížecího, mladším bratrem nesprawedliwě sobě odňaté. On, ač byla pře jeho sprawedliwá, wšak darmo chytal za ocas, kde rohy pustil. Tak Oldřich pozdě se pokaušel, aby bratra swého Bořiwoje, již na stolci utwrzeného, wypudil z panstwí. Když pak z wyřízení posla swého widěl Oldřich, že ani bratr jeho nechce od stolce upustiti, ani županowé k jeho úmyslu přistaupiti, obdržel jen tolik prosbami, aby směl s powolením císařowým mocí napadnauti na zemi sobě náležející; a hned přitowaryšili se k jeho družstwu mužowé we wěcech wálečných stateční, Sigard hrabě ze zámku Sály a bratr jeho biskup Frisinský, jménem Oldřich, a swak jeho po sestře jménem Fridrich. Jejich ducha byl roznítil k žádosti wálky, slibowaw jim zlaté hory a ujišťowaw, že jemu jsau přátely wšichni země české starší. Krom toho, odkudž jen mohl, nemálo sobě ku pomoci zjednal Němců, kteří dle hlauposti swé myslili, že jsau w Čechách zlata a stříbra tíže na ulicích rozházeny a wywrženy. Když pak ty sebral w jedno, wtrhli Oldřich s bratrem swým Lutoltem w měsíci Srpnu do krajin země české, ale o zlém znamení. Nebo Bořiwoj sebraw wojsko, wytáhl jim wstříc, a zarazil jest tábor na dwau chlumích u zámku Malína, hotow jsa nazejtří swésti s nimi bitwu. Němci pak nedaleko s druhé strany potůčka Wyspliše zřídili tábor, tak že obě wojska mohla od obojích býti widěna. Když pak oni shledali, že jest jednomyslná stálost Čechů při knížeti Bořiwojowi, prawili k Oldřichowi: Kde pak jsau starší národu českého, o kterých jsi prawil, že jsau twými přátely. W prawdě lhal jsi w hrdlo swé, a nás jsi sklamal a uwedl we weliké nebezpečenstwí. Chtěli jsau se wrátiti, ale nemohli, protože po též cestě za nimi Swatopluk s bratrem swým Otau, weda s sebau dwa zástupy, přicházel knížeti Bořiwojowi ku pomoci? Co měli činiti? Welkau odewšad stísněni jsauce auzkostí, cestau auzkau a příliš těsnau stezkau, kudy se chodí přes les k Habrům, pospíšili sobě w noci hanebným útěkem. Tam jest biskup Frisinský ztratil kápi swau. Tam pro obtížnau cestu odhodilo wojsko wšechen náklad s wěcmi potřebnými. Když pak bylo ráno, přišli Čechowé, a rozebrali kořisti, při kterých nepřítele nebylo. Byli pak toho času Bořiwoj a Swatopluk sworní a jedné mysli wespolek; ale odkud wznikla mezi nimi

různice, powím w krátkosti, obrátě se k začátkům málo dřewnějším. 1101

16. Léta od narození páně 1102 Wladislaw kníže polské, 1102
maje .dwa syny, jednoho narozeného ze sauložnice, jménem Zbyhněwa, druhého pošlého z Judity, Wratislawa krále dcery, jménem Boleslawa, mezi ty rozdělil panstwí swé na polowice; ale poněwadž dle slow páně každé králowstwí w sobě samém rozdělené spuštěno bude a dům padne na dům, i jak se wůbec říká, .dwa kocauři do jednoho pytle chycení že spolu býti
nemohau, léta od narození páně 1103 Zbyhněw hned po smrti 1103
otce proti bratrowi swému zdwihl zbraň, a slíbením peněz přidružil sobě kníže Bořiwoje ku pomoci. Tento hned poslal pro Swatopluka na Morawu, a když se spolu sešli, zarazili ležení wedlé zámku Rečena. To když slyšel Boleslaw, poslal wychowatele swého Skrbimíra, a žádal knížete Bořiwoje, aby pamatowal na příbuznost; prawil, že jest jemu po Juditě sestře jeho bližším; a mimo to podáwal jemu do ruky desíti měšců naplněných tisíci hřiwnami. O peníze! wy wšeho zlého králowé, podwodu přátelé, wíry protiwníci a nepřátelé. Wy sprawedliwost kazíte, prawé saudy podwracujete. Wámi podplaceni Hrabiše a Protiwen, knížete Bořiwoje rádci, přinutili samého knížete, slowo Zbyhněwowi dané zapříti. On pak hned, wzaw peníze, nawrátil jest se k domowu; a poněwadž ani peníze nedal Swatoplukowi, on rozhněwaw se welmi a rozpálen hněwem, když odcházel, řekl prý: můj požár zříceninami uhasím.

17. Léta od narození páně 1104 zwolen jest Jan za biskupa morawského. Téhož léta poslal Swatopluk do Čech wyzwědače neprawosti, udawače sprawedliwosti, rozséwače neswornosti a wšeho zlého auskoku wynálezce, a kteří by 1104

Seštwati jednosworné uměli do zbraně bratří.

Ti obšedše skoro weškeré hrady w Čechách, jedny penězi podplatili, jiné dary, jiné sliby zawázali, a které znali dychtiwé nowých wěcí nebo zbawené důstojenstwí nebo wrtkawé a ducha nestálého, wšecky swými auskoky získali k straně knížete Swatopluka. Když se to tak nastrojilo, léta od na-
rození páně 1105, když slunce meškalo w desátém díle wáhy, 1105
wkročil Swatopluk se swau družinau do Čech, i wyšly jsau jemu wstříc zástupy newěrných; někteří však z nich očeká-

1105 wali, aby jej otewřenau branau přijali downitř zdí hradu Pražského. Ale prwé téhož dne kněz Bořiwoj welmi brzy z rána přišed, napřed osadil hrad, a wložil do něho silnau posádku, a poručiw jej biskupu Heřmanowi, se swými se odebral na Wyšehrad. A hle! Swatopluk w pořádku se šesti pluky pěkně upravenými objewil se w poli, a poněwadž jemu nikdo newyšel naproti z hradu, w nejistotě a w pochybnosti maličko se zastawil, a potom hned přebředše přes řeku Wltawu pod wesnicí, která slowe Bubny, přiblížili se ke hradu, ale našli brány zawřené a na zdech bojowníky udatně odporující. Tam od jedné služky stojící na zdech ošklivě bywše pohaněni, tauž cestau se nawrátiwše, zarazili stany mezi oběma hrady na místě, kde se w sobotu konají obchody, domníwajíce se, že z obojího hradu spřísežencí jejich tu noc sběhnau se k nim. Čehož když dokonce neučinili, když bylo ráno, Swatopluk, swolaw shromáždění, tak začal mluwiti k swým: Ačkoliw není teď kdy, abych se dal do obšírné řeči, předce powím něco málo whodného, aby se nezdálo někomu, že se bojím příhody smrti. Nebo bojácným a nečinným, kterým se bídný žiwot widí býti příjemný, jest smrt nejpřiměřenější; ale udatnému muži najíti smrt w boji sladší jest než nektar tekutý. Wšak jsem já dáwno u sebe uzawřel, buď dojíti chleba a cti lepší, buď w boji podlehnauti smrti čestné. Ale wám jest se nyní chrániti té smrti, aby žádný z wás nebyl jat a s rukama za zády swázanýma nepřátelům diwadlem učiněn, jako wůl na porážku weden, a aby nepadl zabit sekerau. Nebo poraženým jest jediné wítězstwí to a památka chwály hodná, aby se nepřátelům nedostalo wítězstwí bez krwe. Tak prawil, a ihned obrátiw se s družinau swau na cestu do Morawy, řekl k Wackowi županowi: O bídné řízení štěstí, kterým nyní nucen jsem seděti na zemi jako sowa, jenž jsem se zdál jako obratný orel powznešen býti skoro až k oblakům. Ale Wacek jemu prawil: Nesmí tě pane zhrotiti toto protiwenstwí, po kterém tím rychleji přijde blaženější štěstí, poněwadž také po wodnatém mraku jasnost slunce wíce se stkwí. Neb takowá jest nestálost wšech wěcí na swětě. Při jich odchodu kníže Bořiwoj se swými je pronásledowal, i ačkoliw měl sedmkrát wíc bojowníků, předce neodwážil se swésti s nimi bitwy, protože se bál newěry swých, aby se

opustíce jeho ležení, k wojsku nepřátelskému neobrátili, ale 1105
pronásledowal je pozdálečí až ke wchodu lesa.

18. Léta od narození páně 1106, když wynálezce nesworností 1106 ďábel rozséwal nesworností po weškerém swětě, byli jsau někteří z jeho pomocníků z welmožů německých, kteří swedše syna císařowa, totiž krále Jindřicha Čtwrtého, nawedli jej, aby proti otci swému zbraně se chopil. A on, utíkaje před synem, we městě Řezně s malým počtem ohradil se we zbrani, a poslal pro kníže Bořiwoje, aby mu přitáhl s wojskem na pomoc. Také bez prodlení přitáhli Čechowé, a nedaleko Řezna zarazili ležení u řeky Řezny; s druhé pak strany též řeky bylo ležení syna císařowa. Tu ti, kteří se zdáli býti přátelé císařowi, prwní Lipolt markrabí rakauský, daw se na útěk w noci, nawrátil se domů se swými. Děpolt pak a Berengar markrabowé odebrali se do ležení krále Jindřicha mladšího. Widauce pak Čechowé, že byli odewšad opuštěni, neméně, jak nejrychleji mohli, pospíšili spolu na útěk w noci. Což když spatřil císař, opustil Řezno, a přešed od polední strany po cestě, kterau se chodí do Netolic, wešel do Čech, kníže pak Bořiwoj poctiwě jej přijaw, jak císař sám chtěl, dal mu průwod k Sasům zemí swau císaře důstojný, i dowedl jej až ke swaku swému Wigbertowi. Odtamtud táhnuw skrz Sasy a přes Rýn, přijel do Leodie, kdež po nemnohých dnech pozbyl se žiwotem císařstwí dne 7. Srpna.

19. Téhož léta Swatopluk, swolaw ty, kteří s ním byli odtáhli z Čech, co by měl činiti, již w díle započatém tázal se o radu. Tu Budiwoj, syn Chřenůw, wěkem starší než druzí a jazyka wýmluwnějšího, muž we protiwenstwí i w štěstí mysli chladné a w takowých záležitostech od prwního mládí wyučený a plný auskoků, takowau řeč k němu učinil: Proměnliwý jest wýpadek w bitwě, a brzy ti, brzy oni měli wrch we wálce. My wšak, bratří, ještě jsme nebojowali do krwe, ještě jsme neučinili hlawám swým mostu, po kterém se přichází na stolec, který wšak také učiníme, jestli nás osud donutí jej učiniti. Ale poněwadž newždy zbraní, nýbrž častěji auskoky se přichází na příkré wrcholy sláwy, nyní odložíce zbraň, užíme auskoků. Neb takowými spůsoby jest Troja od Argů dobyta w desátém roce. A Prudentius prawí we Psychomachii, řka:

1106 Nic rozdílno není, zdali zbraň neb lest ti pomůže.
Také bez prodlení poslán jest druhý, abych tak řekl, prohnaný Sinon do Čech, přerozličným naučený auskokům, wnuk Hapaty, který připrawen na obojí štěstí, nebál se příhod smrti, kterému slušně zní jméno mužský, protože mužsky si počínal. Nebo jako někdy Sinon Argivy ozbrojené zawřené do koně skrze swé lži wtáhl downitř zdí Troje, tak prohnanými smyšlénkami tohoto otewřela se knížeti Swatoplukowi země česká přemožená. Ten když přišel ku knížeti Bořiwojowi, pad na kolena, slzami přetwářenými skropil nohy knížete, a když mu bylo kázáno wstáti, takto mluwil: O, já bídný, že jsem sotwa útěkem se ztratil a sotwa jsem ušel nešlechetným rukaum zlého Swatopluka, který kdyby mě byl chytil, bez pochyby tyto oči byl by mi wylaupil. I poněwadž se na něm jinak pomstíti nemohu, o bože wšemohaucí, buď mi dowoleno tajemstwí jeho odkryti, buď mi dowoleno wyzraditi wšecky, kteří jsau w této zemi jeho přátelé. A tak míchaje prawé s křiwým, ze mnohých hanebností winil Swatopluka, i aby mu wíce bylo wěřeno, stwrdil řeči swé přísahami. Takowými chytrostmi a úklady muž dobrý a sprostý, kněz Bořiwoj, sklamán a mnoho wěře lžem, sněti silné, na kterých i sám podepřen seděl i čest jeho wisela, neprozřetedlně přesekal a s wysokého wršku spadl. Nebo přátely swé wěrné Božeje a Mutinu často zajmauti a jako nepřátely wlasti trestati chtěl. Ale poněwadž měl rádce swé Hrabiše a Protiwu plné pletich, nebyla wůle jeho tajna řečených županů, Kteřížto hned se odebrali k bratru jeho Wladislawowi, a dodali ostnu jemu, který již reptal a zuřil, aby ještě wíce zuřil proti wlastnímu bratru swému Bořiwojowi, kterému již byl wypowěděl wěrnost a bratrstwí swé i přátelstwí a zjewně byl poslal k Swatoplukowi na Morawu bratra Wilémowa jménem Pula. Když pak on přišel, Wladislaw a ostatní županowé, ach nesmyslní a jako swoji wlastní wrahowé a wlasti nepřátelé, k swé zkáze přitáhli wzteklého wlka do owčince owcí, aby roztrhal netoliko owce, nýbrž i pastýře samy. Tedy Bořiwoj tichý jak beránek, zbawen jest panstwí, a Swatopluk zuřiwější než tygr, diwější než lew, dosazen na knížetstwí
1107 léta od narození páně 1107 14 dne Kwětna.

20. Tomuto skutku nowému a prwé w Čechách nebýwa- 1107
lému diwili jsau se národowé wůkol sausedící, a předpowídali napotom Čechům mysli lehké horší wěci z předtuchy. Z toho se uherské země synowé, prázdné hlawy, těšili, z toho polští otrapowé rty neobřezanými blahořečili, protože pokud tito knížata sebe samy nepokojili, oni pokoje požíwali. Mnozí wšak ze županů, které byl Bořiwoj sám z nowáčků udělal župany, prowodili jej, a s ním do Polska jeli. Wida pak, co se dálo, Soběslaw, třetí dle narození po Bořiwojowi, jsa již mladík dobrého nadání, následowal bratra do Polska. Týchže časů král Jindřich Čtwrtý práwě byl w Sasích. K němuž Bořiwoj pospíšil a na křiwdu sobě učiněnau naříkal; i aby mu bezpráwně odňaté nawrátil knížetstwí české, slibowal mu dáti zlata a stříbra množstwí weliké. Ihned král, poslaw jednoho z dwořanů, tak wzkázal Swatoplukowi w krátkosti: Při koruně na hlawě mé wzkazuji ti a poraučím, abys bez odkladu přišel ke mně; nebo jestliže budeš meškati přijíti, beze wší pochybnosti já we sprawedliwosti tebe i Prahu twau rychle nawštíwím. On pak hned, shromáždiw wojsko, přišel, a pod samým wchodem lesa u hradu Chlumce swolal welmože a dwořany, a představil jim bratra swého Ottu, prawě: Já půjdu samoten, a s nasazením hlawy swé budu zkaumati obojetné přátely królowy. Wy zde čekejte pochybných účinků nejisté příhody. Ostatně Bůh wšemohaucí předcházej a prowodiž waše skutky. A wzaw s sebau několik málo, šel odwážliwě, maje wpadnauti do otewřeného osidla. O! pošetilá maudrosti muže, ba smělá smělosti knížete! Šel nejsa nepowědom toho, coby mu měl učiniti král zkažený zlatem a lakomý jak peklo. Když pak přišel, král beze wšeho slyšení dal jej wstrčiti do wězení, a swolaw ty, kteří s ním byli přišli, odewzdal jim kněze Bořiwoje, aby dowedauce jej zpět do hradu do Prahy, opět pozdwihli jej na stolec knížecí. Kteřížto wracejíce se s ním, třetího dne položili jsau tábor blíž zámku Donína. Uslyšew o tom Otto, dí k swým: Co tu čekáme? již se stalo, čeho jsme se báli, a čeho jsme se strachowali, již se přihodilo. Jděme a wizme kníže nowé, zdali jej królowská prawice obrání proti této naší. A spořádaw z wybraných wojínů šest legií, přešel jest w noci přes hory, ráno pak časně wtrhnul do ležení Bořiwojowa. Ale on zwěděw to

1107 prwé, již byl útěkem zmizel, protože přeběhlík jeden z ležení Ottowa byl mu podtají wěc oznámil.

21. Biskup wšak Heřman, muž opatrný a sprawedliwý, mezi rozmanitými příhodami obau knížat jako mezi Skyllau a Charybdau postawen jsa, aby se nezdálo, že za nejistau stranau jich obau šel, odebral se pryč ku příteli swému Ottowi biskupu kostela Babenberského. Bořiwoj pak, ač neobdržel, čeho žádal, předce peníze, které byl králi slíbil, zaplatil. Ale poněwadž wšichni lidé, jak se wěci mají, tak jsme welcí a malí, hle kníže jména welikého, wsazen jsa do wězení, poddán jest rozkazům člowěka nejmenšího, a od méně hodných trýzněn jest potupau. Ach! jak welké on we prsau swých péče přemítal! jak často skrze přední w paláci hněw králůw ukrotiti hleděl! Ale poněwadž o ruce prázdné darmo se tluče na dwéře králowské, ruka wšak mazaná diamant přelámá, slíbil jest králi deset tisíc hřiwen stříbra. Ach, čehoby člowěk nedal, když meč doráží na jeho šíji. Kdoby, jsa postawen w auzkosti, nedal rád za sebe, což by koliwěk měl? Wšak kdyby král od něho wyžadowal sto tisíc hřiwen, nebylo by nic pošetilejšího, jak kdyby za žiwot swůj třeba zlatých hor neslibowal. Pro takowau příčinu král, wzaw od něho přísahu wíry, propustil jej, a poslal s ním jednoho ze swých služebníků, který by přijal plat swrchu jmenowaný. On pak když přišel do Prahy, ihned olaupil chrámy poswátné, sebral ozdoby ženské, a cožkoli se třpytilo zlata a stříbra w Čechách, sehrabal, a sotwa sebral sedm tisíc hřiwen stříbra. Za ostatní wydal bratra swého Ottu králi za rukojmi. Podobně také biskup Heřman přišed z důchodů kostela swatého propůjčil knížeti 70 hřiwen ryzého zlata. Též jest téhož kostela 5 plášťů s lemy položeno w zástawu w Řezně u Židů w 500 hřiwnách stříbra. W skutku nebylo opata, nebylo probošta, ani duchowního, ani laika, ani Žida, ani kupce, ani suken kraječe, ani citarníka, aby nepřispěl nerád něčím knížeti ze swého krámu. Po málo wšak dnech Otto wybawil se útěkem, a wrátil se jest ke bratru swému od dworu králowského, což se králi welice nelíbilo.

1108 22. Léta od narození páně 1108. Jak se stáwá často, kde muž a žena spáwají w jedné posteli dwa,

W tom narodí se třetí, člowěk aby z něho byl; 1108
tak choť ušlechtilá knížete Swatopluka

Pachole zrodila jest autlé a připiala k prsu;

pro kteréžto král Jindřich po pěti měsících poslal a ze swaté wody křtu je wyzdwihl a dle jména swého nazwal je Jindřichem. A když je poslal zpět k otci, wšechen dluh, totiž tři tisíce hřiwen, kmotru swému Swatoplukowi odpustil, a kázal, aby byl připrawen s ním na wýprawu proti ukrutnosti uherské, protože k prosbě některých Němců byl uzawřel táhnauti tam na pomstu za zawraždění Jerusalemských, které byl národ ten pro ukrutnost swau s část mečem usmrtil, část do otroctwí uwedl. A již w měsíci Září, když meškal Swatopluk kněz s králem w Uhřích u hradu Prešpurka, Bořiwoj s Poláky wtrhnul jest nepřátelsky do Čech, obrátiw Wacka a Mutinu na útěk s posádkami jich z ohrady, která byla welmi pewně položena proti hranicům polským. Nebo byl kníže Swatopluk při swém odjezdu těmto dwěma wšechnu starost swau poručil, a aby byli země české ochranau, wšechněm je představil. A když Wacek widěl, an towaryš jeho Mutina nebojuje udatně; z té příčiny domníwaje se, že z jeho rady Bořiwoj wešel do Čech, ihned poslal jest tajně jednoho ze swých bojowníků, aby to wšecko knížeti Swatoplukowi oznámil. Podobně jiného bojowníka nawedl lstiwě a poslal do ležení Bořiwoje knížete. Kterýžto na obojí připrawen,

Kutiti jednak lest nebo smrt podstaupiti mužně,

když přišel k řečenému knížeti Bořiwojowi, stawěl se, jako by byl utekl z ležení Swatopluka knížete, a zwěstowal, že se již wrátil z Uher, a že zejtra s nimi bude bojowati, stwrdil přísahau na wíru swau. Těmi lžemi oni přestrašeni, té samé noci do Polska jsau se nawrátili. To když uslyšel král Jindřich, řekl prý kmotru swému Swatoplukowi: Jestli nepomstím škod twých nad Polany, ať jsem nawždy jmín za sprostšího řásy odhoděné. Mezitím Swatopluk zahořew hněwem, w nepřítomnosti na nepřítomného Mutinu zuby skřípal, očima jiskřil, a dýchal z hluboka. Sotwa dne dočkal, aby na něm wylil zlost swau; pokládal za nic, by jediného Mutinu potrestal; již ukrutnými sliby a přísahau se zawázal, že celé to pokolení jako swítilnici mečem zhasí. A poněwadž několik jich měl we službě swé před očima, w srdci želel toho, ale

1108 oblíčejem ukazowal se weselým ke wšem, Potom když přicházel, pod samým wýchodem z lesa, wedlé hradu řečeného Litomyšl, Wacek s Mutinau wyšli jemu naproti. A bylo toho dne třikrát wzkazowáno Mutinowi od přátel jeho, že neutečeli, přijde bez pochybnosti buď o žiwot buď o oči. Ale poněwadž naň již doléhal jeho osud, widěla jsau se mu slowa přátel jeho jako bláznowstwí. Wšak není, prawil, muž udatný, kdo se bojí osudu smrti.

23. Ale když wešli do hradu do Wratislawě, druhého dne nejčasněji ráno swolal wšecky přední muže we hromadu; a když se sešli do jednoho, jako lew ze swé klece wypuštěný na jewiště stojí řwa a se hřiwau zježenau čeká na pokrm, tak Swatopluk wstaupiw do jistby, posadil se uprostřed na podzídku kamen, wíc než kamna sedmkrát ohněm podpálená zlobau rozpálen, a ohlídnuw se na wšecky, pohleděw strašliwýma očima na Mutinu, takto otewřel ústa hněwiwá: O! plémě nenáwiděné a pokolení Bohům protiwné! o! zlosynowé Wršowici, našeho rodu nepřátelé domácí! Zdali mi kdy wypadne z paměti, že jste nad pradědem mým Jaromírem na hoře Welizi wykonali wám owšem kratochwilnau, ale nám wěčnau potupu? Zdaliž nebudu toho pamětliw, že jste bratra mého Břetislawa, jako wýtečnau hwězdu w celém swětě knížat, ty a bratr twůj Božej zlým úkladem zawraždili! Což pak prowinil bratr můj Bořiwoj, který panowal pod waší mocí a we wšem wás jako wlastní zakaupený otrok poslauchal? Ale pro hrdost wám wrozenau nesnesli jste knížete powahy skrowné; a kolik jste mně spůsobili nepokoje obwyklými auskoky, až jsem swolil k wašim zlým radám a hřeše proti bratru swému Bořiwojowi welmi jsem zhřešil, protože jsem jej stolce zbawil! a to jest jediné, co mne bolí a bude boleti na wěky. Ještě slyšte opět a opět, o moji welmoži, co jest syn neprawosti a hlawa wší bezbožnosti učinil, tento Mutina, kterého jsem já onehdy, když jsem s wámi wytáhl do wojny, co druhého po sobě zanechal, předstaweného a welitele této země. Ten pak dobrý člowěk, stawě se jako by wyšel na honbu, nestrachowal se w noci zajíti do Polska do hradu Swídnice, aby se uradil se strýcem swým Nemojem, jak by mě se stolce sehnal. I strhnul se hluk zmatený, a ducha knížete hořícího hněwem podpálili, aby wíce a wíce hořel, swým přízwukem.

W tom kníže, pokynuw se strany katowi přítomnému, jenž 1108
wěděl o jeho předsewzetí, wyšel wen. Kterýž hned na Mutinu, ničeho takowého se neobáwajícího, obořil se. O podiwuhodné trpěliwosti župana! Ke dwěma ranám seděl ani se nehnul, po třetí wšak, když chtěl wstáti, uťata jest mu hlawa. Tauž hodinu a w též jizbě jsau jati Unislaw, Domaša a dwa synowé Mutinowi. Jediný pak Neuša, který byl z jiného rodu, ale s Mutinau welmi přátelský, když widěl, co se dálo, dal se na útěk, a byl již utekl wen ze hradu, utíkaje chrastí, leč bylo ho poznati po sukni čerwené. Kterýž hned jest jat a očí i mužského audu zbawen. A jak se často stáwá, když wtrhne krwolačný wlk do owčince owec, že zůří, wraždí a prwé swého wzteku neukrotí ani od wraždění neupustí leč po zawraždění wšech owec; tak Swatopluk okrwawen wraždau jednoho člowěka, zahořel zlostí, a kázal, aby wšechen onen rod, bez rozdílu wěku a bez promeškání času zbawen byl hrdla, a před zástupem županů tu stojícím řekl: Kdo se neostýchá splniti mé rozkazy, bude mu hrubá dána zlata ruda. Ale kdo Božeje a syna jeho zabije, dostane stokrát tolik, a obdrží jejich dědictwí. Rychleji newyletí wětrowé, když král jejich Aeolus hrotem swým propichne bok hory, pod kterau jsau w zawření držáni, než welmoži Wakula, Heřman, Krása a jiní welmi mnozí wskočili na koně a letěli během okřídleným k usmrcení Božeje a syna jeho; druzí rozběhli jsau se po zemi, a pátrali, aby celý ten rod wykořenili.

24. Mezitím Božej w dědině Libici, ach neznaje co mělo přijíti, když sedal se synem a s chotí k obědu, byl tu chlapec, a prawil: Hle, pane, mnoho jich bez řádu běží sem spěšně přes pole. Ale on prawil: Přicházejí z wýprawy; nechať k nám přijdau s božím požehnáním. Co to prawil, hle newlídník Krása otewře dwéře, a zablesknuw mečem taseným, zwolá: Zhyň zlosyne, zhyň, jenž jsi se poradil zle, když jsi mého příbuzného Tomáše zabil bez příčiny w čas postní. I wstaw syn jeho Bořuta, dí: což činíte, bratří? Jestli nařízeno, abychom byli jati, můžeme býti jati beze zbraní a bez hluku; a neostražitý již měl w sobě meč až po jílec prostředkem břicha. A bez prodlení meč ještě krwí synowau zmáčený měl také otec w hrdle. Oni pak wybijci, jako hradů dobywatelé, nesmírné rozebrali jsau poklady, a jako prawí Kato:

1108 Za krátký promaříš, co za dlauhý čas se nabýwá. Nebo z takowého bohatstwí nezbylo ani látky, jíž by se pokrylo jich tělo; nýbrž bez rakwe a bez služby pohřební Božej i syn jeho Bořuta jako mrchy nazí jsau uwrženi do jámy dne 27 Řijna. Nemohl jsem se dowěděti, kolik hlaw z toho pokolení odewzdáno bylo smrti, protože nebyli zabiti ani jednoho dne ani w jednom místě. Nebo jedni byli wedeni na tržiště, a jako hlaupá zwířata zkoleni. Jiní na hoře Petříně sťati; mnozí w příbytcích neb na ulicích byli usmrceni. Ale co mám říci o smrti synů Mutinowých, jichžto smrt widěla se býti wšeliké smrti ukrutnější? Nebo byli dobrá pacholátka, oblíčeje auhledného, pohledu líbezného, jakých ani wtipný umělec w bílé slonowině ani malíř na stěně nedowede wytwářiti. Nebo widěli jsme je žalostiwě wléci na tržiště, a kterak častěji wolali: máti má! máti má! když je krwawý kat oba jako prasátka pod sekyrkau podřezal nožem. Rozutíkali jsau se wšichni bijíce se w prsa swá, aby newiděli kata tak ukrutný skutek konajícího. Ostatní wšak, kteří zůstali z rodu toho, zmizeli útěkem, jedni do Polska, jedni do Uher se ubírajíce; o jejichžto zkáze jak i rozptýlení, ač bychom měli látku obšírnau ku psaní, wšak aby se nezdálo, jako bychom zpěwem kozlím ukončili truchlohru, wraťme se, odkud jsme se maličko uchýlili, ku kronice.

25. Stalo se jest pak, když se král Jindřich nawracel od hradu Prešpurka zdwihnuw obležení, že Koloman král uherský za nedlauhý čas potom, chtěje se pomstíti za škody knížetem Swatoplukem sobě učiněné, wtrhnul do Morawy a jal se nepřátelsky ji hubiti. Nebo když král Jindřich, zabrán do wojenského brojení, se wšech stran swíral hrad Prešpurk obležením, kníže swrchuřečený se swými Čechy, cokoli bylo s té strany řeky Wáhu až ke Trenčínu, ničeho byl nenechal bez wypálení. Často také wyhledače neboli wyzwědače wyslané od krále uherského týž kníže byl zjímal a zbawil nosu i zraku. Podobně jednoho dne wíc než tisíc mužů z wybraných bojowníků k tomu od řečeného krále wyprawených, aby aukladně buď štítonoše picující lapili, buď na Němce neostražité w noci udeřili, kněz Swatopluk, přezwěděw, kde se mezi bařinami skrýwali, najednau na ně udeřil, a zajaw wšecky do posledního jak ryby do wrše wywržené, jedny byl dal zbíti, jiné na ko-

níku oběsiti, několika pak málo za welké peníze přijaté byl 1108
darowal žiwot. Pro takowé skutky a jiné toho spůsobu, kterými byl Uhry stihal kněz Swatopluk, když slyšel, že král, totiž Koloman, wtrhnul do Morawy, ihned sebral jest wojsko obojí, české i morawské; a když spěchal w temné noci lesem, dychtiw jsa tajně podejíti nepřítele a s ním nazejtří swésti bitwu, mezi tolika tisíci bojowníky, kteří spěchali s ním, diwná wěc! do zřítelnice oka knížete samého sněť ostrá zle wyčníwající tak silně wrazila, že raub sotwa wytrhli i s okem, a zdwihli kníže polomrtwé, i wrátilo se wojsko domů smutně dne 12 Listopadu.

26. Léta od narození páně 1109 dewátého dne měsíce 1109
Unora, poněwadž uhodil welký mráz a wšecky wody byly zmrzly welmi, kněz Swatopluk, když již zahojena byla rána oka wytrženého, bez prodlení opět sebraw wojsko, tři dni a tři noci bez přetržení spěchaje, wpadl do Uher; a když žádný z nich o tom prwé nezwěděl, z nenadání dorazil s wojskem ke hradu Nitře, a byl by do něho wskočil, kdyby byli strážní, kteří tam jsau pořád na hlídce, nezawřeli brány. Tedy když zlaupili a wypálili podhradí, potkali jsau se na zpáteční cestě s pluky četnými na wozích a na koních, kteří utíkali do hradu prwé řečeného. I sebrawše je wšechny najednau jako snopy na poli, spálili jsau wsi jejich, spustošili celau onu krajinu, a naložiwše ohromnau zásobu dobytka i hojnost wěcí jiných, wesele nawrátili jsau se k swým wlastním domowům.

27. Téhož léta nejwýtečnější král Jindřich, pamětliw jsa hněwu swého a nenáwisti proti knížeti polskému, jménem Boleslawowi, pamětliw slibu, který byl slíbil kmotru swému Swatoplukowi u hradu Prešpurka, jak jsme wýše oznámili, konaje cestu skrz Sasy, wedl jest s sebau Bawory i také Šwáby a Franky wýchodní i ty, kteří jsau na Rýně pod Kolínem Agrippinským až ku pomezí západnímu říše jeho. Také nescházeli Sasowé twrdší skal s dlauhými kopími, ku kterým když se též Čechowé připojili, w měsíci Září wtrhnul do Polska, a okolo prwního tamějšího hradu Hlohowa, nařídiw obležení, spustošil ji na obau stranách řeky Odry od řečeného hradu až ke hradu Rečenu, a opět s welkau kořistí nawrátil se jest do swého ležení. Tam když se již na tom ustanowil, aby nazejtří propustil kněze Swatopluka a jeho wojsko, strá-

1109 wili jsau celý den w záležitostech králowských až do noci. Wyskytl se mezitím w ležení jistý bojowník nejsmělejšího smělejší, a jak jsme později od wyprawujících uslyšeli, poslaný od Jana syna Tistowa z rodu Wršowiců, kterýž na obé jsa odhodlán, buď dojíti powěsti nabyté welkými skutky nebo se smrtí knížete zároweň ztratiti tento žiwot, stanul pod košatým bukem wedlé cesty, kudy se šlo ku králowskému dworu, maje pozor na náwrat knížete, až by se wracel od dworu králowa. Jakž jej pak uwiděl již za prwního nočního saumraku obklopeného náramným zástupem bojowníků jemu slaužících, wskočil na koně, a málo se wmísil do prostřed zástupu, i plným napnutím sil mezi lopatkami knížete wraziw kopí,

Prostředkem prsa jest železem proklál mu osudným;
on pak dříw než dopadl k zemi, wypustil ducha,
Toť pak před prwním jedenáctý den přede Říjnem.
Bez ducha tělo jeho s zármutkem hned jeho družstwo
Zdwihlo, a kwílelo, do ležení s pláčem je doneslo;
Welký pak w ležení noci té byl zmatek a rozbroj.

Neb sem a tam různo rozbíhali jsau se, a zase se wraceli, až od krále poslán byw Purkart stěží ukrotil nejistá lidu hnutí. Když pak bylo ráno, přišel jest král, aby truchlil nad kmotrem swým; a u přítomnosti wšech Čechů swolil, aby kohožbykoli chtěli, ze synů knížat swých sobě za kníže zwolili. Tož Wacek, jak byl we smutku, prosil se slzami, které mu wystaupily, aby jim bratra knížete zabitého, Ottu, ustanowil za kníže. A král ihned jej schwálil, a lid nemaudrý wolal w ležení třikrát Kyrie eleyson. Také bez prodlení, ježto málokteří o tom wěděli, syn Buzůw jménem Dětřich kwapil na woze, a čtwrtý den za prwního swítání přiwedl jest do Prahy Ottu, o nějž se Wacek a wšichni, kteří byli z Morawy, zasazowali, aby byl powznešen na wrchol knížecí stolice. Poněwadž pak se bez swolení Čechů a biskupa pokaušeli to učiniti, sklamala se jejich opowážliwost, i oznamowaly jsau se u prostřed shromáždění učiněné od nich přísahy. Nebo když dosazowali kněze Swatopluka, byli jsau wšichni Čechowé přísahami stwrdili, aby po jeho smrti Wladislaw, když by byl žiw, powznešen byl na stolec.

28. Mezi těmito takowými bauřemi lidu Heřman biskup a Pabian župan, který měl úřad na hradě Wyšehradě, ti,

poněwadž přewyšowali ostatní jak důstojenstwím tak také 1109
maudrostí, obdrželi wrch radau swau, a wší silau spůsobili, že i přísahy zůstaly neporušeny i Wladislaw práwa knížecí práwem pohledáwaná s přiwolením wšech obdržel. Pozdwižen pak jest na stolec, když slunce dlelo w dewáté části Wáhy. O jehožto ctnostech a sláwě widí mi se aby se prozatím pomlčelo, pokud obcuje w tomto žiwotě, abychom buď neuběhli w nařčení pochlebnictwí, buď kdybychom méně psali o jeho chwále, abychom neupadli w obwinění z ujímání. Pročež kdosi napomíná, prawě: Chwal statečnost knížete, ale po běhu tohoto swětla. Jak ale uslyšel Bořiwoj, že se bratr jeho mladší Wladislaw po smrti Swatopluka zmocnil panownického stolce, ihned odjel z Polska, a odebral se do Srbska k Wikbertowi, swaku swému dle sestry. W jehož radu spoléhaje a w pomoc, jakož i w některých našich zpronewěřilých slíbenau podporu důwěřuje, u vigilii narození páně ráno za swítání bez odporu wšelikého wkročil do hradu do Prahy, o! ke zkáze a k wyprázdnění kapes mnohých.

29. Tímto nenadálým obratem wěcí hradčané welice uleknuti, třásli jsau se, newědauce, které strany by měli w náhlých proměnách štěstí následowati. Mnozí, kterých staw byl šťastnější,

Wěcí we hradě swých zanechawše s dětmi drahými,
Běželi pryč, ku komu wšak spíše se dáti nejistí.

Mnozí proměny wěcí žádostiwí radowali se a plesali, a utíkajícím činili příkoří; neb z dopuštění knížete Bořiwoje majetek jejich rozchwáceli. Biskup pak Heřman postižen we swém paláci, jako by byl od nepřátel obstaupen, tak od swých spoluobywatelů hlídán byl w zawření. Nebo wěděli, žeby rád utekl, kdyby utéci mohl. Mezi těmito obapolnými strachy lidu Pabian župan Wyšehradský, kam by se obrátil, jistě newěda,

Chtěl odejíti raděj než z blízka na zločiny zříti;
A swěřený jenž byl jemu hrad jdauc odtud opustiw,
O wěci pospolité, jež na jeho jen byla péči,
Mnoho naříkaw, tak powěděl jest tu stoje smutný:
Česká, ach běda, země! ty, jenž tak weliká nejsi,
A předc toliko pánů máš, panujících tobě za jedno,
Ze kmene panského splozených a to weskrze mužských.
Již jest dwadceti těch, čítám-li je dobře, panáčků.

1109 Maudrý básník prý řekl jest proto někdy, Lucanus:
Moc přílišná sobě není ale národu těžká;
Neb což knížata poblauzní, wším tresce se národ.

Prawil, a jak swrchu řečeno, opustiw hrad Wyšehrad, meškal po wsech w jeho sausedstwí, postawen jsa w nejistotě obojetností Štěstěny.

Rychlejší mezitím, než hrom nebo wítr je, powěst
Rozličné hlasy po wšechněch rozšířila zámcích,
A w lidu po zemi wší byly zmatky tu chwíli přewelké.

Nebo mnozí, kteří neznají mrawů dobrých, majíce radost z nowot, běhajíce sem a tam po dědinách a hubíce je, očekáwali nejistých osudu příhod. Ale jiní, kterých smýšlení bylo wyšší a wíra čistší, zaměřili ku přednímu sídlu ke hradu ku Praze. Co měli činiti? Nejsauce toho newědomi, do otewřené běželi jámy, a nechtíce i chtíce přistaupili ku kostce osudů Bořiwojowých. On pak wlídně je přijaw, zawázal je přísahami a sliby mnohými, a poručiw je Hrabišowi županu, téhož dne odebral se s jinými do bezpečnějších zdí hradu Wyšehradu. Odtud ráno o prwní hodině w samý swátek přišel zpátky do Prahy, a přijat u welkém průwodu duchowenstwa, a tam slyšew mši swatau, zase nawrátil se do hradu předřečeného.

30. Té noci Otto bratr Swatoplukůw a Wacek župan přišli jsau od hradu Hradce s třemi pluky bojowníků, a položili jsau se táborem u potoka Rokytnice. Když pak bylo ráno, přiblížili se ke hradu k Wyšehradu, a wšecky cesty kolem dokola strážnými obsadili, tak aby nemohl nikdo wyjíti ani wejíti Bořiwojowi na pomoc. Nebo byl prwé kníže Wladislaw uzawřel, w předřečeném hradě we Hradci sám narození boží slawiti. Ale poněwadž zatím ku powolání krále Jindřicha musil w oktáv hodu wánočního býti při sjezdu králowě w Řezně, byl nařídil Wackowi županowi, aby jakby nejpilněji mohl, Ottowi, kterého byl ke swátku pozwal, připrawil hody. Sám pak pro rozkaz králůw pospíšiw, we hradě Plzni s ostatními župany zůstal po dwa dni swáteční. Třetího však dne, když zwěděl o tom, co se dálo we hradě w Praze, odložil a opominul uložení králowo, a we swátek swatého Jana apoštola a ewangelisty s těmi, kteří byli s ním we dwoře, přiběhl přede zdi řečeného hradu; ale nalezl brány zawřené,

Spatřil též branné, hotowé s ním dáti se w půtku. 1109
K nimž on na wysokých stojícím we hradě baštách
takto se jal mluwiti, prawě: W pokoji k wám přicházím; poznejte mne, a otewřte brány swému pánu. K těmto slowům knížete když nikdo neodpowěděl, rozhněwaw se welmi a mnoho jim hroziw, obrátil se na cestu přes potok Brusnici. A jak wystaupil na wrch kopce, uzřel z dálky w poli dlauhau řadu zbraní, s kterými Wácslaw syn Wigbertůw přicházel Bořiwojowi ku pomoci. A poslaw jednoho z dwořanů, zkaumal, zdali přicházejí co nepřátelé čili co přátelé. Jak se wšak prostředkem posla obojí na wzájem poznali, jinoch prwé řečený ulekl se, a nejinak táhl krok zpátky, než jakoby byl šlápl na tuhého hada skrytého w trní, a swolaw swé do jednoho hluku, prawil: Nemáme místa wolného k útěku, a není tajno, že nerádi podstupujeme los bitwy. Tolik jen se přičiňte, aby oni této bitwy nepřestáli bez pokuty. To řekl, a rozwinuli korauhew a wolali swatau Maří sobě ku pomoci. Kníže pak ctností sobě wrozenau wždycky nenáwidě wálek občanských, křik jejich i je samy málo wáže, chtěl jich minauti.

31. Tu Dětřišek, syn Buzůw, traud zlého, podpalce neprawosti, řekl: Jestliže tebe nehněte a nedotýká se twá křiwda od nehodných tobě učiněná, aspoň nám dopusť, ať seznáš, zdali jsme žiwé čili mrtwé maso. K tomu Wladislaw dí: Jestli se toto nepřičítá milosti, nýbrž nestatečnosti, tu chwíli uwidíš onde, kolikkrát se obrátí tento můj meč. A rychleji než to řekl, popadnuw štít, prwní daleko wyskočil ze zástupu, prwní hřímal we protiwném šiku; a jako ježatý kanec, hlukem psů obklopen, tak kníže od nepřátel obstaupen, tyto potřel, ony porazil, až pak lidskau krwí postříkán celý, ztratiw jediného župana Wacenu, co wítěz přišel do swého ležení rozbitého u paty hradu Wyšehradu. Strhnul se weliký křik w ležení z radosti, že knížete zdrawého dostali z bitwy. Syn wšak Wigbertůw, jako had, kterého pastýř swau holí wýpůlky přerazil, on zdwihaje hlawu a ztratiw ocas sotwa že leze, tak řečený mladík, některé ztratiw, některé pak maje těžce zraněné, se srdcem truchliwým welmi wešel do twrdých zdí Pražských. Wěc diwu podobná, což jich bylo poraněno, wšichni zemřeli. Co se diwíme, jestliže pro jeden zločin synů Pelejowých slunce

*

1109 zakrylo a zastínilo swé paprsky nad městem Argosem, když mezi těmito hrady wedlé sebe stojícími tolik horších spácháno jest zločinů. Neb ukrutněji se děje we wálce občanské, kdež syn otce cimbálkem a otec syna wybízí setkati se saubojem; jiný zýwá swého rodného bratra k půtce, jiný bratra jako nepřítele zajatého wáže a obírá, jiný swého příbuzného zabíjí, jiný přítele jako nepřítele usmrcuje, wšude hanebnost se prowozuje, wšude zločin nelidský se páše. O Ježíši, dobrý hospodine! co ty trpíš w lidské rodině? Jak ty showíwawě čekáš, bys jich měl méně, které bys měl trestati po zásluze?

32. Mezitím Wladislaw kněz již dáwno byl poslal napřed župany Heřmana a Sezemu ku králi Jindřichowi, který práwě we hradě Bamberce tehdejší wánoce slawil, a slibuje jemu 500 hřiwen stříbra, prosebně ho žádal, aby mu ráčil buď sám buď po swých zřízencích nawrátiti zase knížetstwí odňaté jemu od bratra Bořiwoje k radě Wigbertowě. Král pak, ač toho času byl welice hněwiw na Wigberta, wšak wíce roznícen zalíbením w platu jmenowaném, ihned swolaw wojsko, na začátku
1110 roku od narození božího 1110 dne 1 Ledna wtrhnul do Čech. A poslaw napřed dwa markrabí, Děpolta a Berengera, kázal, aby učiníce mezi sebau příměří, Bořiwoj a bratr jeho Wladislaw i spolu také Heřman biskup a syn Wigbertůw i wšichni starší Čechowé jemu přišli naproti ke dworu biskupowu we wesnici Rokycanech. Když tam dle rozkazu králowa přišli, beze wšeho slyšení jat jest Bořiwoj i syn Wigbertůw. Biskupowa pře uznána jest za sprawedliwau, poněwadž pomazal zlatem ruku králowskau. Potom jsau wšichni přátelé Bořiwojowi z rozkazu knížete Wladislawa jedni zraku a peněz zbaweni, jiní toliko z wěcí ke jmění náležejících olaupeni; ostatní, kteří mohli této pohromě ujíti, k Soběslawowi králowici do Polska jsau utekli. Mezi těmi Jan syn Čestůw z pokolení Wršowiců, jat byw z rozkazu Wacka, o kterém jsme wýše prawili, zbawen jest zraku i nosu. Přiwitan také rowněž postižený w témž wzbauření, jenž widín byl jako starším we hradě w Praze, jemuž na záda přiwázán welmi weliký pes prašiwý a wčerejší brečkau opojený, popaden za bradu weden jest třikrát okolo tržiště, a pes k tomu štěkal, a pokálel swého nositele, a biřic wolal přitom: Takowau odnáší čest, kdo knížeti Wladislawowi wěrnost slíbenau ruší. A před očima celého

trhu jsau mu uříznuty wausy na desce, a wypowěděn jest do 1110
Polska u wyhnanstwí.

33. Wšak proto předce nebylo bez newěrných a neswornosti rozséwačů, kteří mezi bratry jednomyslnými, Wladislawem totiž a Ottau, takowé rozseli trní swárů, že se mezi sebau obapolných báli aukladů. Protož Otto, byw zwán od bratra, bál se přijíti k hodům welkonočním. Po welkonocích wšak ke dni prwního Kwětna po třetím wolání Otto, obklopen strážemi swých bojowníků, přijel ke bratru swému Wladislawowi na ustanowené místo do wesnice, která slowe Týnec nad wršky. Tam rokowawše spolu celý den o rozličných wěcech, dawše a přijawše přísahy mezi sebau, jak se zdálo, byli smířeni. Poněwadž pak týž Otto nám byl zapowěděl trh we wsi Sekyři Kostele, který otec jeho a matka pro spasení duší swých byli nám slaužícím Bohu a swatému Wácslawu dali k wěčnému jmění; já, poslán byw od bratří, před knížetem a jeho župany žalowal jsem na Ottu, že swítelnici rodičů swých, kterau byl měl rozswítiti, zhasínal. On pak prawil: Já swítelnice rodičů swých nezhasínám, ale nechci, aby bylo w moci biskupa, co jest dáno wám obzwlášť. A nyní ne biskupowi, ani žádné osobě, ale wám, Bohu a swatému Wácslawu slaužícím, řečený trh nawracuji. A tak před knížetem a župany jeho odewzdaw nám trh, pozejtří wrátil se Otto do Morawy.

34. Také téhož léta dne 13 Čerwence položen jest sněm obecný wšem welmožům země české do dworu do Sadské, který leží prostřed luk. Ku kterémuž podobně Otto byw zwán, přišel jest neopatrně s malým lidem, spoléhaje se welmi na přísahy nedáwno dané a přijaté; a třetího dne, když již wšecky záležitosti byly skoncowány, ráno wstaw Otto w ležení, kázal drábům, aby byli se swými potřebami pohotowě k obrácení se na cestu. Sám pak odebral se nahoru do dworu, aby wzal od bratra swého odpuštění. Co mnoho prodléwám? Proč newyslowím rychleji, co se stalo bez prodlení? W tom jako nejzůřiwější lew jat jest Otto jako od nejtiššího beránka, knížete Wladislawa. Jemu když rádci jeho domlauwali, aby ho dal zbawiti zraku, prawil: Nikoli, nestanu se rowný knížeti polskému Boleslawowi, který bratra swého Zbihněwa pod přísahau wíry lstně powolal a třetího dne jej zbawil očí. Wšak

1110 já nechci s bratrem swým zajíti we wěčné různice: než chci jej pokárati, aby pokárán jsa zmudřel a poznal i potomci jeho aby se tomu naučili, že země morawská a panowníci její wždy jsau pod mocí knížete českého, jak děd náš dobré paměti Břetislaw nařídil, který tu zem prwní pod swé panstwí připrawil. Ale co jest udatnější muže udatného? Hle muž udatný Otto mezi hluky brannými si wykračuje, a spaután okowy s radostnau twáří a s weselým wzezřením, jako by zwán byl k hodům, šel, až uwržen byl do wězení na hradě Wyšehradě. Tam prawí se, že řekl k bojowníkům těm, kteří byli u něho na hlídce o ponůckách:

Wčele se podobají lhářských úst zástupy přátel,
Jíž z huby sic teče med, ale koncem zadku tě píchne.
Wěřte, že já nejinak než lstí takowau jsem ošálen.
Štěstí příhody wšak rozličné snášeti jest nám.
Pak nečiní bratr můj mi to, než ten muž ducha zlého
Chtěl tomu Wacek tak, a sudí též snuje to Prostěj.
Těm já, buduli žiw! Wšak zadržím se nyní.

Potom za nedlauhý čas, když byl přestawen hrad welice pewný Křiwoklát w lese wedlé řeky Mže, odewzdán byl tam Otto branným bojowníkům k wězení asi tři léta.

35. Téhož léta když Wladislaw kněz a weškeren lid český s radostí a weselostí slawili jsau den narození dědice swého Wácslawa, přibyl posel, který knížeti takowau dáwal zpráwu: Co wy tu w pokoji a bezpečnosti hodujete, bratr wšak twůj Soběslaw a kníže polské Boleslaw zemi tuto hubí, a lid jako špatné snopy o žních trhají; já jediný sotwa jsem utekl, abych ti toto oznámil. Pospěšte na pochod, již zawřete swé špižírny, opusťte hody, wálky bůh wolá wás do bitwy; zejtra budau tu do tisíce tisíců nepřátelé ozbrojení. Oni pak hned, wstawše od hodů, a rychle sebrawše pole, postawili se jim wstříc na této straně řeky Cidliny wedlé wsi, která slowe Lučice. Wšak na druhé straně též řeky kráčely zástupy Poláků, táhnauce bez laupení a bez pálení, až přišedše blíž hradu Oldřiše, dorazili k toku řeky Labe. Odtud poslali ku knížeti Wladislawowi, lstiwě prawíce: Nepřicházíme my s kopími nepřátelskými, ani nejdeme bojowat, než tebe s bratrem twým mířit. Jestliže wšak na naše napomenutí nechceš dáti,

zejtra přes řeku přejdem, a ostatek potom Amen. K tomu 1110
kněz Wladislaw krátce odpowěděl:

Mním, že pokoj ten rok se newrátí bez krwe welké;
Neb žeť jednat o mír nepřichází we zbrani nikdo,
Přejdeš přes řeku; ostatkem wšak nebude Amen.
Přes řeku přejdeš, wšak bez trestu se wrátiti nesmíš,
Ostatní, jak díš, učiním; čiň pak ty si, co chceš.

A ihned, když zle uwěřil slowům nepřátel podwodným, se swými oné noci přebředše přes řeku před wýchodem slunce, proti sobě jsau se postawili na březích též řeky. Poláci pak, když widěli, že se jim lsti jejich powedly, napadli zemi, a pohubiwše ji pálením a laupením, nesmírnau kořist naložiwše, zarazili ležení u mostů řečených Křiwci. Naši pak, protože se té noci welmi unawili a nemohli tak brzy přebřísti zpět, stáli w užasnutí.

36. Ale jak poznal kněz Wladislaw, že byl lstí podweden a pozorowal, že mysli některých jeho byly malátné k boji, zlost a hněw a udatnost sebe wědomá w něm, w knížeti, rozhořela, a jako trauba zůřiwá, která bojowníky k bojům swoláwá, tak jeho řeč powzbudila omámené mysli jeho lidu: O Čechowé, prawil, někdy powěstí na zemi i na moři slawní, ctnostmi wýteční, wítězstwími proslulí. Nyní waši poplatníci, kterým jste wždycky byli na postrach, wám ještě dýchajícím se posmíwají, a zem waši hubí. Což wám lípowé wisí na bocích meče? Což jen Poláci železné meče nosí? Nač jest wám ještě žíti? O! wěčné nám i našim potomkům hanby! Hle obilí waše popelem leží, příbytky waše až do oblaků plápolají, Vulkán zůří na celém powrchu země, a předce-li ještě srdcí wašich ledu studenějších nepálí? Aneb jestliže srdce waše pukří, proč aspoň žaludek wáš, který již hladem stoná, nerozpálí se horlením sprawedliwosti? Zdali wás nedojímá pláč a nářek ženský, který sípawými zwuky ke twrdým hwězdám doráží? Kdož úpění nemluwňátek aneb kwílení rodičky nebo ženy od pohanů chopené neslyší s srdcem hořkým? Kdož by se zdržel slz, když by widěl dítky swé jako beránky bečící zabíjeti neb od prsu matky zawrhowati? Wšak ale méně by bylo želeti, kdyby nám žal ten nebyl spůsoben od méně hodných. Wěru, bychť měl toliko tři štíty, neopominu dnes zkusiti nejisté štěstí wálečné. A hned kníže sám i spolu s ním

1110 celé wojsko, jak každý stál na břehu, již nehledali brodů, než bez pořádku wyskočili wpřed a přeplauli přes řeku, přáli si zemříti pro wlast. Síly dodáwala jim lítost a úkor jim učiněný; spěchali, jakým by koli způsobem mohli, třeba ztrátau žiwota swého, zkaziti weselau wítězosláwu nepřátel. Ale kníže často řečený polský druhého dne, přešed přes potok Trutinu, poněwadž ten není wšude ku přejití, kázal swým s kořistí i také wšem nemocným jíti napřed. Sám pak w místě, které se jemu hodilo k bitwě, s lehkými jezdci k obraně swých stanul, hotow jsa postawiti se na odpor. To když tak widěl se díti Dětřišek syn Buzůw, o němž jsme wýše častěji zmínku učinili, odtáhnuw na jisté místo s bojowníky, kteří stáli při jeho straně, prawil k nim: Bratří a spolubojowníci moji! Kdokoli má na swém těle nějaký kausek masa nesmělého nebo bojícího se smrti, musí jej buď prwé odříznauti nebo nyní z našeho zástupu odstaupiti. Neb jest špatnější řásy mořské, kdo newí, jak jest krásné zemříti we zbrani. A jak widěl, že mysli jejich byly dychtiwy k bitwě — nebo bylo asi sto mužů — jako wlk, který hledí tajně z úkrytu napadnauti stádo, tak on z nenadání s welkým úprkem se strany obnažené udeřil na nepřátely. Tu když padlo asi tisíc z protiwné strany, wrazil jest řečený bojowník jako zůřiwý tigr do nejhustších tlup nepřátel, a kteří se s prawé a s lewé strany stawěli na odpor, jako klasy autlého obilí sekal je ostrým mečem swým, až náramným množstwím kopí poražen padl na nesmírnau hromadu zabitých. Čechowé však, kteří w protějším šiku bitwy bojowali, nastojte! na neobyčejný útěk se rozprchše, obrátili záda. Soběslaw s Poláky nešťastného, protože we wálce wíce než občanské, dobyl jest wítězstwí. Stala pak se jest tato porážka dne 8 Října, we kteréžto padli jsau Nožislaw a Držkraj bratří, synowé Lubomírowi, a jiných welmi mnoho.

1111 37. Léta od narození páně 1111 usilowáním králowny Swatawy mezi syny jejími a prostřednictwím biskupa Heřmana i také přičiněním Wacka župana, ač nebylo k jeho dobrému, král Wladislaw bratra swého Soběslawa powolal zpátky z Polska, a dal jemu hrad Žatec s celau krajinau k němu příležící.

1112 38. Léta od narození páně 1112 dle starých králů ustanowení a ku krále Jindřicha IV přikázání král Wladislaw

synowce swého, Břetislawa syna a jmenowce, s plukem 300 oděnců se štíty poslal jest do Říma. Ale poněwadž byl král již daleko dojel napřed, jinoch práwě řečený se swými přešed přes baworské Alpy, našel krále we městě Veroně, a tam jest s ním slawil letnice. W měsíci pak Srpnu wjel král do Říma u welikém množstwí rozličných národů a jazyků, chtěje přijmauti znaky císařské dle obyčeje králů. I poněwadž byl týž král někdy powstal proti otci swému, proto papež Paschalis, pokládaje jej za bezectného, nechtěl splniti jeho wůle. Jejž král ihned kázal zajmauti, a přitasiw meč k hrdlu jeho, počal mu smrtí hroziti. On pak, boje se smrti, přiwolil jemu, a když třetího dne spolu byli smířeni, s přízniwým přiswědčením wšeho lidu i duchowenstwa Římského jest prohlášen a dosazen za císaře a rozmnožitele říše. Druhého pak dne nowý císař poslal apoštolskému tak weliké dary, že co do welikosti swé zdály se postačowati lidské dychtiwosti. Po wykonání toho na ten spůsob nawrátil se jest císař do Bawor, a naši bez aurazu jsau se wrátili domů. 1112

39. Léta od narození páně 1113 od některých lidí, kteří příliš rádi donášejí wěci liché a nejisté, doneseno jest Soběslawowi, že jej bratr jeho, kníže Wladislaw, míní jmauti z pobádání a radění k tomu naproti němu od Wacka župana. On pak jim odpowěděl: Buď já umru, buď ten, kdo takowé wěci osnuje, prwé umře, než já budu zajat. A tím wíce měl za to, že jest prawda, co mu bylo oznámeno, když tutauž hodinu přišel k němu posel, který jej powoláwal ke dworu bratrowu. Tu on, wzaw s sebau asi tři sta bojowníků, přišel k sídlu bratrowu s malým počtem; druhým kázal státi se zbraní we wzdálí ne wětším než jednoho honu. Pak když byl bratra pozdrawil a poobědwal, kníže jel napřed, kázaw bratru swému, aby jel za ním na hrad na Wyšehrad. Neb nebyli daleko, než asi 10 honů od hradu. Tu Soběslaw poslaw pro Wacka župana, žádal ho, aby jdauce spolu promlauwali na cestě mezi sebau. I stalo se tak, a když maličko na cestě byli střídali řeč, s obau stran a se zad Wackowi županu neopatrnému a neprowinilému 1113

Prohnali jsau prsa trojnásob bodem osudonosným,
Když osmnáctý den byl we běhu Června měsíce.

1113 A hned Soběslaw, wrátiw se k swým, wydal se na cestu, chtěje skrz Srbsko odebrati se do Polska. Neb se welice bál přítomnosti bratra swého. A když byl přešel přes les, přijel jemu wstříc Erkembert, představený z hradu Donína, plný auskoků podwodných Srb, a maluje mnoho přátelsky jemu slibowal, žeby milostí císařowau obdržel celau swau sprawedliwost, když by se odebral před jeho osobu; a snažně zwal jej se lstí, aby s několika málo s ním ku pojedení wjel do hradu. Neb byl té chwíle řečený hrad w moci císařowě. W tom mezi obědem pomocí branného zástupu za hostem zawřena jsau wrata, a po málo dnech doprawil jej spautaného do Sas do jistého hradu welmi pewného, jménem..... kdež jej odewzdal swému duchownímu, jménem Oldřichowi, k hlídání. Když pak wojenští druhowé widěli, že pán jejich podwodně zajat byl, rozutíkali se jedni do Polska, druzí se wrátili do Čech. Po jednom měsíci z milosti Kristowy Soběslaw od téhož duchowního w noci takto jest oswobozen. Po prowaze přiwázaném ke slaupu mezi mřížemi hořejšího stawení spuštěn jest se zdi w koši, a po témž prowaze řečený duchowní podobně uprchnul s jedním bojowníkem Konradem synem Řiwínowým, který též také swědom toho skutku byl též noci přiwedl koně pod zeď; a jako ptáček wypuštěný z klece utíká a ubírá se do lesa, tak oni uprchše rychlým útěkem zaměřili do Polska.

Téhož léta w měsíci Prosinci knéz Wladislaw bratra swého Ottu propustil z wazby, a dal mu zase onu polowici celé země morawské, kterau byl někdy měl po smrti bratra swého Swatopluka, s hrady tamějšími.

1114 40. Léta od narození páně 1114 w měsíci Kwětnu z rozkazu páně Ottowa Prostěj a jeho zeť, kterému říkali tichý Wacek, o kterých jsme wýše powěděli, obadwa zbaweni jsau zraku.

Téhož léta Soběslaw, wzaw s sebau některé Polany, přišel ke hradu Kladsku, a pokaušel se mnohými prosbami a sliby, aby mu otewřeli brány hradu. Kteří když neswolili, nýbrž mužně odporowali, mladík řečený, rozpáliw se hněwem, zapálil jest palác, který byl položen blíže zdi. Když pak se wítr wložil s protiwné strany, zapálily jsau se sruby na wrchu wěže, která práwě stála w předhradí blízko zdi. Tím hrad-

čané jsauce welmi zastrašeni, již zaufajíce nad wybawením, 1114
žádali, aby jim byla podána mírná prawice na zachowání toliko při žiwotě wšechněch. Když pak powolen byl jim mír a sotwa nebezpečenstwí žiwota ušli, wypálen jest a ze základu wywrácen hrad celý.

41. Léta od narození páně 1115 w měsíci Lednu kníže 1115
polský Boleslaw poslal strýci swému Wladislawowi list prosebný, psaný w ta slowa: Kdyby platily u tebe mé prosby a zjednaly místo odpuštění wlastnímu bratru twému Soběslawowi, myslím, žeby bylo pewným a stálým pautem pokoje a přátelstwí mezi námi. Nebo kdybych se o to přimlauwal u tebe za nepřátely, jistě měl bys to učiniti; o kolik wíce sluší mi nyní přimlauwati se, abyste byli sworni wy, které jedna matka pod jedním srdcem nosila w lůně. Zajisté swatému Petru, když se dotazowal, zdali by měl odpustiti bratru, který by sedmkrát za den zhřešil, řečeno jest od pána: ne do sedmikrát, ale do sedmdesátikrát sedmikrát. Tak tedy příkladem tím se učíme, abychom bratřím swým odpauštěli tolikkrát, kolikkrát by oni proti nám hřešiti ani nemohli. Těmi příklady a prosbami kněz Wladislaw pobádán, ano pohnut wrozenau sobě dobrotau k bratru, w měsíci Březnu zase jej wzal w předešlau milost, a dal jemu hrad Hradec a celau přiležící krajinu se čtyrmi zámky. Téhož roku w měsíci Červenci kníže Wladislaw a bratří jeho Otto a Soběslaw při toku řeky Nisy sjeli se s knížetem polským Boleslawem k roku ustanowenému, a dawše i přijawše od sebe na wzájem přísahy, stwrdili jsau umluwy míru. Druhého pak dne podawše sobě wzájemně darů náramných, wesele se wrátili k swým domowům. Když mezitím Oldřich syn Konradůw newyhnutedlnému podlehl jest osudu, bratr pak jeho mladší Lutolt předtím již rowněž byl sešel s tohoto swěta a synowé jejich byli ještě mladého wěku; kníže Wladislaw dal jest bratru swému wlastnímu Soběslawowi celau onu krajinu s tamějšími hrady, kterau byl někdy měl otec prwéřečených bratří Konrad.

42. Léta od narození páně 1116 národ uherský, welice 1116
silný, bohatstwím oplýwající, we zbrani wálečné nad míru mocný a k boji s kterýmkoli králem na zemi dostatečný, po smrti krále jejich Kolomana welmoži jeho poslali jsau ku

1116 knížeti Wladislawowi, aby se zánowním králem jejich Štěpánem obnowil a utwrdil starodáwný pokoj a přátelstwí. K jichžto žádosti kníže swoliw, co by k pokoji náleželo, slíbil jest že učiní. Přijeli k Olšawě říčce, která dělí panstwí jak uherské tak morawské. A již lid uherský nesčíslný jako písek mořský a kapky dešťowé na poli Lucku celý jsau powrch země pokryli jako kobylky. Kníže pak s druhé strany řečené wody rozbil jest tábor. Ale jak prawí písmo, běda zemi, jejímž králem jest dítě; welmožowé jejich z přirozené sobě hrdosti poblaudiwše, k slowům knížete pokojným wzkázali odpowědi wíce hádku wyzýwající než políbení míru přinášející. Pročež kníže toho dne odložil jíti k roku. Oni pak to těžce nesauce, a něčeho jiného se domníwajíce, kázali třem braunným plukům, jimž říkají hostinské, mimo ležení wytáhnauti a pro obranu swau státi na protější straně řeky. Kníže pak, maje za to, že wytrhli k boji, kázal swým chopiti se zbraní, i rychleji než wyřčeno přeskočili jsau přes pomezní řeku. Ihned nenadálá a neočekáwaná aniž prwé rozmyšlená, ukrutná a krwawá swedena jest bitwa, we které padl jest syn Stanůw, o němž jsme wýše zmínili, jménem Jiřík, župan na hradě Žatci, bojowník welice udatný, s jinými předními téhož hradu dne 13 měsíce Kwětna. Ale když jiní obrátili záda, byl i kníže přinucen k útěku. Otto wšak a Soběslaw, majíce silné čtyry čety, a wzawše tolik též zástupů českých, obešli jsau pahorek, který je náhodau dělil, a náhle udeřili s welkým úprkem na ležení Uhrů, kdež král a jeho přední s biskupy, new̌ědauce nic o bitwě, která se byla strhla, seděli a pili a hodowali skwostně. Což wíce? Kdyby byl arcibiskup Wawřinec s králem rychleji neutekl, byl by ani on neušel nebezpečenstwí smrti. Tolik zajisté padlo jest Uhrů urozených i neurozených, kolik ani za času sw. Oldřicha, jak se prawí, na řece Lechu nezahynulo. Ony pak pluky hostinské, o kterých jsme prwé prawili, které sic byly proti knížeti našemu w bitwě obdržely wrch, wracejíce se ze seče, jak widěly swé na útěk poražené, některé hromadně zbité a nepřátely, ani w ležení jejich řádí, daly jsau se na hanebný útěk. A když jsau je z daleka spatřili w ležení králowě — neb již bylo ležení rozbito w polích za mostem Bělinským — myslíce, že za nimi ještě běží šiky nepřátelské, ještě wíce

se jich utopilo w řece Wáhu, ze strachu spěchajíce. Naši 1116
pak dobywše wítězstwí, w ležení jich té noci zarazili stany; bojowníci rozebrali poklady uherské, totiž přepyšnau hojnost w nádobách zlatých a stříbrných.

K swým pak wšecky jiné lid užitkům rozbere swrchky.

43. Léta od narození páně 1117 dne 3 Ledna, ježto jest 1117
byl čtwrtek, w hodinu nešporní stalo se jest welké zemětřesení, ale mnohem wětší w krajinách Longobardie. Neb jak jsme slyšeli z powěsti, mnoho tam stawení se rozpadlo, mnoho hradů se pobořilo, mnoho chrámů neb kaplí se zřítilo, a mnoho lidí zasypalo.

Téhož léta

Wšechněch jež byla jest osudů mých družka nedílná,
Zesnula Božetěcha w den Ledna třimezicítmý.

Podobně téhož léta a wždy za kralowání pána našeho Ježíše Krista, w jehož rukau srdce jsau králů, z jeho také milostiwého wnuknutí kníže Wladislaw, wzpomenuw se nad bratrem swým Bořiwojem, na jehož pokoru již hospodin shlédnuw s trůnu brány nebeské, a nad jehož utrpením a bídau se slitowal, a poněwadž nad kým Bůh se slituje, nelze jest aby se neslitowal také člowěk, ihned kníže prwéřečený, pokynutím božským již ponuknut, čině wše dle rady biskupa Heřmana, poslal w měsíci Prosinci pro bratra swého Bořiwoje, a powolal jej zpět z wyhnanstwí, a učiniw jemu zadost i poddaw se sám pod jeho panstwí, dosadil jej zase na stolec knížecí. O diwná knížete dobrotiwost, ale ještě podiwuhodnější prostomyslnost, které ani neoblažuje swětská hodnost ani nezarmucuje složená cti powýšenost.

Těšila obdržená moc, též složená zase kníže.
Kdo, rciž, medle widěl, kdo slýchal cos takowého.

Bohdejž slyšel to král uherský Koloman, kdyby žiw byl, který obáwaje se, aby bratr jeho Almoš nepanowal po něm, jeho i syna jeho zbawil mužstwí i zraku. Bořiwoj pak, nejsa nepamětliw obdrženého dobrodiní, dal bratru swému polowici swého knížetstwí, která leží za řekau Labem a wztahuje se k sewerů; byl také bratra swého ač mladšího we wšem poslušný a wždycky jej nadcházeje, nic nečinil bez jeho rady.

44. Léta od narození páně 1118 w měsíci Srpnu byla 1118
jest takowá powodeň, jaké myslím nebylo na zemi od potopy

1118 swěta. Nebo řeka tato naše Wltawa, náhle wyraziwši překotem ze swého koryta, ach, kolik to dědin, kolik we podhradí tomto domů, chyší a kostelů úprkem swým pobrala! Nebo w jiných časích, ačkoliw sě to málokdy stáwá, aby woda dorážející leda podlahy mostu dosahowala, ale tato powodeň wystaupila až wýše desíti loket přes most.

1119 45. Léta od narození páně 1119 dne 30 Čerwence we středu, když se již den schylowal, prudký wítr ano sám Satanáš we wíru od strany polední najednau wraziw na palác knížecí na hradě Wyšehradě, zeď starau a tudy welmi pewnau, ze základů wywrátil. A bylo se proto wíce diwiti, že kdež obojí strana, přední i zadní, zůstala celá a neotřesená, prostředek paláce až k zemi jest wywrácen, a rychleji než by klas přelomil, trámy dolejší i hořejší s domem samým síla wětru zlámala na kusy a rozházela. Bylo pak toto powětří tak silné, že kdekoli wrazilo, w této zemi lesy i stromy sázené a ostatní wše, což bylo w cestě, úprkem swým porazilo.

1120 46. Léta od narození páně 1120.

Teď má Muso milá, prst wlož si na pyštky.
Dobřeli zprawit umíš, wšak chraň se mluwiti prawdu,
Bys můj měla rozum, powěz w krátkosti tolik jen:
Sehnán zas Bořiwoj s knížetstwí swého a panstwí.
Šestnáctý stalo jesti se tak dne Srpna měsíce.

1121 47. Léta od narození páně 1121 zkazila jsau se příliš osení pro přílišnau suchotu, která byla pořád po tři měsíce, Březen totiž a Duben i Kwěten.

Téhož léta kněz Wladislaw wystawil znowu hrad Donín, též také Podiwín hrad, který jest položen na Morawě wedlé řeky Swratky.

48. Téhož roku jakýsi Němec wnitř hranic českých we hwozdě, ku kterému se jde přes wes Bělau, wystawil sobě zámek na skále příkré. Což uslyšew kněz Wladislaw, wzaw s sebau tři zástupy wybraných bojowníků, najednau nenadále udeřiw obdržel hrad; kdež při prwním útoku šípy se zdi seslanými raněni jsau, wšak ne smrtelně, dwa bojowníci knížete, Oldřich syn Wacemilůw a Olen syn Boršůw. Ty Němce pak, kteří byli na hradě zajati, kdyby nebyl hrabě Albert k tomu přišel a mnohými prosbami a přirozenau sobě obrat-

ností je wyswobodil, byl by kníže beze wší pochybnosti w témž lese wšecky dal zwěšeti. 1121

Téhož léta byla zima welmi wětrná a teplá, a bylo welké rozwodnění.

49. Léta od narození páně 1122 dne 24 Března bylo zatmění měsíce o půlnoci, když byla židowská Welkonoc. 1122

Téhož léta

Muž swatý Heřman září učenosti se skwící
Zemřel jest, když den čítán w Září sedmnáctý,

w neděli již při rozedníwání we swátek sw. Lamberta biskupa a mučenníka, jehož den, dokud žiw byl, zwláště nábožně ctil, protože ze wsi Trajektu a rowněž z Lotharingie pocházel rodem swým. On jsa dewátým w řadě na stolici biskupské, sprawowal kostel tento 22 let, šest měsíců a 17 dní. Byl pak auhledný, neznámým přikrý, swým domácím příwětiwý, wlastností mrawů newyrownaný, swítelnice swítící we swětě a hořící, a ne pod kbel postawená, nýbrž na swícnu, oswěcující srdce newěřících slowem učení i příkladem; o jehožto také jiných dobrých skutcích, ač wíce jest wynikajícího, hodného zmínky, wšak toho zanecháme bez podotknutí pro lidi nynějšího času, kteří sami nic dobrého nečiníce, jiných skutky dobré, když o nich slyší, zpěčují se uwěřiti. Nicméně wšak nezdej se býti nesmyslné, když we přewráceném pořádku powíme, co jsme měli prwé powěděti. Nebo biskup prwéřečený, když pozorowal, že nemoc jeho se zmáhala, a widěl několik toliko služebníků státi u swé postele, wzdechl si a řekl: Pro mne mé tajemstwí, pro mne mé tajemstwí, a umlknul. Oni pak stáli udiweni, a hleděli jeden na druhého mlčky. A brzy potom opět biskup otewřel ústa swá, a prawil: Jindy jsem měl, pokud jsem zdráw byl, prawiti toto stoje na kazatelně, co nyní přinucen jsem wyznati již při hasnutí mého ducha. Wyznáwámť, že já hříšník spoluhřešících ze hříchu jsem nekáral, a mocné, kteří činili zle a se prohřešowali, nejen jsem ctil, nýbrž i milowal, kteréž měl jsem napomínati, a když by neposlechli, klíti. Nebo když jest zemřel Břetislaw mladší, nad nějž nebylo a nebude knížete lepšího, tehdy w zemi této wzkwetla neprawost, wypučela hrdost, rozmohla se lest, šalba a nesprawedliwost, a já pořád lituje litowal jsem, že mi nebylo s dobrým knížetem umříti. Běda

1122 mi, že jsem mlčel, že jsem lidu odpadlého newolal zpátky, ani mečem klatby nebojowal jsem pro Krista, ale trpěl jsem poskwrnění sebe i lidu křesťanského dotýkáním ruky s národem neswatým, jakož psáno stojí: kdo se dotkne nečistého, nečistý bude, a kdo se dotkne smůly, pomaže se od ní; aneb jaké jest sejití Krista s Belialem? Odpadlým lidem jmenuji Židy, kteří naší nedbalostí po křtu upadli zpět w Židowstwí. Pročež welice bojím se, aby mi Kristus toho newytýkal a mne neuwrhnul do hlubšího pekla. Nebo této noci pozdní slyšel jsem hlas prawící: tys newystaupil wstříc, nepostawil jsi zeď před dům Israelůw, aby stál w boji w den hospodinůw. A nechal jsi stádo hospodinowo, ne zlatem ani stříbrem, ale Kristowau drahau krwí wykaupené, jednau prašiwau owcí zprzniti a z králowstwí nebeského wywrhnauti. O! já bídný! jakým bych rád byl, jak rozdílným od toho, jakým jsem někdy byl! a nyní sám sobě se nelíbím, protože, kterak málo dobrého jsem učinil, widím. Řekl jest, a hned, jak swrchu powěděno,

Duch jeho do prázdných odebral se utíkaje wětrů.
Nastaupil je po něm Menhart, biskup to desátý.

50. Téhož léta w měsíci Březnu župan Wznata wrátil jest se z Jerusaléma i také z Galatie, a téhož roku dne 16 Října zemřel jest. Také toho roku medu a wína byla plná hojnost, a osení dosti wzrostlo, ale w klasích zrno nebylo walné. Po tom roce přišla jest zima teplá, pročež w letě potomním nebylo uschowaného ledu.

1123 51. Léta od narození páně 1123 w měsíci Březnu župan Dluhomil a Humpert i Gilbert a Jindřich, jinak Zdik, a jiní s nimi putowali jsau do Jerusaléma, z nichž někteří w měsíci Listopadu jsau se nawrátili, někteří tam zemřeli. Nebo župan Dluhomil již na zpáteční cestě dne 8 Čerwence zemřel; podobně také Pertolt, služebník Jindřicha syna mého, zemřel dne 6 Srpna.

Slzy mně nedají ani písmem nelze wyříci,
Ký wztek sjednocené, kteraká to bratry neláska
Jak saurodné dwa w strašný hněw weštwala býky.

Neb kníže Wladislaw, welikým hnut hněwem, proti bratru swému Soběslawowi w měsíci Březnu zdwihl jest zbraň, a wypudil jej s jeho se wšemi z Morawy, a nawrátil Konradowi

synu Lutoltowu jeho dědictwí. Než čtwrtau část té země, 1123
kterau měl čtwrtokněz Oldřich, bratr řečeného Lutolta, přidal jest Ottowi, bratru knížete Swatopluka. Soběslaw pak utíkaje před bratrem swým, jel k císaři do Mohuče; ale málo se dařilo jeho wěcem, protože bez peněz u wšech králů jsau marné číkoli prosby a sprawedliwost zákonů oněmí. Potom tak jako wlk, který s otewřenau tlamau napadne stádo a darmo lapaje, když nic nepochytí, swěse ocas běží zpět do lesa; Soběslaw u císaře nic nepořídiw, odebral se k Wigbertowi, a u něho přebýwal sedm měsíců. Potom w měsíci Listopadu odešel do Polska, kdež kníže Boleslaw poctiwě jej přijal; manželku pak jeho, dceru Almoše knížete, král uherský Štěpán radostně přijal, uznaw ji za swau příbuznau.

Také w postě skoro po celém swětě moci powětrné jako přemnoho hwězd, ač nespadly, předc widíny jsau jakoby spadly na zem; k tomu podobně prawí pán w ewangelii: widěl jsem Satanáše jako blesk s nebe padajícího.

52. Toho léta byla welká auroda w obilí, jak ozimi tak jaře, toliko kraupy uškodily jsau na mnohých místech. Medu pak bylo w laučnatých krajinách hojnost, w lesnatých nikoli. Zima byla welmi tuhá a mnoho sněhu. Pak již při sklonku téhož roku, když pokolení poslední markrabí Děda smrtí wyhaslo, císař Jindřich Čtwrtý, pokládaje markrabstwí řečeného Děda za odumřelé, byl je dal pod moc Wigberta. Byl wšak w Sasích jeden jménem Konrad, rodem z pokolení řečeného Děda, k jehož ruce dle práwa náleželo ono markrabstwí. Z čehož wéwoda Ludera a jiní Sasowé welmi se rozhněwawše na císaře, zdwihli wálku proti Wigbertowi.

53. Ty doby kníže Wladislaw a Otto, jak jim byl kázal císař, sebrawše wojsko jak z Čech tak z Morawy, a přešedše přes les, položili jsau se táborem u hradu Hwozdce proti řečenému wéwodowi. Arcibiskup pak Mohučský a hrabě Wigbert stáli u řeky Muldawy s množstwím těžce ozbrojeným; Sasowé wšak, majíce ležení zaražené w prostřed, dělili je od sebe, a nedali protiwníkům swým dohromady se sejíti. Tehdy kníže české a Otto poslali jsau k Sasům, prawíce: My jsme proti wám nechopili zbraně z hrdosti, než z rozkazu císařowa přišli jsme ku pomoci arcibiskupu Mohučskému a hraběti Wigbertowi. Ale poněwadž ti tu nejsau, kteří tu měli býti

1123 a prwní boj swésti, ustupte wy nám toliko z místa, abychom měli příčinu wrátiti se, totiž že jste wy ustaupili a my jsme stáli a čekali je w umluweném místě. K tomu wéwoda Ludera odpowěděl, prawě: Diwím se, že wy mužowé opatrní zjewných auskoků nechápete myslí, kterými jsauce nawedeni darmo jste zdwihli zbraň proti nám newinným. Což myslíte, že které rady arcibiskupa Mohučského Adalberta jsau bez auskoků? Což jste ještě nikdy dosti nezkusili attické jeho chytrosti? Takli wám znám jest Wigbert, druhý Ulixes, který dle téhož arcibiskupa kopyta sprawen jest? Proč sami nejdau, aby nás pozdrawili, ježto my jim rádi pozdrawení oplatíme? Ale bezpečněji jest, z daleka čekati, než z těsna boj swésti, a škodau jiného zjednati sobě prospěch. Wěru bolawýma lze prohlédnauti očima, co oni strojí swými lstmi. Nebo wědí a dobře rozumějí, že když zwítězíte, nebude dáno bez welké škody waší zwítěziti nad Sasy. Pakli wšak my budeme moci mocně obdržeti wrch, budau lehčeji moci napadnauti na Čechy zbawené swých obránců. To chce císař, to radí arcibiskup Mohučský. Tak wždy wáš zeť Wigbert Čechům přátelí. Nebo bratr twůj Soběslaw, kterého nedáwno Wigbert k wůli tobě lstiwě odbyl do Polska, jestliže se brzy k témuž Wigbertowi newrátí, nechť se mi wíce newěří. My wšak, wězte to, spíše jsme hotowi setkati se w bitwě, než wám ustaupiti z místa. To když uslyšeli Čechowé, zle uwěřiwše slowům lstiwě složeným, popleniwše krajinu, která jest okolo hradu Míšně, wrátili jsau se domů, když stálo slunce w 15. části střelce.

1124 54. Léta od narození páně 1124 dne 12 Unora Heřman bratr Wilémůw a Litobor syn Martinůw putowali jsau do Jerusaléma. Téhož léta

Kněz Bořiwoj po prwém Unoru w den následující
Wenku ze země w Uhřích zbyw swé schránky tělesné,
Jejž myslí čistau milowal, odebral se ku Kristu,
S nímž we prostranném bydlí již dwoře nebeském
Po wšechněch tohoto swěta a w něm žiwota trýzních,
W cizině jež patnáct roků přebýwaje snášel,
Šest pak trapných let těch zawřen stráwil u wazbě.
Dwakrát w knížetstwí dosazen, proč zas zawržen jest,
Toho mi sauditi nelze aniž takowého co říci.
Bůh wí, jenž wše tworí, stwořené též sprawuje wšecko.

Kdož toto čteš, rci: kněz Bořiwoj již klidu požíwej, 1124
Tam, kde duší zbožných wšech wěčný klid a podíl jest.
Pohřben pak jest w Praze w sídelném místě w roce tehdáž přestupném dne 14 Března při hlawním kostele swatých mučenníků Wíta, Wácslawa a Wojtěcha w kryptě swatého Martina biskupa a wyznawače.

55. Také w postě téhož roku dne 24 Března biskup Menhart, náhodau našed w sakristii kosti Podiwinowy, pohřbil jest je w kapli, která jest pod wěží mezi oltářem sw. Mikuláše biskupa a wyznawače a hrobem Gebharta biskupa. Ten byl služebníkem a nerozdílným druhem w práci a we swízeli swatého Wácslawa mučenníka, o jehožto skutcích w žiwotě téhož swatého dostatečně wyprawuje se wěděti dychtiwým. Nebo swého času byl Šebíř, šestý této stolice biskup, když rozšiřowal wětší kapli, u swatého hrobu prwé řečeného patrona kosti prwé řečeného služebníka jeho wykopal, protože jinak nemohla se položiti zeď, a wložiw do rakwe postawil je w komoře, kdež se chowaly kostelní poklady. Také dne 6 Dubna w hod welkonoční císař Jindřich Čtwrtý poslaw listy ke wšem knížatům a biskupům říše swé, kázal, aby se pominauce wšech wýmluw dne 4 Kwětna we městě Bamberce shromáždili u jeho dwora.

56. Mezitím Soběslaw, našeho knížete bratr, opustiw Polsko, dal se se swými se wšemi na cestu ku knížeti saskému Luderowi, doufaje pomoci sobě takowého muže radau i podporau. Od něhož počestně přijat jest w hostinstwí a dosáhl potěchy žádané we swé naději. Nebo řečený wéwoda, jak zwěděl, že kníže český přítomen byl u králowského dwora, wyprawil posly s hostem swým k císaři, prawě: Králowské mocnosti a císařské hodnosti přísluší, těm, kteří křiwdu trpí, milostiwě přispěti a proti těm, kteří ji činí, s důrazem sprawedliwosti wystaupiti. Té milosti příklad a knížecí přísnosti dáš nám a wšem národům důkaz, když tomuto muži newinnému a křiwdu trpícímu Soběslawowi sprawedliwost učině, s bratrem jeho jej smíříš. Z čehož císař welice se rozhněwaw, pohlížeje na weškeren zástup swůj, prawil: Dosti po pansku mluwil jest tento markrabí. Sám nám činí křiwdu, a žádá, abychom mstili křiwdu. Nebo jestliže mi přísluší, jak on uznáwá, mstíti křiwdy cizí, proč bych prwé nepomstil swých?

1124 Nebo která může býti wětší křiwda, než že on, wolán jsa nepřichází k našim sněmům? Tedy koho hryže žádost sprawedliwosti a tato křiwda, ať slíbí nyní wěrnost na swaté ostatky, že zdwihne zbraň swau a potáhne za mnau po swatém Jakubu apoštolu do Sas. Přiswědčili wšichni a schwálili knížata i zapřisáhli se k wálce proti Sasům dle rozkazu císařowa. Ty samé dni zemřel jest zeť krále Wratislawa Wigbert, o němž jsme wýše mnoho wyprawowali. Znamenaw pak Soběslaw, že štěstí a saud králůw wíce přeje bratru jeho staršímu, obrátil se cestau k synu Wigbertowu, aby pro smrt otce potěšil swého příbuzného po sestře. A odtamtud poslal ku knížeti polskému župána Štěpána; neb jím sprawowal wšecky záměry swé. Ten když jel přes les, který jest mezi Sasy a Polskem, wrazil jest na branné tlupy laupežníků. Kteřížto stojíce pozdálečí, wolali na ně: Ušetříme wás a slitujeme se nad wámi i darujeme wám žiwot; jděte w pokoji cestau swau. Ale koní a wšeho, co máte s sebau, nám zanechejte; nebo wás málo mnohým odolati ani utéci nemůžete. Jimžto Štěpán neohrožený řekl: Dejte nám krátkau chwíli na rozmyšlenau; a když powolili, řekl župan: o bratří! o spoluaučastníci posledního již osudu, nebojte se nešťastného případu smrti; nebo kdopak nám bude lámati chleb swůj, když se obrátíme na hanebný útěk? Aneb když hanebně prodlaužíme sobě žiwot, kdopak nám poskytne potřeb žiwota? A zdali nám ho nechají diwoši, newíme. Ha! darmo budete pozdě litowati, že jsme mužsky nepodlehli, až nás wšelijakými spůsoby strýzněné, jednoho s uříznutým nosem, druhého zbaweného očí dají w pohádku a powěst wšem národům. Oni pak jednomyslně prawili: Umřemež, umřemež; ale hleďme neumříti beze msty. Tu když widěli je pohané wíce k boji než k útěku chystati zbraně, najednau udeřili jsau na ně. I byla bitwa příšerná mezi pěti štítečky a padesáti štíty udatných. Kněz pak mezi nimi, kterému byli poručili duše swé, maje luk a taul, dal se jest na útěk. Za nímž jeden z lotrů, wida člowěka bezbraného, an utíká, běžel On pak nemoha ujíti, wystřelil zpátkem šíp, a uhodil koni do prostřed čela, i padl jest kůň, a jezdec spadl s něho zpátkem. A tak jen kněz ušel, a oznámil we hradě Hlohowě co se jest bylo stalo. Župan pak toho hradu, jménem Woj·

slaw, přispíšiw tam s množstwím ozbrojených, našel Štěpána 1134
položiwého uprostřed řeky Bobry wězícího na křowí. Nebo diwoši, když widěli mnoho swých zabitých a jiných poraněných, wělmi se rozzlobiwše uwrhli jsau jej do řečené řeky. Župan pak řečený wzaw jeho i jeho towaryše ještě položiwé, donesl je na hrad swůj, a tam Štěpán dne 30 Kwětna zemřel w neděli. Soběslaw pak ty časy meškal u syna Wigbertowa, poněwadž po smrti otce řečený jinoch zle se wšech stran tištěn byl od nepřátel.

Téhož léta w měsíci Čerwenci kníže Wladislaw prworozenau dceru swau, jménem Swatawu, s welkau wýprawau ženskau a znamenitým opatřením w penězích dal k manželstwí jednomu wysoce slowutnému muži mezi předními baworskými, jménem Fridrichowi.

57. Téhož léta Kristus, mocnost boží a maudrost boží, wšecko co jest pokynutím swým řídící, ráčil jest tuto zemičku milostí swau wytrhnauti z osidel Satanáše a syna jeho Jakuba Apelly, jehož smolná prawice, čehokoli by se dotkla, pomaže, a jehož dech z úst, smrdutý jako basilišků w, na koho dechne, toho usmrtí, o němž také swědčí mnozí lidé prawdy milowní, že často widín byl Satanáš w lidské podobě po jeho boku přiwislý a služby swé konaje; kudyž jeho lstmi swými k takowé powznesl smělosti ano šílenosti, že wykračuje ze swého oboru člowěk tak přeněšlechetný, po knížeti úřad místopána wykonáwal; což bylo welké pohoršení lidu křesťanskému. On tentýž, po křtu staw se odpadlíkem, oltář, který byl wystawen a poswěcen we škole jejich, w noci rozbořil, a wzaw swaté ostatky, nestrachowal se uwrci je do swého záchodu. Toho takowého swatokrádce a zločince kněz Wladislaw plný Boha, horle horliwostí pro Krista, dne 22 Čerwence zabawil, a kázal sewříti jej těsnau wazbau. Ha! což mammonu zlosti z domu toho auskočníka pobráno jest a do měšce knížecího wneseno! Mimo to jeho rowní w šibalstwí Židé, aby řečený zkurwysyn nebyl sťat, tři tisíce liber stříbra a 100 zlata složili knížeti. Že pak kníže z wnuknutí milosti boží wykaupil křesťanské otroky ode wšech Židů, a zakázal, aby napotom žádný křesťan jim neslaužil. Amen, amen, prawím, cokoli jest kdy prowinil, wšecko tímto chwalitebným skutkem smazal jest a jméno sobě na wěky zjednal.

1124 Maří Magdaleno, zbožná ty Kristowa služko!

Powždy ti oddán lid sliby swé za to wesele wzdáwá,

že we swátek twůj wyrwán jest nepříteli zlému. Také téhož roku dne 11 Srpna w jedenáctau hodinu denní bylo jest zatmění slunce, a přišel jest potom welký mor wolů, owec a wepřů; mnoho wčel pomřelo, nedostatek medu byl welký. Ozim se zwrhla i jař, kromě toliko prosa a hrachu.

Téhož léta kníže Wladislaw, muž wýtečný a ctihodný, wánoce a nowý rok slawil we wsi Stbečně. Potom, poněwadž onemocněl, přestěhowal se na hrad Wyšehrad, a tam zůstal až do swé smrti. Po té zimě když nastalo jaro, byly jsau welmi prudké wětry po celý oběh měsíce w Březnu.

1125 58. Léta od narození páně 1125 Soběslaw, když slyšel, že bratr jeho těžce stůně, wzaw radu spasitelnau s přátely swými, ano již tak řízením Božího wnuknutí se wší družinau swau wrátil se jest ze Sas, a druhého dne měsíce Unora položili jsau se w noci blízko hradu Pražského w lese, který jest wedlé kláštera Břewnowského. Newí se příčina, co on w té wěci byl mínil učiniti. Nebo by také hrdina takowého ducha nebyl tak nerozwážliwě wstaupil do země, kdyby nebyli býwali někteří ze županů, z jichž rady, jak za to mám, byl to učinil. Nebo té samé noci obrátiw se zase zpět, sem a tam, brzy po lesích brzy po wsech skrytě obcházel zemí, žádnému nečině žádného násilí, leč wždy wyhledáwaje milosti bratra swého. A wšichni Čechowé prwního i druhého řádu jej milowali, a jeho straně přáli; jediná wšak kněžna a málo některých s ní podporowali Ottu. Ta, poněwadž byl si wzal sestru její, usilowala wšemi spůsoby, aby po muži jejím Otto obdržel stolec. Nemoc pak knížete wíc a wíce se zmáhající welmi hubila jeho tělo. Když mezitím přední mužowé w zemi pomateni jako ryby w kalné wodě w nejistotě kolísali se w ustrašení, králowna Swatawa, matka knížete, zprawena jsauc a nawedena od přátel Soběslawowých, přišla jest nawštíwit syna swého, a mluwila k němu tak: Já, jsauc matka twá a králowna, přicházím prosíc a bojíc se k nohaum twým, a na kolena, na kterých jsem tě autlého hýčkala, již se třesaucí pro bratra twého před tebau padám. Neb nežádám wěcí, které by práwem mohly býti odepřeny, než které se Bohu líbí a

kterých lidé si přejí. Neb se líbí Bohu, jak sám řekl: cti 1125
otce swého i matku swau, abys mé stařenské prosby wlídně slyšel a tohoto mého wráskowitého a slzami skropeného oblíčeje, prosím, abys nezahanbil. Nechať smím já, stará matka, prositi syna za to, co prosí a žádá na kolenau weškeren národ český; nechať jest mně wěkem sešlé widěti wás smířené, které jednostejné z mého lůna porozené widím z milosti Boží dobře wychowané. Budiž popřáno mně babičce brzy umírající, abych nezemřela prwé, než mi Bůh poskytne potěšení w tomto mém nesrownalém zarmaucení. Práwem zajisté rmautím se, že diwoká wzteklice w této zemi wládne a wás bratří, někdy jednosworné, nyní do bojů strojí. Kdožť newí, že jest košile k tělu bližší než sukně? Nebo příroda, která učinila bližšího dle narození, činí, že jest k swým milostiwější také we wšem řízení. Onen wšak, onen, jejž sobě bratrem činíš, a kterému ten čas péči o swé dítky a drahau choť ukládáš a pod jeho ochranu paraučíš, wěř mně matce, ten jim prwní bude osidlem a jamau a pohoršením. Ten wšak, kterého od sebe wzdaluješ a jako za cizího pokládáš, ježto jest twůj bratr wlastní, bude k twým mnohem dobrotiwější než syn twého strýce, kterému po sobě odkazuješ stolec otcowského knížetstwí. Tak prawila a plakala a syna swého lkáním obtěsňowala. Když pak spatřila, an spolu s ní slzí, toto doložila, řkauc: Nelkám, synu můj, nad twým osudem, kterému člowěk neujde, nýbrž bratra twého žiwot smrti žalostnější oplakáwám, jenž co poběhlý, těkawý a wypowěděný raději by nyní šťastně umřel, než nešťastně žiw byl. Syn pak, jehož oblíčej polit byl slzami, řekl: Učiním, matko má, učiním, co žádáš; nejsem z diamantu ani z Charybdy zrozen, abych si newzpomněl na bratra žiwotního. Mezitím wraceje se biskup kostela Bamberského Otto, Kristůw rytíř slawný, po přemožení a roztlučení model pomořských, nawštíwil kníže pro nemoc již síly pozbýwajícího. A když kníže jemu sebe a duši swau skrze swatau zpowěd poručil, oznámil jemu biskup, že nelze prwé dáti neb obdržeti odpuštění, než by bratru swému slíbil pokoj prawý a pewný i milost. A hned biskup řečený péči o duši jeho a záležitost učinění míru poručiw biskupu Menhartowi, dle knížecí štědrosti welice byw dary obtížen, dal se na cestu. Nebo pospíchal, aby před slawností wečeře páně dojel k sídlu swému.

1125 Posláno ihned pro Soběslawa, a již se zřejmě w národě o to jednalo, co se prwé tajně strojilo.

Když Otto kníže morawské pozorowal, že se toto dálo, ježto wždy byl po boku knížete, obáwaje se, aby snad nebyl zajat, smutný wrátil se na Morawu. Byl pak Wladislaw s bratrem smířen we středu w týden welikonoční. Po oktavu pak welikonočním dne 12 Dubna w neděli, w kterau tehdáž bylo Milosrdenstwí boží, dobrý a milosrdný kníže Wladislaw ne bez welkého nářku swých odšel ku Kristu, a milosrdenstwí, které wždy pro jméno Kristowo prokazowal chudým, owšem již dosáhl od milosrdného hospodina. Jest pak pohřben we chrámu swaté panny Marie, jejž sám wystawiw Kristu a jeho matce wšemi kostelními potřebami nadal dostatečně, a zřídil tam dosti počestné mnišské opatstwí; jméno místa jest Kladruby.

Kníže jaký ten byl, pokawad duch wládl mu audy,
Můžete z wypsání podaného wědět jeho skutků,
Chwály jaké je hoden, jakowá patří jemu úcta.
Buď knihy této konec, kde konec jest knížete ctného.

59. Poněwadž se pamatuji, že jsem na začátku prwní knihy řekl, že jest tato kronika wydána za času knížete Wladislawa a biskupa Heřmana, tito pak již z tohoto slzawého audolí smrtí přeneseni jsau bohdá k místům weselí, ale látka wěcí zběhlých posud přeplýwá, mámli tu zaraziti kotwu u břehu, čili když posud wětry zůří, do wýše roztáhnauti plachty,

Ty mi poraď w tom, sličná má učitelkyně Muso!

Neb ty, která nikdy nestárneš, mne starce k učením jinošským pokaušeti nepřestáwáš; není tě tajno, že w každém kterémkoli starci jako mně jest chlapecký smysl a duch slabý. O! by mi již osmdesátníku minulá Bůh nawrátil léta, w kterých jsi někdy w Leodii pod mistrem Frankem w zelených luzích brzy grammatické, brzy dialektické nauky se mnau dosti se nahrála. O! welice milostná jinochům a sladká, wždy stydliwá ale nikdy nestárnaucí, proč na mne dorážíš na starce? Proč tupau pobádáš mysl? Již mi letitý wěk shrbuje záda, již swraštěná kůže zohyzďuje oblícej, již prsa jako schwácený walach dýchají. Již hlas chraptiwý sípá jako hus, a chorobné stáří oslabuje mé smysly; w prawdě mě wíce těší měkký chlebíček a topinka než twé mudrowěty, které jsme někdy pod

waší peřinkau měkce léhajíce, sladce ssáwali z twého autlého 1125
cecíčku. O sofistiko za rohy chytající, samowděk mužům syllogistickým žádaucí, od nás wšak již dosti zkušená, nechej starců, hoň se po jinoších tobě podobných, bystrého ducha a w naukách nauk důwtipných, kteří nedáwno u welkého stolu paní filosofie rozkošnými nakrmeni krměmi a přebrawše poklady celé Francie, co nowí filosofowé se wracují. Takowé řečníky čeká slowutná ctnost knížete Soběslawa, kteří by podiwuhodné jeho skutky zlatým rýtkem podiwuhodně pozlatiti dowedli. Těm také já stařec, cožkoli nejapně nablábosím, aby to do čista wybrausili, prosebně odewzdáwám. S jich a wšech toto čtaucích dowolením buď mi dowoleno z wíce dějů řečeného knížete něčeho dotknauti se písmem. A kdož mne starce haníš, když sám jsi maudrý, poklad swé učenosti wynes na swětlo, a hrubé toto sepsání měj za látku.

60. Pod kralowáním pána našeho Ježíše Krista, trojího a jediného wšemohaucího Boha, jak jsme swrchu powěděli, když kníže Wladislaw sešel s tohoto swěta, bratr jeho Soběslaw, wěkem sice mladší ale maudrostí zralých zralejší, ruky štědré, obywatelům milý, lidu obojího pohlawí i stáří zalíbený, s přiwolením wšechněch Čechů wesměs, dne 16 Dubna dle práwa dědičného powýšen jest na knížecí stolec předků starodáwných.

O! jenž tento swět wěčným rozumem, Bože, řídíš!
Kdož by to doufal byl neb chtěl tomu přidati wíru,
Že bude mír ten rok zjednán, a to bez krwe welké,

zwláště poněwadž pan Otto, podpíchnut radau některých, takowau se byl zawázal přísahau, že prwé neodejde z hradu Wyšehradu, než buď přemožen přijde o hlawu neb co wítěz dosáhne wýše stolce knížecího. Ale pán náš Ježíš Kristus, který kazí a ruší rady knížat, pro zásluhu nejswětějšího mučenníka Wácslawa milosrdně tak spůsobil, jak Láska Waše dobře wí, že jsem wýše powěděl. A protož nechať dobrý kníže již ustane zlobiti a hněwati se na bratra swého i také na Ottu; nechať wěří, že wšecko rozumem božským se sprawuje a že nic bez něho nemůž se státi. Wšak poněwadž dle swědectwí Šalomauna hněw w ňádrách hlaupého spočíwá, buď daleko od slowutného knížete, aby měl zlostí a hněwem wýtečné ctnosti swé poskwrniti nebo netrpěliwostí chwalitebné skutky swé

1125 zhanobiti. Které zajisté kdyby kdo pro jeho chwálu usilowal jednotliwě wyložiti, spíše by došlo denní swětlo a blánka k psaní, než by dokonal dílo počaté. Wšak ale my jednu a zwláštní jeho znamenitost Lásce Waší předneseme, skutek, we kterém bez pochybnosti skoro nade wšechny klásti se musí, že kníže tak mocný nikdy rtů swých neomočí medem, tím rozumu zlodějem. Jest zajisté ctnost nemalá při každém muži mocném, držeti ústa swá na uzdě a opowrhowati ne pěnau přirozeného nápoje, ale wnadami jeho.

61. Téhož léta dne 20 Kwětna we středu we swatém témdni Letnic napadl jest weliký sníh w některých krajinách lesních, a druhého dne uhodil weliký mráz a uškodil welmi wšelikého druhu obilí, nejwíce pak setému na podzim, rowněž také na winnicích a na stromích, tak že we mnohých místech sady z kořene uschly a menší řeky zamrzly. W témž týdni w sobotu dne 23 Kwětna zemřel jest císař Jindřich Čtwrtý, a tu jeho a císařský rod wyhasl jest, dílem pro neplodnost pohlawí ženského, dílem že wšechno potomstwo mužské we mladém wěku skonalo smrtí zhaubnau.

62. Mezitím, když z milosti Boží slawný kníže Soběslaw spůsobil mír w celém swém králowstwí, co zanecháme kronik hrdinských, powíme, kterak kněz jeden ohněm čerstwé zeliny zhasil drážďící prsau plameny; nebo sám mi to wyprawowal důwěrně, abych ho nikomu neprojewil dle jména, pro Krista mě žádal přátelsky; jemuž já wěřím jako sobě samému, protože žiwot jeho chwalitebný dodáwá slowům wíry. Prawil totiž, že když mu pán Bůh odňal kněžku, pobožnau myslí slíbil Bohu, že wíce žádné ženy nepozná. Ale poněwadž jest welmi těžko, obwyklau wěc dokonce z mysli wypuditi, newím po kolika létech přišlo naň takowé těla pokušení, že skoro zapomenuw slibu swého, který byl učinil Bohu, žádostí přemožen málem by byl upadl do osidla ďáblowa. Co medle měl učiniti? Jednau byl četl w Dialogu, jakým spůsobem swatý Benedikt pálením kopřiwy skrotil oheň těla nepřátelský. Tu najednau když milost shůry naň shlédla a sám k sobě se nawrátil, hledaje ku podobnému skutku a nenacházeje saukromého místa, pokradmu natrhal si otépku kopřiw, tajně zašel do pokojíčka, a za sebau zawřel dweříčka, i swrhnul se sebe oděw, že na něm niti nezůstalo. Ach! kdyby byl

kdo tu chwíli widěl kněze zdrawého, jak se wztekal, kdyby 1125
byl toho dne milého otce neb matku pochowal, chtěj nechtěj jistě by se byl smál. Tolik zajisté nezůří zůřiwý školmistr proti žákowi ani pán rozhněwaný proti otrokowi, jak kněz na sebe a proti sobě rozpálený a ze zlosti necitelným učiněný přes přirození swé i zároweň přes zadnici zůřil kopřiwami. Potom obrátil se k srdci, a ještě mnohem ukrutněji okolo prsau zůře, prawil: Ty mne, ty zlé srdce, pořád mučíš; já tě nyní takhle mučiti budu. Nebo z tebe wycházejí myšlení zlá, cizoložstwí, smilstwí a zlé žádosti. A tak učiniw zadost swému wzteku kněz rozwzteklený, bolestmi takowými strýzněn po tři dni ležel umírající; a mysle ještě, že neučinil dosti pro spasení duše, swázaw metlu z kopřiw, powěsil si ji we swé komoře, aby ji měl pořád před očima; a kdykoli je widěl buď wisící, buď poseknuté buď wedlé cesty rostaucí, zatřáslo se srdce jeho, a mysl zlá pamětliwa zlého zmizela. My pak tohoto kněze následowání hodnau zůřiwost obraťme sobě za stráž ctností, a co on učinil na těle swém, my čiňme w myšlení. Neb jsau wýpowědi páně wýpowědi prawdomluwné, an prawí: Bůh můj dotud působí, a já též působím. Nebo hle! kněz když zewně z trestu hořel, co nedowoleně hořelo wnitř, z milosti Boží uhasil. Přemohl hřích, protože změnil pálení.

Wězte wšichni Kristowi wěřící, že skladatel této kroniky, totiž Kosmas, ctihodný kostela Pražského děkan, zemřel dne 21 Října téhož roku, we kterém, jak známo jest, kníže Soběslaw postawen byl na stolec.

KOSMOWA LETOPISU ČESKÉHO

POKRAČOWATELÉ.

Kanownika Wyšehradského pokračowání letopisu Kosmowa.

Léta od narození páně 1126 řečený Soběslaw přijel jest 1126
na Morawu, a wzaw Ottowi krajinu Oldřichowu, nawrátil zase syna jeho Wratislawa k sídlu otcowskému. Otto kníže morawské sešel jest se s Luderem w Řezně. Soběslaw poplenil jest Morawu, část Ottowu.

Téhož léta druhého dne Ledna při rozedníwání widíno jest znamení blesku. Ale někteří widěli je před narozením páně, někteří u vigilii narození páně, wšak zřetelně widíno jest w noci dne swatého Štěpána prwomučenníka. Té zimy bylo takowé množstwí sněhu, že žádný člowěk neřekl, žeby je byl kdy widěl, a mnoho lidí tu zimu pomřelo. Dne 16 Unora welká powodeň: led uškodil na mnohých wěcech. Tehdy Luder král saský, sweden byw od Otty knížete morawského, nadmut welkau pýchau a lakomstwím po penězích a zlostí i neprawostí, s wojskem swým přitáhl jest proti Čechům u hradu řečeného Chlumec, kdež kněz Soběslaw s pomocí Boží a se swau družinau dne 20 Unora zbil 500 šlechticů jejich, nepočítaje štítonošů; mezi nimiž padl jest Otto kníže prwé zmíněný. A w tak welké bitwě jen tři Slowané přišli jsau o žiwot. Králi wšak saskému s ostatními odpustil jest, a propustil je w pokoji. A tak pan Soběslaw a Čechowé s welkau ctí a sláwau bez aurazu jsau se wrátili. Byla pak jest newýslowná radost jak duchowních tak swětských w celé rodině swatého Wácslawa, protože ani otcowé naši ani dědowé a pradědowé neměli jsau takowé cti, jakau wšemohaucí Bůh z milosti swé propůjčil nám, a swau prawicí a saudem sprawedliwým přemohl je. Amen. Nechci pak, aby wás bylo tajno, otcowé a matky, co jsem slyšel; zwěstuji wám prawdu pomocí boha wšemohaucího, ježto widína byla dobře od obojího

1126 wojska: že jest orel toho dne letěl prwé, než se stala bitwa mezi Sasy a Čechy, a hlasem swým wolal na Sasy, předwídaje z wnuknutí Božího mrtwoly jejich; též slyšán jest zwon, an zwoní. A když stálo dobře sto welmožů českých a proboštů a kaplanů okolo kopí sw. Wáclawa, je hlídajíce, mezi nimiž jeden kaplan, ctnostný, šlechtického rodu, jménem Wít, který držel kopí téhož řečeného swatého, jak jest obyčej, maje na sobě brnění a přílbu, jako Achilles, radostí pláče zwolal na swé: O towaryši a bratří! stálí buďte; neb widím swatého Wácslawa sedícího na bílém koni a majícího na sobě šat bílý nad hrotem kopí swatého, an bojuje za nás; i wy wizte. Oni pak užasnuwše, hledíce sem a tam a ničeho newidauce, protože nebylo wšem, než toliko hodným, dáno od Boha widěti onen zázrak, když truchlili a slzeli a z celého srdce wzdýchali k Bohu a oči i ruce obraceli k nebi a tak dlauho wolali: Kyrie eleison, až Bůh wšemohaucí ze swého milosrdenstwí a swým swatým poslem Wácslawem, naším ochráncem, porazil nepřátely naše. Amen. Když to wšecko konal kníže Soběslaw, poslal kaplana swého do wsi, která slowe Wrbčané, kterému byla wěc známa, kterýž nalezl na stěně kostela korauhew swatého Wojtěcha biskupa, a zawěšena jest na kopí sw. Wácslawa mučenníka w čas bitwy se Sasy, kdež Bůh jest je porazil. Amen.

Téhož léta dne 3 Října Zdik, zwolen byw za biskupa na stolici Olomauckau dle řádu církewních zákonů, poswěcen jest od swého arcibiskupa Mohučského, a při poswěcení odložiw jméno sweřepé, nazwán jest Jindřich.

Téhož léta kníže Soběslaw a král uherský Štěpán sjeli jsau se k roku, a dali sobě dary nawzájem; nawrátiw pak se Soběslaw domů, zajal jest Břetislawa, a w pautech dowezl jej na zámek řečený Donín.

Téhož léta mnoho lidí zemřelo jest hladem po celém swětě. Potom po proběhnutí tří měsíců Břetislaw zawřen jest na hradě Jaroměři. Téhož času wystawili jsau Čechowé znowu některé hrady, ježto slowansky nazwány jsau Přimda, Zhořelec a Tachow. W běhu téhož času také kapli na hoře Řipu nazwanau nejjasnější kníže Soběslaw rozbořiw znowu wystawil, kteraužto Zdik ctihodný biskup swatého kostela

Olomauckého nawrátiw ku předešlému práwu nadání, s nej- 1126
wětší uctiwostí poswětil.

Léta od narození páně 1127 dne 23 Unora hlawa sw. 1127
Wojtěcha mučenníka a biskupa we hradě Hnězdně nalezena jest na tom práwě místě, kde mučenník týž mučennictwím byl korunowán a pohřben. Kníže pak český Soběslaw toho času smířen jest s králem německým Lotarem, a z náklonnosti a lásky k němu oblehl jest hrad Normberk s welikau mocí, a Bawory skoro až k Dunaji pohubil a popálil. Proběhnutím desíti neděl dokonaw dílo, s welkau nádherau a wítězosláwau nawrátil se k domowu. Bawoři wšak a Sasowé, wztekem a hněwem rozníceni, ustanowili sobě wéwodu Konrada za krále, a tak pohříchu poslední zmatek horší prwního w říši jsau spůsobili.

Léta od narození páně 1128 král Lotar w den welko- 1128
noční zdwihl z wody křtu syna knížete Soběslawa, a stali jsau se nejwraucnějšími přátely; kterémužto dítěti po biřmowání syn Wigbertůw při sklonku žiwota swého slíbil jest celé léno swé, při čemž stáli přítomni welmožowé saští.

Téhož léta učiněna jest wýprawa od Soběslawa na pomoc kmotru jeho králi Lotarowi proti králi Konradowi; druhého wšak dne wrátil jest se domů s díků činěním. Za nedlauho pak potom Konrad syn Lutoltůw zajat jest od Soběslawa, a zawřen w domě kostela Wyšehradského. Léto suché.

Téhož léta mnozí welmoži čeští jati a spautáni i zawřeni jsau u wězení od knížete Soběslawa. Břetislaw odwezen jest na hrad Děčín, a Konrad k Jindřichowi synu Wigbertowu.

Téhož léta dne 9 Novembris a po slowansku Prosince zatmění měsíce červené; ať řeknu, že někteří widěli částku, která byla zůstala mrskajíci se sem a tam, až se ztratila. A mnoho hwězd ji obstaupilo, z nichž jedna obletěla měsíc, jiná wrhla se k půlnoci. Po desíti dnech na noc objewila jsau se červená znamení na nebi k půlnoci.

Léta od narození páně 1129 Wratislaw syn Oldřichůw jat 1129
jest od Soběslawa; potom wypowěděn jest ze země. Kladsko hrad jest obnowen a opewněn od Soběslawa.

Téhož léta kníže Soběslaw obnowil jest chrám Wyšehradský, jejž otec jeho blahoslawené paměti král Wratislaw wystawil za duši swau a manželky swé i swého potomstwa

1129 se schwálením a z moci slawného papeže Alexandra a 72 otců; kterýžto prwéřečený swatého kostela Římského biskup k stwrzení téhož swatého založení ráčil jest skrze Jana biskupa Tuskulanského a skrze Petra probošta sw. Jiří mučenníka služebníkům řečeného kostela, totiž knězi, jahnowi a podjahnímu, i také proboštu poslati a na znamení moci apoštolské na wždy uděliti, aby jich užíwali, sandaly a čepice. Když pak to tak bylo zjednáno a ustanoweno, podřídil týž král swrchu wzpomenutý ten řečený chrám swatému kostelu Římskému. Kterýžto takowým spůsobem založil, nesa na swých ramenau 12 nůší plných kamene ke cti spasitele, tak jak Konstantin císař založil kostel Římský; tedy učinil jej swobodný, a Soběslaw, jak jsme prawili, obnowil jej a obnowený zwelebil lépe; neb dal stěny malowati, zlatau korunu w něm zawěsil, která wáží 12 hřiwen zlata, stříbra pak 80, mědi a železa bez čísla, dlažbu hlazenými kameny wykrášlil, přidal chodby kolem, pilíře na obau stranách přistawil, cihlami wrch celý se střechami pokryl, klášter a dílny wšecky dal pokrýti; mimo to také kanowníky téhož kostela rozmnožil, a přidal platy, dwory a jiné statky.

Téhož také roku pan Menhart biskup kostela Pražského obnowil jest hrob swatého Wojtěcha biskupa zlatem a stříbrem i křištálem.

Téhož léta Wácslaw syn Swatoplukůw poslán jest do Uher od knížete Soběslawa na pomoc králi Štěpánowi proti Řekům; a tak s pokojem wrátil se, ale žije po čtyry měsíce čtwrtodenní zimnicí wymořen posledního dne Unora zemřel jest.

1130 Léta od narození páně 1130 práwě w den narození božího při rozedníwání wzešel jest Swětlonoš, což nebylo nikdy wídáno ani slýcháno. Tehdy pan Menhart biskup kostela Pražského putowal jest do Jerusaléma na modlení.

Téhož také roku Soběslaw kněz, když jel do Řezna k roku s králem Lotarem, w jednom potoce řečeném Regen z boží milosti ušel utopení; a w tom městě zůstaw týden, rozbořil jest 20 twrzí, a tak zdráw a wesel domů se nawrátil. To když konal kníže Soběslaw a předtím i posud we wšem zůstáwal bez úrazu, přišel jest na zámek Kladsko s četnau družinau, a ohradiw jej pilněji než prwé a pewněji,

mínil jeti na Morawu. Ale zjewením milosrdenstwí božího, 1130
jak sám dí: nic přikrytého, coby nebylo zjeweno, a nic tajného, coby se newědělo a tak dále, auklady a zrady, které byly dlauho předtím na něj strojeny, tehdy na té cestě se wyjewily, a tak cestu začatau do Morawy na ten čas překazily. Tedy prwní neděli, dne 15 Června, na té cestě poznaw dwa zbrojnoše, kteří ukládali o jeho žiwot, powolal župany swé Zdeslawa syna Bláhowa a druhého Diwiše, žádal od nich slowo, aby mu nebyli proti wůli w jistém tajemstwí. Oni pak knížeti dali slowo dle přání jeho. A on na jich oči ukázaw jim zrádce, prawil: Tito jsau zrádci nad mým žiwotem, úkladníci a wražedníci. Jak jste mi před chwílí slíbili, přiweďte je bez trestu až přede mne, abych plněji a jasněji poznal prawdu celé zrady jak podezřelé tak zjewné. Z nichžto jeden chopen jest s kopím a dýkau kalenau téměř dwau loket sdéli; druhý wšak utekl jest. Tehdy kníže Soběslaw maudrostí božskau jako Šalomaun byw napomenut, powolaw některé swé lowce, ale taje wěc, prawil: Jednomu z mých zbrojnošů ukraden jest tlumok; wyšlete ohaře, aby sledowali stopy zloděje. Oni neleníce k rozkazům pána rychle běželi, a w jedné wesnici chytili jej, a přiwedli spautaného k pánu, majícího meč jedem napuštěný. On pak u přítomnosti starost země české tázal proklatých lotrů, řka: Pro jakau příčinu a k čí radě chtěli jste takowý a tak nešlechetný zločin spáchati? neb čí jste bojowníci? A ti synowé neprawosti nemohli tak nešlechetné wěci zatajiti; a tak jeden wyznal, že jest bojowník Miroslawůw, syna Janowa županowa, a druhý bratra jeho mladšího Střezimíra; tato pak slowa byla začátkem proklaté řeči: O dobrý a milý kníže! když se tážeš o příčině a běhu wěci, beze wšeho mráčku lži tato jest: Miroslaw nás nešťastné wyslal k zahubení twého slawného žiwota. Ale Miroslaw, který byl na též cestě, jest spaután okowy nejtěžšími. Střezimír wšak, poradiw se s bratrem, smyslil, že jest matka jeho těžce nemocna, a žádal na knížeti powolení, aby směl domů jíti z wýprawy. Jest pak podobně w jedné wsi zajat, a obadwa jsau s bratrem odwedeni na Wyšehrad. To když se tak stalo, Soběslaw pán jel do Prahy sídelného hradu pomodlit se, bosýma nohama a w oděwu změněném, jako král Ninivetských, a při wjezdu wšichni jsau jej radostně

1130 uwítali s welikau sláwau a poctiwostí, radujíce se, jak slušno, z jeho zdrawí, a zpíwajíce píseň angelskau a také zwoníce zwony. A když se tam pomodlil, odebral se na Wyšehrad, a tam od kanowníků otce swého, totiž krále Wratislawa, s newyslowitedlnau radostí jest uwítán. Druhého pak dne, jak se wčely slétáwají ku králowně a k matce swé, welmoži čeští uslyšewše, že kníže jejich ušel takowých nebezpečenstwí, sešli jsau se na wyšší hrad Wyšehrad, a tam nalezše jej, těšili se z jeho zdrawí jako matka z jediného syna. Potom pak ten den Soběslaw kněz shromáždil šlechtice i nešlechtice na paláci Wyšehradském, také Pražské kanowníky, a také my jsme byli. Bylo jest množstwí mužů weliké w té radě, skoro tři tisíce. A sám mocnář český, stoje prostřed nás wšech, jako syn když prosí otce pro wšecku neposlušnost swau, tak pozdwihnuw hlasu swého, tolik prawil se slzami: O starostowé čeští a štíte země české! nechwálím ani newynáším se, ale prawdu prawím: když jsem byl wyhnancem, milostí boží wšude jsem byl šťasten a měl jsem s dostatek toho, čeho mi bylo potřeba; nyní wšak s pláčem prawím: za žiwobytí bratra mého a knížete Wladislawa newzal jsem tohoto knížetstwí a důstojenstwí zbraní ani jakau jinau mocí, ale z milosrdenstwí božího a zwolením od bratra mého za jeho žiwota a od wás wšech jsem ho dosáhl. A z té příčiny a tím práwem myslím, že jsem je držel sprawedliwě a rozumně. Ale někteří z urozenějších této země, ponuknutím satanášowým puzeni, mne pohříchu! chtěli jsau zabíti, jako někdy předchůdci jejich bratra mého Břetislawa kněze rozšafného zabili, též Swatopluka bez příčiny jsau usmrtili. Mne pak, jenž jsem usilowal o prospěch wlasti a o waše počestné, newím z jaké příčiny chtěli jsau zkaziti, ale z pomoci milosti boží nemohli jsau toho dokonati. Zdaliž newidíte, jaká byla zatwrzelost, jaká bezbožnost srdcí jejich? Nebo kterým jsem udělowal hojnějších darů mé milosti, a které jsem nad jiné ctil laskawější náklonností, a kterým jsem dal slušně sedati po boku mém, těch zlostná wůle pokaušela se o mau zkázu. A wšak aby se nezdálo, že je odsuzuji hrdě nebo z nenáwisti, buď důstojnosti waší libo slyšeti je mluwící swými wlastními ústy. Po té pak řečení synowé satanowi postaweni jsau před kníže a před ty, kteří s ním zasedali; oni pak, kterým bylo kázáno

od jich starších hledati smrti knížete, bezbožného předsewzetí 1130
zatajiti nemohli, nýbrž winili w tom we wšem Miroslawa syna Janowa, prawíce, že jeho kázáním wšecko, co byli chtěli učiniti, jim bylo nařízeno; nebo byli i jeho služební. Miroslawowi pak kázáno jest státi před obličejem knížete, a nařízeno jest, aby jeden z pánů jej tázal o té wěci, zdali směl ze swé zlosti čili z ponuknutí jiných takowý zločin zamysliti, aneb kdoby byl wůdcem toho spiknutí. On pak jest k tomu odpowěděl: Kníže nejmilostiwější! nemohu welkého hříchu swého nikterak zatajiti, který jsem z největšího neštěstí mého smyslil, nýbrž u přítomnosti waší a wšech přísedících míním jej zjewiti. Neb jednoho času jeden z bojowníků Břetislawowých, jménem Bolesa, třikrát jest mě nawštíwil, aby mě k tomuto hříchu zjednal; k jehožto wybídnutí jsem já swoliti nechtěl. Naposledy wšak přišel ke mně Božík, wáš kaplan, a jal se mě takowým spůsobem wyzýwati: Což, nejmilejší synu, býwal-li w této zemi kdo slawnější neb kdo maudřejší jak otec twůj? ty wšak mezi jinými předními této země jmín jsi za nejmenšího. Krom toho budešli trpěti, aby wlastní bratr twůj tak dlauho we wazbě pro nic snášel tak mnoho zlého? Jest tedy lépe, abychom toto pyšné kníže zabili a tak swého posadili na stolec, od kterého bychom mohli míti wše, co se nám zalíbí. Pakli mi toho newěříš, já tě dowedu k takowému, kterému budeš moci wěřiti bez pochybnosti. Když jest tuto řeč dokonal, pro Bůh hřích můj! přiwolil jsem k jeho pobádání, a tak dowedl jest mě k biskupu Menhartowi, který přebýwal w jedné wesnici, která se slowansky jmenuje Zerčinawes. To jest pak učinil, jako chtěje mě poručiti biskupu do služby, a tam jest se stal začátek celého tohoto spiknutí. Potom tázán byw od knížete o řečeném spiknutí, winil jest těžce biskupa we wšem, tak prawě: Biskup Menhart pro tu příčinu, aby nás w té wěci měl stálé, položil jest dwa prsty na ostatky swatých, a měl se mnau řeč takowauto: Zhubíšli žiwot knížete, z těchto pěti wěcí, totiž Žatec, Litoměřice, komoru neb stůl neb konnici, cožkoli si zwolíš, jak ti slibuji a Břetislaw kněz udělí, beze wší pochybnosti se ctí míti budeš. Konečně, když sám sebe i jiné wlastními ústy za winné udal, wyweden jest z rady spolu s druhy swými, a druhého dne s bratrem jeho Střezimírem a s jedním lékařem osekány jsau

1130 jim wšecky údy na tržišti. Ale dwa prwé řečení synowé satanowi podstaupili jsau muka neslýchaná; totiž jsau do kola těsně wpleteni, oči jim wylaupeny, ruce i jazyk uříznuty a s přeraženými hnáty položeni jsauce na slaupy k jich zahynutí připrawené, bídné žiwoty skončili. Křiwosud pak, jenž byl strýc Miroslawůw, a jiní dwa, ježto jeden slaul Wacemil, druhý Jindřich, ti, poněwadž byli od řečeného Miroslawa před knížetem a swrchuřečeným sjezdem obwiněni, odkázáni jsauce na saud, kráčeli w Praze přes železo, a tak od Boha wšemohaucího jsauce odsauzeni, w prawdě shledáni jsau co winníci; a protož nalezeno jest, aby podlehli trestu hrdelnímu; poté wedeni jsau na trh dne 23 Čerwna, a plknem sťati jsau. Kaplan Božík byl jest mezi ostatním lidstwem jako na podíwanau. Toho wšak newím, přišelli, aby smazal zločin sobě přičítaný, čili jak byl ďábel smyslitelem této wěci, také po wše zůstal jejím ředitelem. Tak jej přiwedl, aby se díwal na zahynutí swých towaryšů, chtěje aby šermíř jeho déle neodbíhal společnosti swých druhů. Neb jenž prwé swědom sebe těkal a ubíhal, nyní milostí božskau wšem weřejně zjewen jest. Uwiděw jej totiž jeden z welmožů, chopil jej a přiwedl ku knížeti; a tázán byw o wěci, ničím se od řeči saudruhů swých neuchylowal, a tak spaután byw okowem železným, doprawen jest do wazby wládaře králowského. Potom pak ten týden posledního dne měsíce Čerwna oslepen jest Břetislaw.

Téhož roku dne 8 Října jakási obluda ku podobenstwí hada jednu chwíli, totiž při západu slunce, widína jest letící přes celau zemi českau i přes mnohá jiná místa. Potom pak widíno jest jiné znamení od mnohých welmi jasné w hodinu ranní. Wratislaw, syn Dedalrikůw, nawrácen jest z wyhnanstwí.

1131 Léta od narození páně 1131 dne 29 Března, to jest w neděli, kterau zpíwají Lætare, král Lotar s četnau družinau jak duchowních tak swětských měl sjezd we městě řečeném Leodium. Na kterémžto sjezdě zwolili jsau Innocentia uběhlého za papeže, toho totiž, kterého Petr syn Lwůw s duchowenstwem a lidem kostela Římského byli jsau zapudili od papežské stolice. Z té příčiny poslali jsau biskupa kostela Münsterského, aby oznámil Petrowi papeži a Římanům wšem, že král německý s wojskem k nim míní přijíti za pět měsíců. Kterýžto pro strach neprawého krále Konrada od prawé cesty

se uchýliw, přijel jest do Čech, a na Wyšehradě, sídelném 1131
místě, mši o nalezení swatého kříže s welkau poctiwostí i s kanowníky téhož kostela slawil jest; potom od knížete Soběslawa slušně byw darowán, zemí markrabí rakauského se ubíral, a tak mnohými zeměmi projew, wrátil se domů. Ale ta wěc se nezdařila, zmizela jest jako prach wětrem odnesený.

Mezi tím časem kněz Soběslaw na aupatí jedné wsi řečené Tachow w okršlku Mežska wystawil hrad, jejž nazwal dle jména wsi při něm ležící; jiný také wystawil w krajině Milečské wedlé řeky Nisy, a nazwal jej Zhořelec, kdežto předtím slaul Dřenow. Tehdy pan Menhart biskup zdráw a bez aurazu přijel zpět k swému sídlu biskupskému, a odewzdal se jest knížeti Soběslawowi se wšemi welmoži českými na wšeliké saudy, aby se očistil ze zločinu, kterým byl winěn. Z té příčiny jsau dwa kanowníci kostela Pražského, jeden od pana biskupa, totiž idiota jménem Herold, kterýž byl wikářem a kaplanem biskupa Bamberského a arciknězem Plzenským, což se neslušelo, o kterém prawil Miroslaw syn Janůw, že byl přítomen w kapli w Zerčiněwsi, kdež se stalo zapřisáhnutí mezi biskupem Menhartem a Božíkem i Miroslawem, druhý Tutha od knížete, ti dwa posláni k arcibiskupu Mohučskému a k biskupu Bamberskému, aby jakýž by koli saud Menhartowi biskupu uložili, on jej s pokojem přijal.

O dwau hwězdách před 11 léty znamenaných, o těch jsem wám, o Čechowé, potom nikterak nic wyprawowáním swým wyložiti nemohl, protože šly rozdílně. Ale nyní, pokud mám docela prázdno od jiných wěcí, wyložím wám o nich, pokud milost ducha swatého poslauží mému smyslu a jak jsem widěl. Hwězda, která wyšla při rozedníwání dne 22 Unora na začátku jara, o které jste wy Čechowé prawili, že jest to Swětlonoš, ta zašla dne 26 Prosince w zimní proměně slunce při začátku dne.

Ale téhož roku jiná hwězda jasnější dne 25 Čerwence při wýchodu slunce se zjewila, která ponenáhlu se schylujíc dne 12 Ledna se neukázala. Tedy která z nich se jmenowala Swětlonoš, nemním, by byli lidé, kteří by to wěděli, ale Bůh, jenž jest stwořitelem swěta, skrz kterého se stalo mnoho znamení a zázraků, a my jsme je widěli, o nichž něco jsem

1131 wýše položil, on sám wí. Zatmění měsíce; ale malá část zůstala do celého wyplnění.

Nawraťme se ku předešlému. Dne 28 Září biskup Bamberský a wrchní pastýř Olomaucký se sedmi opaty českými u přítomnosti knížete Soběslawa s lidem a duchowenstwem Menharta, swatého kostela Pražského biskupa, ode wší winy, která naň prwé byla skládána, složením štol swých jsau očistili, wyznáwajíce totiž, že jest biskup Menhart ničeho zlého proti knížeti Soběslawowi nesmýšlel, než jen o to se zasazowal, jakby Břetislaw mohl wyswobozen býti z wazby. Biskup Menhart po skončení pře jel ku koncilii, we kterémžto sboru byl jest swrchuřečený papež odběhlý s padesáti biskupy mimo opaty; a tam papeže Petra, který tehdáž sprawowal církew Římskau, i krále Konrada, zhasiwše swíce, jsau klnuli.

1132 Léta od narození páně 1132 dne 14 Ledna čerwená znamení rozličná ukázala jsau se na nebi w stranu půlnoční. Dne 19 Ledna, když pan Menhart meškal w jedné wsi řečené Chuchel, jednoho dne w saumrak stal se diw neslýchaný a welmi strašliwý. Když totiž ospalostí již stížen wstaupil do postele a služebníci jeho stáli u něho, najednau hřmot hrozný, jako z jeskyně přicházeje, blížil se k domu, we kterém byl, a zazwučel jim w uších; kterýmžto hřmotem zastrašeni utekli, pána samotného nechawše; on pak neweda, coby činil, wyskočil z postele, a jako u wytržení se nacházeje, postawil se wedlé zdi komína; a hle! kámen diwné welikosti padaje s hory, zbořil dwě zdi i s postelí biskupowau a tam zůstal ležeti, a tak pán biskup zůstal jest bez aurazu. Amen.

Téhož léta dne 4 Března bylo jest zatmění měsíce a to celé krwawé. Kněz Soběslaw jel na sněm krále Lotara do Bamberka. A když se shromáždění celého sboru sešlo w králowském paláci, a král Lotar se Soběslawem knězem zasedl saukromí w jedné komořici, která byla wedlé paláce; newím zdali pro stáří stawení čili od nějakého zlého člowěka podlaha králowského paláce se wšemi, kteří byli wnitř, sesula jest se, we kterémžto zřícení mnozí z Němců jsau zraněni, jiní s těžkým úrazem sotwa ušli zkáze smrti. Čechowé wšak zůstali jsau wšichni bez úrazu. Po nedlauhém čase král Lotar z příčiny sněmu na hradě Plisni s mnohými Němci sešel jest

se; opět palác, we kterém se shromáždili, se wšemi se sesul, 1132
ale z milosti boží wšichni zůstali jsau zdráwi.

Téhož času držán jest od krále sněm w Goslaru, kdežto když palác se wšemi se sesul, z milosti boží žádného neporanil. Ten týden po božím wzkříšení zjewily jsau se strašliwé baufky a neslýchané blýskání, odkudž wěž swatého Wácslawa jest zapálena, ale že milost boží chránila a přímluwa swatých mučenníků Wácslawa a Wojtěcha přispěla, samotna toliko wěž shořela jest, ale kostel zůstal zachráněn od ohně. Blahoslawený Gothart wyznawač a biskup znamenitými zázraky ctností, kteří jsau se dály pro zásluhy jeho we městě Hildesheimu, proslul jest. Což když se jest we mnohých národech wěřících rozhlásilo, mnozí putowali na hrad Hildesheimský, aby widěli jeho zázraky a nejwíce aby jeho zásluhami a přímluwami sproštěni jsauce wšech paut zločinů, mezi syny boží počtenu býti zaslaužili.

Téhož času Řezno město welemocné skoro celé jest shořelo mimo 40 domů, které sotwa se zachowaly. Také we mnohých místech toho roku oheň welice uškodil. Kněz Soběslaw poslal jest králi Lotharowi do Říma táhnaucímu tři sta branných na pomoc. Postawil nad nimi za wůdce Jaromíra syna Bořiwojowa. Kteříž wytáhše ze země swé, když přišli k jednomu místu, řečenému Omberk, tam jsau s Němci na trhu řečeného místa bojowali, a s pomocí Boží nad nimi zwítězili. Kníže Wratislaw z podílu Morawy, jenž slowe Brněnsko, syn Oldřichůw, pojal manželku z Rusi, krásau swau Helenu králownu řeckau přewyšující, která se nad míru stkwěla leskem bílé pleti, tak sice, že červený lesk zlata bělost těla jejího některými červenými skwrnami natíral.

Téhož léta kníže polský s nesčíslným wojskem táhl do Uher, chtěje syna Kolomanowa po zapuzení krále slepého, jenž slaul Bela, proti wůli Uhrů dosaditi. Nebo matka řečeného jinocha, zapuzena bywši od manžela swého, krále totiž Kolomana, když byla těhotná, nawrátila se k otci, a tam porodila pachole. Toho tedy kníže polský chtěl Uhrům předstawiti za krále; ale předsewzetí jeho zkazila boží prozřetelnost; nebo slepý král wytáhl jest proti němu s wojskem swým, a Boleslaw se swými uleknut, wyčkaw noc, dal se na útěk; jehož Uhři stihající s pomocí boží mnoho jich na tom útěku

1132 zabili. Mezitím kněz Soběslaw, poslen milosrdenstwím božím a orodowáním sw. Wácslawa, dne 18 Října wtrhnul jest s wojskem swým do Polska, a celau stranu té krajiny, která slowe Slezsko, weskrze ohněm pohubil. Také jest mnoho zajatých s nesčíslnými penězi, jakož i nemálo stád sweřepic odtamtud přiwedl s sebau, a tak z propůjčení boží milosti s welikau sláwau a weselím domů se nawrátil.

1133 Léta od narození božího 1133 dne 24 Unora měsíc utrpěl jest zatmění, ale čtwrtý díl jeho byl zčernal, a tak při nastáwajícím wýchodu slunce zapadl; po tomto zatmění přišla jest welká smrtelnost lidí. Dne 16 Ledna statečný kněz Soběslaw podruhé udeřil na Polsko, a w slawném wítězení je zpustošil, mnoho odtamtud zajatých přiwedl, wsí asi tři sta zapálil, potom propůjčením božím s wítězstwím domů se nawrátil.

Toho času přijel jest legat apoštolský, winil biskupa Menharta ze mnohých ohawných zločinů, a kázal obwiněnému dáti se najíti k slyšení u apoštolského. Bylit se proti němu spikli někteří přewrácení bratří z jeho kostela, aby jej zbawili jeho důstojenstwí a hanebně sehnali se stolice. Tomuto jejich proklatému a nešlechetnému záměru nedala wšak milost boží přijíti ke skutku. Kněz Soběslaw, jeda do Uher k swému swaku králi uherskému, položil se jest táborem u místa řečeného Wáh, a tam meškaw delší čas, až dokonal wěc swau, domů se nawrátil.

Druhého dne Srpna zjewilo se jest zatmění slunce diwným spůsobem; nebo ponenáhlu ubýwajíc tolik se zmenšilo, že jako koruna měsíce přibýwajícího přišla k straně polední, kteráž potom k wýchodu se obrátila a odtud k západu; potom se wprawilo do předešlého stawu. Na mnohých také místech w krajinách německých, ač wěříme-li powěsti, widína jest toho samého dne krew jako dešť pršící. W jednom místě w krajinách německých spadl prý také kus masa zároweň s tím deštěm krwawým, který byl takowé welikosti, že ho sotwa 12 mužů mohlo wyzdwihnauti.

Potom biskup Menhart, swaté pobožnosti odchowanec, cestowal jest do Mohuče k swému arcibiskupu, aby se ospravedlnil; kdež jest se také mnoho biskupů sjelo, w jejichžto shromáždění slušně se očistil z winy sobě přičítané a obžalo-

watelům swým wšechen zlý skutek, kterým se opowážili proti 1133
němu powstati, milosrdně odpustil.

Téhož roku král Lotar, dosáhnuw znaků císařstwí, od papeže Innocentia jest poswěcen w Lateraně we chrámě sw. Jana Křtitele. Neb nesměl jest wjíti do kostela sw. Petra apoštola, boje se Petra syna Lwowa, který tehdáž kostel Římský sprawowal.

Toho léta wýtržné powahy jinoch Wladislaw, wýborného otce jmenowec, s mnohými urozenými mladíky českými utekl jest do krajin baworských.

Léta od narození božího 1134 Polska nešťastná, pod sprá- 1134
wau neprozřetelného knížete Boleslawa postawená, již častěji od Čechů i od Morawanů nepřátelsky zpustošená, majíc pustošena býti znowa, od obojích swrchuřečených wojsk, od Čechů totiž i od Morawanů, jest nawštíwena a rukau nepřátelskau potřena i ohněm a mečem až k řece, která slowe Odra, dokonce zhubena; ale z Čechů nebyli přitom žádní jiní než Hradečtí, Chrudimští, Boleslawští, Čáslawští, Kladští. Slawný kněz Soběslaw jak ctností ducha tak silau těla ozdobný a tudy tím častější chwály hodný, sešel jest se na hradě řečeném Plzeň s císařem Lotarem k roku, čehož příčina byla takowá. Bylť král Uhrů slepý wyslal biskupa Bělehradského, jménem Petra, k císaři s welkými dary, i aby přednesl křiwdy od knížete polského jemu učiněné před shromážděním císaře a knížat jeho. Poněwadž wšak, jak se w takowých wěcech stáwá, málo neb nic neprospěje poselstwí menšího k wětšímu, leč by byl prostředník, přijel jest řečený biskup ku knížeti Soběslawowi do Čech, aby se jeho prostřednictwím a přímluwau poselstwí jeho stalo prospěšné. Tedy z té příčiny kněz Soběslaw jel k císaři, a když tam přijel, laskawě a poctiwě přijat jest od císaře, a wší žádosti swé laskawě dosáhl, totiž aby wůle císařowa co do krále uherského a do knížete polského šla po wůli knížete Soběslawa. Dary pak Uhrů předložené císaři byly jsau: dwa koně bílí slušně pokrytí, jichžto sedla držela w sobě 26 hřiwen zlata, a jiného welmi mnoho. Řečený tedy biskup Petr Bělehradský, poselstwí swé dle přání wykonaw, a k tomu od císaře i od jeho choti mnohými dary podělen, wesele domů se nawrátil.

1134 Mezitím Čechowé, pokoji se poddati neumějíce, dne 26 Unora, a bylo práwě pondělí o masopustě, wtrhli jsau do Polska. Polané wšak, když se již blížil začátek postu, majíce za to, že již žádný nepřítel nepřijde, byli z hradů a z jiných opewnění wyšli, a přebýwali na wsech. Když tedy jako bezpeční od wpádu nepřátelského chtěli požíwati blahých dob míru, náhle a nenadále nepřátelé na ně udeřili, a jako owce z owčínů, když jich nikdo nechrání, sápali je. I ačkoli Čechowé bez knížete Soběslawa w zemi nepřátelskau wešli, nicméně tak welikau kořist odtamtud zpátkem přiwedli, že kořisti wšech knížat českých, co jich w Polsku nabrali, přewyšowala. O bídná krajino, poddaná knížeti bláznowskému; neb což se králowé natřeští, biti jsau Achivi. Často řečený král uherský Bela, zlostí bratra zraku zbawený, žádal od swého zetě kněze Soběslawa, aby dítě jeho zdwihl z wody swatého nowozrození. Proto wšak se nikdo nemusí diwiti, když takowé kmotrowstwí mezi swatem a zetěm jeho, mezi wlastní sestrau a bratrem býwá zawíráno; nebo potomní naši budau widěti swět ještě diwněji ano bídněji pokračowati, když, jak se již ukazuje we mnohém běhu wěcí, stáwá se i rodič kmotrem swého rozence. Nebo nyní blahá wíra, ačkoli opustiwši swětská bydla ke hwězdám se unesla, něco předce s wýše na zem pohlíží, ale potom, až se nešťastnější mor newěry wíce zmůže, tehdy do wyšších skrýší se obrátíc, ani nebude chtíti zraku k nám obrátiti. Král wšak Bela žádal swého zetě z příčiny dítěte; jehož žádosti kněz Soběslaw neodepřew, ctihodného pastýře kostela Pražského Menharta a jiných welmožů jak nejwíce s dítětem do Uher poslal. Když tam přijeli, jest biskup Menhart se ctí nemenší přijat od krále uherského, jak když ponejprw ozdoben infulemi biskupskými přišel ke hlawnímu sídlu swého biskupstwí. Tedy pokřtiw dítě w den letnic, když řečený biskup, wzaw odměnu mnohých wzácných darů od krále k domowu se wracel, a když dobrotiwý wěrných sluhů swých odplatce, Bůh, uzawřel w den se blížící wěrného a schopného ředitele čeledi swé Menharta wywésti z auzkosti tohoto žiwota a u wěčnau radost jej přenésti, na té samé zpátečné cestě sklíčen jest nemocí. A když se neduh zmáhal, nemoha dále jeti, we wsi k biskupstwí jeho náležející, která slowe Sekyř, ulehl w posteli.

Mezitím kněz Soběslaw žádal swaka swého krále uherského, aby sestru manželky swé, totiž královny, dal knížeti Konradowi Znojemskému w manželstwí, aby spolek mezi nimi zawřený takowými příčinami sesílený trwal tím pewněji. A když bylo po oddawcích a uslyšel o biskupu, že upaután byl nemocí, nejprwé jakožto wraucí dobrotiwostí přeplýwaje želel toho, potom spěchal, aby se jak nejrychleji nawrátil, aby toho, jejž milowal wraucnau náklonností, nalézti mohl žiwého. Tedy wraceje se již řečený kníže z Uher, přijel jest k swému biskupowi, jejž nemocí stíženého těšil dobrotiwě, jak bylo slušné. Ale biskup, předwídaje zaniknutí těla swého, wšecky dary, které byl dostal od krále uherského, odewzdal jest knížeti swému, a kníže přijaw je a nawštíwiw swého pastýře, domů se nawrátil. Po jeho odjezdu ctihodný biskup Menhart, jenž má wždy wzpomínán býti láskau zbožnau, wzdaw zisk swěřené sobě hřiwny dwojnásobným úrokem rozmnožený swému stwořiteli, z nebezpečných žiwota lidského zmatků odstěhowal se do šťastných bydlišť blahoslawenců, aby se těšil z wěčné odměny. Když pak ctihodná mrtwola byla přiwezena do hlawního sídla biskupstwí jeho, biskup Olomaucký Jindřich, jenž konal powinnau službu při jeho pohřbu, se slzami zapřisáhal jest kníže Soběslawa a wšecky tu přítomné duchowní i swětské, jestliže nějak spíše zlomyslným popudem než nějakým práwem prawdy pohnuti, s ubohým cizincem, pokud žiw byl, měli jakau různici, aby aspoň slitowání hodné mrtwole odpustili. A tak po wykonání služeb pohřebních slušně jej pohřbil w kostele swatých mučenníků Wíta, Wácslawa a Wojtěcha. Kdožby si žádal poznati poslaupnost jeho žiwota a mnohonásobná protiwenstwí, ježto nastrojením nepřítele pokolení lidského a wšech dobrých škůdce ďábla snesl jest za swého biskupstwí, ať se obrátí ku předešlému. 1134

Mezitím když biskup Menhart, jak již řečeno, dle zákona smrti sešel se swěta, bylo welmi mnoho těch ačkoli skrytých, kteří dílem přímluwami přátel a příbuzných, dílem wšak auplatky, kteří i swaté pokazí, ucházeli se u knížete Soběslawa i u císaře Lotara, mníce by jich propůjčením mimo wůli boží obdrželi swatého mučenníka Wojtěcha stolici. Těchto wšak žádosti zlé a Bohu protiwné saudce nejwyšší, dozorce nade wším nejprawější, skrytých přání neslušná zkaziw, jehož

1134 prozřetelnost we swém zařízení nemýlí se, jehož jisté předurčení dokonce w ničem nemate se, kněze Soběslawa od jich pokaušení daleko odwrátil, i aby wyhledal wěřícím jeho schopného pastýře, mocí swého Božstwí přinutil. Tedy řečený kníže Soběslaw ducha rozumu plný, aby déle nebyl bez swého biskupa, dne 29 Září w sídelném hradě swém w Praze sněm jest učinil, na kterémž byli jsau wšichni nejpřednější ze země české jak duchowní tak swětští; neb se tam práwě pro swátek blahoslaweného dědice našeho, Wácslawa mučenníka, byli sešli. Když pak běžel we sněmě hlas božskému rozumu protiwný, ježto ti toho, oni onoho za hodného biskupstwí wykřikowali, a žádný z těch nenalezen jest schopný; konečně před wěky od Boha zwolený Jan jest powolán. Ten jest toho času sprawowal proboštstwí kostela Wyšehradského, osobau swau wšechny přewyšuje, wšechněm příwětiwostí swau se líbě a jinak we mrawích jsa Bohu a lidem milý; práwem tedy zaslaužil býti zwolen k wrchu důstojenstwí kněžského a býti dosazenu za pastýře a správce poddaných.

Zima nestálá, tak že brzy mrzlo, brzy jako w čas jarní země odwlhowala tau měrau, že řeka Labe dwakrát umrzla a dwakrát roztála. Ale Wltawa řeka, která řečištěm swým hlawní naše hrady Prahu a Wyšehrad rozděluje, čtyrykrát zamrzla a čtyrykrát se led její rozpustil; ale sněhu byl nedostatek. Tato nestálost počasí, začawši se od měsíce Listopadu, neminula po celý běh potomního roku ani jednoho měsíce, aby buď na začátku buď ku konci jednoho každého měsíce s welkau prudkostí nezůřila. Konečně druhého roku dne 28 Října w hodinu nešporní strhla jest se po celém swětě ukrutná bauře wětrů, která tak zůříc až do noci w prwním saumraku nočním kostely jak kamenné tak dřewěné, též stawení, ploty, hromady we stodolách pobořila, že nezůstal snop na snopě; stromy w lesích od kořene wywrátila.

1135 Léta od narození páně 1135 wywolenec kostela Pražského Jan cestowal jest k císaři, aby zwolení jeho císařským swolením a schwálením bylo stwrzeno. Tam když přijel, takowau swrchowanau ctí poctěn jest, že jej císař dal s processím přijmaut a potom sám jemu wyšel wstříc. Když pak mu odewzdal biskupské znaky hodnosti, totiž berlu a prsten, poslal jej k arcibiskupu Mohučskému, aby biskupa boha hodného poswětil

Tedy biskup Jan dne 17 Unora od arcibiskupa swého byw 1135 poswěcen, s radostí a weselím welkým se nawrátil. Wšak prwé než přišel k sídlu swého biskupstwí, poswětil kostel jednoho z welmožů, který jemu, když přicházel, byl na cestě. Když pak dle obyčeje konal mystické obřady poswěcení dne 7 Března, ukázalo jest se znamení na slunci; bylyť čtyry kruhy jakýmisi zápletky mezi sebau swázané, jeden w prostředku, který byl menší druhých, druhý na wýchodě, třetí na západě, čtwrtý na půlnoci, mezi kterými jewila se mnohá znamení jako neprawá slunce wedlé prawého slunce, a tak zůstaly dlauho skoro tři hodiny, ano stopy znamení byly widíny až do jedenácté hodiny denní. Biskup pak Jan, poswětiw řečený kostel, když přijel k stolici swého biskupstwí, přijat jest s welkým jásotem duchowenstwa i lidu.

Toho roku počala se Praha, hlawní sídlo země české, obnowowati dle spůsobu měst latinských. Tedy když kníže Soběslaw a Boleslaw zůstáwali w rozdwojení, we kterém z nastrojení nepřítele pokolení lidského byli počali spolu se příti, když nikdo z rowných jim nemohl mezi nimi prostřednictwím swým mír zjednati, císař Lotar práwě wnuknutím božím puzen spůsobil, aby oba w ustanowený čas přijeli k jeho dworu. Když pak chtíce wykonati kázání císařowo, rychlau jízdau obadwa s průwodem swým se ubírali, císař po mnohých poslích napomínal kmotra swého a nejwěrnějšího přítele říše Soběslawa, aby přišel dříwe než Boleslaw. A to z té příčiny nejwíce činil, jak jsme zwěděli, že chtěl jeho úsudku ponechati, s kterau neb s jakau poctiwostí měl by Boleslawa přijmauti. Když tedy přicházel Boleslaw a držána byla rada o té wěci od císaře a knížat jeho; kněz Soběslaw powstal a tak že wšichni přítomní slyšeli, prawil, že knížeti Boleslawowi nenáleží žádná čest od Boha, než aby se stal biřicem císařowým. To když řekl, odpowěděli jsau wšichni knížata němečtí jednomyslně, že není nikdo císaři tak wěrný a oddaný jako kněz Soběslaw, a kdež prwé jmín byl před císařem za newěrného a za nepřítele, w této přítomné příčině patrně ukázal se býti nejpřichylnějším a nejwěrnějším jeho přítelem. Přišel jest tedy Boleslaw, a když se zasedlo w raddě, seděl jest kněz Soběslaw na prawici císařowě; ale s druhé strany jiná knížata; Boleslawowi pak byla postawena stolice před

1135 pohledem jeho jako biřici; potom ze mnohých příčin, když se tam mnoho náwrhů přetřáslo, míru nedokonawše, než učiniwše příměří, jedenkaždý k swému domowu se nawrátil.

Toho času přijeli jsau k císaři poslowé krále řeckého, nesauce mnohé a weliké dary, a to z té příčiny. Nebo jistý wéwoda jménem Rocherius, jenž bydlil za Sicilií, nabíhal na krajiny Řeků, a král řecký žádal, aby jej císař pokáral. W Durynsku na jednom rowném poli kámen diwné welikosti, jako welký dům, spadl jest z powětří, jehož zwučení bylo po tři dni předtím slyšeno od lidí blíž toho místa bydlících; a když spadl dolů, polowice ho do wnitř země wpadla a po tři dni ležel horký jako ocel z ohně wytažený.

1136 Léta od narození páně 1136 připadlo jest slawiti swátek swatého Benedikta wyznawače na den weliké soboty, to jest u vigilii wzkříšení páně, což se málokdy stáwá. Powím o wěci ohawné a málokdy slýchané. Jednoho času biskup Olomaucký Jindřich chtěl stawěti kostel we wsi, která slowe Blansko; neb jest ta wes od mnoha časů byla pod mocí jeho předchůdců. Ale Wratislaw, jeden z knížat morawských, jak zwěděl o dobrém předsewzetí dobrého biskupa, počal jest pilně pracowati, jakby mohl to předsewzetí zkaziti. Nejwíce pak o to usilowal, protože byl zwěděl, že bylo welmi mnoho jmění uloženo we skladišti biskupowě w též wsi, o které dychtiwě stál, aby je jakýmkoli spůsobem pobrati mohl. I stalo jest se, že řečený biskup a kněz Konrad i kněz Wratislaw w jednom klášteře, který slowe Rejhrad, sešli se, aby spolu o některé wěci radu wzali. Když pak bylo dojednáno, kněz Wratislaw zakazowal jest biskupu Jindřichowi, aby kostela we wsi prwé řečené nestawěl, twrdě, že wes spíše jemu patří než biskupu; konečně po mnohých radách tam wzatých položiwše příměří a nedokonawše míru, jedenkaždý domů jsau se nawrátili.

Císař Lotar, chtěje jeti do Říma, žádal pomoci od knížete Soběslawa. On k žádosti císařowě swoliw, sebral jest wojsko, a postawil nad ním Wladislawa, který byl nedáwno předtím přiweden zpět z wyhnanstwí, a když wyplácel bojowníkům dary, odewzdal jest Wladislawowi dewět set hřiwen peněz; kteréž on wzaw, se swými pomocníky dal jest se tajně na útěk.

Téhož léta dne 16 Čerwence hwězda, kteráž slowe Swětlonoš, zjewila jest se na zimním wýchodě slunce, a držíc běh u wětší wýši, konečně přišla k tomu místu, na kterém slunce wychází dne 14 Čerwna, to jest ten den, když počíná dne ubýwati a noci přibýwati. Když pak některý čas na tom místě zůstáwala, ukázala jest se za ní jakási nowá hwězda, která ani od nás ani od otců ano i pradědů widína nebyla, a za krátký čas prwější předběhla, a za nedlauho potom předešlá tau samau cestau k swému místu se nawrátila a tam zapadla; tato pak prawau dráhau k stranám západním se brala. Toto nejwíce proto zaznamenáwám ke čtení nynějším i budaucím, aby ti, kteří méně toho hledí, wěděli, že se nowá hwězda zjewila; když by pak to samé bedliwau pilností zaznamenáwali, ať znají Boha diwného w skutcích swých a slawného hlásati, i ať se modlí, aby wše, co widitedlně působí, tak ráčil říditi, abychom we wšem jeho wšemohaucnost welebíce, dary slíbené od něho blaženosti přijmauti zaslaužili. Neb jeho jsau díla, o němž prawí wýborný onen spisowatel: 1136

Hwězdy ty jenž čítáš, jediný jen jména jejich jenž
Ty znáš i znamení, moc, běh, čas, prostory dráhu.

Léta od narození páně 1137. Chce se mi, opustíc na chwíli, o čem mluweno prwé, wložiti zde o nowém podiwuhodném skutku božské dobroty a moci, o němž jsem zwěděl ze zpráwy hodnowěrných. W krajinách Čáslawě jest jedna wes řečená Běstwina. Tam byla žiwa jedna žena od panenstwí swého mnoho let s manželem swým, zachowáwajíc jemu wěrnost a lásku, jak se sluší; ale po dlauhém čase, když se wěk její chýlil již ke stáří, upadla jest w nemoc tak těžkau, že naskrze nemohla rowně choditi ani státi, nýbrž od jiných byla wynášena i zase přinášena na posteli. Co wíce? Sklíčena zůstala tauto nemocí po několik let. Stalo jest se pak, že w hod božího narození, když jest obyčej našeho lidu, společně hodowati, řečená žena, nemajíc obsluhy, samotna doma ležela. Tedy sausední ženy, přišedše k ní, wyzýwaly ji, aby dadauc se od nich donésti, byť seděti nemohla; aspoň we hromadě jejich jakkoli poležela. Ona pak neodpírajíc přání jejich slíbila. Tedy bywši donesena mezi hodující, poležela tak dlauho, až, jak mezi hodowníky býwá, počal býti welký hluk a lomoz. Tedy zawolawši k sobě jednoho s ní přátelského, žádala, aby 1137

1137 byla donesena domů, což se také stalo. Toho dne byl swátek sw. Štěpána prwomučenníka a den sobotní; a když samotna doma seděla a žádný jiný nebyl s ní, najednau slyšela příjemný zwuk jako zwonění, a poněkud se hněwajíc, prawila: ach, kterak se bratr můj kwasům oddal, že tak newčas koná službu boží; nebo byl bratr její farníkem kostela tam wystaweného. Když to řekla, hle, dwéře domu, w němž seděla, otewřely jsau se; zwuk pak, jejž byla slyšela, rozléhal se, jako by zwon w jejím domě byl zawěšen. A když ulekši se toho ohlédla se ke dweřům, widěla jest dwa muže urozené wzezření a raucha kněžského, ani stojí; z nichžto jeden dotknuw se jí berlau, kterau držel, dí: Wstaň a wzdej bohu sláwu; já jsem Jan ewangelista, jehož swátek zejtra má slawen býti od wěřících po celém swětě. Tento jest můj bratr swatý Gothart; wěz, že jsi naší přímluwau uzdrawena, a zdwihše ji, wywedli jsau ji, wzali a dowedli, jak moc božská chtěla, do wsi, která slowe Slapy, we které jeden šlechtic a welmož jménem Mladota byl wystawil chrám ke cti swatého Gotharta biskupa a wyznawače. A když jsau tam přišli, postawili jsau ji před chrámem, a ona stála tak pewným krokem, jakoby nikdy nemocí nebyla dotčena. Tedy držíce ji za ruku uwedli jsau ji downitř, a hle, muži přejasných lící w bílá raucha odění chwálořečili bohu zpíwajíce. Ale jakau že wůni, jakau jasnost prawila že tam znamenala, nelze lidským jazykem wypowěditi. Když se toto dálo, muž její přišed z hromady mužů, když nenalezl ženy, domníwal se, že jest nějakým pokušením ďábelským swedena; i swolaw sausedy, okolo celé wsi po bařinách a křowí jsau jí hledali. Ale nenalezše jí, shromáždili se w domě, a kwíleli sedíce. Mezitím ona pomodliwši se sňala náušnice, a chtěla je obětowati na oltáři; což swatý Jan ewangelista zakázal, řka: zejtra, až se lidé sejdau na mši w místě, tehdy obětuj tyto náušnice na oltáři w kostele twém, a wyprawuj welké skutky boží, které skrze nás milost boží wykonala na tobě, a již napotom nepřebýwej s mužem. Když se to tak stalo, tíž swatí dowedli ji nazpět, a přede dweřmi domu jejího jsau ji postawili, a ihned zmizeli jsau. Ona pak weselá wstaupiwši do domu swého, nalezla plačící, a prawiwši jim o moci boží, ukázala jest, co a jak welké wěci Bůh na ní byl wykonal. Ale oni w opak, radujíce

se ne tolik z nawrácení, jak z uzdrawení jejího, plakali. A když 1137
zaswitl den zejtřejší a celé okolí scházelo se k slyšení tajemstwí mší swatých, řečená žena, jak jí bylo od swatých kázáno, položila jest náušnice swé přede wšemi tudíž stojícími na oltář, a wyprawowala wše w pořádku, co se s ní božským řízením bylo stalo. Kteříž slyšíce to a widauce ji zdráwu, neskončené díky činili Bohu a jeho swatým.

Ctihodný biskup Jindřich uzawřel jest jíti ke hrobu páně; ale wzaw odpuštění od knížete Soběslawa, slawil jest hod božího narození w Praze s bratrem swým biskupem Janem. Když bylo po tom, jeli jsau obadwa na Morawu, a tam konali w Olomauci w sídle biskupstwí slawnost tří králů. Jan pak nawrátil se k domowu, Jindřich wšak wydal se na cestu, s nímž jsau také mnozí zároweň putowali z obau zemí, mezi nimiž byl také náš přítel a nejwěrnější tohoto kostela podpůrce Boleslaw. Poněwadž wšak w Konstantinopoli dlauho byli zdržáni — nebo práwě císař wedl wálky w dalekých končinách — nemohli jsau před sobotau welikonoční přijeti do Jerusaléma. Ale když přijeli, zůstalť tam biskup, chtěje druhého hodu welikonočního dočekati. Pak saudruzi cesty, pokloniwše se hrobu páně, odjeli zpět; mnoho nebezpečenstwí na moři skrze bauře zkusili jsau. Tudy někteří z nich blaudíce po moři zahynuli jsau, mezi nimiž řečený Boleslaw umřew, pochowán jest na jednom pustém ostrowě; ostatní s welkau tíží se zachránili.

Téhož léta kněz Soběslaw o postě sjel se se swakem swým králem uherským, s nímž pojednaw o mnohých a rozličných wěcech, slawil jest swatau welikonoc na hradě Olomauci; nebo do sídla swého na Wyšehrad nemohl před welkonoci dojeti. Wýborná kněžna Adelhaida snažně sobě přejíc býti při slawnosti swatého Štěpána krále a wyznawače, jela jest do Uher, ale tam jest déle zdržena od bratra, až pohřbil otce swého Almuše. Neb Almuš ten, od bratra swého Kolomana byw oslepen, skončil jest žiwot swůj we wyhnanstwí w krajinách řeckých, a tak zůstalo tělo jeho po deset let nepochowáno, až je král Bela, syn jeho, od téhož swrchuřečeného ukrutníka oslepený, do králowstwí swého přinesl. Po pohřbu pak otcowě kněžna Adelhaida, poněwadž nemohla do swátku swatého mučenníka Wácslawa do wlasti se nawrátiti, slawila

1137 swátek jeho w řečeném hradě w Olomauci. Kníže Soběslaw a kněz Boleslaw sešli jsau se o letnicích na hradě Kladsku, kterýž jest při pomezí českém, a tam učinili smlauwu o mír, potom pak k domowům se nawrátili. Po swátcích pak syn Boleslawůw Wladislaw noworozeného syna knížete Soběslawa na hradě Němči ze křtu wyzdwihl, kterémuž dal jméno Wácslaw.

Ale když po pořádku wypisujeme wěci lidí smrtelných, zbýwá, abychom něco málo přidali o hořejších. A poněwadž jsme roku předešlého prawili o dwau hwězdách, nyní také powíme o třech. Neb jest se třetí hwězda, jasností k prwéřečeným dwěma podobná, ukázala dne 11 Září, kterážto wyšla před swítáním dne na tom místě, kde chodí slunce na znamení lwa. Druhá, která se nazýwala Swětlonoš, wyšla jest dne 28 Prosince, rowněž před swítáním; třetí, kterau bylo widěti roku předešlého, s těmito se neobjewila. Císař Lotar, s knížetem naším Soběslawem kmotrowstwím spojený, práwem smrti ze swěta tohoto unesen na hradě Rodburku, odebral se jest k nebešťanům, i pohřben jest na zámku jednom řečeném Brunswik.

1138 Léta od narození páně 1138 dne 26 Unora widíno jest jakési znamení w podobě hada po západu slunce po celých Čechách, ano letí w stranu západní, a to, najednau zmizewši, nechalo za sebau znamení jako čerwených. Před hodem letničním dne 11 Kwětna zjewila jsau se na straně půlnoční znamení čerwená na nebi na spůsob slaupů, kterážto rozděliwše se na dwě strany, zdála jsau se brzy jako w boji se stýkati, brzy zpět utíkati.

Tedy po zwolení krále Konrada wšichni knížata a jiní přední a dwořané říše jeho ustanowili jsau, aby we swatý den letnic, který byl 22 dne Kwětna, měli dwůr a sněm we městě Bamberce, i aby se wšichni k říši jeho příslušní tam w řečený čas sjeli, i aby zwolení jeho ode wšech jednostejně bylo stwrzeno, a od Řezenského wéwody aby se u přítomnosti wšech wzaly znaky králowské. A když, jak bylo ustanoweno, wšichni spolu se sjeli, wéwoda Řezenský ani nechtěl na sněm sám býti, ani znaků králowských newydal. Tedy po odbytí sněmu a po wyjednání mnohých záležitostí, když každý se wracel k domowu, král pak ještě dlel w řečeném místě, náš kněz Soběslaw před hodem již řečeným přijel k němu, a př-

jat jsa od krále s welkau poctiwostí, pobyl jest tam několik 1138
dní. Přízní pak milosti králowské obdržel to, aby syn jeho Wladislaw po něm nastaupil w knížetstwí. Jemuž, ač byl dítě, korauhew u přítomnosti otce podána jest od krále; a k stwrzení toho učinili jsau wšichni welmoži čeští přísahy na ostatky swatých před králem. Po wyřízení toho kněz Soběslaw pln radosti dle přání swého nawrátil jest se se swými domů. Když wšak přišlo wěřícím swětiti swátek apoštolů Petra a Pawla, oznámil kněz Soběslaw bojowníkům swým prwního i druhého stawu, aby se jak nejprwé možná sjeli k němu w Sadské; a když se tak stalo, kníže dílem prosil a dílem poraučel, aby wěrnost, kterau by mínili po jeho smrti zachowati synu jeho, w jeho přítomnosti pod přísahau slíbili; což jest se i stalo.

Téhož léta, když nastáwal swátek blahoslaweného dědice našeho Wácslawa, kněz Soběslaw dceru swau jménem Marii oddal w řádné manželstwí synu Leopolda markrabí rakauského, kteréž wěnowal pět set hřiwen stříbra. Byla pak ta swatba na Morawě w krajině Olomaucké. Dne 14 Října při prwním saumraku nočním ukázala jsau se znamení čerwená na půlnoci. Druhau noc, totiž 15, tauž hodinu stalo se podobně. Třetí noc dne 16 Října při ranním switání ukázala jsau se týmž spůsobem. Zemřel jest kněz Boleslaw.

Léta od narození páně 1139 wykaupil jest kněz Sobě- 1139
slaw několik hradů od manželky Wigbertowy za 700 hřiwen stříbra. Přidal jest jí mimo to třetí peníz na hradě Doníně. Ustanowiw pak bojowníky, kteří by hrady hlídali, když jest se kněz Soběslaw wracel s wojskem swým, jednoho dne, když byl při wchodu země swé prostřed lesa, wál jest wítr welmi prudký, který netoliko stawení neb jakékoli wěci w cestě stojící, nýbrž i welké lesní stromy z keřene wywracel. Přitom Čechowé u welkém nebezpečenstwí jsauce postaweni, tak jsau byli poděšeni, že jeden ze županů, přistaupiw ku knížeti, řekl: Hle kníže pane! před Bohem a swatými jeho a před Waší Milostí co swědkem slibuji: jestliže wšemohaucnost boží ráčí mě se zachowáním žiwota wytrhnauti z tohoto nebezpečenstwí, wězte, že co nejdříwe wezmu na se oděw slibu mnišského. Ale uchowáním božím nezahynulo wíc než sedm lidí z celého wojska pádem stromů; druzí wšichni bez aurazu

1139 se nawrátili. Dne 2 Března widína jsau znamení čerwená na místě neobyčejném od počátku noci až do konce. Toho roku swátek swatých mučenníků Wojtěcha a Jiřího od wěřících slawen jest dne 23 Dubna. Zrowna den božího wzkříšení swátkem tím byl oslawen.

Toho času sjel se jest kněz Soběslaw se swakem swým Belau králem uherským; neb jest týž král Bela wdáwal dceru swau synu krále německého Konrada. Ta swatba wykonána jest w hod letniční.

Dne 19 Čerwence zatmilo se welice w powětří; nebo dým neobyčejně smrdutý wycházel jako mlha, a kauřiti se nepřestalo ani we dne ani w noci; když pak ta tma trwala týden, dne 24 Čerwence téhož měsíce ještě hustší setmění okolo poledne zastínilo powětří smradem welmi smrdutým, který jako z pekla wycházeje dech lidí owanowal. Někteří také prawili, že widěli jako šklábu we slunci.

Když se králi Konradowi protiwili Sasowé a nechtěli dáti swolení a schwálení swé wolbě jeho, uzawřel wálčením jich pokusiti a panstwí swému podrobiti. A když po mnohých spřátelených sbíral posily wojsku swému, mezi jinými žádal knížete našeho Soběslawa, aby se swými se zúčastnil té wálky; neb jest nejwíce naděje wítězstwí skládal w udatnosti bojowníků jeho. Spojiwše se tedy král a kněz Soběslaw když rozličnými cestami wkročili do Sas, tito nemohauce odolati síle wpadlých, utekli se na hrady, a nesměli prwé před obličejem králowým ukázati se, až když prostřednictwím knížete Soběslawa pod panstwí krále se poddawše wšelijak mír od něho obdrželi. Tak se zachowáním cti králowské wítězstwí bez boje dosaženo. Odtud se wracejíce, spustošili jsau jisté místo, a s welikau kořistí se nawrátili.

Toho času biskup Pražský Jan dlauhau nemocí saužen dne 8 Srpna přestěhowal se k nebesům. W měsíci Březnu byw nemocí uchwácen, jak řečeno, až do 8 Srpna byl sklíčen chorobau. Jest pak pohřben w kapli sw. Gotharta biskupa a wyznawače, kterau byl sám dal wystawiti, prolomiw zeď kostela sw. Wácslawa na straně půlnoční. Po něm nastaupil Silvester opat Sázawský o nešťastném znamení. Zwolení jeho stalo se jest dne 29 Září; ale poněwadž nebyl dříw poswěcen,

než skončil žiwot kníže, z jehož wůle byl zwolen, trwalo zwolení jeho krátce, jak se potom ukáže. Poté kněz Soběslaw zajel na dwůr swůj, jenž slowe Chwojno, a tam přebýwaje počal jest obnowowati hrad, jenž slowe Hostin Hradec. Myslilť, kdyby Bůh dopustil wzniknutí různice mezi ním a knížaty polskými, žeby je třeba s některau část mohl podmaniti pod panstwí swé, a protož opewňowal hradý, které jsau w jich stranu. Ale jinak za slušné uzawřela boží prozřetelnost. Neb dříwe než prwé řečený hrad přiwedl k dokonání, tu neděli před narozením božím nemocí uchwácen smrtelnau, ulehl na posteli. 1139

Léta od narození páně 1140, když se nemoc tíž a tíže zmáhala, odwezen jest ze Chwojnowa, a nesen na hrad swrchu-řečený. Mezitím jaké hlasy, jaké rady hýbaly welmoži českými, měl jsem za lepší pominauti mlčením, abych snad, kdybych wše jak se zběhlo wyprawowal, neupadl u někoho w nenáwist. Sjelit jsau se wšichni přednější Čechowé na hradě Wyšehradě, a we dne w noci majíce rady, ti onoho a ti onoho usilowali zwoliti a posaditi na stolec. Nicméně celý ten sjezd hleděli na jediného Načerata, aby tomu, kterému by on přál, wšichni rowněž jednomyslně se poddali. Když se toto dálo, ti, kteří byli při knížeti Soběslawowi, rowněž s paní jeho manželkau, neznamenajíce při něm žádného znamení, žeby zdrawí zase nabyl, pomazali jsau jej olejem. Potom když slabost těla wíc a wíce se zmáhala, přijaw swátost, dne 14 Unora sešel se swěta. Ach, nastojte! jakau auzkostí, jakým zmatkem byla země česká tehdy zmítána, jest wždy těžko wyprawiti. Práwem zajisté rmautila se ze ztráty takowého ochránce a otce; neb takowau láskau k wlasti byl ujat, že o wšechny maje péči, byl na nejwýše hotow zemříti za swobodu swých poddaných a za čest. Pročež také těla rozpustilosti wšemožně se chowal, která přemnoho mužů wysilowáwá. Soběslaw, kníže udatné, osobau swau nade wšechny wýtečný, w promlauwání příjemný, we wálce statečný, w radách prozřetelný, w almužnách štědrý. Wědělť, jak mu poboční kaplanowé jeho powěděli, že swatý Řehoř prawil: Tedy proč jste leniwi k dáwání, když to, čeho podáwáte ležícímu na zemi, dáwáte tomu, jenž sedí na nebi? Také pilně a úsilně míwal péči o chudé; neb nebyl hluchým posluchačem zákonu ewangelického: Co jednomu z mých nej- 1140

1140 menších učiníte, mně jste učinili. Neb ač byl zaneprázdněn welkau starostí nejen o swé knížetstwí, než také wěnowal práci Morawě a Srbsku, i také králi uherskému, jak jsem wýše dostatečně ukázal, we wěcech welmi mnohých poskytowal rady swé; předce častěji sám u sebe přemítal, aby duše takowým zaneprázdněním obwinutá nezahynula jsauc nepřiprawena. Pročež, jako naweden slowy jednoho mudrce prawícího: Dary, které dáwá umírající, to nejsau dary, s chotí swau paní Adleitau spasitelné chopil se rady, aby si pospíšil přede dnem skonání swého ukrotiti nejwyššího saudce a dozorce swědomí lidských, zwláště poněwadž uwážili, že po smrti jich nikdo jim nebude tak wěrným, tak oddaným, aby statky jejich chudým a Bohu slaužícím tak rozdal, jak oni za žiwota swého učinili. Co dále? Powolali jsau kaplana Vincentia, nad nějž nebyl jim druhý wěrnější; kterémužto wšechen úmysl swatého rozjímání napořád oznámili, a společně jemu kázali a jeho žádali, aby od nich kanowníků swatého kostela Wyšehradského i Pražského, jakož i spolurytěřujících swatého Benedikta, též jeptišek požádal, se wším duchowenstwem wnitř města bydlícím, aby dle zwyku služby za zemřelé wykonali, totiž prwního a druhého i třetího a sedmého dne i ostatní až do dne wýročního a tak wzpomínání za ně učinili, jedni mše za spasení žiwých, jiní za hříchy, jiní za wěrné zesnulé. Oblíbeno tedy prwní den ustanowiti we swátek Wšech Swatých. Na důkaz tedy, jak horliwě a jak pobožně chwály hodný kněz Soběslaw tuto almužnu konal, když přišel den wýroční, on sám míwal pojedení w klášteře Wyšehradském s kanowníky toho chrámu a se wším zbožným žákowstwem shromážděným z podhradí, a tam we skwostné úprawě skwostnau wůli swau ukazowal. Týž wýtečný kněz Soběslaw mezi jinými welikými skutky, které wykonal, podmanil jest císaři Lotarowi a králi Konradowi Sasy a Bawory i jiné, kteří se kdy císařstwí Římskému protiwili. Těmi a mnohými oslawami podobnými ozdoben, kníže řečený dne 14 Unora uchwácen jest smrtí. Odplatitel wšeho dobrého Bůh, pr jehož lásku řečený kníže tento dobrý skutek jest wykon račiž tedy podlé štědré wůle ochotného dárce nyní duši jeh chowati. Amen. Po němž nastaupil jest Wladislaw. Opat Si vester pozbyl jest biskupstwí. Wladislaw se swými sjel s

jest s králem Konradem swakem swým we městě Bamberce, 1140
a tam wzaw korauhew od krále, nawrátil se jest domů.

Toho roku Otto pokročil jest k swěcení na biskupstwí, kteréž obdržew dne 28 Kwětna w metropolitním městě Mohuči od arcibiskupa Alberta, s welkau poctiwostí a radostí nawrátil se jest domů.

Téhož léta kněžna Adleita, w mrawích počestná a wýtečná, po nemnohých tohoto žiwota běžích utkána bolestmi srdce swého, když totiž po smrti manžela swého žila sedm měsíců, dne 15 Září sešla jest s tohoto swěta.

Řeka Sázawa, která teče okolo kláštera téhož jména Sázawy, utrpěla dne 19 Listopadu přetržení na wíce než 20 honů sdéli od hořejška až dolů. Mlýn téhož kláštera, kterému od starodáwna nikdy nescházela woda, tehdy stál jest na suchu. Opat a bratří toho kláštera, i slaužící přišli jsau ke břehu, a widauce zázrak, k wětšímu označení zázraku toho sbírali jsau nad obyčej welké ryby a raky na suché půdě. Udržena jest pak zmíněná řeka od prwní až do šesté hodiny w této změně řízením Božím.

Léta od narození páně 1141 kněz Wladislaw držel hod 1141
narození božího we wesnici, která slowe Žiwhošť, kdež pachole Wladislaw w týž swáteční den, když se noc rozhostila nad swětem, utekl jest k ujci swému jménem Belowi, který tehdy panowal w Uhřích. Zima byla tenkrát měniwá. Bela král uherský zemřel jest, a naši uteklí se swěšenými hlawami truchlili.

Toho roku w postě po celé zemi české mnoho jest zwěšeno na šibenici, nejpřednější wšak na hoře Šibeničné; z nichž někteří ušli jsau a dali se na útěk. Dne 15 Dubna stala jest se welká powodeň řeky Wltawy, která teče mezi hrady Wyšehradem a Prahau, a uškodila mnoho na wěcech okolních. Dne 23 Dubna wyšel jest nowý Swětlonoš, ale zwláštnostmi nepodobný předešlému Swětlonoši, o němž jsem prwé připomenul; onen wyšel jest dne 16 Čerwence, tento jest widín dne 23 Kwětna, a tak koná běhy rozličné.

Tehdy biskup Zdik kostela Olomauckého, wzaw kříž se swatého oltáře swatého Petra, slze radostí a zpíwaje tuto antifonu: Kdož chce přijíti za mnau, zapři sebe samého, wezmi kříž swůj atd. wsedl jest na kůň se swými proti po-

1141 hanům, kteří slowau Prusi, aby jim wprawil wíru we swatau Trojici a pokřtil jich; ale jest lépe mlčeti o jeho cestě, protože usilowal darmo, a radowati se z jeho nawrácení.

1142 Léta od narození páně 1142 za panowání Konrada, pokud ještě nebyl císařem Římským, wšak za knížete českého Wladislawa na stolec posazeného, jenž byl nastaupil po strýci swém slawném muži Soběslawowi, strhla se jest mezi Čechy nerozumná různice, která je podnětem pronewěry pobauřila a rozdělila na dwa zástupy; a lepší a urozenější strana obrátila jest se ku Konradowi knížeti morawskému, nižší pak a mladší zůstala při Wladislawowi. Když se to tak stalo, jest najednau zawržen mír, prohlášena spěšně wálka; sešli jsau se w místě umluweném, uradili se we zbrani o zapuzení Wladislawa a zwolení Konrada, a neusnesli jsau se o žádné stwrzení swornosti a míru. Nazejtří pak Morawané s odběhlými Čechy z nenadání powstali jsau proti Wladislawowi a bratru Děpoltowi i Jindřichowi, a připrawili jsau je s weškerým wojskem na útěk. Když pak oni se bránili, pokud mohli, wrchní wůdcowé wálky Načerat, Smil, Beneda a jiných mnoho s obau stran padli jsau. Tu Čechowé, widauce ani Morawané se zmáhají a pomoci boží jim se nedostáwá, wšichni dali jsau se na útěk; ale wšedše do Prahy, hradu sídelného, s Děpoltem hradby opewnili jsau, Wladislawa pak rychle ku králi německému wyprawili jsau k wyžádání pomoci. Tedy Konrad, zahořew dychtiwostí po knížetstwí, pronásleduje utíkající, oblehl jest Prahu, rozložil branné kolkolem; nastrojil praky, samostříly, lukostřelce; posledně na chrámy, na kláštery, na stawení oheň metal. Nastojte! zločin newídaný, neslýchaná auzkost, strast neobyčejná, starosti, strach a leknutí padly jsau na obywatele podhradské a na sausedy jejich, a jeptišky Bohu i lidem milé z kláštera sw. Jiří mučenníka a sw. Ludmily mučennice, widauce wšecky swé swatyně a příbytky spáleny, ulekané s nářkem a těžkým wzdycháním, jen položiwé, mohauce sotwa oči a ruce k nebi zdwihati, wolaly jsau: Hospodine, smiluj se nad námi a shlédni na nás. A w to našedše wýchod z hradu, utekly jsau, a uchýlily jsau s k jednomu místu pod horau Petřínem, a w kostele swatéh Jana křtitele, až by spatřily obnowení swého wlastního míst jako u wyhnanstwí, smutné a lkající zůstaly jsau.

Tedy když přešlo několik dní, pro bolest a zarmaucení 1142
nepočítaných, rozhlásil se jest příchod krále německého Konrada a průwodčích jeho knížete Wladislawa a biskupa Zdika, muže ctihodného a swaté paměti, s wojskem udatným. Uslyšew to Konrad čtwrták se swými následowníky, utekl jest tajně do země swé, a wíce se neukázal. Přišed tedy král Konrad, dosadil znowu kníže w pewném míru, a wzaw slíbené sobě peníze, domů se nawrátil. Tu wšichni, kteří byli w truchliwosti, jako z těžkého sna probuzeni jsauce, radowali se; počali jsau, co bylo porušeno, sprawowati, a co bylo dokonce zkaženo, znowu stawěti. Tedy paní jeptišky, swaté a katolické církwe dcery, w místě prwéřečeném přebýwajíce, we dne w noci hlasem lkajícím podlé žádosti sprawedliwého Simeona říkaly jsau: Kdy wyjdeme odtud? kdy budeme bydliti w klášteře? kdy s plnau radostí Bohu se modliti? Brzy wyslyšány jsauce od hospodina, slyšely jsau z powěsti strážných na zdech, rybářů a chudých w noci pracujících, že widěli, kterak plameny z kostela jejich wyšly i až k nebi se powznesly. Uslyšením toho bywše skrze ducha swatého upomenuty, nawštíwily jsau klášter, prohlédly kostel, spatřily oltáře, a nejwíce ostatky swaté Ludmily dědičky swé se slzami jsau hledaly, powolawše Wernhera kamenníka a zedníka, aby mezi kameny a oharky hledal, od něho žádaly. Hle! z wůle boží Wernher nalezl rakew neporušenau, od ohně ani nedotknutau, k paním wesele se wrátil, a pro radost odplaty žádaje, weselost zwěstowal. O swatý bože! o diwný we swatých swých! o požehnaný we skutcích swých! jakým plesem ráčil jsi naplniti čeledi swé, jakau nawštíwení útěchau pokropiti, jak welkau radostí objewení obweseliti! Na zem padly Bohu děkujíce, slzami místa skropily, a zapomněwše zármutku, běží, aby zdwihly schránku, ale jako ulekše se, potlačí opowážliwost, a powolawše kněze Puda, s jeho radau a pomocí pokusí se ji wen wynésti. A když wyšly ke bráně hradské, nalezly jsau ji zawřenu, uzamčenu a jako protiwící se wýchodu; kteraužto s mnohým úsilím tlačiwše a s welkým namáháním o ni se pokusiwše, nikterak jsau jí neotewřely. A tím zázrakem jsauce zaraženy, nawrátily jsau se k místu, odkud byly wyšly. A poslawše posla k biskupu Ottowi, prosily jsau, aby přišel a rozhodl, coby se mělo učiniti. Kterýž odpowěděl,

1142 že netraufá si tak učiniti, když by dříwe neposlal do Říma. Žádali pak Zdika morawského, aby přání jejich splnil. Kterýž slíbil učiniti, kdyžby obdržel dowolení představeného jejich. Tedy neupustiwše mnišky od swého předsewzetí, k radě pana děkana Pražského Jindřicha a Petra arcijahna i ostatních ze sboru pozdwihly jsau rakew, otewřely, a ohledawše wedlé oltáře wesele zase pohřbily. Také to nemá býti pominuto mlčením, jakým zázrakem na wěky hlásání hodným zlodějstwí Wernhera se ukázalo, jenž odnes podtají částku těla blahoslawené Ludmily, bojownice Kristowy, do wlasti swé se nawrátil, k wystawení pak chrámu najal dwa, kteří začawše dílo zemřeli jsau, prwní rok potom jiní dwa, w třetím pak roce on sám zemřel jest. Wida to syn jeho, k wyzwání od sausedů a přátel přijel do Čech, wyložil Gervasiowi kancléři, swému pokrewnému, co se stalo, od něho pak napomenut, nawrátil odejmutau wěc kostelu. We jménu pána našeho Ježíše Krista, jemuž jest čest a sláwa na wěky wěkůw. Amen.

O letopise sw. Jeronyma a složení let.

Swatý Jeronym w letopise, jejž wlastníma rukama složil, poznamenáwá takto: Od Adama až do potopy swěta 2242 let. Od potopy až do Abrahama 942 let, od Abrahama až do narození páně 2015 let. W jichžto auhrnku shledáwá se pět tisíc a ještě sto dewadesát dewět. Léta po wtělení Páně:

932. Toho roku král Jindřich podmanil Bodrce. 932

958. Objewilo jest se znamení kříže na oděwích lidí; a těm, 958
kteří se mu posmíwali, přinášejíc smrt, oněm, kteří je dobromyslně a nábožně ctili, ničeho zlého nečinilo.

960. Toho roku přišli jsau poslowé národu ruského ku králi 960
Ottowi, a prosili jsau ho, aby někoho ze swých biskupů wyprawil, který by jim ukázal cestu prawdy, a prawili jsau, žeby chtěli opustiti řád pohanský a přijmauti jméno a náboženstwí křesťanské. A on jest swolil k jich žádosti, a poslal Wojtěcha biskupa wíry katolické. Oni naskrze selhali jsau, jak potom ukázal wýpadek wěci, poněwadž onen řečený biskup neušel smrtelnému nebezpečenstwí od nástrah jejich.

962. Zemřel jest Tuto, biskup Řezenský. 962

963. Bylo jest welké shromáždění synodalné w Římě 963
w kostele sw. Petra apoštola, a tam předsedal císař Otto, rozmnožitel říše, s welkým množstwím biskupů, opatů, mnichů, proboštů, duchowních, a tudíž ssazen jest papež Benedikt se stolice apoštolské a odewzdán biskupu Adaldagowi i odwezen do Sas, a tam jest žiwot skončil. A w témž roce přišlo mření na wojsko císařowo Ottowo.

972. Sešel jest s tohoto swěta swatý Oldřich, biskup ko- 972
stela Augsburského, dne 4 Čerwence; jehož tělo pohřbil jest swatý Wolfgang biskup Řezenský.

973 973. Otto prwní německý císař zbožný ach nastojte! zemřel jest dne 7 Kwětna; po němž nastaupil jest syn jeho Otto.

975 975. Zima welmi tuhá a nemile dlauhá; a dne 15 Kwětna kryl zemi welký sníh nowě spadlý.

Téhož léta zemřel jest arcibiskup Rudbert; po němž nastaupil jest Willigis.

985 985. Wtrhli jsau Sasowé do Slowan, a přišel jest jim na pomoc kněz Měšek s wojskem welikým, a zhubili jsau celau zemi slowanskau pálením a zabíjením.

986 986. Král Otto, ještě pachole, s welkým wojskem saským přitáhl jest do Slowan, a hubili jsau mnohým pálením a zabíjením.

987 987. Toho roku Sasowé opět wtrhli jsau do Slowan, a naposledy oni Slowané uwedeni jsau pod panstwí králowo, a obnoweni jsau zase hradowé na řece Labi. A wítr náramný pobořil jest mnoho stawení.

988 988. Toho roku ukrutné horko letní zkazilo jest skoro wšecko obilí, a hned potom bylo welké mření lidí.

989 989. Téhož léta ukázaly jsau se komety, po kterých následowal welký mor lidí i dobytka, zwláště howězího.

990 990. Stalo jest se zatmění slunce dne 21 Října w pátau hodinu denní. Téhož léta swatý Wojtěch biskup swatého kostela Pražského w Římě u sw. Alexia zpowědníka a u sw. Bonifacia bez wědomí opata, kdo by byl, stal se jest mnichem. Také téhož roku ztraceno jest Němčí.

996 Létá od narození páně 996 swatý Wojtěch, biskup český druhý z města Prahy od Prusů dne 23 Dubna slawným mučennictwím jest korunowán; po němž nastaupil jest Theadag.

998 998. Téhož léta w měsíci Čerwenci bylo jest zemětřesení strašliwé po celých Sasích, a spadly jsau dwa ohniwé kameny z powětří, jeden we městě Magdeburce, druhý za řekau Labem.

999 999. Téhož léta umřel jest papež Bruno, který se dle obyčeje Římského nazýwal Řehoř.

1000 1000. Císař pak Otto, prwé než nawštíwil wlast, zašel jest s pokornau pobožností do Polska k swatému Wojtěchu biskupu a mučenníku nedáwno Kristu owěnčenému, žádal jak nejsnažněji o jeho přímluwu, a tam s největší ochotau přijat jest od knížete slowanského Boleslawa, a dary wšelikého druhu wlídně po-

ctěn jest. Potom wrátil se císař Otto do wlasti a slawil w místě Kwedlinburce jak se sluší pobožně den wzkříšení Páně. 1000

1001. Kněz polský Měšek obdržel hrad Prahu. 1001

O počátku kláštera Sázawského.

Na tomto místě widí se býti whodno, žeby nemělo býti pominuto, kterak klášter Sázawský z milosti řízení božího wzal jest začátek, pod kterými knížaty a jak z počátku skrowného spůsobením božím w takowau, jak se dnes spatřuje, welikost wzrostl, aby i w tom, jako we wšech jiných dílech lásky swé wznešenost dobroty božské ode wšech wěřících chwálena byla. Za času totiž prwé řečeného knížete Oldřicha, muže w boží službě wznešeného, byl jest paustewník jménem Prokop, rodem Čech ze wsi Chotauně, slowanským písmenám, někdy od nejswětějšího biskupa Kyrilla wynalezeným a ustanoweným, zákonným řádem wýborně wyučený, we swětě kněz wýtečný, żiwota počestnost a tajemstwí čistotná konaje, později infulí slibu mnišského ozbrojený, samoten s Bohem samotným w rukojemstwí wíry nezmaten přebýwal. Ten tedy pro milowání Ježíše Krista s celým zápalem ducha swého horle, marnost tohoto swěta nezdárného zawrhnul jest, a odřek se domu a choti, polí, příbuzných i přátel ano sebe samého, rozlaučil se jest se swětem wrtkawým a bídnými jeho nádherami; od jehož wíru hřmotného utíkaje, zašel jest do saukromí pauště, a na wršku jakési pusté jeskyně, we které, jak se prawí, tisíc ďábelstwí přebýwalo, obrněn zbraněmi nebeskými, usedl jest, a tam wystawiw hráze ctnosti, jimiž by se chrániti mohl proti psům neprawosti a proti útoku duchowních nešwar a šípům podnětů, skály, kteráž jest Kristus, modlitbami, bděním, posty se přídrže, mužně bojowati začal jest. Když tedy w zalíbení sobě paušti a wlnobití hluku swětského zbawen a přede wšemi ukryt za dlauhý čas Bohu bez unawení slaužil, dobrotiwé řízení boží dokonce nechtělo, aby město na hoře položené zůstalo skryto a swítelnice schowána pod kbelem, nýbrž aby ke chwále a sláwě jména jeho weřejně swítil příkladem mnohým wěřícím. Nebo z nařízení milosti nebeské, když tentýž kníže obwyklým spůsobem jednoho času za příčinau honby zašel k tomu místu,

darowání, kteréž byl otec jeho učinil témuž otci ještě před přijetím opatstwí, totiž řeku tekaucí od Milobuze až k jeskyni, ježto obecně slowe Zákolnica, s lukami a s lesem wůkol; potom pak také když se na to darowání táhli dědici a pokaušeli se bezpráwně k swému práwu je potáhnauti, nechtěje otcowského nařízení rušiti, proti tomu se postawil, při rozsaudil, a témuž otci Prokopowi wšechen užitek z wody a z lesa w těch mezích opět darowal, pole pak a luka s obau stran wedlé ležící pod swědectwím a potwrzením syna swého Wratislawa a welmožů swých za cenu šestnácti set peněz wykaupil a opatu Prokopowi písmem i před swědky dle práwa zpět postaupil. Na konec také ze swé wlastní štědrosti zemi, která jest tudíž až k lesu Strnownfku i také wesnici Skramníky a jedno jezero a dřewěné přístrojí k lowení ryb kaupené za sto peněz témuž opatowi a nástupcům jeho pro blaho duše swé k wěčnému držení jest odewzdal.

Tedy když tak šťastným během již se byl stal opatem, newynášel se nad sebe, nýbrž silnější pewností ctností utwrzen a stálau wýtečností pokory a lásky ustawen, býwal tak wesel a tak pln citu dobrotiwosti, že k němu podřízení jeho míwali wíce lásky než bázně; kterýmžto nepřestáwal jak weřejně tak obzwlášť dáwati spasitelná napomenutí a naučení mnohá příklady starých wylíčená. Za jeho pak času nebylo bez hojnosti wšech wěcí; on wšak konáním práce rukama swýma wydržowal se, a nauzi chudých odpomáhal, a bera na sebe starost wšech w zármutku postawených, jako opatrný lékař nemocné otcowským lékem a těšením občerstwowal. A když wedl žiwot tak blažený a slawný, leskl se znameními ctností we chrámu božím jako slunce až do skonání swého žiwota, ano wnuknutím ducha swatého slynul darem proroctwí, předwídaje wěci budaucí. Nebo dwa dni napřed zjewením božské milosti zwěděl jest dobu swého skonání; i powolaw dobrých wlastností synowce Wíta a syna swého dobré powahy Emmerama, napořád wyložil jim, co bude, jak také potom ukázalo skutečné zběhnutí wěci, se slzami takowau slowa znamenitostí prawě: Synáčkowé moji nejmilejší! kteréž jsem já wychowal jako kwočna kuřátka, powažte, že jest tu čas mého skonání; třetí zajisté den s powolením páně odeberu se ze stánku této tělesnosti, poraučeje wás bohu; ale oznamuji waší opatrnosti, že po mém

wzdálení budete mořeni bauřliwau rozmanitostí wlnotěkawých — pomluw a trýzněni mornau pohromau pronásledowání, a budete učiněni wyhnanci na šest let w zemi cizí, a toto místo bude mocnau rukau knížete odewzdáno w jmění cizozemců. Ale wy, synáčkowé nejmilejší, proto neodpadejte od wíry, utwrzujte bratry swé, boha snažně chwalte, w štěstí žehnejte, w neštěstí proste, w radosti díky wzdáwejte, w příhodách smutných hledejte; a nesmírností dobroty jeho budete konečně utěšeni. Nebo po uplynutí šesti let slituje se nad waším wyhnanstwím, obnowí wám staw pokoje, a utrhačům waším odplatí rowným dle zásluhy, wás pak uwede zpět do přístawu utěšení. Nebo po smrti nynějšího knížete, dobrého Břetislawa, nastaupí Spytihněw, který wás bude pronásledowati, ale po jeho smrti ujme panstwí nad říší českau Wratislaw, muž bohabojný, dobrotiwý. Ten wás přiwede zpět z wyhnanstwí, a dá wám Ježíš Kristus, pán náš, w tomto místě pokoj a bezpečnost po wšecky dni žiwota wašeho. Amen. Když pak již docházel den následující a on po řádném skončení nešporní služby u kompletoře seděl na lůžku, chopen jest prudkau nemocí; on pak we skonáwání leže, ač již poslední dech potahowal, nicméně starého nepřítele dýkau modlitby ramenem mužně napřaženým porážeti nepřestáwal. Ihned kázal bratřím přijíti; kterýchž, když se pohřížili w bolest zármutku a w pláč neutěšitedlný, naučením otcowské útěchy posilňowal, a napomínaje jich, z těla swého, ze zkázy swěta tohoto odešel jest k hospodinu, z poroby ku králowstwí, z práce k odpočinutí, ze smrti k žiwotu wěčnému, z propůjčení pána našeho Ježíše Krista, který w trojici dokonalé žiw jest a slyne bůh jeden po neskončené wěky wěkůw. Amen. Dokonal pak jest blahoslawený opat Prokop běh žiwota swého šťastně w pánu léta od narození
páně 1053; a toho roku dne 25 Března u přítomnosti biskupa 1153
Pražského Šebíře w kostele swaté rodičky boží Marie, jejž sám wystawil, poctiwě jest odewzdán pohřbu.

Tedy po sejití nejblaženějšího otce Prokopa towaryšstwo družné z wlastní wůle we shromáždění zwolilo jest synowce jeho Wíta; kterýžto zwolen byw, beze lsti, bez podkupnosti jest poswěcen, jsa muž w lidských i božských wěcech schopný, tohoto swěta nepřítel, mrawů wýtečných, maudrosti wysoce bedliwé, ctihodný we wzezření, příwětiwý w řeči, w mírnosti

*

— smířliwý. Za jeho užitečného přebýwání w opatstwí rozlaučil se jest kněz Břetislaw naposledy se swětem, na jehož místě ujal se Spytihněw kormidla jedinowlády. A toho času splnil se jest pořádek předpowědění swatého otce Prokopa. Nebo z podnětu nenáwisti ďáblowy mnozí sokowé, sebrawše jedowaté smyšlenky útržek, počali jsau osidla pomluw nastrojowati při dwoře knížecím proti opatowi Wítowi a bratřím jeho, a zahlušujíce uši knížete příhodně složenými lžemi, dotýkali jich rozličnými hanami, prawíce totiž, že jsau slowanskými písmenami w sektu kacířstwí a pokrytstwí patrně zapleteni a owšem přewráceni; pročež twrdili úsilně, žeby slušné bylo je wypuditi a na jich místě ustawiti opata a bratří wíry latinské. O záwisti! o newybawitedlné horlení zlosti! O záwisti prokletá, wšelikau zlostí swinutá, ohni neuhasitedlný! Ale w prawdě, jako šat molem stráwen býwá, tak ten, který jí se rozhorlí; komu pak záwidí, toho činí slawnějšího. Tedy Wít opat, wzaw bratří swé, které byla jednota lásky spojila, odebral se přes pole do země uherské. Nyní myslíme, že stojí za to, jeden ze mnohých zázraků swatého muže prostředkem písma a dle zpráwy hodnowěrné laskawé paměti wěřících odkázati, který wznešenost hospodina našeho skrze jeho zásluhy po smrti jeho ukázati jest ráčila. Nebo wzpomenutý kníže, když opat Wít s bratrancem swým Emmeramem a s bratřími, které jednota lásky byla spojila, do země uherské přes pole byli odešli, ustanowiw se na swém wlastním rozhodnutí dle rad swých zalíbenců, ustanowil jest w tom místě opata rodem Němce, člowěka plného wášniwé zlosti. Ten když w prwní noci po swém příchodu dle obyčeje jda k ranní službě ke dweřům kostela se blížil; zjewil se jest swatý Prokop, podepřen na dwéře modlitebny a prawě jemu: Kde máš moc tuto přebýwati? Co hledáš? On pak dí: Mocná welebnost knížete a nepodwratitedlná wznešenost jeho nejwyšších odewzdala jest tento klášter wládě mé možnosti až do konce žiwota mého. Jemuž otec swatý řekl: Rychle odejdi beze zmatku hanby; pakli toho neučiníš, přijde na tě pomsta od boha. A to prawiw, zmizel jest. Ale onen, maje to za přelud satanůw, dokonce nic toho nedbal. Wšak když druhau a třetí noc málo wážil hrozícího sobě, zjewil se jemu muž swatý čtwrtau noc, když šel k ranní službě, a řka: Proč jsi odporowal poslechnauti

napomenutí přátelských? Pro swé duchowní syny wyžádal jsem od hospodina toto místo, ne tobě, jenž jsi wešel podlaudně. A jestliže tobě od pána twého knížete tato moc dotud byla dopuštěna, ode mne budiž ti od té chwíle zapowěděna. A to řka, urputně začal jej bíti ranami nejsilnějšími berlau, kterau držel w ruce. Ten pak hned, jako by byl ostnem bodnut Bellony, bez meškání místo změnil, a během letaucím přišel jest ku knížeti zemskému, a celý běh wěci jemu oznámil. Ten pak užasnuw, počal jest welkým udiwením wáhati se, a w osidla rozpačitosti zapleten zůstal až do konce žiwota swého.

Tedy po smrti knížete Spytihněwa božstwo wěrnému sluhowi swému Wratislawowi názwem památným odewzdalo jest správu knížetstwí. Ten když jediné milowal boží službu kostelní, také ono místo s celau wraucností srdce milowal jest. On poslaw posly ku králi uherskému, Wíta opata a jeho bratří s poctiwostí zpět přiwedl, a k místu jejich slušně nawrátil. Pro zásluhy a modlitby swatého dědice Prokopa dostala jest se jim Boha wšemohaucího útěcha, kteráž to místo mající wšech wěcí prospěchů hojnost a nadbytek we předešlau ano i wětší čest nawrátila. Blažený pak opat Wít, muž welké pilnosti a rozšafnosti, s přiwolením bratří, když se blížil konec jeho žiwota, odewzdal jest práwo opatského řízení arcikláštera swého Emmeramowi, swému pokrewnému příteli, muži stkwějícímu se swatostí, we shromáždění knížete a welmožů jeho. Sám konečně potom po krátkém čase dokonal den poslední, aby s pánem žiw byl na wěky. Jehožto tělo pohřbeno jest wedlé dweří na lewé straně při wchodu do kostela swaté rodičky boží Marie.

Po jeho sejití tedy Emmeramus, opat dobrotiwý, muž sprostnosti holubičí, swatého žiwota zásluhami a ctností perlami zastkwěl se jest, jenž nižádným spůsobem myšlení hadí chytrosti nepřipauštěje, pokud žiw byl, wíry katolické stálost neotřesenau zachowal, a mnohých srdce rozpačitá we wíře Kristowě stále upewnil, muž wšelijak zřetedlné blahosklonnosti ke wšem a štědrosti. On pak peněz nijak jinak nenazýwal než zlým, a docela za nic jich nepokládaje, ani rukau se jich dotýkati nechtěl, ano žeby nohama měly šlapány býti saudil, následuje šlépějů swatých apoštolů, kteří cen wěcí,

ježto se prodáwaly, swatými prawicemi swými dotknauti se zamítali, nýbrž, že mají poklady nohama býti šlapány jako bláto, příklady nám zůstawili. Tedy když ten blahoslawený opat w řádu služby mnišské od lidí co otec wýtečné dokonalosti, swatého obcowání hlásán byl a z náklonnosti sprawedliwé lásky přewelice se těšil, poněwadž dle prawdy ani město na hoře postawené ani swítelnice pod kbelem ukryta býti nemůže, seslalo jest božské udělení trýzně nemocí na wšechny audy jeho, aby pochlebenstwí wychwalowačů newnuklo jemu wynášení se nad sebe, aby mysl jeho neuběhla we wychlaubání se chwalami lidskými, až by po nebezpečenstwí plawby po tomto moři welikém a prostranném bezpečný wešel do přístawu blaženosti. On tedy za dlauhý čas, jakž hospodin náš chtěl, mnohými útrapami nehod až až sklíčen, z lidských wěcí wybawen jest, jehož by mnozí jeho nástupci, že sešel, oplakáwati měli; ale poněwadž přišel do říší nebeských, má býti wzpomínán se wší radostí. Jeho tedy jednomyslnost bratří na prawé straně wchodu do dweří swrchuřečeného kostela pochowala.

Toho tedy času král Wratislaw, zbožné paměti hodný, který kostel řečeného kláštera rád obohacowal, řídil wrchol českého panstwí. Dle jeho pobožné wůle zwolením bratří na místě opata Emmerama dosáhl jest důstojenstwí opatského Božetěch, člowěk welmi u wšech oblíbený, ke wšem štědrý. Ten uměl welmi krásně malowati, a znal se wýborně w řezání neb rytí ze dřewa i z kamene a saustruhowání z kosti. Muž weliké wýmluwnosti a hbité paměti, ale dychtiwý sláwy lidské, domýšliwý, hněwiwý, poněkud neprawostem oddaný. On jest toto místo chwalitebně wyozdobil wší okrasau, jak jest podnes widěti. Kostel založil rozšířením jeho do délky, do wýšky překrásně, ano pokrywkami, zwony, kříži a wšelikými wěcmi klášterskými opatřil. Klášter celý se wšech stran stawbami a wší potřebau obnowil. Jeho píle ke wšemu potřebnému ku prospěchu klášterskému přihlížela; z čehož welký traud různic, z ponuknutí a poslaužení ďábelské záwisti, mezi bratřími kláštera proti němu wznikl jest a politowání hodná zlost prýštiti se počala, totiž skrze bídné bratří Demetria a Kanana i Golišu kněží, lidi nerozumné a utrhačné, i jiné towaryše a přátely jejich, kteří křičíce křičeli jsau skutkem

i řečí hanebnau, proti němu se rozzůřiwše. Král wšak prwéřečený, člowěk nejkřesťanštější, milowal jej jak jediného, a milostí jeho týž opat byl tak welice powýšen, že se zdál býti w důstojenstwí wznešenější skoro nade wšecky opaty české. Tudy týž opat, počínaje si opowážliwě, biskupu swému přejal úřad o jedné z největších slawností. Nebo wsadil jest řečenému králi korunu na hlawu, což měl biskup jeho Kosmas učiniti. Z toho se naň biskup Kosmas rozhněwal zlostí neuhasitedlnau, pročež učiniw jemu důtky, chtěl jej ssaditi; ale nemoha odolati ustawičným prosbám welmožů králowých, sotwa swému winníku Božetěchowi opatowi winu hněwu, ač ne z celého srdce, odpustil, takowým wšak spůsobem, že mu wyřkl týž biskup konečně: Ale poněwadž ty, opate, umíš dobře řezati a strauhati, z uložení swatého poslušenstwí našeho k odčinění winy twé, kterau jsi ze zatwrzelosti swé opowážliwě spáchal, rozkazujeme ti, abys udělal ukřižowaného u welikosti míry twé délky a šířky a s křížem na zádech swých donesl až do Říma a postawil w kostele metropolitním sw. Petra apoštola. Toho on opat s ochotnau myslí se skraušeným srdcem wykonati neobmeškal, a welebnosti biskupské zadost jest učinil. Po některém čase, kteraký jsau bratří z kláštera proti němu jed rozhorlení jako smrtonosní hadi sebrali, nelze žádným spůsobem říci. Nebo jedenkaždý z nich hledal jest proti němu obwinění, ale případná swědectwí se nenašla. Neb ti bratří, audowé satanášowi, myslili, kdyby opat již jmenowaný jakýmkoli spůsobem wypuzen byl, doufali, žeby někdo z nich, aučastný bludů jejich, dosáhl práw opatských. Ale král Wratislaw byl již odešel k pánu, a tu nástupce jeho Břetislaw slynul wznešeností knížetstwí 1092
českého. Do jehožto uší když swrchu zmínění bratří sami i skrze přátely mnohé smyšlenými a nesčíslnými hanami, proti swému opatu Božetěchowi sebranými, mnohonásobně bili; týž kníže jmenowaného opata z místa wýše řečeného wyobcowal, a bratří wyhnal. Tu se splnila slowa prawdiwá: Porazím pastýře, a rozprchnau se owce ze stáda. Tedy po wypuzení opata bratří jeho, kteří byli půwodcowé zrady proti němu, odtud blaudili semo tamo, po nejistých místech těkajíce, až pak naposledy někteří se srdcem dojatým sotwa do swého wlastního místa přijati bywše, w témž místě nespůso-

— bile žiwot skončili; a knihy jazyka jejich, bywše dokonce zkaženy a rozházeny, nikdy wíce w témž místě říkány nebudau.

1045 1045. Zemřel jest Gunther mnich a paustewník dne 9 Října, a pohřben jest w klášteře swatých Wojtěcha a Benedikta před oltářem sw. Štěpána prwomučenníka.

1053 1053. Prokop, prwní opat kláštera Sázawského, dokonaw šťastným koncem běh swého žiwota dne 25 Března wykročil z dráhy tohoto swěta, by se mu dostala wěčné blaženosti odplata.

1070 1070. W indikcí čtwrtau, epaktu šestau, konkurrentu druhého dne 28 Čerwna biskup Gebhart poswětil jest kostel w Sázawě ke cti swatého kříže, w jehožto oltáři nacházejí se ostatky swatého kříže, z oděwu swaté Maří, sw. Petra apoštola, sw. Štěpána prwomučenníka a swatého Jiří mučenníka.

1088 1088. A tak muž sprawedliwý, jako mučenník boží, bojowník Beneda, dokonal jest dne 11 Čerwence, a pohřben jest we hradě Míšni přede dweřmi kláštera sw. Jana apoštola a ewangelisty.

1089 1089. Zemřel jest Meinhart opat sw. Wojtěcha kláštera Břewnowského, od něhož byl jest wystawen; po němž nastaupil Wojtěch.

1091 1091. A w zimě nebylo ani sněhu ani deště.

1095 1095. Téhož léta dne 14 Října zaswěcena jest modlitebna w Sázawě od ctihodného biskupa kostela Pražského osmého, Kosmy, kterau byl wystawil Božetěch, téhož místa opat, o němž jsme se wýše zmínili, za času swé sprawy, mající začátek s prawé strany od oltáře sw. Martina, s lewé od oltáře sw. Štěpána prwomučenníka až do konce krypty. Prostřed pak modlitebny, kdež stojí oltář, obsahuje ostatky sw. Petra, sw. Pawla, sw. Ondřeje, sw. Bartoloměje, sw. Tomáše, sw. Jakuba, sw. Filipa, sw. Lukáše ewangelisty, sw. Barnabáše a wšech apoštolů. Nazejtří pak dne 15 Října poswěceny jsau tři oltáře, jeden nad kryptau, w němž nacházejí se ostatky ze šátku páně, z koruny jeho trnowé, z hrobu jeho, ze swatého kříže, sw. Maří, sw. Jana Křtitele, sw. Jana apoštola a ewangelisty; druhý oltář pod kryptau, w němž se nacházejí ostatky sw. Kosmy a bratří jeho; pak w kapli, která jest na lewé straně kostela, oltář, w němž nacházejí se ostatky

swatého kříže, sw. Wawřince mučenníka, sw. Blažeje biskupa a mučenníka, sw. Mauritia mučenníka, sw. Pankrací mučenníka. Potom třetího dne, to jest 16 Října, poswěceny jsau dwa oltáře, jeden na prawé straně, we kterém se nacházejí ostatky sw. Martina, swatých Jana a Pawla, sw. Tiburcí mučenníka, sw. Glebia a towaryše jeho, swatých Benedikta, Jana, Isaaka, Matauše, Křištana, sw. Mikuláše, sw. Jeronyma, sw. Oldřicha, sw. Fortunata, sw. Adolfa, sw. Lazara; druhý oltář na lewé straně, we kterém se nacházejí ostatky sw. Štěpána prwomučenníka, sw. Ondřeje, sw. Tomáše apoštolů, sw. Klimenta papeže a mučenníka, sw. Jiří mučenníka, sw. Pantaleona mučenníka. 1095

1097. Kníže Břetislaw se schwálením wšech předních w zemi a ze swolení biskupa Kosmy s welkau radostí udělil titul opatstwí Sázawského Děthartowi proboštu Břewnowskému dne 3 Ledna, muži w písemnictwí latinském dostatečně zběhlému, který tehdáž byl jmín za wýtečného w řádu mnišském. Muž wýborný, slušného wzezření, welice wzdělaný w řeči, w mluwení skaupý, nepřítel neprawostí, pokojný tak, že oblíčeje ani z radosti ani ze smutku nezměnil. Tedy od biskupa Pražského Kosmy dne 8 Března ustawen jest za opata. Když tedy ponejprw přišel do místa, ku kterému zřízen byl za opata, následkem zmaření wšelijakých wěcí náležejících k auprawě klášterské shledal takowý nedostatek, že z potraw, které tam nalezl, nemohl s bratřími žiw býti ani jeden měsíc, kdyby byl swrchu jmenowaný kníže jemu neposkytl ze swé wlastní komory. Ale dobrotiwost božská za žiwota téhož opata neopustila místa toho, nýbrž skrz něho místu témuž pomoci poskytujíc dala mu míti hojnost ano nadbytek wšech statků. Týž opat knihy, jichž nenalezl w místě sobě swěřeném kromě slowanských, sám w noci i we dne s nesmírnau prací sepsal, některé kaupil, některé dal sepsati písaři najatými, a wšelikými spůsoby zjednal je. Modlitebnu obnowil krycími cihlami a jinými ozdobami. Nadání nabytá spůsobením předchůdců swých pojistil na wždy stwrzením jich rozkazy a nezwratnými nařízeními knížat zemských, tak též které sám přimnožil, totiž usedlosti, statky, paroby, upsané, podané, sluhy i služky, země a winnice, lesy s horami i rowinami, wodami a wodotoky i rybníky. On zajisté dílem rukau 1097

1097 pracowati i až přes síly se odważuje, nejwíce pilen jsa zakládání a wzdělávání winnic, také na wšechny wěci kláštera owšem byl bedliw, wždy na mysli přemítaje, co napsal otec přeslawný: Zahálka jest nepřítelkyně duše. Po celý żiwot měl w nelibosti toho bratra, který se k uloženému dílu měl nespůsobile a dřepěl w leniwosti, říkaje, že jest to jako neprawost kauzel, nechtíti poddati se poslušnosti. On, pokud żiw byl, wšecky bratří w dobré wůli pojímaje těšíwal, w nich dobrotiwě žije jako otec w synech, je k nebeským říším powzbauzel, tak jako orel létaje mladé swé powzbuzuje k letu. Na něm se zajisté splnila změna prawice swrchowaného, pokud żiw byl. Potom, když již wešel do wěku zralého, seslal Bůh muka mdloby do audů jeho, jakž byl sám sobě žádal, poněwadž koho Bůh miluje, toho kárá; pročež zemdlíwal we wnitřnostech swých trápením welikým w noci i we dne, až pak nastaupil na cestu weškerého tělesa dne 18 Prosince. Sprawowal jest pak to místo 37 let, 9 měsíců a 11 dní.

1116 1116. Téhož léta
Když jest biskupský úřad sprawowal w Praze Heřman,
Tehdy je Silvester na kněžstwí řádně powýšen.

1122 1122. Téhož léta dne 3 Ledna
Wýtečný otec a sluha Kristůw powždy počestný
Kojata podstaupil dluh lidské smrtedlnosti.

1123 1123. Téhož léta dne 21 Března Silvester z uložení božského milosrdenstwí, zahořew tauhau żiwota klášterského, odřekl se záhubných wrtkawostí swětských, a w klášteře Sázawském pod wládau dobré paměti Dětharta opata proměniw swětský oděw, docela se oddal wěcem božským, totiž po objímání s uplakanau Lyau těše se z krásy Racheliny, a po práci Martině žádostiw jsa dosáhnauti utěšení Mariina. Jaká pak jest byla pilnost jeho w powznášení wěcí božských a církewních, na swém místě powí se.

1125 1125 dne 21 Března, to jest we swátek swatého Benedikta opat Silvester učinil jest přiznání, a staw se mnichem, w konání řehole božské tak welice s pomocí Boží prospěl, že práwem ode wšech pokládán byl za hodného cti a lásky. Pročež potom stalo se, že co druhý otec we sboru powýšen jest k důstojnosti děkanské.

Léta od narození páně 1126. Tedy když jest byl slawné 1126 kníže Soběslaw powýšen na stolec sláwy otcowské s plesáním wšech předních země české, byla jest welká wšechněch radost, protože počátky dobrého knížete sprowázela, jak bylo widěti, swrchowaná milost, a protože toho roku, což bylo těžko wěřiti, mezi týmž knížetem a Ottau nestalo se žádné krweprolití. Wšak nastojte! popudem zlosti starého nepřítele, rozséwajícího wšude neswornost a wálky domácí, po radostech našich přišel jest skutek opačný. Nebo potomního roku kníže prwéřečený Otto nad míru se zarmautiw, protože byl sklamán slibem naděje swé, domníwaje se rady nejlepší, ale nedosti opatrně se potázaw pro sebe na budaucnost, pospíšil sobě se swými na cestu ku králi Lotarowi a ke wšem knížatům saským. A tak přijat byw se slušnau poctau, obdržew příležitost místa i času, wyložil jest přede wšemi příčinu cesty swé, totiž že jest kníže Soběslaw wešel w Čechy kročeji pokautními a stolce knížecího, který po práwu dědičném náležel jemu a byl mu přiřčen ode wšech welmožů země české a přísahau stwrzen, zmocnil se násilím; a na konec tolik doložil w krátkosti: Tedy Waší důstojnosti dobrota, císaři nejlaskawější, nezpěčujž se w této wěci učiniti opatření; Wás ze wšech knížat celé říše božího řízení milost k tomu powýšila na wýtečnost důstojenstwí císařského, aby od Waší dobrotiwosti wšem, kdož toho pro jakékoli nesnáze swé wyhledáwají, prokázáno bylo milosrdenstwí a sprawedliwost; neboť wíme, že my powinni jsme rozkazům Waší Welebnosti we wšem se podrobiti, a proto neméně řád sprawedliwosti nám dle Wašeho uwážení nemá býti odepřen. Na to král odpowědí dobrotiwau upokojil mysl knížete, a přede wšemi knížaty saskými promluwil prý takowými slowy: Wéwodstwí české, jak jsme zwěděli od předků swých, stálo od počátku w moci císaře Římského, a nebylo nikdy dowoleno, aby se stalo jaké zwolení nebo powýšení kteréhokoli wéwody w té zemi, než které by Welebnost císařská z milosti mocnosti swé počala, skoncowala a stwrdila; pročež dosti zřetelné jest, že ten, jenž proti tomuto ustanowení směl se opowážiti, jest opowržitelem naší Welebnosti, a nejen tobě samotnému, nýbrž i nám a celé říši učiněna jest potupa nemalá; čehož snášeti lhostejně nelze. Co dále? Král a wšichni knížata a přední mezi Sasy dali

1126 a stwrdili Ottowi swau wěrau, že nikdo jiný než on nebude w Čechách panowati. Mezitím chytrý ano welmi prozřetelný kníže popílil sobě wšechny welmože saské po jednom obejíti; dary nesmírné a, jak se říká, zlaté hory slibowal jim, aby mohl mysli wšechněch míti jak nejochotnější ku poskytnutí sobě pomoci.

Tedy dostal jest zpráwu kníže Soběslaw, že král Lotar hrozí Čechům, k wálce se strojí, zemi zhubiti zamýšlí, jestližeby jak nejrychleji Soběslawa newypudili a neswolili, aby jim Otto dosazen byl za kníže. Ale kníže Soběslaw, nedbaje nic na tyto řeči, hlasem mírným krátce odpowěděl: Doufám w milosrdenstwí boží a w zásluhy swatých mučenníků Kristowých, Wácslawa a Wojtěcha, že naše země nebude wydána w ruce cizozemců. Od té chwíle tedy kníže nejrozšafnější, přemítaje celé smýšlení swé w Hospodinu, obešel wšecky chrámy modle se, aby mu w protiwenstwích pomocna byla božská ochrana. Když wšak zwěděl, že se král Lotar s welikým wojskem Sasů blížil ke hranicům českým, pospíšil postawit se jemu wstříc u hradu, jenž slowe Chlumec. Druhého dne, když seděl kníže Soběslaw se swými při obědě, přišli, kteří prawili: Kníže nejlaskawější! ty hledíš rozkoše jídel, a nejsi dost opatrný; neb již hle! jestli jim newyjdeš rychleji wstříc, budau meče nepřátel panowati šíjím našim. Tedy učiněn jest ihned pokřik w táboře, aby byl jedenkaždý pohotowě. Mezitím poslal kníže Soběslaw posly ku králi, Načerata, Miroslawa, Smila a jiné ze swých předních, kteří wznesli ta slowa: Toto prawí Soběslaw: Maudrosti twé, laskawý císaři, sluší wěděti, že wolení knížete českého, jak jsme zwěděli od předků našich, nikdy nebýwalo na wůli císaře, nýbrž wždy welmožů země české, w twé pak moci toliko stwrzení wolby. Bez příčiny zamýšlíš nás stížiti jhem zákona nowého. Wěz, že k tomu žádným spůsobem neswolujeme, a spíše chceme pro sprawedliwost zbožně padnauti, než nálezům nesprawedliwým se poddati, a zajisté, jestli od tohoto předsewzetí neupustíš, jest welmi na blízku, že saud boha wšemohaucího mezi námi ukáže napotom znamení památné na wěky. A wšak slowa tato zdála se králi a wšemu wojsku jeho býti jako šílenstwí. Nebo kníže Otto zaručowal králi wšecku jistotu, že mu wšichni wznešenější Čechowé učinili pewný slib wěrnosti swé, a prawil, že

není potřeba zbraně, nýbrž spíše, kdož by chtěli, žeby mohli 1126 se sokoly a jestřáby wtáhnauti do země beze wší zbroje.

Tedy dne 18 Unora wytáhly wpřed, zle ubezpečeny, tlup saských zástupy mezi dwěma horama, a poněwadž sníh welmi hustý učinil cestu obtížnau, mnozí složiwše se sebe odění táhli pěšky. Ale když přišli do aužiny přesmyku obau hor, kdež jako spůsobením nebeským byli zawřeni, kníže Soběslaw, rozděliw swé na tři zástupy, z nenadání k útoku na ně wyrazil, a co se jich s protiwné strany postawilo, wšechny utknul ostřím meče. Tu padl kníže Otto, zlé této příhody spůsobitel, tu jsau přemnozí welmoži saští zbiti, a sotwa mohl kdo ujíti, leda oni, kteří byli zůstali we wzdálí u zawazadel nebo po boku králowu. Tedy když se stala toho dne tak bídná porážka, wyprawil jest král posly pro Soběslawa kněze, wzkazuje jemu a žádaje, aby přišel k němu. Kterýž nestrachuje se ničeho protiwného, wzaw s sebau několik z welmožů, odebral se jest ku králi, a stoje prwní jej oslowil takowýmito slowy: Nepopudila nás, králi nejlaskawější, rozpustilost naší opowážliwosti k ukřiwdění tobě, nepohnula nás hrdá smělost ku prolití krwe twých welmožů. Nezamýšlelif jsme zajisté žádného ublížení nebo pohanění twé Welebnosti, nýbrž jak jsme ti častěji předtím oznámili po poslích našich, pod jarmo nowého zákona, jehož také otcowé naši snésti nemohli, nechtěli jsme skloniti šíjí swých, a hle! saud boží dal zjewné swědectwí o naší obapolné sprawedlnosti, a odstranil wšelikau příčinu nenáležité rozmíšky mezi oběma stranama. Tedy již přestaňte příčiny wšeliké neswornosti; nawrať se jednota swornosti. Wšechnu práwní powinnost, kterau předkowé naši prokazowali králowské Welebnosti, chceme neméně i my statky i osobau swau dle místa i času konati. K tomu odwece král: Kdyby nás byl kníže Otto největším násilím proseb nedonutil, abychom se twému předsewzetí protiwili, nebyla by mohla mysl naše naprosto žádným spůsobem býti pohnuta, aby komukoli z knížat býwalo wolno i jen prstu proti tobě wztáhnauti. Když tedy swoluje a přeje ti Bůh, požíwej cti a stolce otcowského knížetstwí, a zachowej swazek wzájemné lásky a přátelstwí nám a celé říši bez porušení. A takto prawě, odewzdal jest mu swau rukau znamení wéwodstwí, korauhew, a tak dali sobě nawzájem políbení, a kníže Soběslaw s největší slávau

1126 a ctí i u welikém plesání swého lidu nawrátiw se do líbezného hlawního sídla, po šestnáct let držel jest stolec.

Téhož léta dne 19 Unora biskup Jan šestý swatého kostela Olomauckého, sproštěn jsa paut těla, hřiwnu sobě swěřenau Kristu jest nawrátil zestonásobenau. Po něm nastaupil jest Zdik, biskup dle poslaupnosti sedmý, a téhož roku jest poswěcen dne 2 Října.

Téhož léta zemřela jest králowna Swatawa, matka knížete Soběslawa, dne 1 Září.

1127 Léta božího wtělení 1127 zemřel jest pan Kliment opat kláštera swatých Wojtěcha a Benedikta w Břewnowě, po němž nastaupil jest Oldřich.

Téhož léta Milejší, Bohu oddaná služka, w pobožnosti za žádným nezůstáwající, mrawů Bohu libých ze srdce pilná, aby jí z božské milosti dáno bylo win jejích odpuštění, putowala jest ke stupňům swatých apoštolů w Římě, a téhož roku se nawrátiwši, šťastným skonáním z příbytku tohoto žiwota jest wykročila dne 12 Čerwence.

1128 1128.

1129 1129.

1130 Léta božího wtělení 1130 Menhart biskup český putowal jest do Jerusaléma. Také toho roku dne 1 Března zemřel jest Wáceslaw kníže morawské, wšeho křesťanstwí otec a duchowních milowník.

Téhož léta dne 25 Dubna zjewilo se jest náramně weliké znamení, a slyšáno hřmění strašliwé.

Téhož léta dne 21 Čerwna Soběslaw kníže české dal jest některé aukladníky žiwota swého stíti weřejně na trhu Pražském, některé nohau i rukau a jazyka i zraku zbawiti. Břetislaw syn Břetislawa knížete zbawen jest očí.

1131 Léta wtělení božího 1131 wyzdwiženy jsau ostatky swatého Gotharta biskupa a wyznawače, muže diwné swatosti.

Téhož léta Silvester, přewor kláštera Sázawského, putowal jest do Říma.

1132 Léta božího wtělení 1132 skončila jest žiwot swůj Přibislawa choť Hroznatowa. O jejím zbožném obcowání něco krátce pomocí péra w pamět wěřících uwésti, myslím že se dosti hodí k wěci. We mrawích swých, pokud tělesně žila, důwěřujeme se, že i Bohu se líbila, i že lidem milujícím Boha wšeliké

ctnosti obrazem byla, wěděli jsme. Nebo po celý čas žiwota 1132
swého měla zwláštní horliwost, služby boží wraucně pilna býti, ničeho nad milowání Boha neklásti, chudým z wnitřností lásky k bližnímu matkau se prokazowati, též osobám k slaužení Bohu odewzdaným s celau upřímností a zbožností mysli čest a pomoc, jak potřeba kázala, wzdáwati. Dobrá byla w zasnaubení s manželem prawým, lepší potom zůstáwala we wdowstwí, w nejlepší wynikla po žalostiwém pohřbení milého a jediného syna swého Šebíře. Ona hořic tauhau, aby widěla hrob boží, s panem biskupem Menhartem a s jinými zašla jest do Jerusaléma, a s dobrým zdarem domů se nawrátila. Když se pak blížil čas jejího sejití s tohoto žiwota a pocítila, že ji síly těla opauštěly, swolawši k sobě wšechny přednější wěkem a důstojenstwím z rodu swého, darowala jest wes Hostiwař s lesem přiležícím, s poli a lukami a se wším statkem, jejž tam měla, jakož i wšechnu čeleď swau, též wesnici Bosákowice k špitálu Bohu a swatému Janu křtiteli w Sázawě s přiwolením k tomu wšech swých příbuzných, a stwrdila to swědky práwními. A tak po málo dnech w témž klášteře, majíc dočkati se dne wzkříšení obecného a požíwati odpočinutí blaženého, dne 3 Kwětna wyšla jest z tohoto swěta bídného.

Léta od narození páně 1133 opat Děthart, o kterém jsme 1133
wýše učinili zmínku, w dobrém stáří dne 18 Prosince blaženau duši swau pánu poručil.

Téhož léta Čechowé zpustošili jsau Polsko.

Téhož léta bylo jest zatmění slunce půl dne.

Léta od narození páně 1134 zemřel jest Bohudar dne 1134
1 Unora. Silvester přewor kláštera Sázawského po pohřbu zbožného otce Dětharta z jednomyslného uradění a jednoswornym hlasem bratří dne 23 Dubna zwolen jest za opata téhož kláštera, muž pro počestnost mrawů wšechněm milý, w rozprawě welmi příwětiwý, w zdrženliwosti obzwláštní, přítel pokory, nejwraucnější žák prawé lásky, celému sboru bratří swazkem přátelstwí a milowání tak přítulný, že měli wšichni k němu wíc lásky než bázně. Tedy po projití běhu téhož roku, opět dne 23 Dubna obdržew we hlawním sídle berlu opatskau z ruky knížete Soběslawa, od ctihodného biskupa Jana poswěcen jest. Tedy božským způsobem powýšen jsa ke cti tak slušné, dobrý pastýř s radostí wšech swých nawrátil

1134 se k rozmilému owčínu swěřenému jeho řízení. Zde se naskytuje místo, abychom učinili, co jsme wýše slíbili, totiž jakau láskau hořel w péči o swatau řeholi, a jak pilná byla péče jeho o zwelebení a rozmnožení wěcí kláštera. Neb jak uměl a znal, wšechnu kázeň klášterskau srdcím bratří swých často wštěpowáwal. Zbytečné wěci saukromé míti bez powolení, učil, že jest zločin největší, říkaje, že mnich maje potrawu a oděw má s tím býti spokojen. Zwláště také ukazowal na sobě wšechněm příklad pokory a trpěliwosti, wždy to opakuje: čím wětší jsi, tím wíce ponižuj se we wšem. On za swé spráwy wystawil jest kapli swaté rodičky boží, chrám swatého Jana křtitele ozdobil krásným malowáním, zdi s absidami postawil uprostřed modlitebny od oltářů sw. Štěpána a sw. Martina, dlažbu kostela okrášlil hlazenými kameny přiwezenými z hory Petřína, ložnici, refektář, sklep a kuchyň, též chodbu klášterní kolem do kola se slaupky a wýklenky wystawil welmi krásně. We wsi řečené Mnichowice wystawil jest basiliku ke cti sw. Michala a wšech ctností nebeských. Což wíce? Wšechno jeho úsilí, wšechna pilnost, wšechna péče, pokud byl žiw, w tom předewším setrwáwala, aby se we wšem prokazowal užitečným domu hospodinowu.

Téhož léta zemřel jest pan Menhart, desátý biskup swatého kostela Pražského, dne 3 Čerwence, mnichů a duchowních prawý milowník, chudých a přespolních dobrotiwý utěšitel; po němž nastaupil Jan.

1135 Léta od narození páně 1135 dne 17 Unora wykonáno jest poswěcení pana Jana, jedenáctého biskupa Pražského.

Téhož léta stalo se potwrzení řádu sw. Augustina při kostele Praemonstratském skrze Innocentia papeže dne 3 Kwětna we městě Pise.

1136 1136.

1137 Léta od narození páně 1137 Silvester opat spolu s panem Jindřichem biskupem Olomauckým a s jinými z popudu wnuknutí božského putowal jest za příčinau modlitby do Jerusaléma, poručiw zatím wedení spráwy kláštera swého panu Beronowi, téhož místa děkanu. Téhož léta dne 24 Prosince za přízniwého wání wětru poledního nawrátil se jest; na kteréžto cestě zemřel jest bojowník bohabojný Ruzin dne 13 Října.

Téhož léta dne 4 Prosince sešel jest s tohoto swěta císař 1137
Římský Lotar, chudých a přespolních dobrotiwý utěšitel; po němž nastaupil jest Konrad. Kníže Lupolt zapuzen jest z Morawy.

1138. 1138

Léta od narození páně 1139 jel jest welice ctihodný pan 1139
Jindřich biskup Olomaucký z příčiny modlitby do Říma.

Téhož léta sešel jest s tohoto swěta pan Jan, jedenáctý biskup swatého kostela Pražského, duchowních a mnichů prawý milowník, chudých a přespolních dobrotiwý utěšitel, dne 8 Srpna; po němž téhož roku Silvester opat kláštera Sázawského, muž práwě Israelský, nastaupil jest w biskupstwí. Ale léta následujícího z wnuknutí Boha, od něhož pochází wšecko dobré, užiw rady zdrawé, častěji u sebe přemítaw, žeby sám nedosti mohl postačiti tak welké tíži řízení biskupstwí, a ono slowo apoštolské: Nikdo slaužící bohu nemíchá se do wěcí swětských, téhož biskupstwí z dobré wůle wzdal se, a nawrátil se k swému opatstwí.

Léta od narození páně 1140 Soběslaw kníže český dne 1140
14 Unora wybawen z audů smrtedlných odebral se na cestu wšeho těla; po němž dne 17 Unora téhož roku Wladislaw, syn knížete Wladislawa, nastaupil w knížetstwí. A téhož času, když se pan opat Silvester odřekl biskupstwí českého, zwolen jest Otto kanowník a probošt kostela Pražského za biskupa, a téhož roku jest poswěcen dne 25 Červwna.

Téhož léta dne 15 Září zemřela jest kněžna Adleitha.

Léta od narození páně 1141 Spytihněw syn knížete Boři- 1141
woje, Miroslaw, Mukar putowali jsau z příčiny modlitby do Jerusaléma w měsíci Lednu.

Téhož léta byla jest potopa wod w Čechách.

Léta od narození páně 1142 župan Načerat a jiní staro- 1142
stowé čeští spikli jsau se proti knížeti Wladislawowi, a spojiwše se s morawskými, s welkau mocí nepřátelsky wtrhli jsau do Čech. Potom když swedli bitwu a Čechowé ustaupili, oblehli jsau Prahu a chrámy swatých Wíta, Wácslawa a Wojtěcha i sw. Jiří ohněm jsau spustošili. Potom když na ně přitáhl král Římský Konrad, zapuzeni bywše od obležení hradu upustili jsau, a do Morawy se wrátili, prostřednictwím pak

1142 kardinala Widona a biskupů Otty, Jindřicha i opatů se slušným zadostučiněním o mír jsau se smluwili.

Téhož léta shořela jest škola židowská a mnoho stawení w podhradí Pražském. Bylo widět lítati hada.

Téhož léta dne 13 Čerwence zemřela jest Kerberka, choť Bořiwojowa.

1143 Léta od narození páně 1143 kníže český Wladislaw Morawu ohněm pohubil.

Téhož léta legat apoštolského odlaučil kněží od manželek.

Téhož léta nalezení hlawy sw. Wojtěcha biskupa a mučenníka na hradě Pražském w kostele sw. Wíta mučenníka; též košile sw. Wácslawa jest nalezena.

Téhož léta slawné poswěcení chrámu swatých Wíta, Wácslawa a Wojtěcha dne 30 Září od tří biskupů, Otty Pražského, Jindřicha Olomauckého a biskupa Babenberského.

Téhož léta zbožný papež Innocentius odešel jest ku pánu.

1144 Léta od narození páně 1144 Guido kardinal a legat stolice apoštolské, popuzen lichými nářky některých, stawil jest úřad opatowi Silvestrowi; ale následujícího roku dal jej skrze Jindřicha biskupa Olomauckého, když se wrátil, opět dosaditi.

1145 Léta od narození páně 1145.

1146 Léta od narození páně 1146 poswěcení kaple sw. Maří w Sázawě od ctihodného biskupa Otty, kteraužto wystawil pan opat Silvester.

1147 Léta od narození páně 1147 ctihodný opat Klarwallský Bernard, bohu i lidem milý, slyšew o útoku a pronásledowání učiněném od pohana Sanguina w krajinách Jerusalemských, jak napomínal Matatiáš syny swé, tak jest napomínal krále franského Ludwíka a wšechny muže Francauze, aby brannau rukau wyšli na wýprawu božskau do Jerusaléma a položili duše swé za bratry i aby lid křesťanský s pomocí boží wyswobodili od meče pohanského. K jehožto napomínání k Francauzům woje francauzské, anglické, z Lotharingie, saské, české, šwábské, baworské s urputnými Franky k wýprawě boží připrawili jsau se. Stalo se jest pohnutí křesťanů proti pohanům. Tauž chwíli wýmluwný biskup morawský Zdik zašel jest ku Prusům s Jindřichem děkanem kostela Pražského ku kázání, a téhož léta jest se nawrátil.

Také toho roku dne 12 Čerwna zemřel jest Zdislaw, pátý 1147
opat kostela Postoloprtského; po němž nastaupil jest Bero, děkan kláštera Sázawského, a téhož roku jest poswěcen dne 7 Prosince.

Léta od narození páně 1148 dne 10 Čerwence zemřel 1148
jest Otto, dwanáctý biskup swatého kostela Pražského; po němž nastaupil jest Daniel, probošt téhož kostela.

Léta od narození páně 1149 wyswěcen jest biskup Daniel 1149
od arcibiskupa Mohučského.

Léta od narození páně 1150 muž slawného žiwota Zdik, 1150
sedmý biskup kostela Olomauckého, wzat jest z tohoto swěta aby byl účasten wěčného žiwota; po němž nastaupil jest Jan kanowník z hory Strahowa.

Téhož léta zemřela jest kněžna česká Gertrud.

Léta od narození páně 1152. 1152

Léta od narození páně 1153 zemřel jest papež Eugenius, 1153
muž žiwota wysoceslawného; po němž nastaupil jest Anastasius.

Léta od narození páně 1154, když se již den schylowal 1154
a počal nastáwati saumrak noční, stalo se jest zatmění slunce. Poté přišlo na lidi welké mření.

Léta od narození páně 1155 sešli jsau s tohoto swěta 1155
bratří naši Arsenius, Žižna, Radosta.

Léta od narození páně 1156 dokonal poslední den swůj 1156
Bero opat Postoloprtský dne 11 Kwětna, ach! smrtí předčasnau. On zajisté we druhé době swého wěku, z ponuknutí milosti božské, sebe samého na oltáři kříže Kristowa w tomto klášteře obětowal w obět bohu, muž plný ctnosti lásky, prostý a čistý we mrawích, dobrowolné chudoby zwláštní přítel, kterýžto pro zásluhu we swaté řeholi nejprw u nás k důstojenstwí děkana, potom ke wznešenosti opatstwí w klášteře Postoloprtském skrze biskupa Ottu byl powýšen. Byl pak představeným toho kostela osm let, čtyři měsíce a 35 dní.

Léta od narození páně 1157 dne 9 Ledna Spytihněw 1157
kníže, ano kwět a sláwa knížat, pohříchu příliš newčasnau smrtí došel konce tohoto žiwota, muž nad jiné darem dobrotiwosti božské wysoce nadaný, i, buď s pokojem wšech řečeno, celý ze samé skwělosti ctností složený, jehož kdož slušně sobě připomene, nebude moci zůstati bez žalu a bez slz. Neboť

1157 sklesl jest zlatý štít kostela božího, otec duchowních, matka sirotků, zarmaucených utěšitel nejwraucnější, wší počestnosti a dobroty wyhledawatel nejpilnější, jenž měl ctnost w lásce, neprawost w ošklivosti, na jehož saudě milosrdenstwí a prawda wždycky dosáhla twrze wítězstwí. Slitowání se nebylo žádnému lehčí než jemu, rozhněwání a mstění se nikomu těžší. A bůh jej metlau swého dobrotiwého kárání w žiwotě zdejším dlauhý čas tepal, ale berlu útěchy k obdržení odměn budaucího žiwota uschowal. Neb jest zkusil dlauhá a těžká wyhnanstwí u cizích národů, až pak rowněž z rozkazu jak k žádosti císaře Římského Fridricha od knížete Wladislawa přijat jest nazpět do wlasti; ale po projití krátkého času z naléhóhání osudu sešel jest se swěta tohoto, aby za časné utrpení oblažen byl potěšením štěstí wěčného.

Téhož léta dne 20 Ledna Fridrich opat Postoloprtský, muž welké rozšafnosti jak w božských tak lidských wěcech, zbožné upřímnosti k bohu i k lidem a nejwraucnější ke wšem příwětiwosti, wykonaw cestu, ježto byl s panem Danielem biskupem jel do země uherské, poněwadž totiž týž biskup Jindřich bratr knížete Wladislawa s jinými welmoži země české wezli dceru krále uherského k zasnaubení s Fridrichem synem téhož knížete, na cestě zpáteční přišed do jedné wsi na odpočinutí, po nemoci třídenní wypustil dech poslední.

Také téhož roku dne 19 Unora Jan biskup kostela Olomauckého, který byl powolán z kláštera sw. Augustina na Strahowě, skončil přítomný žiwot, postawen jsa zajisté w kwětu mladosti, ale zralý šlechetností mrawů. On byl w hájení sprawedliwosti a stawu i cti swaté církwe boží, seč byl, wždy neohroženým bojowníkem, příkrý k neposlušným, přístupný a ochotný i příwětiwý k milujícím boha. On od času, co dosáhl infule biskupské, zachowáwal w srdci, w oděwu a w řeči wždy obzwláštní pokoru, tak že často i od nižších lidí nechtěl přijmauti úcty, říkaje, že nenáleží jemu wyžadowati cti od lidí, neb že jest utwořen z též hlíny.

O šlechetnosti krále Wladislawa a bratra jeho knížete Děpolta.

Za téhož roku císař Fridrich, wzaw s sebau kníže Wladislawa a bratra jeho Děpolta, wtrhnul jest s wojskem silným do Polska, podrobil knížata té země Boleslawa a Měška pod panstwí swé, wzal nesmírné peníze w zlatě i we stříbře, a konečně pro utwrzení a trwání míru přijal syny jejich co rukojmě, i nawrátil se s obdržením wítězstwí dle přání swého. O kteréhožto míru zawření zwláště knížete Wladislawa wýtečná pilnost se zasadila. Neb se tau měrau prokázal tehdáž ochotným po wůli císařowě, že chtěl sám o sobě a se swými řečená knížata buď přinutiti ke wzdání se, buď, kdyby bylo potřeba, sám prwní s nimi napřed swésti bitwu. Ale císař, jak řečeno, dosáhnuw slávy, které si přál, nawrátil se jest k swému sídlu, a když se již počínal rok od narození páně 1158, s knížaty říšskými radil se, jakau by měl knížeti českému za jeho přičinění wzdáti odměnu. Když tedy někteří z nich prawili, žeby se jim widělo býti slušné, aby mu dle štědrosti císařské nejlepšími dary we zlatě a we stříbře odměna učiněna byla; císař užiw rady wolnější, powolal kníže k sobě, a takowým slowem ušlechtilým k němu promluwil: Stálost statečnosti twé nám se welice zalíbila; nebo také upřímnost wěrnosti twé k nám objewila se celé říši, kterak ty wěrně, kterak oddaně a kterak wraucně miluješ staw náš ano celé říše dle boha nedotknutý, poněwadž jsi se nikdy newáhal w potřebách našich a obce celé říše žiwobytí swé i swých wystawiti w nebezpečenstwí. Tedy tuto wýtečnau statečnost při tobě spatřujíce a rádi widauce, i přejíce sobě, abys byl i napotom k naší Jasnosti císařské wěrný a neproměnliwý, uzawřeli jsme poctíti tebe ctí, kterau bys sám chtěl, dle naší štědrosti. Nicméně wšak poněwadž wíme, že země twá oplýwá zlatem a stříbrem i hojností wšech wzácných wěcí, a že ti nic toho není wzácné, wezmi z milosti boží a z naší dobrotiwosti korunu královskau, kterau ti odewzdáwáme, i důstojnost moci a cti králowské w říši twé. A to řka, dal přinésti korunu zlatem, perlami a drahým kamením diwně okrášlenau, jíž totiž on císař sám, jak se prawilo, užíwal o nejwětších slawnostech. Takowau tedy ctí božským řízením po-

1158 wznešen nawrátil se jest slawný kníže Wladislaw k swému domowu s náramným plesem a radostí.

Potom téhož léta w měsíci Kwětnu táhli jsau král a bratr jeho, kníže Děpolt, s císařem Fridrichem do Italie proti Mediolanským, kteří tehdáž byli obrátili těžký hněw císařůw proti sobě pro jisté pozdwižení učiněné proti měšťanům Laudským a Nolským. Císař byl totiž uzawřel, že neodtáhne prwé s wojskem od města, než by swým nepřátelům učinil ohněm i mečem zaslauženau pomstu. Tam slawný král a w prawdě oslawy hodný Wladislaw se swými předními, jako někdy Judas Makabejský, brzy potíraje čela protiwníků, brzy ze zadu je stihaje, brzy zase s prawé a s lewé strany udatně doražeje, kolik bitew chwalitebně a wítězně swedl, dlauhé jest powídati. Nicméně poněwadž we wálečných zápasích wýpadek wítězstwí obyčejně býwá nejistý, a wšelijaké případy sešaškowáwají přitom rozličné a těžké proměny, nemohlo jinak býti, než že i on ztratil tam některé ze swých předních. Měšťané Mediolanští tedy, znamenajíce jeho udatnost a činnost, a protože byl císaři nejmilejší, obrátiwše se k němu posly a prošením, wyžádali sobě od něho, aby byl prostředníkem mezi nimi a císařem o slušné zadostučinění, kterého podáwali, a o zawření míru. Tedy s jeho opatrnau radau a pilným přičiněním, když swolil, dosáhli jsau měšťané řečeného města pokoje.

1159 Léta od narození páně 1159 jel jest biskup Daniel do Mediolana k císaři Fridrichowi, od něhož dobrotiwě a poctiwě přijat jest, i zdržel jeho w službě swé zaneseného wěcmi swými a říšskými dwě léta. Mezitím w Římě po smrti Anastasia stolice apoštolské wrchního kněze strhlo se jest welké pozdwižení, a zwoleni jsau dwa od protiwných stran k powýšení na stolici papežskau, Alexander a Viktor. K upokojení té bauře wyprawen jest biskup Daniel do Říma, tak totiž, aby obadwa stáli w raddě císaře a celé říše, a dle weřejného a církewního zákona aby ten, kdoby se wíce hodil, obdržel panstwí na stolici apoštolské. W tom shromáždění zajisté přede wšemi knížaty říše a 150 biskupy Viktor obdržel za práwo, a z jednosworného usnešení a přiswědčení wšechněch dosáhl arcipastýřstwí na stolici apoštolské. Tedy po řádném skoncowání toho wšeho biskup Daniel powznešen ke mnohé cti od císaře i od apoštolského, jakož i poctěn powýšením za apoštolského

legata, jel jest ku králi uherskému, a odtamtud k wlastnímu 1159
sídlu biskupstwí Pražského léta 1160 s dobrým pomocí boží 1160
zdarem we wšem se nawrátil.

Léta od narození páně 1161 dne 10 Unora Silvester opat 1161
Sázawský w roce osmmecítmém správy swé, odešel jest ze tmy této krajiny tělesné k wlasti bydla stálého, aby za práci přítomného žiwota wzal odplatu blažené odměny. Muž we prowozowání wšech ctností a lepostí mrawů slušně wýtečný a cwiku wýkonnému i lásce k nauce tak oddaný, že bylo lze patrně widěti, že člowěk ten, ač ještě w těle se nacházeje, nicméně horaucností ducha již celý w nebeských wěcech byl ustawen. Byltě zwláštní přítel šetrnosti, tak že skwostnější jídla nebo poháry wína zamítal jako nějaké látky nezdrawé, a w jídle jednoduchém a čisté wodě z řeky měl zalíbení; hodům mocných lidí a kterýchkoli osob swětských wyhýbal se, pročež také od mnohých méně byl milowán, protože w tom s nikým nemíwal společnosti. O jehožto chwalitebném spůsobu žiwota dalo by se sice mnoho powídati za příklad zbožného žiwobytí a za wzor počestnosti; ale poněwadž pamatuji, že jsem již wýše něco toho powěděl, a nejwíce kterak weliká díla jeho w témž klášteře, jak byla welká jeho pilnost we zwelebowání služby boží, wydáwají o tom jasná swědectwí, budiž na tom zde dosti. Jen tolik s powolením wšechněch ať řeknu:

Žeť toto místo as otce takého by sotwa nalezlo
W žiwotě, we mrawu, jak Silvester tento opat byl.

Po jeho smrti nastaupil w opatstwí Božata, téhož místa přewor, ještě téhož roku zwolením od krále Wladislawa a biskupa Daniele; kterýžto po krátkém čase, totiž po proběhnutí jednoho roku, péči správy swé ze swé wlastní wůle se sebe složil. Neb on w obcowání klášterském byl již dowršil třidceti let, a byl se tak odcizil hluku běhů swětských, že naskrze žádným spůsobem nedbal toho, aby dost málo wěděl, co se we swětě dálo, a protož k opatřowání zewnějších prospěchů kláštera neb k řízení saudů w rozepřích obecného lidu dokonce byl neumělý. Krom toho překážely mu nehody tolikých a tak těžkých nemocí, že sotwa kdy, byť jakkoli welká potřeba toho wyžadowala, za prospěchem kostela z ohrady kláštera wyjíti mohl. Těmi tedy a podob-

1161 nými obtížemi přemožen, po uplynutí roku složil se sebe břímě přijaté správy.

Téhož léta kněžic Soběslaw wtrhnul času nočního se šedesáti brannými wojáky do hradu Olomauce; skoro wšecky, které tam zastihl, dal rozličným zhanobením potupiti. O tom hned powěst létawá dotkla se uší krále Wladislawa; kterýž sebraw wojsko, řečený hrad oblehl jest; ale když spatřil, že silnau hlídkau bojowníků byl jemu a jeho lidem wchod do hradu učiněn nepřístupným, widělo se mu býti opatrněji, spíše chytrostí než bojem zkusiti mysl mladistwého knížete. Wyzwal jej skrze posly k míru, ano slíbil a stwrdil, jakauž by chtěl přijmauti wýminku míru. Kněžic tedy, co beránek nejsprostnější, ničeho zlého se nenadíwaje, wešel králi do rukau; mír a wýminka míru stwrzeny jsau swatostí přísahy. Tu biskup Jan morawský, tam wšechno panstwo české přísahalo, jak král kázal k utwrzení míru a wíry. Ale kdež wíra? Přísahy jsau zrušeny, umluwa o mír zničena; chopen, spaután kníže wýtečné ctnosti, a na hradě Přimdě náramně pewném zawřen pod přísnau hlídkau k dlauhému trápení.

1162 Léta od narození páně 1162 ze swolení dobroty božské a spůsobením snahy krále Wladislawa i také pana biskupa Daniele ujal jest opat Regnard správu kláštera Sázawského. Ten nejprwé sprawowal klášter Želiwský welmi počestně, a swau prací zwelebil jej welice statky rozličného druhu. Ale w prwním roce swěcení biskupa Daniele powstali jsau někteří lidé nešlechetní proti tomu opatowi, muži ctihodnému, a cožkoli zlého mohli o něm smysliti, neostýchali jsau se wtlaukati do uší biskupských častým a ohawným donášením; a poněwadž, jak prawí swatý Řehoř, mysl mnohými wěcmi zaneprázdněná lehce býwá od pochlebníků podtržena, biskup uwěřil, že tak jest, jak byli wymyslili. Ihned tedy ctihodný Regnard bez řádného slyšení, bez překázání od žalobníků neb swědků práwních, bez přiznání se k wině přičítané, zbawen byl důstojenstwí opatského, a wypuzen z kláštera s weškerým jemu milým sborem. Diwno zajisté od takowého muže, totiž pana biskupa, že mohl tak ukrutný a tak přenáhlený rozsudek wydati na pastýře i zároweň na owčinec, a že usaudil dokonce nikoho nešetřiti pro obwinění jediného, leč asi, jak se tehdáž někteří domýšleli, jakž i potom ukázal

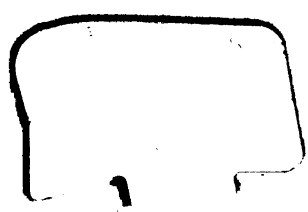
skutek, že to pod tau záminkau učinil, aby ono místo do- 1162
prawil některým zákonníkům řádu Augustinowého, přiwolaným z cizích národů. Řečený wšak pan Reginhard we 14. roce po ·ssazení se swé wlády, když hospodin milosrdně sezřel na jeho utrpení a trpěliwost, ustanowen jest za opata kláštera Sázawského; byl rodem z Mety, žiwota mniššského ředitel welice rozšafný, darem lásky a příwětiwosti nadaný, w ctnosti pokory a milosti nejstálejší, we wšeliké leposti mrawů lze bylo jej s lepšími srownáwati. Měl wždy péči nejbedliwější, postawiti se k hájení swých lidí; we mluwení prawdy nemohla mu ani welebnost králowská ani moc knížecí nikdy wehnati strachu ani ostýchání se; ducha jeho neobměkčowalo ani štěstí k marné radosti, ani ho neštěstí nestrhowalo ke škodliwému smutku; bylť muž, který we wšech swých příhodách jewil pořád totéž wzezření weselé. Sboru weškerému hleděl státi w čele wíce láskau než strachem; neb tau měrau poddal se pokoře, že ač byl we sboru wšechněch hodnější a wznešenější, we wšech skutcích swých poddajnost ukazowal. Také ku prácem sprostým nikdo nebyl ochotnější než on, nikdo hbitější, nikdo aučinliwější; byl umělý w malowání a řezání jakýchkoli obrazů ze dřewa, z kosti nebo také z kowu rozličného druhu; také nebyl nezběhlý w řemesle kowářském, jakož i we wšem díle, které se skládá ze skla.

Registřík.

Knihtiskárna: J. Otto v Praze.

Knihtiskárna: J. Otto v Praze.